

Tilburg University

Eritrea en Eritrese Vluchtelingen

van Reisen, Mirjam; Smits, Klara; Crijns, Michelle; Kroon, Sjaak; Surth, Edgar; Kuipers, Susanne ; Kurvers, J.J.H.; Ghebreab, Sennay; Stocker, Misha; Teklemariam, Bet-El; Reim, Lena; Kidane, Selam; Hofner, Susan

Publication date:
2018

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
van Reisen, M. (Ed.), Smits, K. (Ed.), Crijns, M., Kroon, S., Surth, E., Kuipers, S., Kurvers, J. J. H., Ghebreab, S., Stocker, M., Teklemariam, B-E., Reim, L., Kidane, S., & Hofner, S. (2018). *Eritrea en Eritrese Vluchtelingen*. Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/326632247>

Eritrea en Eritrese Vluchtelingen

Book · March 2018

CITATIONS

0

READS

2,716

13 authors, including:

[Mirjam van Reisen](#)

Leiden University

94 PUBLICATIONS 252 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

[Jeanne Kurvers](#)

Tilburg University

156 PUBLICATIONS 351 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

[S. Kroon](#)

Tilburg University

287 PUBLICATIONS 782 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

[Sennay Ghebreab](#)

University of Amsterdam

61 PUBLICATIONS 490 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Development of Academic Language at School and at Home (DASH) [View project](#)

Human Trafficking and the Digital Divide [View project](#)

COA Centraal Orgaan opvang asielzoekers

Eritrea en Eritrese vluchtelingen

Mirjam van Reisen en Klara Smits

Inhoud

7 *Lijst met afkortingen*

9 *Hoofdstuk 1. Inleiding*

door Mirjam van Reisen en Klara Smits

10 *Introductie*

12 *Culturele diversiteit in Eritrea*

13 *Opzet van dit boek*

14 *Redactie en auteurs*

14 *Verantwoording*

16 *Hoofdstuk 2. Geschiedenis van Eritrea*

door Misha Stocker

18 *Vroege geschiedenis*

19 *Koloniale periode*

22 *Brits en Ethiopisch bestuur*

23 *Onafhankelijkheidsoorlog*

25 *Vanaf de onafhankelijkheid*

29 *Hoofdstuk 3. Geografie en economie*

door Edgar Sürth en Klara Smits

30 *Geografie en klimaat*

34 *Economische situatie*

36 *Mijnbouw in Eritrea*

37 *Leefomstandigheden en armoede*

42 *Hoofdstuk 4. De politiek van Eritrea*

door Edgar Sürth en Klara Smits

43 *Introductie*

43 *Politieke structuur*

43 *Uitvoerende macht*

44 *Wetgevende macht*

45 *Rechterlijke macht*

48 Hoofdstuk 5. Cultuur

door Michelle Crijns

- 49** *Introductie*
- 49** *Nationale feestdagen*
- 49** *Gemeenschapsverbanden*
- 50** *Eritrese naamgeving*
- 51** *De Eritrese keuken en eetgewoonten*
- 52** *Kunst*

60 Hoofdstuk 6. Taal en etnische groepen

door Sjaak Kroon en Jeanne Kurvers

- 61** *Introductie*
- 61** *Taalsituatie en taalpolitiek*
- 61** *Groepen, talen en schriften*
- 63** *De Semitische taalgroep*
- 65** *De Koesjitische taalgroep*
- 67** *De Nilotische taalgroep*
- 68** *Nederlands leren*

70 Hoofdstuk 7. Onderwijs in Eritrea

door Sennay Ghebreab

- 71** *Ontwikkeling van het onderwijs*
- 72** *Huidig systeem*

74 Hoofdstuk 8. Religie onder Eritreeërs

door Susanne Kuipers

- 75** *Introductie*
- 75** *Individueel versus collectief*
- 76** *Religie als copingmechanisme*
- 79** *Religies in Eritrea*
- 81** *Nabeschouwingen*

83 Hoofdstuk 9. Zwarte magie in Eritrea

door Bet-El Teklemariam

84 Zwarte magie en het ‘boze oog’

85 Zwarte magiërs

85 Debtera

86 Buda

87 Tebib

87 Tonqalay

87 Zar en Qole

88 Preventie, symptomen en behandelingen van zwarte magie in Eritrea

89 Zwarte magie bij Eritreeërs in Nederland

91 Hoofdstuk 10. Nationale dienstplicht

door Michelle Crijns en Klara Smits

92 Introductie

92 Het Eritrese leger

93 Militaire rondes en training

94 Gedwongen tewerkstelling

95 Desertie en dienstweigering

97 Hoofdstuk 11. Mensenrechten in Eritrea

door Michelle Crijns

98 Introductie

98 Beperking van vrijheid

104 Mensenrechten in de nationale dienstplicht

106 Arrestatie, vervolging en detentie

109 Hoofdstuk 12. Migratie uit Eritrea

door Michelle Crijns

110 Introductie

110 Eritrese vluchtelingen en migranten

111 Vluchtroutes

115 Gevaren onderweg

116 De Middellandse Zee

117 Europa en Nederland

124 Hoofdstuk 13. Trauma van Eritrese Vluchtelingen

door Selam Kidane, Mirjam van Reisen, Lena Reim en Klara Smits

- 125** *Introductie*
- 125** *Posttraumatische stress-stoornis*
- 127** *Fysieke trauma's*
- 127** *Collectief Trauma*
- 129** *Verlies van identiteit*

133 Hoofdstuk 14. Gezondheid onder Eritrese vluchtelingen

door Susan Höfner

- 134** *Meest voorkomende problemen*
- 134** *Seksuele en reproductieve gezondheid*
- 136** *Vrouwenbesnijdenis*
- 138** *Mentale gezondheid en drugsgebruik*

141 Hoofdstuk 15. Generaties Eritrese vluchtelingen in Nederland

door Sennay Ghebreab

145 Hoofdstuk 16. De lange arm van Eritrea

door Klara Smits

- 146** *Introductie*
- 146** *Rechtszaken en onderzoek in Nederland*
- 148** *Massaorganisaties*
- 149** *Kerken*
- 150** *De Eritrese ambassade*
- 151** *2% diasporabelasting en andere bijdrages*
- 151** *Wantrouwen en angst*
- 152** *Eritrese organisaties*
- 153** *Escalatie van intimidatie*

156 Hoofdstuk 17. Nationale symbolen

door Klara Smits

- 157** *Introductie*
- 157** *Vlaggen*
- 158** *Nationaal embleem*
- 158** *Vrijheidsstrijders en martelaars*
- 159** *Tatoeages*
- 159** *Traditionele kleding en juwelen*
- 161** *Architectuur*
- 162** *Wielrenners*

163 Hoofdstuk 18. Verhalen van vluchtelingen

door Mirjam van Reisen en Klara Smits

175 Lijst van organisaties

185 Verklarende woordenlijst

Lijst met afkortingen

BNP	Bruto Nationaal Product
CIA	Central Intelligence Agency
EASO	European Asylum Support Office
ELF	Eritrean Liberation Front
ELM	Eritrean Liberation Movement
EPLF	Eritrean People's Liberation Front
EU	Europese Unie
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
IOM	International Organization for Migration
kkp	Koopkrachtpariteit
NGO	Niet-gouvernementele organisatie
NTA	Native Theatrical Association
NUEW	National Union of Eritrean Women
NUEYS	National Union of Eritrean Youth and Students
PFDJ	People's Front for Democracy and Justice
PTSS	Post-traumatische stressstoornis
UNDP	United Nations Development Programme
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
VN	Verenigde Naties
VS	Verenigde Staten
YPFDJ	Young PFDJ

Inleiding

Mirjam van Reisen en Klara Smits

Hoofdstuk

1

Introductie

Eritrea ligt in de Hoorn van Afrika. Het land grenst aan Ethiopië in het zuiden, Djibouti in het zuidoosten en Sudan in het westen. Eritrea heeft een lange kustlijn aan de Rode Zee. Volgens schattingen van de Verenigde Naties uit 2016 wonen er ongeveer 5 miljoen mensen in het land. Toch is Eritrea op Syrië na de bron van het hoogste aantal asielzoekers in Nederland. Sinds 2011 is het aantal Eritrese asielzoekers vervijfvoudigd. Dit zorgt ervoor dat het Nederlandse asielsysteem plotseling te maken heeft gekregen met een groot aantal vluchtelingen met een achtergrond die voorheen vrij onbekend was.

Veel Nederlanders hebben vragen. Wie zijn die Eritrese vluchtelingen, en waar komen ze vandaan? Waarom vluchten ze? Wat hebben ze allemaal meegemaakt? Dit boek geeft een brede achtergrond over het land, de cultuur en de situatie in Eritrea. Daarnaast wordt er aandacht gegeven aan de reis die de vluchtelingen hebben gemaakt om naar Nederland te komen en de problemen waar ze tegenaan lopen.

Eritrea is een land van tegenstellingen. Het is een jong land dat na een lange onafhankelijkheidsoorlog tegen Ethiopië zelfstandig werd. Dit gebeurde in 1991 toen de Eritrese onafhankelijkheidsstrijders Ethiopië verdreven uit de hoofdstad Asmara. Na een referendum werd in 1993 de onafhankelijkheid officieel erkend door de Verenigde Naties. De sfeer van optimisme was groot en de hoop was dat Eritrea een democratisch land zou worden. Hiertoe werd de grondwet gemaakt en geratificeerd. Deze werd echter nooit geïmplementeerd. Dezelfde man die de Eritrese onafhankelijkheidsstrijders naar de overwinning hielp, Isaias Afewerki, is nu de eerste en enige president van het land. Zijn partij, de People's Front for Democracy and Justice (PFDJ) is de enige toegestane partij.

Vooraf van het einde van het grensconflict met Ethiopië tussen 1998-2000 is Isaias hard gaan optreden tegen zijn eigen bevolking. De repressie van de politieke oppositie en vrije media escaleerde in 2001, vlak na de aanval van 11 september in de VS. De G-15, een groep politici die de fundering waren voor de onafhankelijkheidsbeweging, schreven eerder dat jaar een brief naar Isaias waarin ze kritiek gaven op zijn manier van regeren en de manier waarop hij de oorlog had afgehandeld. Ze vroegen hem om democratische hervorming van het land en implementatie van de constitutie. Dit leidde tot een hardhandig optreden in september 2001, waarbij politici en anderen, zoals journalisten en studenten, werden gearresteerd. De onafhankelijke media werden gesloten. De geplande verkiezingen voor december 2001 werden uitgesteld en zijn uiteindelijk nooit gehouden. De critici die werden gearresteerd werden zonder proces opgesloten en zitten voor een groot deel nog steeds vast, hoewel het niet bekend is hoeveel van hen nog in leven zijn. Zelfs hun eigen familie weet niet waar ze zijn.

Naast deze meer beroemde gevangenen komt ook een groot deel van de gewone bevolking in detentie terecht, vaak zonder veroordeling. In de loop der jaren, en ook recentelijk, zijn er rapporten uitgebracht door hulporganisaties, activisten, journalisten en organisaties van de Verenigde Naties (VN) die de slechte mensenrechtensituatie in Eritrea schetsen. De VN Commissie die onderzoek deed naar mensenrechten in Eritrea concludeerde in 2016 zelfs dat het hier gaat om historische en voortdurende misdaden tegen de menselijkheid, gepleegd onder het gezag van het Eritrese regime. Veel van deze mensenrechtenschendingen zijn verbonden met misstanden in de nationale dienstplicht, in de militaire kampen of in de gevangenissen. Er zijn ook aanwijzingen dat de Eritrese overheid betrokken is bij de mensenhandel van Eritrese vluchtelingen.

Er wordt ook vooruitgang geboekt in Eritrea, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheidszorg. Eritrea wordt door UNDP – de VN Ontwikkelingsorganisatie – gezien als één van de landen die de gezondheidsdoelen van de Millennium Development Goals heeft gehaald. Door anderen wordt dat weer betwijfeld, wijzend op het gebrek aan onafhankelijke bronnen.

Op sommige punten is het land ook opener geworden. Zo liet het eerst geen buitenlandse journalisten toe, maar is dit in de afgelopen jaren wat veranderd. Ook gaan er steeds meer Europese diplomaten op 'fact finding' missies – met als doel de samenwerking te versterken, vooral op het gebied van migratie. De uiteindelijke uitkomst van zulke diplomatieke missies zou een terugkeer-overeenkomst kunnen zijn tussen bepaalde EU-lidstaten en Eritrea. Gevaarlijk volgens critici, omdat Eritreeërs die worden teruggestuurd niet alleen risico lopen om onderdrukt te worden, maar ook als deserteurs of verraders gevangen kunnen worden gezet.

Verwarring ontstaat over de vraag of Eritreeërs kunnen terugreizen naar het land, waarbij het vooral gaat om de mensen die tijdens de onafhankelijkheidsoorlog gevlucht zijn en zich aan de regels van de Eritrese overheid houden.

Voor vluchtelingen uit Eritrea is de uitreis en de vlucht naar hun bestemming gevaarlijk. Eritrea uitreizen zonder uitreisvisum is illegaal dus ook de reis richting de grens en de illegale oversteek van de grens zijn gevaarlijk. Het grootste deel van de Eritrese vluchtelingen blijft in de regio en komt niet naar Europa. In Ethiopië wonen naar schatting van de VN Vluchtelingenorganisatie (UNHCR) bijvoorbeeld rond de 160.000 Eritrese vluchtelingen. In deze vluchtelingenkampen is de situatie vaak niet adequaat en zijn er weinig tot geen toekomstperspectieven.

Eritrese vluchtelingen worden vaak slachtoffer van mensenhandel. Schrijnende verhalen zijn opgetekend over de mensenhandel naar de Sinaiwoestijn in Egypte, waar tussen ongeveer 2009-2013 voornamelijk Eritrese vluchtelingen mee naartoe werden genomen, waarna ze werden vastgezet en gemarteld. Ze moesten hun familieleden bellen om te smeken om

losgeld. Daarbij konden de bedragen enorm oplopen, tot \$40.000, of nog hoger. Pas toen er militaire operaties begonnen in het gebied – die overigens te maken hadden met terrorisme en niet met de mensenhandel – nam de Sinaï-mensenhandel af. Op andere plekken gaat dezelfde vorm van mensenhandel echter door, bijvoorbeeld in Libië. Eritrese vluchtelingen, waaronder veel minderjarigen, hebben afschuwelijke dingen meegemaakt – vaak hebben ze vastgezet, zijn ze verhongerd, mishandeld, seksueel misbruikt, bedreigd door terroristenorganisaties zoals Islamitische Staat, doorverkocht aan meerdere mensenhandelaren – en dan zijn ze nog niet eens de Middellandse Zee overgestoken. Daarbij komt dat familie in Europa of andere diaspora-gemeenschappen vaak veel geld moet betalen aan de smokkelaars of losgeld aan de mensenhandelaren.

Veel Eritrese vluchtelingen komen in Europa terecht in landen als Zweden, Engeland, Duitsland of Nederland. Vaak hebben de vluchtelingen problemen met goede integratie. Vooral de nieuwste en grootste groep vluchtelingen kan gesloten overkomen en ze kunnen problemen hebben met het gebruik van verslavende middelen. Ook zijn zij vaak erg gelovig, wat de integratie kan verstoren.

Culturele diversiteit in Eritrea

De bevolking in Eritrea spreekt Tigrinya, de taal die wordt gebruikt door overheidsinstanties, en Arabisch. De diversiteit in taal en cultuur in Eritrea is erg groot. Er wordt bijvoorbeeld ook Amhaars, Tigray, Kunama, Afar, Belen en vele andere talen gesproken alsmede Europese talen zoals Engels en Italiaans. In het hoofdstuk over taalgroepen in dit boek wordt uitgebreid aandacht besteed aan taal en de verschillende etnische groepen. Veel van de groepen of stammen hebben eigen wetten, regels en gebruiken. Ook qua religie is het land verdeeld, met name tussen christendom en islam, die allebei ongeveer de helft van de bevolking vertegenwoordigen. Ook tussen de mensen die in grote steden, zoals de hoofdstad Asmara, wonen en de mensen die op het platteland wonen bestaan grote verschillen. De mensen in de stad zijn bijvoorbeeld vaak beter opgeleid. Volgens schattingen van de VN Voedsel en Landbouworganisatie (FAO) woont zo'n 22,6% van de mensen in Eritrea in steden, en de rest van de bevolking woont op het platteland. Deze diversiteit maakt het moeilijk om te spreken over 'de' Eritreeër of 'de' Eritrese cultuur. In dit boek hebben we geprobeerd zoveel mogelijk deze diversiteit te respecteren, maar toch een duidelijk beeld te scheppen.

De geschiedenis van Eritrea heeft grote invloed gehad op de cultuur en identiteit van Eritreeërs. De onafhankelijkheidsoorlog tegen Ethiopië is een belangrijk deel van de nationale identiteit en wordt herdacht en gevierd door middel van nationale feestdagen, muziek, film en literatuur. Ook de grensoorlog van 1998-2000 zorgde even voor een gemeenschappelijk doel in de samenleving. Sindsdien is het land echter gesplitst tussen mensen die hervorming willen en mensen die de overheid steunen. Ook op het gebied van gendergelijkheid is het land nog

verdeeld, waarbij vrouwen in positie meestal ondergeschikt zijn aan mannen, vooral op het platteland. Geweld tegen vrouwen komt naar schatting veel voor, vooral ook binnen de nationale dienstplicht, waar zowel mannen als vrouwen (mits ze niet getrouwd zijn) moeten dienen.

Opzet van dit boek

Dit boek geeft een samenvatting van de geschiedenis, taal, cultuur, godsdienst, mensenrechtensituatie, en migratie-achtergrond van Eritrea. Ook wordt er ingegaan op oorzaken van de Eritrese vluchtelingenproblematiek en de situatie van Eritrese vluchtelingen in Europa en Nederland. Hierbij moet worden vermeld dat er veel verschillende perspectieven en meningen zijn over sommige onderwerpen die in dit boek beschreven worden. Bij het schrijfproces zijn daarom gewogen keuzes gemaakt. Daarbij is de culturele diversiteit van Eritrea breed en kan het daarom zijn dat individuele ervaringen en situaties van Eritrese vluchtelingen niet volledig aansluiten bij wat in dit boek is beschreven.

Dit boek begint met een focus op Eritrea. Hoofdstuk 2 gaat in op de Eritrese geschiedenis, helemaal vanaf de vroege geschiedenis tot de meer recente onafhankelijkheidsoorlog en begin van de onafhankelijkheid. Daarna wordt in hoofdstuk 3 de geografie en economie van Eritrea besproken. Hoofdstuk 4 gaat in op de politieke situatie en de afwezigheid van scheiding van de machten in Eritrea. In hoofdstuk 5 wordt gekeken naar de cultuur in Eritrea gevolgd door het hoofdstuk over taal en etnische groepen. Hoofdstuk 7 gaat over onderwijs in Eritrea. Daarna wordt in hoofdstuk 8 religie in Eritrea besproken, waarin vooral aandacht wordt besteed aan de betekenis van religie voor de vluchtelingen en hoe hier als hulpverlener mee om te gaan. Daarna wordt in hoofdstuk 9 zwarte magie besproken, een hoofdstuk dat meer inzicht geeft in waar het geloof in zwarte magie vandaan komt en hoe het in Eritrea wordt behandeld. Hoofdstuk 10 gaat over de beruchte nationale dienstplicht in Eritrea. Daarna wordt in hoofdstuk 11 de situatie van mensenrechten in Eritrea besproken. Vervolgens bespreekt dit boek in hoofdstuk 12 over migratie de reizen van de Eritrese vluchtelingen. Trauma van Eritrese vluchtelingen, opgelopen in Eritrea, op de vluchtroutes, en via het volgen van de traumatische ervaringen van mede-Eritreeërs wordt besproken in hoofdstuk 13. Hoofdstuk 14 bespreekt een aantal van de meest voorkomende gezondheidsproblemen onder Eritrese vluchtelingen. Daarna gaan hoofdstukken 15 en 16 verder in op de situatie van Eritrese vluchtelingen in Nederland, door de generaties van Eritrese vluchtelingen te omschrijven en door in te gaan op de rol van de lange arm van het Eritrese regime in Nederland. Hoofdstuk 17 vertelt enkele verhalen van Eritrese vluchtelingen.

We hebben ervoor gekozen om in dit boek Eritreeërs bij de voornaam aan te duiden. Dit is omdat Eritreeërs geen achternaam hebben, maar de voornaam van hun vader als tweede naam meekrijgen en de voornaam van hun grootvader als derde naam.

Redactie en auteurs

De redacteuren van dit boek zijn Mirjam van Reisen en Klara Smits. Mirjam van Reisen is Hoogleraar aan Tilburg University (Internationale relaties, Innovatie en Zorg) en aan Universiteit van Leiden (Computing for Society). Mirjam is voorzitter van het Eritrea Expertise Centrum en ook directeur van Europe External Policy Advisors (EEPA). Klara Smits is een medewerker bij EEPA voor Communicatie en Coördinatie.

Aan dit boek werkten de volgende auteurs mee.

De Inleiding werd geschreven door Mirjam van Reisen en Klara Smits. Het hoofdstuk over De Lange Arm van Eritrea in Nederland werd geschreven door Klara Smits. Het hoofdstuk Geschiedenis is geschreven door Misha Stocker en vertaald door Klara Smits. De hoofdstukken Geografie en Economie en de Politiek van Eritrea zijn geschreven door Edgar Sürth, onderzoeksassistent bij EEPA, en Klara Smits, met vertaling door Michelle Crijns. De hoofdstukken Cultuur, Mensenrechten in Eritrea en Migratie uit Eritrea zijn geschreven door Michelle Crijns, onderzoeksassistent bij EEPA. Het hoofdstuk Taal en Etnische Groepen is geschreven door Sjaak Kroon, Hoogleraar Meertaligheid in de multiculturele samenleving aan Tilburg University en Dr. Jeanne Kurvers, expert op het gebied van geletterdheid aan Tilburg University. Het hoofdstuk Religie onder Eritreeërs is geschreven door drs. Susanne Kuipers, beleidsmedewerker bij Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Directie Samenleving en Integratie, met expertise op het gebied van religie in Eritrea. De hoofdstukken Onderwijs en Generaties Eritrese Vluchtelingen zijn geschreven door Dr. Sennay Ghebreab, hoofd van Social Sciences aan het Amsterdam University College (AUC) en onderzoeker aan de Universiteit van Amsterdam (UvA). Het hoofdstuk Zwarte Magie in Eritrea is geschreven door Bet-El Teklemariam, onder andere Cultural Mediator bij Nidos. Het hoofdstuk over de Nationale Dienstplicht is geschreven door Michelle Crijns en Klara Smits. Het hoofdstuk Trauma van Eritrese Vluchtelingen is geschreven door Lena Reim, medewerker onderzoek bij EEPA, gebaseerd op het werk van Selam Kidane, expert op het gebied van psycho-trauma en PhD student bij Tilburg University en Mirjam van Reisen. Het hoofdstuk is vertaald en geredigeerd door Klara Smits. Het hoofdstuk Gezondheid is geschreven door Susan Höfner, onderzoeksassistent bij EEPA en vertaald door Klara Smits. Het hoofdstuk over de Lange arm van Eritrea in Nederland is geschreven door Klara Smits. Aan het slot van het boek zijn afbeeldingen opgenomen van de nationale symbolen van Eritrea en een aantal persoonlijke verhalen van mensen.

Verantwoording

Dit boek is geschreven in opdracht van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA). Het COA is verantwoordelijk voor de opvang van asielzoekers in Nederland, en ook het onderdak tijdens de asielprocedure. Het COA signaleerde dat er na aanleiding van het toenemende aantal vluchtelingen uit Eritrea een groeiende vraag was naar informatie over het land en over de asielzoekers die uiteindelijk in Nederland terecht komen, vooral onder hulpverleners en medewerkers (en bv) externe relaties. Het COA heeft ook gezorgd voor het vormgeven en drukken van dit boek.

We hebben dit boek toegankelijk willen maken. Daarom hebben we soms details weggelaten of zaken iets gesimplificeerd. Zo wordt er bijvoorbeeld steeds naar Eritrea verwezen als het landgebied van Eritrea grenzend aan de Rode Zee. Er wordt ook verwezen naar Eritreeërs in zijn algemeenheid, tenzij er een specifieke bevolkingsgroep wordt aangeduid.

Er zijn nogal verschillende opvattingen over Eritrea, de huidige situatie en de geschiedenis van het land. We hebben beoogd om zo veel mogelijk recht te doen aan de verscheidenheid van opvattingen, ons baserend op controleerbare bronnen en data en niet op 'alternative facts'. We horen het graag als we zaken niet juist of volledig hebben weer gegeven.

De onderdelen in dit boek over minderjarige vluchtelingen zijn mede tot stand gekomen in samenwerking met Nidos.

We danken het COA, dat de opdracht gaf voor het schrijven van dit boek. We willen allen bedanken die ons hielpen bij dit boek en die ons hun verhalen vertelden. Onze speciale dank gaat uit naar Michelle Crijns. Zonder haar harde werk en oplettendheid was dit boek niet mogelijk geweest.

Verder lezen

Human Rights Watch (2001, september 20). Escalating Crackdown in Eritrea. New York: HRW. Geraadpleegd op 20 januari 2017, van <https://www.hrw.org/news/2001/09/20/escalating-crackdown-eritrea>

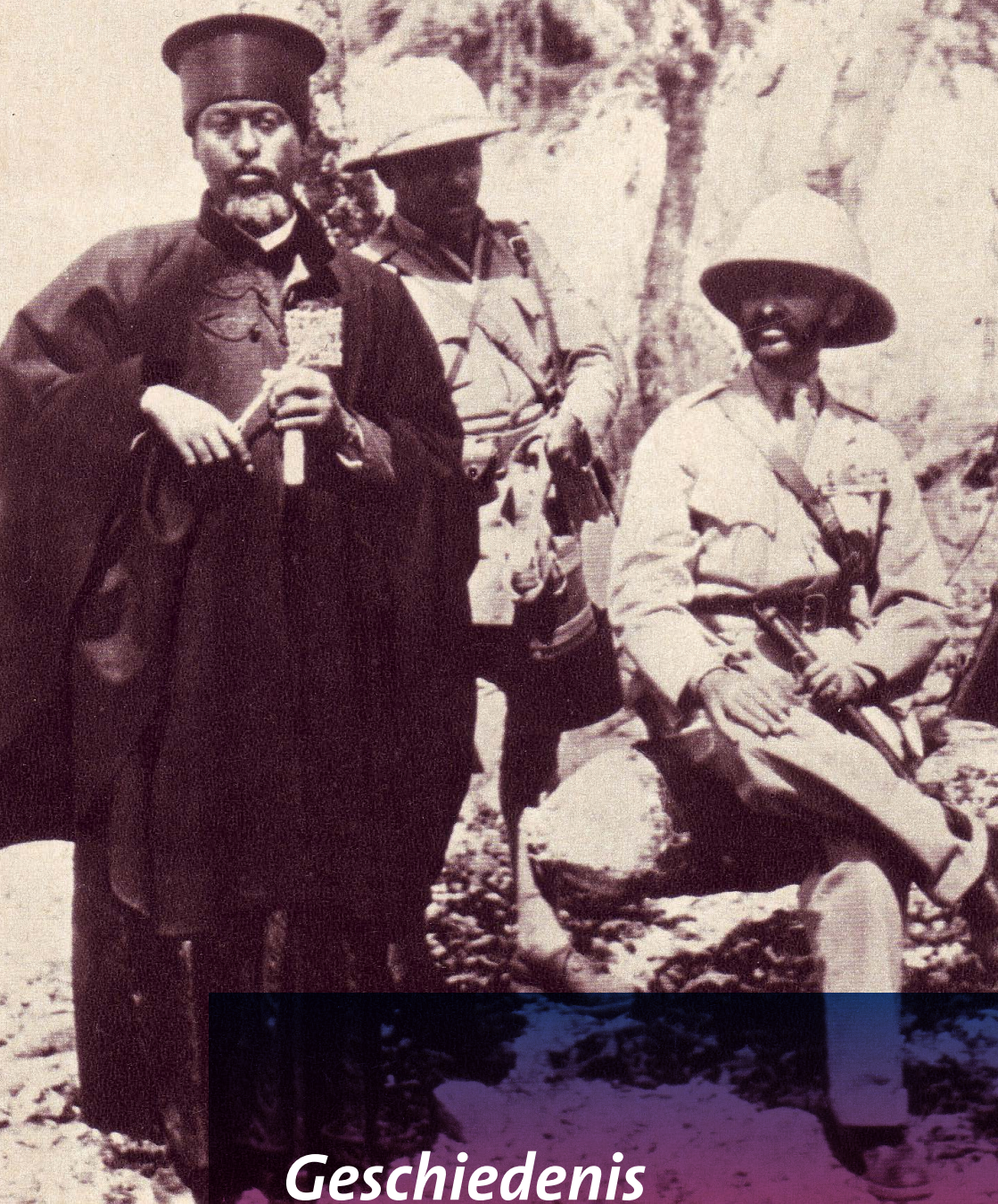
Human Rights Watch (2016, maart 30). Sudan: hundreds deported to likely abuse. New York: HRW. Geraadpleegd op 20 januari 2017, van <https://www.hrw.org/news/2016/05/30/sudan-hundreds-deported-likely-abuse>

OECD (2010). Atlas of Gender and Development. How social norms affect gender equality in non-OECD countries. Development Centre, OECD

UNHCR. (2016). Ethiopia Fact Sheet. Geraadpleegd op: http://et.one.un.org/content/dam/unct/ethiopia/docs/Agencies%20newsletters/UNHCR_Ethiopia_Fact_Sheet_June2016.pdf

Westerveld-Sassen, L. (2005). The impact of the Eritrean-Ethiopian border conflict on the children in Eritrea; the role of protective factors. *Intervention*, 3(1) , Page 25 – 30.

World Humanitarian Summit (2016). Regional outlook for the Horn of Africa and great lakes region: recommendations for humanitarian action and resilience response. Special WHS Edition, July-September 2016

Geschiedenis van Eritrea

Misha Stocker

Hoofdstuk

2

Introductie

Eritrea heeft een oude geschiedenis. Deze hangt nauw samen met de Ethiopische geschiedenis. Vanaf de oudheid hebben ze of samen een rijk gedeeld of elkaar bevochten. Eritrea is ook een land dat bestaat uit vele verschillende etnische groeperingen, waardoor de Eritrese geschiedenis divers is. Er is geen echte gemeenschappelijke nationale geschiedenis zoals je bij een land als Nederland wel hebt. De Tigrinya, de bevolking die in het hoogland van Eritrea leeft, heeft bijvoorbeeld een geschiedenis die veel nauwer verweven is met die van Ethiopië. Zij waren sterk betrokken bij Ethiopische zaken gedurende de middeleeuwen en de jaren die daarop volgden. De Tigray, een bevolkingsgroep die nauw is verbonden met de Tigrinya-bevolking in Eritrea, hebben ook een belangrijke rol gespeeld in het koninkrijk van Aksum. Dit aangezien het koninkrijk, dat zich bevond in het huidige Eritrea en het noorden van Ethiopië, was gesticht in het Ethiopische deel van de Tigray hooglanden. De Tigray-bevolking in Ethiopië heeft echter wel culturele verschillen met de Tigrinya-bevolking van Eritrea, hoewel ze op veel vlakken veel overeenkomsten vertonen en ze ongeveer dezelfde taal spreken. Dit is te vergelijken met de verschillen tussen de Nederlandse en de Vlaamse bevolking, die dezelfde taal spreken maar toch significante culturele en taalkundige verschillen kennen.

In de loop van de geschiedenis ontstonden er verdere divisies in Eritrea. Het laagland bekeerde tot de Islam beginnend in de achtste eeuw n.C., terwijl het minder goed toegankelijke hoogland koptisch-orthodox bleef.

Vanwege de culturele diversiteit en de complexe geschiedenis van Eritrea is het moeilijk om goede historische bronnen te vinden. Er zijn maar weinig bronnen die de verhalen van de landen vertellen, ook omdat Eritrea en Ethiopië pas ontstonden als landen in de 19e eeuw. De kennis van lokale stammen is door historici gebruikt om de geschiedenis te reconstrueren. De meest complete en betrouwbare bronnen die beschikbaar zijn, zijn verder de religieuze archieven en teksten. Deze teksten bevatten informatie over gebeurtenissen gedurende de afgelopen twee millennia. Hoewel er alleen kerk-gerelateerde gebeurtenissen werden vastgelegd, helpen de teksten om een reconstructie te maken van de algemene gebeurtenissen door de tijd.

Vanaf de kolonisatieperiode in de 19e eeuw is het aantal bronnen aanzienlijk gegroeid. Westerse academici probeerden de geschiedenis van Eritrea en Ethiopië te reconstrueren. Deze werken moeten echter met een kritisch oog bekeken worden omdat ze enigszins een vertekend beeld geven. De academici poogden de Westerse kolonisatie te rechtvaardigen en creëerden een vertekening van het gebied wat gezien werd als behorend tot de inheemse bevolking. Als gevolg moeten de koloniale bronnen met een korrel zout worden genomen.

Na de kolonisatie-periode, toen Eritrea deel uitmaakte van Ethiopië, waren de meeste bronnen van Ethiopische origine. Deze bronnen hadden ook redenen om de bezetting van Eritrea te

rechtvaardigen. Ook na de onafhankelijkheid van Eritrea waren onafhankelijke bronnen beperkt en vrije publicatie werd onderdrukt voordat er veel bronnen konden worden gepubliceerd. De Eritrese overheid had ook een narratief dat ze wilden creëren. Als je zoekt naar online historische bronnen verwijzen er veel terug naar websites van de Eritrese overheid en het is lastig om betrouwbare onafhankelijke bronnen te vinden. Het is daarom niet makkelijk om een objectief verhaal te vertellen over de Eritrese geschiedenis.

Eritreeërs zelf zijn goed in staat om hun familiegeschiedenis terug te traceren. Sommige families kunnen hun geschiedenis tot 200 jaar terug vertellen terwijl anderen nog veel verder terug kunnen gaan. Echter, hoe verder je terug gaat in de tijd, hoe meer vertekend de geschiedenis wordt en hoe meer mythes langzaam in het narratief sluipen. Dit hoofdstuk is daarom gebaseerd op de hoofdlijnen van wat er bekend is.

Vroege geschiedenis

De geschiedenis van Eritrea en haar bevolking gaat ver terug. De naam van het land komt van de oud-Griekse naam voor de Rode Zee: Erythra. Italiaanse archeologen hebben in het gebied één van de oudste mensachtige overblijfselen gevonden, een mogelijke link tussen mensachtigen en de moderne mens. Dit wijst erop dat het gebied consistent bewoond is geweest voor lange periodes in de prehistorie. Er zijn ook aanwijzingen dat er al in de prehistorie veel contact was met de omliggende gebieden en er zijn aanwijzingen van vroege landbouw en irrigatie.

De eerste echte macht die opkwam in de regio was het koninkrijk van Aksum. Het is niet precies bekend wanneer en hoe het koninkrijk van Aksum is ontstaan maar er zijn al sporen van gevonden in de tweede eeuw v.C. en tegen de eerste eeuw v.C. was het zeker gevestigd. Aksum was een van de grootste handelsmiddelpunten in Afrika en het was de voornaamste handelsdoorgang van het Romeinse rijk naar India. Die handel maakte het koninkrijk erg rijk. Verder exporteerde het rijk veel van haar eigen goederen zoals ivoor en lokale producten. De regio die nu Eritrea is was erg belangrijk in deze handel omdat dit het enige gebied in het koninkrijk was met toegang tot de zee. Het huisde dan ook de grootste havens. Omdat het koninkrijk zo machtig was in de regio begon het zijn invloed uit te breiden tot de omliggende gebieden. Vooral na de val van het Romeinse rijk verspreidde het koninkrijk zich tot in het Arabische schiereiland en Sudan. Sommige historici zien het als één van de vier grote machten gedurende deze tijdsperiode. Op het hoogtepunt van haar macht besloeg het koninkrijk delen van wat nu de landen Jemen, Sudan, Ethiopië, Somalië, Saoedi-Arabië en natuurlijk Eritrea zijn. Rond de zevende en achtste eeuw n.C. begon het koninkrijk in schaal af te nemen, verzwakt doordat het zich te ver had verspreid en was getroffen door oorlogen. Hoewel het Islamitische Kalifaat officieel op vriendelijke voet stond met Aksum, verzwakte de relatie en veroverde het Kalifaat een aantal van Aksum's Noordelijke gebieden. Academici geloven echter dat veranderingen in het klimaat mogelijk ook de regio en vooral de landbouwmogelijkheden hebben

beïnvloed. Het land zou hierdoor minder productief zijn geworden en daarom was de hoeveelheid voedsel niet meer voldoende om de welvaart van het koninkrijk te ondersteunen. Verdere bronnen zijn echter schaars en de afname van het koninkrijk is niet goed gedocumenteerd.

In het begin was het koninkrijk van Aksum niet christelijk, maar in de vierde eeuw n.C. bekeerde het. Het hoogland en het gebied rond de hoofdstad van Aksum werden het centrum van de Koptische kerk. Deze gebieden waren goed te verdedigen en zijn tot op de dag van vandaag overwegend christelijk gebleven. Echter, de lagere gebieden langs de kust waren kwetsbaarder voor de verovering door moslims die de lokale bevolking bekeerden tot de Islam. Invallen door moslims in de hooglanden droegen ook bij aan deze religieuze verschuiving. Dit zou ook een medeverklaring kunnen zijn voor de breuk tussen Eritrea en Ethiopië, die we vandaag de dag nog steeds zien. Het koninklijk hof verhuisde naar het zuiden, waardoor de invloed op besluitvorming van de Tigray, en van het gebied wat nu Eritrea is, afnam. Enkele honderden jaren lang wist het Ethiopische gebied onafhankelijk te blijven, terwijl Eritrea steeds meer onder de invloed van de Turken kwam te staan en later van het Ottomaanse Rijk. Rond 1200 kwamen de gebieden van Ethiopië en Eritrea echter weer in contact na het einde van de kruistochten, om een nieuwe verovering op het Midden-Oosten te plannen. Deze plannen werden nooit gerealiseerd, maar het herinnerde Europa er wel aan dat Ethiopië en Eritrea bestonden – Ethiopië en een deel van Eritrea vormden op dat moment het keizerrijk Abessinië. Dit leidde er uiteindelijk toe dat Portugal het rijk rond 1540 zou helpen tegen het Ottomaanse Rijk. Het doel van de Portugezen was om het gebied te bekeren tot het christendom maar dit plan faalde omdat de Portugese soldaten vertrokken of lokaal ingeburgerd raakten. Het Eritrese kustgebied viel uiteindelijk toch in handen van het Ottomaanse Rijk en werd veranderd in een Sultanaat. Dit Sultanaat zou uiteindelijk onderdeel worden van het Italiaanse Rijk.

Koloniale periode

Eritrea is pas relatief laat gekoloniseerd. Het werd officieel een kolonie van Italië in 1890, hoewel de Italianen al aanwezig waren sinds 1880. De reden hiervoor was dat de grote machten van Groot-Brittannië en Frankrijk met elkaar vochten over bezit van het gebied. De Ethiopische koningen Yohannes IV en Menelik II wisten de machten zo tegen elkaar uit te spelen dat zowel Eritrea en Ethiopië een tijdlang onafhankelijk bleven. Hoewel Eritrea een losstaand Sultanaat was, profiteerde het van de effecten van de Ethiopische strategie. Het strategisch belang van de Hoorn van Afrika lag vooral in de controle over de scheepvaartroutes van het Suezkanaal naar India. Groot-Brittannië liep echter tegen problemen aan in Sudan, terwijl Frankrijk uitbreidde vanuit Djibouti. Dit leidde ertoe dat Groot-Brittannië Italië wist over te halen om het Eritrese gebied te koloniseren en hierdoor te voorkomen dat Frankrijk er de macht zou krijgen.

De Italiaanse bezetting begon in 1882 met het gebied rond de Baai van Assab, nadat ze dit land hadden overgenomen van een rederij die het in 1869 had gekocht. Dit gebied breidde zich vervolgens steeds meer uit. Toen de Ethiopische koning, Yohannes IV, stierf, wisten de Italianen hun controle over het gebied te consolideren. Italië stuurde rond de dood van de koning een expeditie en greep te macht in het Eritrese hoogland. Ethiopië ging hiermee akkoord en tekende een verdrag om het te bevestigen. De Italianen probeerden daarop het verdrag te gebruiken om van Ethiopië effectief een protectoraat te maken, zodat het alleen via Italië relaties kon hebben met andere landen. Dit stond beschreven in de Italiaanse versie van het verdrag, maar was weggelaten in de Amhaarse versie. Italië hoopte op deze manier meer land te kunnen krijgen zonder geweld te hoeven gebruiken maar de Ethiopiërs, die goede banden hadden met Frankrijk, zworen het verdrag simpelweg af. Daarop brak er geweld uit tussen de landen en viel Italië uiteindelijk Ethiopië binnen. Dit leidde tot een grote nederlaag voor Italië bij de stad Adwa in 1896, die een stop bracht aan de Italiaanse uitbreiding en verovering in de regio. Italië werd gedwongen zich te concentreren op de kolonie die ze al hadden gesticht, een enorme tegenslag voor Italië dat vooral interesse had in de centraal gelegen gebieden.

Gedurende deze periode begon Italië aan infrastructuurprojecten in de regio. De hoofdstad was in die tijd Massawa, een stad aan de kust, maar veranderde al snel naar het centraal gelegen Asmara in 1897. De Italiaanse bezetting gaf een impuls aan de Eritrese economie en infrastructuur. Tegen 1911 waren Asmara en Massawa verbonden door treinrails en tegen het einde van de Eerste Wereldoorlog was de rijkdom in de regio verzesvoudigd. De Italianen wisten de goedkeuring van de lokale bevolking te winnen vanwege hun vermogen om vrede te brengen in de afgelegen buitengebieden die bekend stonden als moeilijk te regeren. Verder werden de groei van welvaart in de steden en de nieuwe openbare diensten ook positief ontvangen. Verdere ontwikkeling werd echter beperkt omdat andere havens in de regio al goed functioneerden. Havens zoals die in Djibouti en de havenstad Aden in Jemen hadden een betere infrastructuur en waren daardoor interessanter voor investeringen dan de havens van Eritrea. Daarbij waren de omliggende gebieden ook logistiek makkelijker om in te investeren. Het gebrek aan investeringen betekende dat de welvaart in Eritrea minder snel groeide dan in principe mogelijk was. Vooruitgang stopte echter niet en deze vooruitgang zorgde ervoor dat de Italiaanse bezetting min of meer geaccepteerd werd door de Eritreeërs.

Veel veranderde toen Italië een fascistisch regime kreeg. Het Italiaanse doel werd wederom uitbreiding naar aanliggende gebieden en de creatie van een nieuw Romeins Rijk. De ontwikkelingsfocus van de Eritrese kolonie veranderde drastisch. Rassenscheiding werd gebruikelijk en alle infrastructuurprojecten werden gericht op militaire doeleinden als voorbereiding op het binnenvallen van Ethiopië. Het netwerk van spoorwegen werd enorm uitgebreid en er werden nieuwe manieren ontwikkeld om goederen zo snel mogelijk van Massawa naar Asmara te vervoeren. Er werden nieuwe wetten ingevoerd die de toegang tot publieke diensten voor

inheemse Eritreeërs zeer beperkten. In 1932 werden de missionarissen die nauw met de lokale bevolking samenwerkten het land uitgezet, waardoor de lokale bevolking geen toegang meer had tot de educatie die de missionarissen aanboden. Tegen het jaar 1935 was Eritrea enorm gemilitariseerd. Italië bereidde zich voor op de invasie van Ethiopië en op 3 oktober in datzelfde jaar staken ze de rivier Mareb over die de grens vormde tussen de twee landen. De invasie was begonnen. In de oorlog die volgde, wist Italië de grootste steden van Ethiopië te veroveren. Het pas veroverde Ethiopië werd samen met Italiaans-Somalië en Italiaans-Eritrea samengevoegd tot één grote kolonie: Italiaans-Oost-Afrika. Eritrea werd het hart van de kolonie, omdat dit het meest ontwikkelde gedeelte was. Veel Eritreeërs kregen werk in de fabrieken die zich in Eritrea bevonden. Ondertussen ging de rekrutering van de lokale bevolking om te vechten in Italiaanse oorlogen door. Eritrese soldaten die hadden gediend in Libië in 1910 en in de oorlog tegen Ethiopië moesten zich nu voorbereiden om te vechten tegen de Britten in Egypte en Sudan.

De Italianen waren ervan overtuigd dat ze de Britten uit Oost-Afrika konden verdrijven maar doordat het Italiaanse leger traag handelde, kon Groot-Brittannië zich voorbereiden. De Italianen raakten bezorgd vanwege het gebrek aan voorraden voor een volledige invasie en kozen daarom voor een defensieve positie. Maar ondertussen gaf de bezetting van Ethiopië het Italiaanse leger problemen omdat het grote land moeilijk te controleren was – vooral de landelijke gebieden.

De Britten zetten al snel een tegenaanval in en vielen Italiaans-Oost-Afrika binnen, waarop Italiaanse troepen bezweken onder de druk. Binnen tien maanden hadden de Britse troepen Massawa en Asmara in handen. Groot-Brittannië liep tegen problemen aan omdat het als bezetter de wetten die Italië had ingevoerd niet mocht veranderen, zoals was besloten in de Conventies van Den Haag, opgesteld in 1907. Dit was vooral een probleem vanwege de segregatie en racistische wetten die door Italië waren ingevoerd. Groot-Brittannië was inmiddels dusdanig overbelast en vocht aan zoveel verschillende fronten dat ze de steun van de lokale bevolking hard nodig hadden om de regio te stabiliseren. De militaire- en politiemacht van Italië werd opgeheven maar de oude Italiaanse bureaucratie werd behouden. De Britten probeerden de Eritreeërs te integreren in verschillende diensten, om ervoor te zorgen dat sociale voorzieningen, en dan vooral educatie, verbeterd zouden worden. Het einde van de Italiaanse bezetting creëerde echter veel economische problemen voor de regio. Er waren veel fabrieken in Eritrea, maar de exportproducten van deze fabrieken waren gericht op de Italiaanse markt. Nu Italië in oorlog was met de nieuwe bezetters, stortte de Eritrese economie in. De Britten probeerden de economie te revitaliseren en dat leek even te lukken vanwege de oorlogsinspanning tegen het Midden-Oosten, maar uiteindelijk verloren vele Eritreeërs die in fabrieken werkten hun baan en werd massawerkloosheid de realiteit.

Brits en Ethiopisch bestuur

Na het einde van de Tweede Wereldoorlog moesten de geallieerde strijdkrachten beslissen over het lot van verschillende kolonies van de asmogendheden. Het lot van Eritrea moest ook door de overwinnaars, waaronder Frankrijk en Groot-Brittannië, besloten worden. Tot dit besluit was genomen bleef Eritrea onder het bestuur van de Britten. Hoewel de Britten verschillende activiteiten hadden ondernomen om de kansen voor Eritreeërs te verbeteren, hadden ze ook een hoop van de infrastructuur afgebroken om het te gebruiken tijdens de oorlogsperiode.

Toen er geen oplossing voor Eritrea gevonden kon worden, werd de taak overgedragen aan de Verenigde Naties. Het grootste probleem was dat er veel verschillende nationale en civiele belangen verbonden waren aan Eritrea. Ethiopië wilde controle krijgen over Eritrea, vooral omdat ze hun toegang tot de zee verloren waren en de haven van Massawa zou dat probleem oplossen. Ethiopië had ook een sterke positie vanwege de historische banden met Eritrea. De meeste Italianen die nog in Eritrea woonden wilden echter geen deel uitmaken van Ethiopië. Zij vreesden repercussies vanwege de kolonisering en drongen daarom erop aan dat Eritrea wederom een kolonie van Italië zou worden, waarna de voorbereidingen voor onafhankelijkheid zouden starten, zoals ook was gebeurd met Italiaans-Somalië. De Sovjet-Unie stond in het begin aan de kant van Italië. Dit was het begin van de Koude Oorlog en de Sovjet-Unie probeerde de macht van het Westen te beperken en haar eigen macht uit te breiden. De gedachte was dat Italië spoedig communistisch zou worden en de Sovjet-Unie zou op deze manier via Italië toegang krijgen tot de Hoorn van Afrika. De situatie werd nog complexer vanwege de verdeeldheid binnen Eritrea. Deze verdeeldheid ontstond langs religieuze lijnen. Het islamitische noorden wilde onafhankelijkheid, terwijl het orthodox-christelijke zuiden zich bij Ethiopië wilde voegen.

Italië en Groot-Brittannië probeerden in 1949 de problemen op te lossen in een plan dat de toekomst van alle Italiaanse koloniën besloeg, het zogenaamde Bevin-Sforza plan. Dit plan stelde voor om Eritrea te verdelen langs de religieuze lijnen, waarbij de christenen zich bij Ethiopië zouden voegen en de moslim-regio bij Sudan. De Eritreeërs die voor onafhankelijkheid waren, protesteerden echter tegen dit plan en het werd niet doorgevoerd. In plaats daarvan werd besloten dat Eritrea deel van een federatie met Ethiopië zou gaan uitmaken. Volgens dit besluit zou Eritrea haar eigen constitutie en parlement hebben, en significant zeggenschap over binnenlandse zaken, maar het zou wel deel uitmaken van Ethiopië. De VN ging uiteindelijk akkoord met dit plan en kwam in 1950 tot een besluit. In 1952 werden verkiezingen gehouden die hetzelfde jaar werden geaccepteerd en geratificeerd door Ethiopië. Kort daarna vertrok het Britse bestuur.

De officiële talen in de federatie waren Tigrinya en Arabisch. Tegen het einde van het jaar 1962 viel deze federatie uit elkaar, een ruime tien jaar na de oprichting. Eritrea werd volledig geannexeerd door Ethiopië. Dit volgde nadat Ethiopië over het voorgaande decennium langzaam de rechten van Eritrea onder de federatie had afgebroken en haar eigen regels had opgelegd. Ethiopië vreesde namelijk dat andere provincies in Ethiopië naar voorbeeld van Eritrea eenzelfde status zouden willen en dat dit de macht van de regering over het land zou verzwakken. Veel Eritreeërs, vooral studenten, organiseerden vreedzame protesten en enkele organisaties werden opgezet om actie te voeren tegen de groeiende Ethiopische repressie. Het geweld begon in augustus 1961, toen de vrijheidsstrijder Hamid Idris Awate zich verzette tegen zijn aanhouding en daarna de eerste schoten vuurde. Op deze manier begon de Eritrese onafhankelijkheidsoorlog. Velen zien Hamid Idris Awate dan ook als vader van de Eritrese onafhankelijkheidsoorlog. Een jaar later werd het Eritrese parlement opgeheven en werd Eritrea geannexeerd.

Onafhankelijkheidsoorlog

De oppositie tegen de Ethiopische macht over Eritrea was al aanwezig sinds het einde van de Britse bezetting. Het werd echter steeds sterker toen Ethiopië de rechten van het Eritrese parlement onder het federale systeem begon te beperken. Al vroeg werden er twee organisaties opgezet, beiden door mensen die Eritrea hadden ontvlucht en verandering wilden. De Eritrean Liberation Movement (ELM) werd opgezet in Sudan en de Eritrean Liberation Front (ELF) een paar jaar later in Caïro. Beide organisaties hadden een ander beeld over hoe onafhankelijkheid bereikt zou moeten worden. Terwijl het ELM georiënteerd was op vreedzame en politieke middelen, waren de methodes van het ELF agressiever en gericht op gewapend verzet. Uiteindelijk ging het op de manier van het ELF, nadat opstand uitbrak waarbij Hamid Idris Awate arrestatie weigerde en de eerste kogels werden afgevuurd. Omdat het ELM vreedzamer was, waren ze minder goed voorbereid hierop. De rivaliteit tussen beiden organisaties in combinatie met de pogingen door Ethiopië om de opstand te onderdrukken zorgden ervoor dat het ELM ten onder ging. Na de ontbinding van het Eritrese parlement werd de oorlog intensiever en kreeg het ELF meer steun in Eritrea, maar ook in andere landen.

Toen het werd opgericht was het ELF overwegend Islamitisch omdat de oprichters overwegend moslims uit het Eritrese laagland waren. Hierdoor won de organisatie de sympathie van verschillende landen in het Midden-Oosten, die de strijd tegen een machtig christelijk land konden waarderen. Door de steun van Saoedi-Arabië en andere landen versterkte het verzet. Maar de christenen uit het hoogland waren terughoudend in hun steun omdat ze vreesden dat de moslims zouden komen te overheersen. Dit was vooral de angst van de minder goed opgeleide mensen op het platteland. Sommigen van hen voegden zich bij milities om tegen de Eritrese onafhankelijkheidsstrijders te vechten. De hoger opgeleide christelijke studenten, die ook heftig hadden geprotesteerd tegen de toenemende macht van Ethiopië, begonnen zich bij

de ELF te voegen. Ze sloten zich met genoeg christenen aan wat de ELF in staat stelde om een nieuw gebied van verzet te creëren in een voornamelijk christelijke regio.

De toenemende mankracht betekende een grotere dreiging voor Ethiopië, dat meer troepen moest uitzenden naar Eritrea, maar het verzwakte de organisatie van de ELF tegelijkertijd aanzienlijk. De originele structuur van de ELF kon de toename van rekruten niet aan. De Ethiopische strategie om etnische groeperingen binnen Eritrea te gebruiken om het verzet te bevechten leidde ook tot meer spanningen binnen de etnisch diverse organisatie. Ten slotte waren er grote ideologische verschillen met het oog op hoe Eritrea georganiseerd zou moeten worden, waarbij Marxistische ideologieën een belangrijke rol speelden. Het leiderschap wilde echter geen veranderingen doorvoeren, ondanks de druk. De spanningen culmineerden uiteindelijk en een fractie van de groep splitste zich af van het ELF. Deze groep bestond voornamelijk uit linkse christenen, die ontsteld waren vanwege meerdere moordpartijen op christelijke boeren door andere ELF-groeperingen. De afgesplitste groep werd ondersteund door een aantal andere groepen die ook ontsteld waren door de manier waarop het ELF het verzet organiseerde. Binnen de afgesplitste groep bevond zich de huidige Eritrese president Isaias. De groep zou uiteindelijk het Eritrean People's Liberation Front (EPLF) vormen.

Al snel begonnen het ELF en het EPLF tegen elkaar te strijden, beiden in een poging om de dominante verzetsbeweging te worden. Enkele jaren bestreden ze elkaar terwijl ze tegelijkertijd ook Ethiopië bevochten. Vanwege de zwakkere structuur kon het ELF het EPLF niet verslaan in de vroege fase van haar bestaan, waardoor het EPLF terrein kon winnen in het binnenland van Eritrea. Een coup zorgde er echter voor dat de imperialistische overheid van Haile Selassie in Ethiopië veranderde in een Marxistische overheid, waardoor Ethiopië steun kreeg van de Sovjet-Unie. Hoewel het tijd kostte voordat de nieuwe overheid controle had over alle Ethiopische regio's, werden de ELF en de EPLF ertoe gedwongen om een wapenstilstand te sluiten, als gevolg van toenemende publieke druk om het onderlinge vechten te stoppen.

Onderhandelingen tussen de twee groepen startte in 1975, maar het was moeilijk om een compromis te vinden vanwege de vele verschillende belangen. Er waren pogingen om een nieuwe organisatie te creëren waarbinnen alle verzetsorganisaties zouden vallen, maar dit faalde. De wapenstilstand zorgde er echter wel voor dat beide partijen zich konden richten op de strijd tegen hun gezamenlijke vijand, Ethiopië, en veel Eritrese steden werden bevrijd in de tweede helft van de jaren '70. In 1975 slaagde het verzet er zelfs in om Asmara te veroveren, hoewel ze al snel hierna er weer uit werden verdreven. De Ethiopiërs meenden dat deze tijdelijke Eritrese overwinning in Asmara alleen mogelijk was gemaakt dankzij de hulp van de lokale bevolking. Ze begonnen daarom met zware onderdrukking van de lokale bevolking. Dit had tot gevolg dat het aantal rekruten sterk toenam voor zowel het ELF als het EPLF. Sommige bronnen stellen dat tegen 1976 het aantal rekruten in beide organisaties meer dan 40.000

was. Deze toename in strijdkracht, in combinatie met het feit dat Ethiopië was afgeleid door oorlog met Somalië, stelde de verzetsorganisaties in staat om flink terrein te winnen tussen 1976-1977.

In 1978 wisten het ELF en EPLF eindelijk een akkoord te bereiken. Het EPLF was flink in macht toegenomen, terwijl het ELF verder verzwakt was door interne spanningen. Veel van de christelijke leden van het ELF, teleurgesteld in het ELF-leiderschap, voegden zich bij het EPLF. Dit verstoorde de balans tussen de organisaties nog meer. Toen de oorlog tussen Ethiopië en Somalië eindigde, sloeg het Ethiopische leger meteen toe in Eritrea. Het ELF werd hierdoor het hardst geraakt. Ondanks het akkoord tussen de twee verzetsorganisaties bleven de spanningen hoog en waren er sporadische confrontaties tussen de strijders van de twee groeperingen. Hoewel de twee groepen beter waren gaan samenwerken dankzij de Ethiopische tegenaanval, was het onderlinge vertrouwen tegen 1980 sterk aangetast. Halverwege de jaren '80 brak er daardoor een burgeroorlog uit tussen de twee partijen en haalde het EPLF hard uit naar de gebieden van het ELF. Het EPLF werd hierbij geholpen door het TPLF, een Ethiopische tak van het EPLF, dat vocht voor rechten in Tigray in Ethiopië.

Dit leidde uiteindelijk tot de val van het ELF, waardoor het EPLF de enige Eritrese partij in het verzet tegen Ethiopië werd. De gewapende strijd duurde tot in de jaren '80 en tegen 1990 beheerste het EPLF heel Eritrea. De oorlog kwam tot een einde toen de EPLF, samen met de Tigray en andere rebellen, de overheid verdreef uit de hoofdstad in 1991. Daarop werd door de VN een referendum georganiseerd waarbij vrijwel 100% van de bevolking vóór onafhankelijkheid stemde. Twee jaar later, op 24 mei 1993, werd Eritrea erkend als een onafhankelijke staat.

Vanaf de onafhankelijkheid

Na de onafhankelijkheid stelde de nationale Eritrese vergadering een president aan en transformeerde het EPLF zich tot een nationale politieke partij om zo een rol te kunnen spelen in het bestuur van het land. De nationale vergadering koos Isaias, de leider van de EPLF tijdens de onafhankelijkheidsstrijd, als nieuwe president. Er werd gewerkt aan een constitutie die in het jaar 1996 werd geratificeerd. Deze is echter nooit geïmplementeerd. Verder begonnen Eritrea en Ethiopië nauwer samen te werken op verschillende gebieden, waaronder handel. Deze samenwerking zou echter geen stand houden. Tegen 1998 waren de landen wederom verwickeld in een oorlog, deze keer over de betwiste grens tussen de twee landen. Er waren ook andere onderliggende, historische spanningen tussen Eritrea en Ethiopië maar de betwisting van de grens was uiteindelijk wat de oorlog ontketende. Het was niet de eerste keer dat Eritrea betrokken was bij grensconflicten. Omdat het land nog nooit onafhankelijk was geweest of haar eigen overheid had gehad, had het als vers land nog geen vastgestelde grenzen. Voor de oorlog met Ethiopië waren conflicten met Jemen over visrechten en eilanden vreedzaam besloten. De landen waren zelfs naar het Internationale Gerechtshof gestapt voor arbitrage. De oorlog met

Ethiopië was echter een geheel andere situatie. De lange en complexe geschiedenis tussen Eritrea en Ethiopië zorgde ervoor, ondanks de eerdere bemoedigende tekenen van samenwerking, dat dit conflict niet makkelijk kon worden opgelost. De oorlog duurde tot het jaar 2000.

Er wordt geschat dat meer dan 100.000 mensen, voornamelijk soldaten, hun leven verloren in de twee-jaar-durende oorlog. Eritrea was afhankelijk van de nationale dienstplicht, een vorm van conscriptie, om de oorlog te kunnen voortzetten. Alle mannen en vrouwen werden opgeroepen om in het leger te vechten. Na twee jaar werd er een wapenstilstand bereikt, maar tegen die tijd was de infrastructuur en populatie van het land zwaar beschadigd. Er wordt geschat dat ongeveer een kwart van de Eritrese populatie ontheemd raakte gedurende de oorlog en dat een derde van de populatie afhankelijk was van voedselhulp om te kunnen overleven. De VN zette troepen in in de gedemilitariseerde zone, maar de relaties tussen de landen bleven gespannen en conflicten braken – tot op vandaag de dag – af en toe uit. De Eritrese overheid gebruikte de dreiging van Ethiopië om de nationale dienstplicht tientallen jarenlang in stand te houden – dit ook tot op vandaag de dag. Ieder jaar werd een nieuwe ronde van conscriptie in de dienstplicht georganiseerd en de meeste Eritreeërs zijn bekend met hun ronde, het jaar van verplichte inschrijving. De nationale dienstplicht wordt meestal voor onbepaalde tijd verlengd en dienstplichtigen mogen niet of nauwelijks naar huis. Vanwege de onbepaalde verlenging zitten velen al een groot deel van hun leven in dienstplicht, zowel mannen als vrouwen. Vrouwen mogen geen familie beginnen gedurende de dienstplicht. Ook is de leeftijd waarop jongeren de dienstplicht in moeten over de jaren heen langzaam omlaag gegaan, en ligt nu rond de 17-18 of jonger. Rekruten beginnen training veelal in hun laatste schooljaar. In plaats van dat de dienstplicht wordt gebruikt voor verdediging van het land worden de rekruten vaak gebruikt om gedwongen arbeid te verrichten voor de Eritrese overheid.

De constitutie, geratificeerd in 1996, werd nooit geïmplementeerd en de verkiezingen die erin stonden beschreven hebben nooit plaats gevonden. Het wetgevende orgaan van Eritrea, de National Assembly, is al sinds 2002 niet meer bij elkaar gekomen en de macht van het orgaan is overgenomen door de president. Isaias is sinds de onafhankelijkheid onafgebroken aan de macht geweest. De lokale ontevredenheid is duidelijk doordat er maandelijks vele mensen het land ontvluchten, maar de vrijheid van pers en meningsuiting zijn hardhandig onderdrukt in het land. Censuur van de pers is allesomvattend, en de enige beschikbare media komt van de overheid. Sommigen hebben de situatie in Eritrea vergeleken met die in Noord-Korea: 'Eritrea, het Noord-Korea van Afrika.' In werkelijkheid scoort het land consistent slechter dan Noord-Korea als het gaat om vrijheid van pers en meningsuiting. Kritiek op de overheid wordt niet getolereerd. Veel mensen vluchten voor de nationale dienstplicht en voor de angst om vervolging en gevangenschap. Maar zelfs als Eritreeërs het land ontvluchten, de reis overleven en asiel aanvragen, zijn ze niet veilig voor de lange arm van de overheid, die de diaspora gebruikt om geld in te zamelen. Verder in het boek wordt uitgebreid gesproken over de huidige situatie in het land en over deze lange arm.

Verder lezen

Abbink, J. (1998). Briefing: the Eritrean-Ethiopian Border Dispute. *African Affairs*, 97(389), pp. 551-565.

Connell, D. (1993). *Against All Odds: A Chronicle of the Eritrean Revolution*. Trenton, NJ: Red Sea Press.

Connell, D., en Killion, T. (2010). *Historical Dictionary of Eritrea*. Volume 114 of *Historical Dictionaries of Africa*. Lanham, MD: Scarecrow Press.

Forgacs, D. (2016). Italian Massacres in Occupied Ethiopia. *Modern Italy*, 21(3), pp. 305-312.

Hamilton, K. (2000). Beyond the Border War: The Ethio-Eritrean Conflict and International Mediation Efforts. *Journal of Public and International Affairs*, 11, pp. 113-136.

Second International Peace Conference (The Hague). (1907). *Hague Convention (IV) Respecting the Laws and Customs of War on Land and Its Annex: Regulations Concerning the Laws and Customs of War on Land*. Geraadpleegd op <http://www.refworld.org/docid/4374cae64.html>

Johnson, M., en Johnson, T. (1981). Eritrea: the National Question and the Logic of Protracted Struggle. *African Affairs*, 80(319), pp. 181-195.

Rasmuson, J. R. (1973). *A History of Kagnew Station and American Forces in Eritrea*. Published under Supervision of the Commander, US Army Garrison, Kagnew Station, by the Public Affairs Office.

Sarbo, D. N. (2013). *The Ethiopia-Eritrea Conflict: Domestic and Regional Ramifications and the Role of the International Community*. The Global Economic Governance Programme. Geraadpleegd op http://www.geg.ox.ac.uk/sites/geg/files/Sarbo_GEG_WP_2013_79.pdf

Global Security. (2016, 26 juni). *Border War with Ethiopia (1998-2000)*. Global Security. Geraadpleegd op 20 januari 2017, van <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/eritrea.htm>

Global Security. (2015, juni 30). *British Administration (1941-1950)*. Global Security. Geraadpleegd op 20 januari 2017, van <http://www.globalsecurity.org/military/world/eritrea/history-3.htm>

Global Security. (2015, juni 30). Italian Colonization (1890-1941). Global Security. Geraadpleegd op 20 januari 2017, van <http://www.globalsecurity.org/military/world/eritrea/history-2.htm>

UN ColE (2015). Report of the Detailed Findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea. UN Human Rights Council, A/HRC/29/CRP.1. Geraadpleegd op http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColEritrea/A_HRC_29_CRP-1.pdf

Library of Congress – Federal Research Division. (2005). Country Profile: Eritrea. Geraadpleegd op <https://www.loc.gov/rr/frd/cs/profiles/Eritrea.pdf>

New World Encyclopaedia. (2013, juli 29). Eritrean War of Independence. Geraadpleegd op 20 januari 2017, van http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Eritrean_War_of_Independence

New World Encyclopedia. (2013, oktober 2). Eritrean-Ethiopian War. Geraadpleegd op 20 januari 2017, van http://www.newworldencyclopedia.org/entry/Eritrean-Ethiopian_War

ETHIOPIA

Geografie en economie

Hoofdstuk

3

Edgar Sürth en Klara Smits

Geografie en klimaat

Eritrea ligt in het oosten van Afrika, in het gebied bekend als de Hoorn van Afrika. Het grenst aan Sudan in het noordwesten, Ethiopië in het zuiden, en Djibouti in het zuidoostelijke puntje. Ook heeft het een lange kustlijn aan de Rode Zee in het oosten, tegenover Jemen en Saudi-Arabië. Het land heeft een oppervlakte van ongeveer 124,000 km² – ongeveer drie keer de oppervlakte van Nederland. Qua bevolking is het echter een stuk kleiner. Schattingen van de populatie lopen uiteen van 3 tot 6 miljoen inwoners.

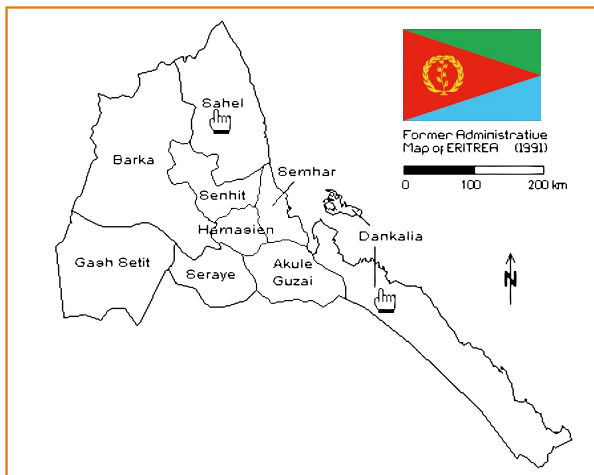
Provincies en etniciteit

Onder de Italiaanse administratie werd Eritrea verdeeld in acht provincies. Ook tijdens de bezetting door Ethiopië bleven de provincies bestaan in de vorm van districten. Na de Eritrese onafhankelijkheid kwamen er nog twee provincies bij door één provincie te splitsen en hoofdstad Asmara als aparte provincie te beschouwen, leidend tot tien provincies in totaal. De provincies werden echter in 1996 samengevoegd tot zes regio's of zones (zoba's). De oude provincies zijn echter nog steeds belangrijk voor de identiteit en onderlinge relaties in de Eritrese maatschappij en daarom wordt er in dit hoofdstuk aandacht aan besteed.

De acht provincies waren Akele Guzai, Barka, Denkalia, Hamasien, Sahel, Semhar, Senhit en Seraye. Deze zijn op de onderstaande kaart te zien (kleine verschillen in spelling zijn mogelijk). Deze provincies waren gebaseerd op historische grenzen en verdelingen in Eritrea.

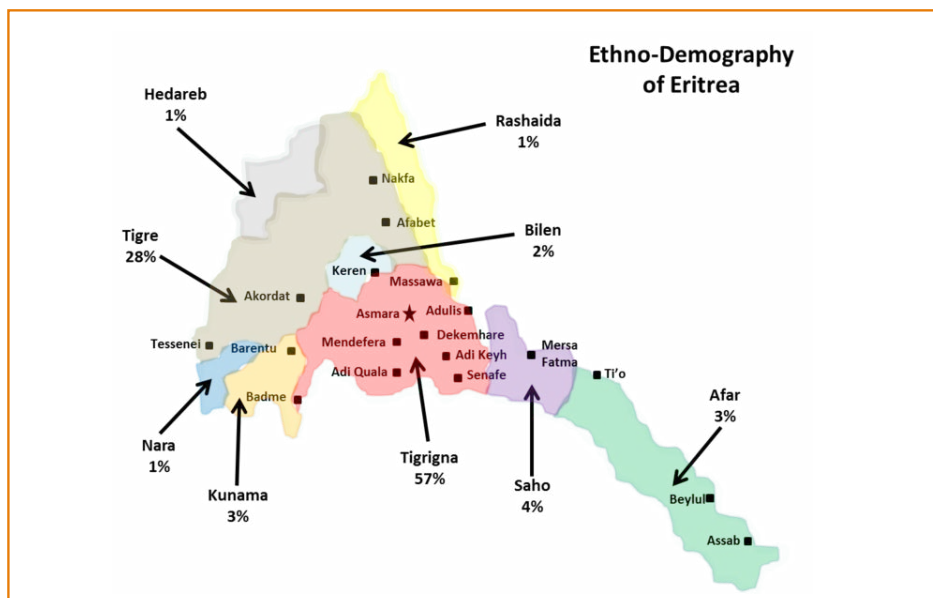
De oude provincies en de onderlinge verdeling die hieraan ten grondslag lagen waren vooral in de onafhankelijkheidsoorlog tegen Ethiopië duidelijk. Onderlinge strijd tussen de Eritreeërs, vooral binnen de EPLF vroeg in de jaren '70, waren ondermeer gebaseerd op regionale factoren en verschillen. Deze onderlinge

gevechten zijn nooit echt officieel aangepakt, wat soms heeft geleid tot verbittering. Ook in de diaspora heeft dat vandaag de dag nog effecten. Soms leidt dit tot spanningen tussen Eritreeërs uit Hamasien – de provincie waar ook President Isaias vandaan komt – en anderen, zoals de Akele Guzai. Er wordt daarom vaak in de Eritrese maatschappij gevraagd uit welke oude provincie men stamt.

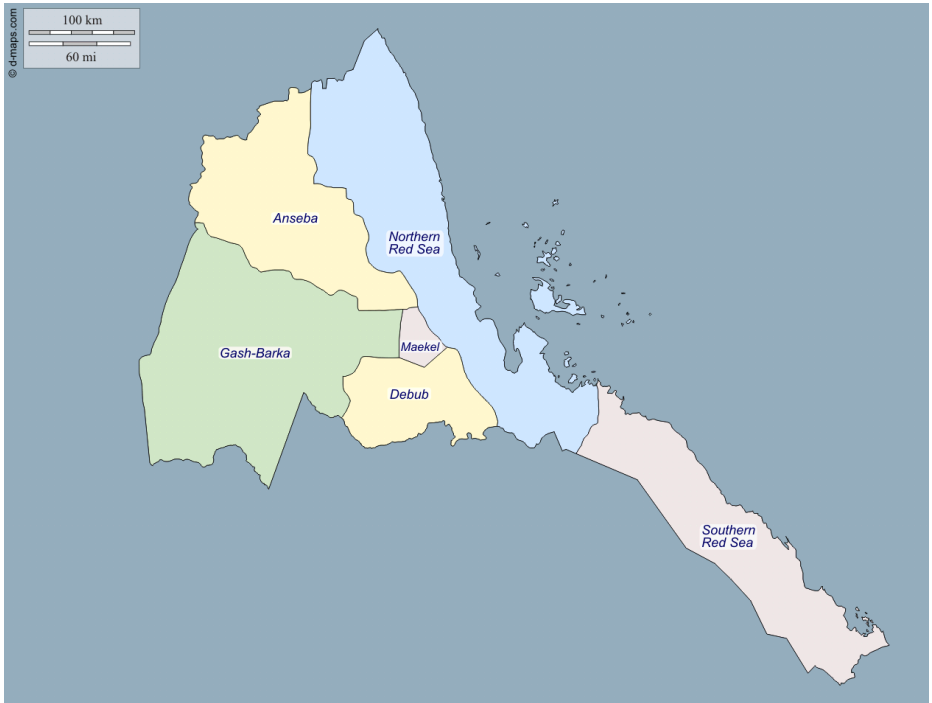

De onderstaande kaart toont de etnische verdeling in Eritrea. Dit is een andere belangrijke factor in de Eritrese maatschappij, deels gerelateerd aan de oude provincies. Op de onderstaande kaart is goed te zien dat de Tigrinya-sprekende bevolking een groot deel van de populatie vormt. Dit zijn de 'hooglanders', voornamelijk orthodox-christelijk qua geloof, die leven in de berggebieden en minder invloed van buitenaf kende. De Tigrinya-populatie is etnisch en qua taal gerelateerd aan de Tigray-bevolking die in de Tigray regio van Ethiopië wonen. Deze groep mag niet worden verward met de Tigre-populatie, die ook wel de 'laaglanders' van Eritrea worden genoemd. De Tigre-bevolking is ook te vinden in Sudan. Zij zijn overwegend moslim en spreken voornamelijk Tigre en/of Arabisch – al wordt Tigrinya ook gesproken. Meer over etniciteit en taal komt in hoofdstuk 6 aan bod.

Zones

In 1996 werden de oude provincies samengevoegd tot zes regio's, of zoba's. Dit proces was al snel na de onafhankelijkheid gestart en werd in 1996 afgerond. Eritrea was toen enkele jaren onafhankelijk. Dit besluit werd genomen door de enige toegestane partij in Eritrea, de People's Front for Democracy and Justice (PFDJ), tegen de wil van een meerderheid van de bevolking in. De nieuwe regioverdeling zou volgens de PFDJ moeten zorgen voor meer nationale eenheid, omdat de nieuwe regio's verschillende etnische groepen samenbrachten. Tegenstanders zagen het eerder als de afbraak van historische structuren. Dit is in de Eritrese diaspora nog altijd iets waar grote verdeeldheid over bestaat.

In het midden van Eritrea ligt de Maekel-regio met Asmara als hoofdstad van de regio en het hele land. Aan de kust liggen de Noordelijke Rode Zee – met de oude kusthoofdstad Massawa - en Zuidelijke Rode Zee regio's. In het Westen bevinden zich de Zuidelijke regio, Debub (onder Asmara), Gash-Barka (ten westen van Asmara) en Anseba (ten noorden van Asmara). Deze regio's zijn weer verder opgedeeld in een totaal van 55 districten. De grootste steden van Eritrea naar inwonersaantal zijn Asmara – met een geschatte populatie van meer dan een half miljoen verreweg de grootste stad – Keren, Massawa, het zuidelijke Assab en Mendefera.

Eritrea grenst aan de zeer strategisch belangrijke vaarroute van de Rode zee die overgaat in het Suez kanaal en één van de belangrijkste internationale routes vormt. Eritrea heeft ook twee strategisch belangrijke havens, in Assab en in Massawa. De hooglanden van Eritrea zijn verder nog belangrijk vanwege de zeer strategische ligging naar zowel het Afrikaanse achterland als ook het Arabische schiereiland.

Eritrea heeft belangrijke grondstoffen voor de mijnbouw, waaronder goud, die ook geëxploiteerd worden. De Gash-Barka regio is een belangrijke regio wat betreft landbouw.

Klimaat en landbouw

Eritrea heeft zowel hoogland als laagland. Het hoogland ligt centraal en het laagland ligt ten oosten en ten westen ervan. De maximale hoogte is ongeveer 3000 meter boven zeeniveau. Het laagland is voornamelijk vlak met wat heuvels. Het klimaat in Eritrea varieert. Meer dan 70% van het land is aride (warm en droog), met een gemiddelde jaarlijkse regenval van minder dan 400 mm en een gemiddelde jaartemperatuur van 26 graden Celsius. De hogere gebieden zijn kouder, semi-aride en hebben last van wat meer regenval. Dit gebied, ongeveer 22% van het land, is het meest geschikt voor landbouw en hier leeft dan ook 65% van de Eritrese bevolking. In de kustgebieden heerst voornamelijk een heet en droog klimaat. Er valt het minste regen in het noorden, tegen de grens met Sudan, en vooral aan de kust is het erg droog. In de laagste delen van Eritrea, de Danakildepressie (meer dan 130 m onder zeeniveau), kan de temperatuur oplopen tot boven de 50 graden Celsius. Op de helling tussen het hoogland en het oosten ligt echter ook een gebied dat bekend staat als de 'groene band'. Dit kleine gebied kent de hoogste regenval van het land en heeft twee regenseizoenen, in de zomer en de winter, terwijl het grootste deel van het hoogland één regenseizoen heeft, van eind juni tot eind september.

Veel van de Eritrese inwoners zijn afhankelijk van lokale landbouw en veeteelt. De meeste (zo'n 80%) werkende Eritreeërs zijn werkzaam in de landbouw, waarvan een groot deel zelfvoorzieningslandbouw is. De voornaamste gewassen zijn gerst, sorghum, gierst, maïs en tarwe. Ook andere gewassen zoals peulvruchten, groenten, fruit, sesam en lijnzaad worden verbouwd. Landbouw heeft maar een klein aandeel in de landelijke economie omdat de productiviteit vaak laag ligt. In sommige delen van Eritrea zijn bevolkingsgroepen nomadisch en trekken rond met kamelen, koeien, en andere kleine grazers. Anderen zijn semi-nomadisch, wat betekent dat ze gewassen hebben zoals sorghum, maar ook rondtrekken met vee. De vormen van landbouw en veeteelt verschillen veel per gebied vanwege de verschillen in temperatuur en regenval. In de meeste gebieden speelt irrigatie een belangrijke rol.

Eritrea ligt in het Sahel-gebied, vaak geplaagd door droogte. Droogte treft ook veel gebieden in Eritrea. Ook andere natuurfenomenen, zoals sprinkhanenplagen, kunnen een negatieve invloed hebben op de gewassen. Cijfers over voedselzekerheid zijn moeilijk te verkrijgen, maar UNICEF rapporteerde in 2016 bijvoorbeeld over het effect van El Niño en vermeldde dat er, vooral in de laaglanden, hoge niveaus van ondervoeding waren, vooral voor kinderen onder de vijf jaar. UNICEF zegt ook dat veel kinderen door ondervoeding zijn achtergebleven in hun groei. Ondervoeding is ook een van de leidende doodsoorzaken. De regering ontkent dit stelselmatig. Wat ook bijdraagt aan voedselonzeekerheid zijn de na-effecten van de oorlogen en het feit dat vooral veel mannen in de nationale dienstplicht zitten en er dus vaak niet genoeg mensen in de huishoudens aanwezig zijn om te oogsten. De kosten van het onderhouden van de hoge militarisering van de samenleving gaat ook ten koste van ontwikkeling binnen de landbouw. Voedselhulp wordt beperkt door de strenge regels van de overheid die ernaar streeft zelfvoorzienend en onafhankelijk te zijn.

Economische situatie

Basisgegevens

Aangezien Eritrea al meer dan tien jaar geen nationaal budget publiceert, is inzicht krijgen in de economische situatie bijna onmogelijk en zijn de cijfers in dit hoofdstuk gebaseerd op schattingen van bijvoorbeeld de Central Intelligence Agency (CIA) van de VS. Eritrea wordt vaak aangemerkt als arm land, maar volgens sommige critici is alleen de bevolking arm, terwijl de overheid zichzelf verrijkt met inkomsten vanuit het buitenland en van de rijke grondstoffen. Met een bruto nationaal product (bnp) in koopkrachtpariteit (kkp) van \$8.713 miljard in 2015 staat de Eritrese economie op de 162e plek in de wereld en op de 43e plek in Afrika. Met betrekking tot het bnp per hoofd staat Eritrea op de 46e plek in Afrika.

De dienstensector vormt met 58.3% het grootste aandeel in het bnp terwijl industrie en landbouw respectievelijk 29.4% en 12.3% bijdragen aan de economie. In 2009 waren deze aantallen nog 63.4%, 22.2% en 14.4%, waaruit blijkt dat het aandeel van de industriële sector sindsdien is toegenomen terwijl de dienstensector en landbouw afnamen. De procentuele groei van de industriële productie was 5% in 2015 en daarmee groter dan de totale bnp-groei van 4.8%. De belangrijkste industrieproducten in Eritrea zijn verwerkte voedingsmiddelen, dranken, kleding, textiel, lichte industrie, zout, en cement.

Eritrea heeft sinds de onafhankelijkheid ieder jaar last van een enorm handelstekort met een hoogtepunt van 77.19% van het bnp tijdens de tweede Eritrese-Ethiopische oorlog, in 1999. Sinds 2007 is het de overheid gelukt om het tekort onder de 25% te houden. De export van goederen en diensten was in 2015 verantwoordelijk voor 7.6% van het bnp terwijl de import dit aantal overschreed met -19.1% van het bnp. Eritrea's belangrijkste handelspartners zijn Italië en China met betrekking tot export en Saoedi-Arabië, Italië, China en Rusland met betrekking tot import.

Import en export worden volledig beheerst door de overheidspartij PFDJ, net als de geldsystemen. Dit betekent dat toegang tot basisvoedsel, veevoeder, zaden, andere grondstoffen, en brandstoffen afhankelijk zijn van besluiten van hogerhand. Dit maakt bedrijfsvoering heel moeilijk en de bevolking is veelal toegewezen op de zwarte markt om diensten en items te kopen en verkopen. De zwarte markt, ook beheerst door de overheid, is onderdeel van de Eritrese economie. De gevolgen hiervan worden verderop in meer detail beschreven. Alle succesvolle bedrijven werden de afgelopen vijftien jaar overgenomen door het Ministerie van Defensie van Eritrea. Landbouwbedrijven zijn veelal toegewezen aan de legerleiding.

Nationale begroting en financieel beleid

Naar schatting heeft Eritrea een hoog structureel begrotingstekort en tevens een hoge overheidsschuld. Het begrotingstekort is verantwoordelijk voor -13.4% van het bnp en plaatst

Eritrea op de 212e plek in de wereldrangschikking ten aanzien van de budgettaire situatie. Stelselmatige begrotingstekorten betekenen dat Eritrea op het moment de op zes na grootste overheidsschuld in relatieve aantallen heeft. Een inschatting stelt dat het gemiddelde tekort tussen 2000 en 2010 nog hoger was (18% van het bnp) maar dat een toename in inkomsten als gevolg van een groei in de koper- en goudmijnindustrie het tekort wist te verlagen. Een andere belangrijke bron van inkomsten is de 2% belasting en andere financiële bijdragen die onder druk en dreiging worden opgelegd aan de Eritrese diaspora.

Nauwkeurige informatie over welke fiscale maatregelen en ontwikkelingen schuilgaan achter de bovengenoemde aantallen kan niet worden vermeld omdat zoals eerder gezegd er geen systematische en alomvattende nationale begroting beschikbaar is (of misschien niet eens bestaat). Het is daarentegen wel bekend dat de Eritrese regering niet aarzelt om radicale maatregelen te nemen om de begrotingsproblemen te reguleren. Zo print de Nationale Bank van Eritrea extra geld zodat de overheid zijn schulden kan betalen met als resultaat dat de inflatie in Eritrea de afgelopen tien jaar is opgelopen tot in de dubbele cijfers. De laatste tijd lijkt deze trend te zijn verzacht met maar 10% inflatie in 2014 en 9% in 2015.

De wisselkoers voor de Eritrese munteenheid nakfa wordt in grote mate bepaald door de Red Sea Corporation, een bedrijf onder de controle van de PFDJ. De wisselkoers van de munt kan op verschillende manieren berekend worden. De officiële wisselkoers (april 2017) geeft aan dat 1 Amerikaanse dollar ongeveer 15 nakfa waard is. Op de zwarte markt is dit echter ongeveer 55 nakfa. De derde manier is kijken naar de marktwaaarde van de nakfa, waaruit hieruit blijkt dat een artikel met een waarde van ongeveer 1 Amerikaanse dollar gekocht wordt voor ongeveer 100-120 nakfa op de Eritrese markt. Omdat deze wisselkoersen door de PFDJ beheerst worden, kunnen ze in grote mate bepalen wat Eritreeërs kunnen krijgen voor een bepaald bedrag. Dit heeft ook consequenties voor de bedragen die door familie en vrienden in het buitenland naar Eritrea worden gestuurd. Dit wordt verderop in dit hoofdstuk besproken.

In november 2015 gaf de Eritrese overheid opdracht tot een munthervorming waarbij oude versies van biljetten moesten worden ingewisseld voor nieuwe versies, met als genoemde reden de illegale mensenhandel aan te pakken. De hervorming omvatte nieuwe nakfa biljetten, nieuwe rekeningen voor alle klanten van de bank, strenge regels en limieten voor het opnemen van geld, en een zeer korte tijd om oude nakfa-biljetten in te wisselen. Critici hebben hun twijfels geuit met betrekking tot de toereikendheid van de geplande maatregelen voor Eritrea's monetaire problemen en zeggen dat ze alleen dienen om controle over de bevolking uit te oefenen in plaats van corruptie en de zwarte markt te bestrijden.

Buitenlandse transactie-systemen worden momenteel volledig beheerst door de enige politieke partij, de PFDJ, en zijn alleen toegankelijk voor Eritreeërs in het buitenland die 2%

belasting hebben betaald. Het financiële systeem Himbol wordt gebruikt voor voor het overmaken van geld naar familie of vrienden in Eritrea (remittances). Dit systeem is ook in het bezit van de PFDJ. Waar vroeger het Himbol-systeem de enige manier was om remittances over te maken, speelt nu ook het Hawala systeem een grote rol – ook in andere internationale betalingen, maar ook dit wordt door de PFDJ beheerst. Dit systeem staat onder de controle van de Red Sea Corporation, in eigendom van de PFDJ. Het systeem is een informele manier om internationaal geld over te maken buiten formele financiële systemen om. Het werkt via contactpersonen die het geld ontvangen in het buitenland, waarna het binnen Eritrea door PFDJ-contactpersonen over families wordt verdeeld. Dit systeem werd bijvoorbeeld ook gebruikt in het betalen van losgeld voor slachtoffers van mensenhandel in de Sinaïwoestijn.

Mijnbouw in Eritrea

Mijnbouw is een belangrijke sector in Eritrea en de Eritrese overheid wil dit graag verder uitbreiden. Tegen 2018 wil Eritrea vier mijnen in werking hebben, die voornamelijk gericht zijn op het winnen van goud, koper, zink en potas (dit wordt voornamelijk gebruikt in het produceren van kunstmest). Veel buitenlandse investeerders hebben interesse in de mijnsector van Eritrea. De enige mijn die nu al volop in productie is, is de Bisha-mijn. Deze mijn, die eerst voornamelijk gericht was op goud maar nu ook op koper en zink, is een gedeelde onderneming tussen het Canadese bedrijf Nevsun (60%) en het bedrijf ENAMCO (40%), eigendom van de Eritrese overheid. Deze mijn is een van de voornaamste bronnen van de buitenlandse valuta voor de Eritrese overheid. Nevsun kwam in opspraak in 2014 toen aan het licht kwam dat zwaar onderbetaalde dienstplichtigen werden gedwongen om onder zeer slechte omstandigheden in de mijn te werken. Volgens de klachten werken dienstplichtigen lange dagen en is er een groot tekort aan voedsel, water en onderdak met als gevolg dat veel arbeiders ernstig ziek worden. Malaria, hitteberoertes en diarree zijn veelvoorkomend. Ook krijgen dienstplichtigen geen veiligheidsuitrusting en werken ze met gebrekkige bouwmaterialen met als gevolg dat zich veel ongelukken voordoen, waarvan sommige zelfs fataal.

De inzet van mensen in de nationale dienst gaat via een tussenbedrijf waarvan de Eritrese overheid eigenaar is, Segen. Canadese advocaten begonnen een rechtszaak tegen Nevsun namens Eritrese arbeiders, met beschuldigingen van slavernij. Nevsun ontkende de beschuldigingen, beweerend dat ze niet verantwoordelijk zijn als er al wat mis zou zijn, en probeerde de rechtszaak te stoppen. Echter, in oktober 2016 besloot het hoogste gerechtshof van Brits Colombia in Canada dat Nevsun wel degelijk verantwoordelijkheid draagt en dat de zaak van de Eritrese arbeiders gehoord mag worden. De uitkomst van de zaak zal een belangrijke indicatie zijn voor buitenlandse bedrijven die willen investeren in de Eritrese mijnbouw.

Leefomstandigheden en armoede

Zoals eerder vermeld is het bnp per hoofd in Eritrea lager dan het gemiddelde in Sub-Sahara-Afrika met als gevolg dat er veel armoede is. Er bestaan echter grote regionale verschillen. Hoewel Eritrea relatief gezien goed ontwikkeld was na de Italiaanse en Britse koloniale tijdperken hebben de onafhankelijkheidsoorlog, de tweejarige oorlog met Ethiopië van 1998 tot 2000, en het beleid van de huidige regering een verwoestend effect gehad op de Eritrese economie in zoverre dat de gevolgen vandaag de dag nog steeds voelbaar zijn voor de bevolking.

De ontwikkeling van het land werd sterk verhinderd door de tweede oorlog tegen Ethiopië en de droogte van 2002 die leidden tot een sterke toename in het aantal mensen onder de armoedegrens van 53% in 1993-5 naar 66% in 2001-3, en een toename in kinderen met ondergewicht van 40% in 1993-5 naar 44% in 2001-2003. Na de oorlog leverde de Eritrese overheid tractoren, zaden en chemische bestrijdingsmiddelen voor de landbouw en zette ook steeds meer dienstplichtigen in in de landbouwindustrie, echter zonder adequaat inkomen.

De overheid wordt ervan beschuldigd doelbewust armoede te creëren. De Eritrese economie functioneert zonder nationaal budget, zonder centrale bank, en zonder publieke cijfers. Daarbij staan grote bedrijven, waaronder de Red Sea Corporation, direct onder het gezag van de overheid waardoor een monopolie wordt gecreëerd. Beetje bij beetje worden kleine bedrijven en boerderijen illegaal gemaakt, en worden meer succesvolle ondernemingen overgenomen door de overheid. In combinatie met het feit dat mensen niet zelfstandig kunnen werken in verband met de nationale dienstplicht – tenzij ze hoge sommen in smeergeld kunnen betalen – leidt dit systeem tot een economie gedreven door de illegale zwarte markt waarin niemand zelfstandig kan werken, handelen, of leven. De waarde van geld staat, zoals eerder in dit hoofdstuk uitgelegd, onder controle van de overheid. Dit leidt tot een onderdrukte bevolking die geen middelen of genoeg eigenwaarde heeft om in opstand te komen. Omdat de meeste mensen geen eigen inkomen hebben, zijn ze afhankelijk van bonnen die de overheid uitgeeft voor basisbehoeftes zoals voedsel en kerosine. Als gevolg kan de overheid deze producten rantsoeneren en bepalen hoeveel ervan wordt uitgegeven. Ook vormen de bonnen een methode van controle omdat het vertonen van goed gedrag, betaling van bijdrages, en deelname aan bijeenkomsten voorwaarden zijn voor het ontvangen van de bonnen. Ze kunnen ook als straf worden weggenomen.

Voor andere producten en inkomsten is de bevolking afhankelijk van de zwarte markt. De opbrengst van deze zwarte markt komt net als de 'officiële' economie bij Isaïas en zijn officiers terecht. Omdat de macht bij de overheidspartij ligt, kan President Isaïas direct bepalen wie de vruchten van dit corrupte systeem plukt. De mensen die verwikkeld zijn in de illegale zwarte markt zijn ook meteen verbonden aan het regime. De Eritrese bevolking is in grote mate

afhankelijk van geldtransfers van familie of vrienden buiten Eritrea. Wie daar geen toegang toe heeft, heeft een probleem. Maar omdat de systemen voor geldtransfers door de PFDJ beheerst worden, wordt er ongeveer de helft minder nakfa gegeven dan wat het overgemaakte geld daadwerkelijk waard is. Omdat de producten die met dit geld worden gekocht ook nog eens twee keer zo duur zijn als de daadwerkelijke waarde, maakt de Eritrese overheid dubbel winst op deze buitenlandse geldtransfers. Ook de mensen die besluiten te vluchten leveren op verschillende manieren winst op voor de Eritrese overheid. Ten eerste profiteren ze via hun vermeende betrokkenheid bij de mensensmokkel en mensenhandel en ten tweede krijgen ze inkomsten door middel van de bijdrages die de Eritreeërs in de diaspora moeten betalen zoals de 2% belasting en andere financiële bijdrages.

Vandaag de dag zijn er, buiten enkele externe waarnemers, geen betrouwbare bronnen beschikbaar met betrekking tot de armoede en honger in Eritrea. CIA schat bijvoorbeeld dat in 2004, 50% van de bevolking onder de armoedegrens leefde en dat in 2010, 38.8% van de kinderen ondergewicht had. Volgens UNICEF hadden, gedurende de periode 2009-2013, 39% van de kinderen ondergewicht. Uit een nieuw rapport van UNICEF blijkt dat de helft van alle Eritrese kinderen last heeft van achterblijvende groei als gevolg van ondervoeding. Het wordt verwacht dat in 2017 22,700 kinderen jonger dan vijf jaar slachtoffer zullen worden van ernstige acute ondervoeding, mede als gevolg van ernstige droogte en voedseltekorten.

Met betrekking tot andere indicatoren van leefomstandigheden heeft Eritrea volgens eigen zeggen aanzienlijke vooruitgang geboekt. Een voorbeeld is de VN Millennium Development Goals voor gezondheid: tussen 1990 en 2013 nam kindersterfte met tweederde af van 150/1,000 naar 50/1,000; de vaccinatiedekking nam toe van 10% tot 98%; moedersterfte nam af van 1,700/100,000 naar 380/100,000; de incidentie van malaria daalde met meer dan 85%; en de levensverwachting nam toe van 48 in 1990 naar 63 in 2012. Het probleem met deze aantallen is echter dat ze louter afhankelijk zijn van de bekendmaking van de Eritrese overheid. Daarnaast viel Eritrea, volgens de Human Development Index, tussen 2009 en 2014, vijf rangen omlaag naar de 186e plek.

Andere factoren die invloed hebben op de leefomstandigheden van Eritreeërs zijn het onderwijssysteem en de beruchte nationale dienstplicht. Beide worden in aparte hoofdstukken in dit boek uitgebreid behandeld.

Verder lezen

Amnesty International (2016). Report 2015/16: The State of the World's Human Rights. London: Amnesty. Geraadpleegd op <https://www.amnesty.org/en/latest/research/2016/02/annual-report-201516/>

Awate Team (2015, november 11). Eritrea's New Capital And Social Control Through Currency Change. Awate. Geraadpleegd op 13 juli 2016, van <http://awate.com/eritreas-new-capital-and-social-control-through-currency-change/>

Bell, S. (2014). Eritrea Consulate Still Extorting "Diaspora Tax" in Canada a Year After Top Diplomat Expelled Over Scheme. National Post. Geraadpleegd op 18 juli 2016, van <http://news.nationalpost.com/news/canada/eritrea-consulate-still-extorting-diaspora-tax-in-canada-a-year-after-top-diplomat-expelled-over-scheme>

Blair, E. (2016, februari 26). Eritrea looks to build mining sector to kick-start economy. Reuters. Geraadpleegd op 11 april, 2017, van <http://www.reuters.com/article/us-eritrea-mining-idUSKCN0VZ135>

CIA (2016). Eritrea. The World Factbook. Geraadpleegd op <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/er.html>

Connell, D. (1993). Against All Odds: A Chronicle of the Eritrean Revolution. Trenton, NJ: Red Sea Press.

Economist Intelligence Unit (2013). Country Report: Eritrea. Geraadpleegd op <http://country.eiu.com/eritrea>

European Commission (2016). Eritrea – EU Cooperation. 11th European Development Fund: National Indicative Programme 2014 – 2020. Geraadpleegd op https://eeas.europa.eu/delegations/eritrea/documents/projects/eritrea_national_indicative_programme_2014-2020_en.pdf

FAO – Food and Agriculture Organisation of the United Nations (n.d.) Country profile: Eritrea. Rome: FAO. geraadpleegd op: <http://www.fao.org/ag/agp/agpc/doc/counprof/eritrea/Eritrea.htm>

Futur, W. (2005). Millennium Development Goals Report. United Nations Development Programme. Geraadpleegd op <http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/mdg/mdg-reports/africa-collection.html>

Lan Thi Bui (n.d.) Eritrea and FAO. Geraadpleegd 6 april 2017 op <http://www.fao.org/3/a-az482e.pdf>

Mesfin, D. (2011). What went wrong in Eritrea? The Guardian. Geraadpleegd op 4 juli, 2016, van <https://www.theguardian.com/global-development/poverty-matters/2011/aug/15/what-went-wrong-eritrea-repression>

Reisen, M. E. H. van & Mawere, M. (2017). Human Trafficking and Trauma in the Digital Era: The Ongoing Tragedy of the Trade in Refugees from Eritrea. Bamenda, Cameroon: Langa RPCIG.

Rena, R. (2007). Agriculture Development and Food Security Policy in Eritrea – An Analysis. African Journal of Food, Agriculture, Nutrition and Development, 7(5), pp. 1-17.

Rena, R. (2009). Poverty in Eritrea: Challenges and Implications for Development. International Social Science Journal, 60(197-198), pp. 325-335.

Solomon, S. (2015). Some Experts Wary of Eritrean Currency Redemption Plan. Voice of America News. Geraadpleegd op 13 juli 2016, van <http://www.voanews.com/content/eritrea-currency-replacement-program-assessed/3073554.html>

Statistics Times (n.d). List of African countries by GDP. Geraadpleegd op 12 juli 2016, van <http://statisticstimes.com/economy/african-countries-by-gdp.php>

TesfaNews (2015, november 5). Eritrea Issued Legal Notice to Regulate New Currency. TesfaNews. Geraadpleegd op 13 juli 2016, van <http://www.tesfanews.net/eritrea-issued-legal-notice-to-regulate-new-currency/>

The World Bank (n.d). Eritrea: Trade Balance, Percent of GDP. The Global Economy. Geraadpleegd op http://www.theglobaleconomy.com/Eritrea/Trade_balance/
Trading Economics (n.d). GDP per Capita – PPP (US Dollar) in Sub-Saharan Africa. Geraadpleegd op <http://www.tradingeconomics.com/sub-saharan-africa/gdp-per-capita-ppp-us-dollar-wb-data.html>

UNICEF (2016) El Niño Eastern & Southern Africa Region. Investment Case 16 July 2016. Geraadpleegd op https://www.unicef.org/appeals/files/UNICEF_ESAR_El_Nino_Investment_Case_Humanitarian_Requirements_July_2016.pdf

United Nations Development Programme (2014). Health Millennium Development Goals Report: Innovations Driving Health MDGs in Eritrea. Abridged Version. Geraadpleegd op <http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/mdg/mdg-reports/africa-collection.html>

United Nations Development Programme (2015). Table 2: Trends in the Human Development Index, 1990-2014. Human Development Reports. Geraadpleegd op <http://hdr.undp.org/en/composite/trends>

UN ColE (2015). Report of the Detailed Findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea. UN Human Rights Council, A/HRC/29/CRP.1. Geraadpleegd op http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColEritrea/A_HRC_29_CRP-1.pdf

UNICEF Humanitarian Action for Children (2017). Eritrea. UNICEF Appeals. Geraadpleegd op [https://www.unicef.org/appeals/files/2017_Eritrea_HAC\(3\).pdf](https://www.unicef.org/appeals/files/2017_Eritrea_HAC(3).pdf)

Warner, J. (2014). Eritrea's Military Unprofessionalism and US Security Assistance at the Horn of Africa. *Small Wars & Insurgencies*, 24(4), pp. 696-711.

Welde Giorgis, W. (2014). *Eritrea at crossroads: A narrative of triumph, betrayal and hope*. Houston, US: Strategic Book Publishing and Rights Co.

De politiek van Eritrea

Edgar Sürth en Klara Smits

Hoofdstuk

4

Introductie

Eritrea is een presidentiële republiek met President Isaias Afewerki als staatshoofd. Sinds zijn verkiezing tot president in 1993 hebben er geen nieuwe verkiezingen meer plaatsgevonden met als gevolg dat hij al meer dan 23 jaar de onbetwiste machthebber is. Isaias is naast president ook voorzitter van de People's Front for Democracy and Justice (PFDJ), de enige toegestane politieke partij in Eritrea. Officieel kent Eritrea een scheiding van macht waarin de staat is opgedeeld in een wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht. In werkelijkheid zijn alle drie de organen onderworpen aan de centrale macht van de PFDJ en hebben zij verantwoording af te leggen aan President Isaias. Tussen 1993 en 1997 spande de regering van Eritrea zich in om een grondwet voor de nieuwe onafhankelijke staat te ontwikkelen in een democratisch kader. Een onafhankelijke Grondwet Commissie benoemd door het Nationaal Overgangsparlement maakte een voorstel dat vervolgens op 23 mei 1997 werd bekrachtigd door een Grondwetgevende Vergadering. De grondwet werd echter nooit ingevoerd toen een nieuwe oorlog met Ethiopië uitbrak in 1998. Hoewel het conflict twee jaar later ten einde kwam heeft het Eritrese regime tot op heden de implementatie van de grondwet geblokkeerd en zijn alle presidents- en parlementsverkiezingen afgelast. Een meerpartijenstelsel werd niet ingevoerd. Het land wordt geregeerd onder de noodtoestand, waarbij de machthebbers wijzen op het voortdurende gevaar van een Ethiopische bezetting.

Volgens de Ibrahim Index of African Governance (IIAG) staat Eritrea van alle 54 Afrikaanse staten op de 50e plek met betrekking tot indicatoren van goed bestuur ('good governance'), zoals veiligheid, participatie en mensenrechten, economische kansen, en menselijke ontwikkeling. Met de persvrijheid is het nog slechter gesteld. In deze categorie staat Eritrea al acht jaar helemaal onderaan in de wereldrangschikking van Reporters Without Borders.

Politieke structuur

Op papier bestaat het regeringssysteem van Eritrea uit een scheiding van macht waarbij de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht bij verschillende instellingen ligt. In werkelijkheid verhindert de absolute macht van de PFDJ een effectieve scheiding van macht en mist er een functionerend systeem van controlemechanismen ('checks and balances') met als gevolg dat er geen sprake is van een rechtsstaat. De volgende paragrafen beschrijven de huidige politieke structuur van de Eritrese staat in meer detail.

Uitvoerende macht

De uitvoerende macht van de Eritrese regering ligt bij de Raad van State onder leiding van President Isaias. De Raad bestaat uit 24 leden waaronder 16 ministers, regionale gouverneurs en andere ambtenaren. Aanvankelijk zou het Nationaal Parlement de president via indirecte verkiezing voor een termijn van vijf jaar benoemen, waarna hij zich opnieuw beschikbaar zou kunnen stellen voor een tweede termijn. Desondanks heeft er sinds de onafhankelijkheid in

mei 1993 maar één nationale verkiezing plaatsgevonden. Op 8 juni 1993 won Isaias Afewerki met 95% van de stemmen in een verkiezing georganiseerd door het Nationaal Overgangsparlement dat toen al gedomineerd werd door de PFDJ. Proclamatie 37/1993 voorzag de overheid van structuren, bevoegdheden en verantwoordelijkheden met in de eerste plaats de verantwoordelijkheid om de fundamenten te leggen voor een democratisch regeringsstelsel. Er is nooit een poging gedaan om dit daadwerkelijk te implementeren.

Door de afwezigheid van een grondwet kon Isaias een dictatuur tot stand brengen waarin hij de macht heeft om de leden van zijn regering en administratie te benoemen en waarin hij de macht heeft over overheidsinstellingen en instanties die dwang uitoefenen op bevolking. Als leider van de PFDJ heeft Isaias een sterke grip op de politieke en maatschappelijke agenda van de regering. De partij, bestaande uit vier afdelingen: politieke-, organisatorische-, economische-, en culturele zaken, instrueert de zogenaamde massaorganisaties, waaronder bijvoorbeeld de National Union of Eritrean Women (NUEW), de National Union of Eritrean Youth and Students (NUEYS) en, in het buitenland, de Young PFDJ (YPFDJ). Door het betrekken van zulke organisaties, die weliswaar onder direct gezag van de overheid staan, wordt geprobeerd het draagvlak voor beleid te vergroten. De PFDJ is tevens verantwoordelijk voor de buitenlandse inlichtingendienst, financiën en toezichthouding binnen de Eritrese diaspora door middel van Eritrese ambassades en consulaten.

President Isaias staat aan het hoofd van de militaire hiërarchie en heeft de regionale civiele en militaire administratie met elkaar verweven door de vier regio's onder leiding van verschillende generaals te plaatsen. Als gevolg kan de bureaucratie omzeild worden zodat de generaals als regionale gouverneurs niet verantwoording afleggen aan de minister van Defensie maar direct aan President Isaias.

Isaias voert een dictatoriaal bewind dat hij rechtvaardigt door te wijzen op externe dreigingen waarvan hij zegt dat ze de nationale soevereiniteit van Eritrea zou kunnen ondermijnen. In de volgende paragrafen wordt beschreven hoe de wetgevende en rechterlijke instellingen onderworpen zijn aan Isaias' uitvoerende macht, instellingen die normaal gesproken juist de activiteiten van een overheid controleren.

Wetgevende macht

De wetgevende macht van de Eritrese regering ligt op papier bij het Nationaal Parlement, een eenkamerstelsel, bestaande uit 150 leden waarvan 75 partijleden van het Centraal Comité van de PFDJ en 75 rechtstreeks gekozen leden, inclusief 11 vrouwen en 15 vertegenwoordigers van de Eritrese diaspora. In werkelijkheid is de grondwet nooit geïmplementeerd waardoor het Nationaal Parlement zich nog steeds in een overgangsfase bevindt zonder enige vorm van verkiezingen in zicht. Alle politieke partijen buiten de PFDJ zijn illegaal en wetten worden

ingevoerd door middel van een aankondiging van de overheid. Wetsvoorstellen worden de facto ingediend door de president of door een van de drie instellingen gedirigeerd door de PFDJ: het Nationaal Overgangsparlement, de Centrale Raad van de PFDJ en de Raad van State. De Eritrese wetgevende macht is niet gescheiden van de uitvoerende macht en kan als gevolg geen effectieve controle uitoefenen op de overheidspolitiek.

In 2002 probeerde het Nationaal Overgangsparlement nog het beginsel van politieke pluraliteit te implementeren maar zonder succes. Het Nationaal Overgangsparlement was in het leven geroepen tijdens de laatste parlementaire verkiezingen in 1997 en bestond maar voor de helft uit leden gekozen door het volk. De volgende verkiezingen stonden gepland voor 2001 maar werden voor onbepaalde tijd uitgesteld vanwege de 1998-2000 oorlog met Ethiopië en zijn vervolgens nooit meer gehouden.

Rechterlijke macht

De rechterlijke macht van een moderne staat dient, net als de wetgevende macht, bij te dragen aan een democratisch systeem gekenmerkt door controlemechanismen ('checks and balances'). Om dit te bewerkstelligen is de manier waarop leden van de rechterlijke macht worden aangewezen cruciaal om vast te stellen of de rechterlijke macht daadwerkelijk onafhankelijk is of verantwoording aflegt aan andere overheidsinstellingen.

De Eritrese rechterlijke macht bestaat uit 29 arrondissementsrechtbanken, 10 provinciale rechtbanken, een landelijk hooggerechtshof, en enkele Sharia-rechtbanken voor familiezaken binnen de moslimgemeenschap in Eritrea. Daarnaast bestaan er een aantal gemeenschaps-, militaire en speciale rechtbanken. Het hooggerechtshof bestaat uit 20 rechters, onderverdeeld in verschillende afdelingen zoals burgerlijk recht, commercieel recht, strafrecht, arbeidsrecht, administratief recht en gewoonterecht. Alle rechters worden aangesteld door de president. De Eritrese grondwet stelt dat rechters enkel uit hun positie verwijderd kunnen worden door de president en alleen wanneer een Hoge Raad het aanbeveelt of wanneer hun dienstverband komt te vervallen. De Hoge Raad hoort daarnaast ook nieuwe kandidaten aan de president aan te bevelen zodat de president hen vervolgens kan aanstellen en het Nationaal Parlement de aanstelling kan bevestigen. Deze raad is echter (nog) niet opgericht waardoor de rechters in feite direct verantwoording afleggen aan de president.

Rechters op lagere niveaus dan het hooggerechtshof worden benoemd door President Isaias en de voorzitter van het hooggerechtshof, terwijl rechters van gemeenschapsrechtbanken door hun eigen gemeenschap worden gekozen voor een termijn van twee jaar. Hoewel de gemeenschapsrechtbanken enige nabijheid creëren tussen de rechterlijke macht en de burger, beschikken ze niet over het vermogen om invloed en controle uit te oefenen over de regering. De macht van de staat is dus geconcentreerd bij één persoon, Isaias Afewerki, als zowel

voorzitter van de PFDJ en president van het land. Het gebrek aan politieke concurrentie met andere partijen en de concentratie van macht garanderen Isaias' dictatoriaal gezag zolang er nog geen democratische grondwet van kracht is. Zodoende kan de gefaalde inwerkingtreding van de Eritrese grondwet als hét essentiële probleem van de Eritrese politiek gezien worden.

Verder lezen

Andemariam, S.W. (2011). Ensuring Access to Justice Through Community Courts in Eritrea. Traditional Justice: Practitioners' Perspectives Working Paper No. 3. International Development Law Organisation (IDLO). Geraadpleegd op <http://www.idlo.org/Publications/WP2ANDEMARIAM.pdf>

CIA (2016). Eritrea. The World Factbook. Geraadpleegd op <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/er.html>

Giorgis, A. W. (2014). Eritrea at a Crossroads: A Narrative of Triumph, Betrayal and Hope. Houston, US: Strategic Book Publishing and Rights Co.

Mo Ibrahim Foundation (2015). Ibrahim Index of African Governance. Country Insights: Eritrea. London: MIF. Geraadpleegd op http://static.moibrahimfoundation.org/u/2015/10/02201346/18_Eritrea.pdf?_ga=1.39300704.270840842.1467798432

Ogbazghi, P.B. (2011). Personal Rule in Africa: The Case of Eritrea. African Studies Quarterly, 12(2), pp. 1-25.

Reisen, M. E. H. van en Mawere, M. (2017). Human Trafficking and Trauma in the Digital Era: The Ongoing Tragedy of the Trade in Refugees from Eritrea. Bamenda, Cameroon: Langaa RPCIG.

Riggan, J. (2015). The Struggling State: Nationalism, Mass Militarization, and the Education of Eritrea. Philadelphia, PA: Temple University Press.

Splinter, H.v.d. en Tzehaie, M. (2014). Political Structure in Eritrea. Eritrea.be. Geraadpleegd op 4 juli 2016, van <http://www.eritrea.be/old/eritrea-government.htm>

Tekle, T-A. (2014). Eritrean Leader Pledges to Draft New Constitution. Sudan Tribune. Geraadpleegd op 4 juli 2016, van <http://www.sudantribune.com/spip.php?article51115>

The Constituent Assembly (1997). The Constitution of Eritrea. Geraadpleegd op <http://www.refworld.org/docid/3dd8a904.html>

UN ColE (2015). Report of the Detailed Findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea. UN Human Rights Council, A/HRC/29/CRP.1. Geraadpleegd op http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColEritrea/A_HRC_29_CRP-1.pdf

UN ColE (2016). Detailed findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea. UN Human Rights Council, A/HRC/32/CRP.1. Geraadpleegd op http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColEritrea/A_HRC_32_CRP.1_read-only.pdf

Weldehaimanot, S.M. (2008). The Status and Fate of the Eritrean Constitution. *African Human Rights Law Journal*, 8(1), pp. 108-137.

Weldehaimanot, S.M. en Mekonnen, D.R. (2009). The Nebulous Lawmaking Process in Eritrea. *Journal of African Law*, 53(2), pp. 171-193.

Cultuur

Michelle Crijns

Hoofdstuk

5

Introductie

De Eritrese cultuur is het collectief cultureel erfgoed van alle etnische en religieuze groepen binnen de Eritrese grenzen. De cultuur heeft veel overeenkomsten met die van buurlanden zoals Ethiopië, Somalië, Djibouti en Sudan, waar veelal dezelfde of soortgelijke etnische en religieuze groepen leven. Daarnaast hebben de Ottomanen en Italianen een duidelijke invloed achtergelaten op de Eritrese samenleving, met name met betrekking tot de kunst en de Eritrese keuken. Ook de dertigjarige onafhankelijkheidsoorlog met Ethiopië blijft een belangrijk onderwerp in de literatuur, muziek, theater en film.

Beperkte toegang tot internationale media en een groeiende diaspora in het buitenland hebben ertoe geleid dat de Eritrese cultuur steeds meer beïnvloed wordt en transformeert aan de hand van buitenlandse invloeden.

Nationale feestdagen

Onafhankelijkheidsdag is de belangrijkste Eritrese feestdag en wordt, sinds de overwinning van de EPLF in 1991, ieder jaar op 24 mei gevierd. Hoewel de onafhankelijkheid in het hele land wordt gevierd, vinden de uitbundigste festiviteiten plaats in de hoofdstad Asmara. De Eritrese regering organiseert elk jaar verschillende evenementen zoals een carnaval, optochten, livemuziek, tentoonstellingen, historische opvoeringen, en sportcompetities. De viering duurt een hele week en wordt op 24 mei afgesloten met muziekoptredens en vuurwerkshows. Ook de Eritrese diaspora organiseert elk jaar grote evenementen in steden zoals Washington, Toronto, Brisbane, Stuttgart en Kuwait. Daarnaast zijn er kleine vieringen in bijna elk land waar een Eritrese gemeenschap aanwezig is. Toch zijn er binnen de diaspora ook groepen die zich bewust distantiëren van de onafhankelijkheidsvieringen. Zo lang als het huidige regime aan de macht is, is er volgens hen geen enkele reden om onafhankelijkheid en vrijheid te vieren.

Andere nationale feestdagen zijn: nieuwjaarsdag op 1 januari, de dag van de martelaren (Martyr's Day) op 20 juni, de herdenking van het begin van de oorlog in 1961 op 1 september, en Internationale Vrouwendag op 8 maart. Daarnaast viert de christelijke bevolking Kerstmis, Pasen en Driekoningen en de moslimbevolking Eid al Fitr, het feest aan het einde van de Ramadan-maand, en Eid al Adha, het offerfeest ter nagedachtenis aan de profeet Ibrahim.

Gemeenschapsverbanden

Het gezin is de belangrijkste sociale eenheid binnen de Eritrese cultuur. Het is een collectieve samenleving, terwijl Nederland meer individualistisch is. Senioriteit bepaalt iemands autoriteit en respect binnen het gezin. De persoonlijke levensontwikkeling wordt in de meeste Eritrese gemeenschappen op verschillende momenten in iemands leven gevierd zoals tijdens de geboorte, besnijdenis, het overgangsrитуeel naar volwassenheid, het huwelijk en de dood. Bij iedere overgangsfase worden belangrijke levenslessen overgedragen.

Kinderen worden niet alleen opgevoed door hun ouders maar ook door andere familieleden, vrienden en buurtbewoners. Ze worden verwacht hun ouders en andere volwassenen te allen tijde te gehoorzamen en een actieve bijdrage te leveren aan het huishouden. Als gevolg van het verplichte onderwijs en de nationale dienstplicht zijn kinderen steeds minder thuis waardoor families een belangrijke bron van inkomsten en steun in het huishouden mislopen.

Het belang van sociale steun binnen de familie is ook weergegeven in de steun voor ouderen. De meeste jonge Eritreeërs in de diaspora sturen regelmatig geld naar familie in Eritrea. Vele inwoners in Eritrea zijn hier zelfs grotendeels van afhankelijk. Ouderen worden verzorgd door jongere familieleden die dit als een belangrijke plicht beschouwen. Bejaardentehuizen zijn vrijwel niet aanwezig maar nu steeds meer mannen én vrouwen moeten werken – vaak in de nationale dienstplicht - en jonge Eritreeërs massaal vluchten wordt de zorg van familieleden alsmäär moeilijker.

Hoewel vrouwen actief deelnamen aan de oorlog en gelijke rechten kregen onder leiding van de EPLF, blijven traditionele genderrollen sterk verankerd in de Eritrese samenleving. Vrouwen trouwen meestal op jonge leeftijd en huwelijken worden met name op het platteland nog vaak gearrangeerd door de familie. De man neemt meestal alle belangrijke beslissingen binnen en buiten het gezin terwijl de vrouw verantwoordelijk is voor huishoudelijke taken zoals koken, water en hout verzamelen, en de kinderzorg. In de grote steden en binnen de diaspora zijn de genderrollen flexibeler en werken man en vrouw vaak allebei buitenshuis. Als gevolg helpen jongens en mannen ook steeds vaker in het huishouden.

Eritrese naamgeving

Eritreeërs krijgen bij hun geboorte een genderspecifieke voornaam en een patroniem (vadersnaam). Dit betekent dat Eritreeërs hun vaders voornaam als tweede naam hebben en soms hun grootvaders voornaam, ofwel hun vaders tweede naam, als derde naam. Tijdens de doop krijgen Eritrese christenen vaak ook een christelijke naam. Hoewel verwantschap traditioneel gezien wordt bepaald door de vader, is er een nieuwe wetgeving aangenomen die ook verwantschap via de moeder toestaat.

Eritreeërs hebben dus geen familienaam zoals in Nederland. Ze worden daarom aangesproken met hun voornaam of met hun hele naam, maar nooit met alleen de tweede en/of derde naam, zelfs niet tijdens formele gelegenheden en in officiële documenten. In de vertaling van het Tigrinya of Arabisch naar het Latijnse alfabet maken Eritreeërs gebruik van fonetische spelling. Als gevolg wordt dezelfde naam vaak inconsequent gespeld van persoon tot persoon en zelfs op verschillende documenten van één persoon. In Europa, waar een achternaam verplicht is, wordt de tweede of een combinatie van de tweede en derde naam meestal als achternaam gebruikt.

De Eritrese keuken en eetgewoonten

In Eritrea is het gebruikelijk dat men met het hele gezelschap uit één grote serveerschaal eet. Voor het eten brengt een vrouwelijk gezinslid een grote kom met water naar de gasten waarin iedereen zijn handen kan wassen. Eritreeërs eten enkel met hun rechterhand en raken hun lippen niet aan met hun vingers. Het is onbeleefd om eten te weigeren wanneer men te gast is bij een Eritreeër.

Eten

Een van de belangrijkste onderdelen van een Eritrese maaltijd is de injera, een zacht plat brood dat enigszins doet denken aan een Nederlandse pannenkoek. De injera vormt de basis van elke maaltijd en wordt gebruikt als de onderlaag in een serveerschaal én als bestek. In plaats van mes en vork gebruikt men afgebroken stukjes injera om verschillende stoofgerechten (tsebhi) en sauzen op te scheppen. Deze gerechten worden in kleine hoopjes geserveerd op de onderlaag van injera. Er wordt veel gebruik gemaakt van groenten maar vlees zoals lams- en schapenvlees speelt ook een rol in het Eritrese dieet. Vis wordt daarentegen minder gegeten in de meeste gebieden. Een typisch gerecht dat met injera wordt gegeten is shiro, een pittige pap gemaakt van kikkererwten. Eritrese gerechten zijn over het algemeen vrij pittig en bevatten veel kruiden en specerijen zoals kardemom, basilicum, gember, hete chilipoeder, knoflook, en ui. Een belangrijk ingrediënt in de Eritrese keuken is het kruidenmengsel berbere gemaakt van chilipepers, komijn, knoflook, koriander, gember, basilicum, valse kardemom (korarima), wijnruit, ajowan, radhuni, nigella zaad, en fenegriek. Peulvruchten vormen ook een belangrijk onderdeel van elke maaltijd en worden meestal geserveerd in de vorm van een stoofschotel.

De Eritrese keuken lijkt veel op de Ethiopische keuken maar er zijn kleine verschillen. Zo gebruiken ze in Eritrea minder boter en kruiden en meer tomaten waardoor de gerechten iets lichter zijn. Daarnaast heeft de Eritrese keuken meer koloniale invloeden zoals fruit, groenten en pasta van de Italianen, chilipepers van de Turken, een traditionele bonenstoofpot van de Egyptenaren, en Europees bier van de Britten. Italiaanse gerechten zijn erg populair in Eritrea en de meeste restaurants serveren dan ook lasagne, spaghetti en pizza naast traditionele Eritrese gerechten.

Drinken

Populaire dranken zijn koffie, thee, suwa, mies, en araki. Koffie speelt een belangrijke rol in het dagelijks leven en wordt gebruikelijk aangeboden aan gasten en op feesten. Een traditionele koffiecereemonie duurt tenminste één uur en wordt voor het oog van de gasten door een of meerdere vrouwen uitgevoerd. Als eerste worden de rauwe groene koffiebonen geroosterd in een kleine pan genaamd menkeskesha, waarna ze op een ronde geweven onderlegger worden geplaatst om af te koelen. De bonen worden vervolgens fijngestampt met een vijzel waarna de gemalen koffie met water in een jebena wordt geschonken en boven het vuur wordt geplaatst.

De jebena is een koffiepot gemaakt van aardewerk en beschikt over een bolvormige basis met een lange dunne hals en een handvat. Wanneer de koffie eenmaal kookt, wordt het in kleine traditionele bекers genaamd finjal geschonken om vervolgens, zodra het is afgekoeld, weer terug in de jebena te worden geschonken en opnieuw aan de kook te worden gebracht. Dit ritueel wordt meerdere malen herhaald. Voor het schenken wordt een filter van paardenhaar op de bovenkant van de jebena geplaatst om te voorkomen dat het koffiedik in de finjal terechtkomt. Koffie wordt in totaal drie keer geserveerd; de eerste ronde heet awol, de tweede kale eyti, en de derde bereka. Soms is er nog een vierde ronde genaamd derdja. Tijdens de koffiecereemonie wordt vers geroosterde popcorn gegeten. Als iemand liever geen koffie drinkt, krijgt diegene gebruikelijk thee aangeboden. Christelijke Eritreeërs drinken daarnaast alcoholische dranken zoals suwa, een eigen gebrouwen bier van gierst, mies, een gefermenteerde honingdrank, en araki, een anijslikeur vergelijkbaar met Ouzo. De Eritrese moslimbevolking drinkt geen alcohol.

Kunst

Literatuur

Hoewel de vroege Eritrese literatuur dateert uit de 4e eeuw, is de kunstvorm slecht ontwikkeld en is er relatief gezien weinig informatie beschikbaar. Dit is deels het gevolg van een sterke mondelinge, in plaats van schriftelijke, traditie maar is bovenal een resultaat van het Italiaanse koloniale bewind dat de toegang tot elke vorm van verzet, inclusief literatuur, beperkte, alsmede de oorlog met Ethiopië waardoor de culturele ontwikkeling van Eritrea grotendeels stil kwam te liggen. Tijdens de Britse bezetting van 1941-1952 zag de literatuur een korte periode van populariteit en vrije ontwikkeling maar tegenwoordig wordt elke bron van informatie nauwlettend gecensureerd door het Eritrese regime. Het Italiaanse koloniale bewind en de onafhankelijkheidsstrijd tegen Ethiopië zijn tot op heden fundamentele onderwerpen binnen de Eritrese literatuur. Enkele bekende schrijvers en hun belangrijkste werken zullen hieronder kort toegelicht worden.

The Conscript: A Novel of Libya's Anticolonial War is een van de eerste romans in het Tigrinya. Het boek, geschreven door Gebreyesus Hailu in 1927 en vertaald naar het Engels door Ghirmai Negash in 2013, beschrijft de ervaringen van Eritrese soldaten die, onder leiding van de Italiaanse kolonisten, de Libische vrijheidsstrijders ten val moesten brengen. *The Conscript* uit sterke kritiek op het Italiaanse koloniale bewind en werd als gevolg pas in 1950 gepubliceerd, lang nadat de Italianen door de Britten uit Eritrea werden verdreven.

De vertaler van *The Conscript*, Ghirmai Negash, is Professor Engelse en Afrikaanse Literatuur aan Ohio University en heeft meerdere Eritrese werken vertaald waaronder het epos “Niguse-Niguse.” Zijn meesterwerk *A History of Tigrinya Literature in Eritrea: The Oral and Written 1890-1991*, waarin hij meer dan honderd jaar literatuur traceert, heeft hem voor velen tot een van de meest toonaangevende geleerden van Eritrea verheven.

Beyene Haile schreef gedurende zijn leven een groot aantal boeken waaronder *Madness* en *Tibereh's Shop* en toneelstukken, essays en gedichten, en wordt tot vandaag de dag gezien als de meest gerenommeerde schrijver van Eritrea. Zijn boeken combineren de eeuwenoude traditie van de Afrikaanse vertelkunst met een moderne westerse schrijfstijl waarin gebruik wordt gemaakt van een niet-lineaire verhaallijn, een innovatieve vorm van schrijven binnen de Eritrese literatuur. Beyene's verhalen hebben meestal intellectuelen en artiesten als onderwerp, en kaarten onderwerpen aan zoals de Eritrese onafhankelijkheid, de wederopbouw van het land, de nieuwverworven vrijheid en de rol van intellectuelen in de nieuwe samenleving.

Alemseged Tesfai is Eritrea's voornaamste toneelschrijver. Zijn toneelstuk *The Other War* was het eerste gepubliceerde Eritrese toneelstuk en tevens het eerste Eritrese stuk vertaald naar het Engels. Daarnaast heeft hij talloze andere toneelstukken, geschiedenis teksten, politieke analyses, romans, en kinderverhalen geschreven. Zijn *Two Weeks in the Trenches: Reminiscences of Childhood and War in Eritrea* is een vertaling van een eerder verslag in Tigrinya van de slag bij Afabet, de belangrijkste slag in de Eritrese strijd tegen de Ethiopische bezetting. Het boek won in 1997 de Raimok, Eritrea's grootste literatuurprijs.

Reesom Haile was een geliefde dichter in Eritrea en tevens de eerste Eritrese dichter die internationale populariteit genoot. Hij schreef meer dan tweeduizend gedichten waarvan de meeste zijn gebundeld in zijn boeken *Waza Ms Qum Neger nTensae Hager* (1997), waarvoor hij in 1998 de Raimok won, *We Have Our Voice* (2000), en *We Invented the Wheel* (2002).

Dawit Isaak is een beroemde journalist en schrijver van Eritrese afkomst. In 1985 vluchtte Dawit naar Zweden en kreeg later de Zweedse nationaliteit. Na de onafhankelijkheid van Eritrea keerde hij in 1992 terug naar het land. Dawit zette zich in voor persvrijheid en richtte het wekelijkse nieuwsblad *Setit* op samen met Fesshaye Yohannes. Dit blad werd één van de grootste gematigde weekbladen in Eritrea. In 2001 werd Dawit echter gearresteerd gedurende de arrestatiegolf waarbij veel journalisten en politici werden opgepakt. Hij werd voor het laatst gezien in 2005 toen hij kort op vrije voeten was, om vervolgens weer te worden opgepakt. Op dit moment weet niemand zijn verblijfplaats en of hij nog leeft. Dawit heeft verschillende prijzen voor zijn gevecht voor persvrijheid en journalistieke werk gekregen, waaronder in 2017 de UNESCO/Guillermo Cano World Press Freedom Prize.

Andere noemenswaardige schrijvers zijn Solomon Tsehaye ("Sahel," 1994; het volkslied van Eritrea, 1951), Yacob Ghebreyesus ("Legends, Stories, and Proverbs of the Ancestors," 1949-50), Teklai Zeweldi ("Dawn of Freedom," 1954), Zegga-Iyesus Iyasu ("Resurrection and Victory," 1949-50), Paulos Netabay ("Remembering Sahel," 1995), Mohammed Osman Kajeraï ("Singing Our Way to Victory," n.d.), en Ribka Sibhatu ("Aulò: Canto-Poesia dall'Eritrea," 1993).

Muziek

Tijdens de onafhankelijkheidsoorlog tegen Ethiopië speelde muziek een belangrijke rol in het leven van soldaten en de gewone bevolking. Vaderlandslievende liederen zoals Anway ("overwinning") van vrijheidsstrijder Tesfai Mehari, spoorden burgers aan tot mobilisatie en bevorderden een sterke nationalistisch beweging die ook na de oorlog stand wist te houden. Muziek van die periode benadrukt vooral de uitbuiting door de kolonisten, de behoefte aan vrijheid en onafhankelijkheid, de waarde van het Eritrese land, en de glorie van de martelaren. Een van de bekendste artiesten van deze tijd was Yemane Ghebremichael, die bekendheid genoot als lid van de Asmara Theatre Association, een culturele groep waar veel artiesten hun muzikale carrière begonnen, om deze te vervolgen als soloartiest.

Na de onafhankelijkheid werden de wederopbouw van het land en de verbondenheid van de bevolking belangrijke muzikale thema's. In 1992 werd de Sibrit National Cultural Troupe opgericht om de Eritrese dans en muziek van alle negen etnische groepen te vertegenwoordigen en sociale harmonie in het nieuwe onafhankelijke Eritrea te bevorderen. De groep gebruikt enkel en alleen traditionele instrumenten zoals een versterkte krar, een baskrar en slaginstrumenten, en treed vaak op bij evenementen, zowel in Eritrea als in het buitenland waar ze de traditionele Eritrese cultuur hoopt te promoten. Tegenwoordig staan de soevereiniteit van Eritrea, het 'succes' van het Sawa legerkamp, ontwikkelingsprojecten, milieubescherming, en het belang van onderwijs en gezondheid centraal. Het regime probeert zo de jeugd te motiveren om actief deel te nemen aan de ontwikkeling van de samenleving. De strenge mediacontrole van het regime heeft ertoe geleid dat veel artiesten hun toevlucht hebben gezocht in het buitenland, waar zij zonder restricties muziek kunnen produceren.

Hoewel traditionele muziek nog steeds populair is luisteren veel Eritreeërs tegenwoordig naar moderne Eritrese, Afrikaanse en westerse muziek. Een van de meest bekende moderne Eritrese muzikanten is Faytinga, een voormalig vrijheidsstrijdster en lid van de Sibrit National Cultural Troupe. Als soloartiest heeft ze talloze prijzen gewonnen en promoot ze de Eritrese muziek en cultuur over de hele wereld. Ze zingt voornamelijk in haar moedertaal, Kunama.

Een ander voormalig vrijheidsstrijdster die succes vergaarde als zangeres is Helen Meles. Ze begon haar carrière op achtjarige leeftijd als leadzangeres van de Kassala Red Flowers Band, een muzikale groep die als onderdeel van EPLF's educatie-tak in Sudan door het hele land optrad. Naast een succesvolle muzikale carrière heeft ze ook in meerdere Eritrese films gespeeld.

Een van de meest succesvolle mannelijke artiesten was Abraham Afewerki, wederom een voormalig vrijheidsstrijder en lid van een muzikale groep die tijdens de oorlog in EPLF-gebieden optrad. Zijn originele muziek waarin verschillende stijlen zoals Eritrese muziek, jazz, R&B en

reggae worden gecombineerd, en ook het poëtisch beeld van Eritrea dat hij presenteert, maken dat zijn muziek erg populair is in Eritrea en in de diaspora. Zijn eerste album, Kozli Gaba, werd geproduceerd en gedistribueerd door Virgin Records en was daarmee het allereerste album van een Eritrese artiest dat geproduceerd werd door een internationale platenmaatschappij en ter beschikking werd gesteld aan een wereldwijd publiek. Abraham overleed in 2006.

Dans

Traditionele Eritrese dansen verschillen per regio en etnische bevolkingsgroep. Een bekende Tigrinya dansstijl is de quda. Deze dans begint in een cirkel waarin alle dansers langzaam hun voeten en schouders op het ritme van de muziek bewegen. De dansers dansen afwisselend in groepjes van drie en in de cirkelformatie. Tegen het einde van het nummer neemt het tempo toe en proberen de dansers, dit keer weer in groepjes van drie, het tempo bij te houden. Ze bewegen hun schouders sneller, springen op en neer, buigen hun knieën, nemen een hurkpositie aan en bewegen hun hoofd van links naar rechts op het ritme van de drum. In een andere Tigrinya-dansstijl vormen dansers twee tegenover elkaar staande lijnen, meestal mannen tegenover vrouwen. Gedurende de dans bewegen de twee groepen naar elkaar toe en bewegen langs elkaar om de ander zijn plek in te nemen. Soortgelijke dansen, waarbij men in een cirkel danst of tegenover elkaar, zijn ook populair bij de andere acht etnische groepen in Eritrea. Een gedenkwaardige dans is de shelil waarin een groep vrouwen met gevlochten haar hun hoofd van links naar rechts bewegen op het ritme van de muziek zodat de haren samen met de rest van het lichaam op de muziek 'dansen.'

Guayla is een traditionele gemeenschappelijke dans die vaak wordt uitgevoerd tijdens feestelijke gelegenheden zoals kerk- en huwelijksceremonies, het doopsel, festivals, en feestdagen zoals Onafhankelijkheidsdag. De Guayla wordt vergezeld door muziek waarin wordt verwezen naar bekende legendes, historische gebeurtenissen, en het rijke nationale erfgoed van Eritrea. Hoewel sommige traditionele dansen tegenwoordig amper nog worden uitgevoerd of enkel en alleen door lokale stammen, kiezen moderne artiesten er vaak voor om traditionele Eritrese dansstijlen in hun muziekvideo's en optredens te verwerken.

Theater

Alemeyhu Khasay wordt veelal gezien als de grondlegger van het moderne Eritrese theater. Op zijn 17e bemachtigde hij een baantje bij het loket van Teatro Asmara, het nationale theater van Eritrea gebouwd door de Italiaanse kolonisten in 1918, waar hij voor de eerste keer kennis maakte met het westerse theater. Hij was vooral gecharmeerd van Westerse comedy zoals Charlie Chaplin en Toto, en kwam jaren later zelfs bekend te staan als 'de Eritrese Toto.' Gedurende het Italiaanse bewind was het verboden voor Eritreeërs om het nationale theater te bezoeken maar toen de Britten de Italianen in 1941 verdreven maakten zij het theater beschikbaar voor iedereen. Dit had grote gevolgen voor Eritrese kunstenaars zoals Alemeyhu die nu de

vrijheid kregen om hun eigen producties te ontwikkelen en op nationaal niveau op te voeren. Alemeyhu richtte in 1946 Mahber Tewaseo Deqqabbat (NTA, The Native Theatrical Association) op, een theatergroep met een duidelijke politieke boodschap verworven in hun producties. Voorbeelden van enkele politiek geladen producties waren Ali ab Asmara (Ali in Asmara, 1951), waarin Arabische handelaren belachelijk worden gemaakt en een oproep wordt gedaan tot een boycot van Arabische winkels in Asmara; N'bret Z'halefe Eritrea (Eritrea's Voormalig Eigendom, 1946), een anti-kolonialistisch toneelstuk waarin de gruweldaden van de Italianen werden uitgelicht; en Aden Gualn (Moeder en Dochter, 1950), waarin gepleit wordt voor unificatie met Ethiopië. De NTA was actief tot 1957, toen interne onenigheid de groep opbrak in enkele kleine bands en toneelgroepen.

De MaTA (Asmara Theatre Association) werd in 1961 in het leven geroepen en speelde, tot haar opheffing in 1974, een belangrijke rol in de culturele unificatie van Eritreeërs en de versterking van het moreel van de bevolking tijdens een periode van armoede en oorlog. De producties van de MaTA behandelden sociale en politieke thema's, en uitten subtiele kritiek op de Ethiopische autoriteiten. Hoewel de entertainmentindustrie tot de jaren zestig werd gedomineerd door mannen, opende de MaTA als een van de eersten de deur voor vrouwelijke artiesten. Toen de Ethiopische censuur alsnog strenger werd en leden en bezoekers massaal werden gearresteerd, viel de groep uit elkaar. Enkele voormalige leden genoten naderhand succesvolle solocarrières. De MaTA wordt veelal gezien als de meest succesvolle theatergroep van Eritrea en liet een blijvende indruk achter voor huidige en toekomstige generaties.

Alemseged Tesfai (zie ook: Literatuur) is Eritrea's meest succesvolle toneelschrijver. Als hoofd van de afdeling Cultuur van de EPLF, schreef en regisseerde hij tussen 1982 en 1984 drie succesvolle toneelstukken: Le'ul, Anqtzi (Meningitis) en Eti Kale Kunat (The Other War). Al zijn producties hebben een duidelijke politieke agenda en beelden EPLF-leden af als volkshelden. Uniek is zijn focus op de leden achter de schermen in plaats van de frontlinie soldaten alsmede de centrale rol van vrouwen als politiek en sociaal betrokken individuen.

Tegenwoordig is er weinig aandacht voor theater in Eritrea. De strenge censuur van de PFDJ en het gebrek aan vrijheid van meningsuiting hebben ertoe geleid dat kunstenaars steeds vaker hun werk en toekomst in het buitenland zoeken. De theatergroepen die nog bestaan vallen onder de Afdeling Culturele Zaken van de PFDJ en zijn onderhevig aan de politieke en maatschappelijke agenda van de PFDJ en President Isaias. Als gevolg zijn de meeste voorstellingen sterk nationalistisch en bovendien vaak van lage kwaliteit door een gebrek aan investering en opleidingen.

Film

De Eritrese filmindustrie groeit gestaag en heeft voor een groot deel de amusementsfunctie van theaterproducties overgenomen. Desondanks blijft de productiekwaliteit van films relatief laag. Net als theaterproducties worden films gecontroleerd en geselecteerd door de Afdeling van Culturele Zaken van de PFDJ, en hebben ze te kampen met een tekort aan financiële steun, training en filmmapparatuur. Populaire filmthema's zijn de onafhankelijkheidsoorlog, de verzetsbeweging, en vaderlandsliefde maar tegenwoordig komen ook andere thema's, zoals de liefde, seksualiteit en traditie, steeds meer aan bod.

Franco Sardella was regisseur van de allereerste Eritrese speelfilm, *Barud 77* (1977's Gunpowder), in 1997. De film vertelt het verhaal van een groep onverschrokken rebellen die met man en macht een buitenlandse overheersing proberen te weerstaan. De film was destijds een ongekend succes en wordt vandaag de dag nog steeds geprezen als een van de beste Eritrese films.

Enkele succesvolle films van de afgelopen jaren zijn de in 2012 uitgebrachte *Tigisti*, over twee weeszusjes die uit de armoede proberen te geraken, *Aklasia* (2013), waarin een vrouw wordt gedwongen te trouwen om haar schuld af te lossen, *Debbas, The Ghost* (2014) over de driehonderd jaar oude legende van een demonische geest, *Zeyregefet Embaba* (A Flower that Remains Intact), een film uit 2016 over familiewaarden en respect voor de samenleving, en *Solomon* (2016), over een jong koppel dat met huwelijksproblemen kampt.

Architectuur

Het koloniale verleden van Eritrea is duidelijk terug te vinden in de architectuur. In opdracht van Mussolini mochten Italiaanse architecten in de jaren dertig hun futuristische ideeën in Eritrea uittesten. De hoofdstad Asmara werd in deze periode ook wel *Piccola Roma* (klein Rome) genoemd door de typische Italiaanse bouwstijlen, grote boulevards, cafeetjes, pizzeriën, cinema's en geïmporteerde fietsen. De Italiaanse architectonische invloeden zijn vandaag de dag nog steeds zichtbaar in de vorm van een futuristische Fiat Tagliero benzinstation, een Art Deco bioscoop genaamd *Cinema Impero*, een Rooms Katholieke kathedraal, het gebouw van de voormalige Bank van Eritrea, en het nationale operatheater *Teatro Asmara*.

In de havenstad Massawa vindt men naast Italiaanse invloeden ook Islamitische, Ottomaanse en Egyptische invloeden als gevolg van de eeuwenoude handelstraditie met verre landen. Batse, de oude binnenstad van Massawa, valt op door zijn Ottomaanse koraalhuizen, de oude Bazaar, *Grand Hotel Dahlak*, de *Sahaba* tempel, en de *Sheikh Hanafi Moskee*, de oudste moskee in Eritrea, gebouwd in de 15e eeuw. Tijdens de oorlog met Ethiopië werd Massawa hevig gebombardeerd met napalm en clusterbommen en beschoten vanuit de zee. De ernstige schade is 26 jaar later nog amper hersteld en veel historische gebouwen zoals de *Imperial Palace* en *Banca d'Italia* verkeren in een ernstige staat van verval.

Verder lezen

American Team for Displaced Eritreans, The. (2013). General Information Pertaining to Eritrean Refugees and Asylum Seekers, Version 2.2. Geraadpleegd op <http://eritreanrefugees.org/wp-content/uploads/2014/11/GeneralInfoAboutEritreanRefugees-Version2.2.pdf>

Campbell, P. J. (2005). Gender and Post-Conflict Civil Society: Eritrea. *International Feminist Journal of Politics*, 7(3), pp. 377-399.

Cusack, I. (2000). African cuisines: Recipes for nationbuilding? *Journal of African Cultural Studies*, 13(2), pp. 207-225.

Einashé, I. (2015). A History of Eritrean Music, From Revolutionary Funk to Viral Pop. *The Guardian*. (19 august 2015). Geraadpleegd op 6 februari 2017, van <https://www.theguardian.com/world/2015/aug/19/eritrea-music-history-epf-youtube-viral-pop>

Gettleman, J. (2008, oktober 5). Recalling La Dolce Vita in Eritrea. *New York Times*. Geraadpleegd op 20 januari, 2017, van http://search.proquest.com.proxy.uba.uva.nl:2048/docview/897772092?rfr_id=info%3Axri%2Fsid%3Aprimo

Harper, M. (2016, mei 25). Eritrea Celebrates 25 Years of Independence after War with Ethiopia. *BBC News*. Geraadpleegd op 18 januari 2017, van <http://www.bbc.com/news/world-africa-36358235>

Iyob, R. (2000). Madamismo and Beyond: The Construction of Eritrean Women. *Nineteenth-Century Contexts*, 22(2), pp. 217-238.

Jean-Jacques, D. (2015). Eritrea. In T. Falola en D. Jean-Jacques (Ed.), *Africa: An Encyclopedia of Culture and Society* (pp. 428-453). Santa Barbara, CA: ABC-CLIO.

Lacey, M. (2003, september 11). In an African City, All Road Lead to Rome: Eritrea's Capitalis Rediscovered as a 1930's Time Capsul. *New York Times*. Geraadpleegd op 20 januari, 2017, van http://search.proquest.com.proxy.uba.uva.nl:2048/docview/92578851?rfr_id=info%3Axri%2Fsid%3Aprimo

Library of Congress: Federal Research Division. (2005). Country Profile: Eritrea. Geraadpleegd op 16 januari, 2017, van <https://www.loc.gov/rr/frd/cs/profiles/Eritrea.pdf>

Makki, F. (1996). Nationalism, State Formation, and the Public Sphere: Eritrea 1991-96. *Review of African Political Economy*, 23(70), pp. 475-497.

Matzke, C. (2003). En-gendering Theatre in Eritrea: The Roles and Representations of Women in the Performing Arts (Unpublished Doctoral Dissertation). Leeds: University of Leeds.

Matzke, C., Tessema, M. A., Hagos, T. & Tesfai, Y. (2012). Alemayo Kahsay. In E. K. Akyeampong & H. L. Gates, Jr. (Eds.), *Dictionary of African Biography: Volume 1* (pp. 160-161). Oxford: Oxford University Press.

Negash, G. (2009). A Great Novel in a “Small” Language: Representations of the African Intellectual in the Eritrean Novel Teberreh’s Shop. *Research in African Literatures*, 40(3), pp. 1-15.

Plastow, J. (2016). Teatro Asmara: Understanding Eritrean Drama through a Study of the National Theatre. *Journal of African Cultural Studies*, pp. 1-18.

Plastow, J. (1997). Theatre of Conflict in the Eritrean Independence Struggle. *New Theatre Quarterly*, 13(50), pp. 144-154.

Ponzanesi, S. (1998). Post-Colonial Women’s Writing in Italian: A Case Study of the Eritrean Ribka Sibhatu. *Northeast African Studies*, 5(3), pp. 97-115.

Rena, R. (2011). Role of Musical Songs in the Independence Struggle of Eritrean People. *International Journal of Human Resources Development and Management Review*, 1(1-2), pp. 123-138.

Sorokobi, Y. (2003). Eritrea and Ethiopia: War and Words. Committee to Protect Journalists. Geraadpleegd op <https://cpj.org/reports/2003/07/war-words.php>

Stallard, N. (2013, november/december). Only in Asmara. *Brownbook*, volume 42. Geraadpleegd op 17 januari, 2017, van <http://brownbook.tv/only-in-asmara/>

Tesfagiorgis, M. G. (2010). Eritrea. Santa Barbara, CA: ABC-CLIO.

Tesfagiorgis, M. G. (2010). Chapter 6: Culture. In M. G. Tesfagiorgis (Ed.), *Eritrea* (p. 236). Santa Barbara, CA: ABC-CLIO. Geraadpleegd op https://books.google.be/books?id=foR7iHoaykoC&pg=PA236&lpg=PA236&dq=Eritrean+patronymics&source=bl&ots=yINLmdcSUW&sig=Tj-ZEEEee2qvS7nSAbnRntvwwhRI&hl=en&sa=X&ei=1k_tUNi6AdHyoQHc7lFQ&redir_esc=y#v=onepage&q=Eritrean%20patronymics&f=false

UNESCO (2017, maart 30). Eritrean-born journalist Dawit Isaak awarded UNESCO/Guillermo Cano World Press Freedom Prize 2017. UNESCO. Geraadpleegd op 10 april 2017, van <http://en.unesco.org/news/eritrean-born-journalist-dawit-isaak-awarded-unescoguillermo-cano-world-press-freedom-prize>

Taal en etnische groepen

Hoofdstuk

6

Sjaak Kroon en Jeanne Kurvers

Introductie

In dit hoofdstuk staan de verschillende etnische groepen in Eritrea en hun talen centraal. Eerst geven we een korte historische schets van de talige en taalpolitieke situatie voor en na de onafhankelijkheid in Eritrea. Daarna bespreken we de verschillende talen en enkele demografische gegevens van de verschillende etnische groepen, zoals omvang, leefomgeving en religie. We beginnen met enkele algemene gegevens over de talen en schriften in Eritrea en daarna volgt informatie over de Semitische, Koesjitische en Nilotische taalgroepen. De grootste taalgroepen en meest gebruikte talen krijgen daarbij de meeste aandacht. Tot slot bespreken we enkele mogelijke struikelblokken bij het leren van Nederlands door Eritreeërs in Nederland.

Taalsituatie en taalpolitiek

Van 1889 tot het einde van de Tweede Wereldoorlog was Eritrea een Italiaanse kolonie. Na een periode van ongeveer tien jaar Brits protectoraat vormde het land een federatie met Ethiopië, totdat Eritrea in 1962 door Ethiopië werd ingelijfd als provincie. Na een lange en bloedige onafhankelijkheidsstrijd werd Eritrea in 1993 onafhankelijk. De Italianen brachten het Italiaans naar Eritrea, en voerden onderwijs op Italiaanse leest in. Die invloed van meer dan een halve eeuw Italiaans is nog duidelijk zichtbaar in oude opschriften in publieke ruimtes en in Italiaanse leenwoorden voor bijvoorbeeld gewassen, gerechten en huisraad.

Tijdens de Ethiopische bezetting voerde Ethiopië het Amhaars in als de enige officiële taal in Eritrea. Alle kinderen moesten onderwijs volgen in het Amhaars en alle andere talen werden verboden en boeken in die talen werden verbrand.

Na de onafhankelijkheid in 1993 voerde Eritrea een moedertaalpolitiek in onder het motto “eenheid door verscheidenheid.” De overheid erkende de gelijkwaardigheid van alle talen in het land en moedigde het gebruik ervan aan. Er zijn negen officieel erkende talen in Eritrea, die in drie verschillende schriften worden geschreven en bij drie verschillende taalfamilies horen. De talen zijn (in alfabetische volgorde) Afar, Arabisch, Bidhawyeet (vroeger Hidareb genoemd), Bilen, Kunama, Nara, Saho, Tigre en Tigrinya. Daarnaast is er nog het Dahalik dat soms als aparte taal, soms als een variëteit van het Tigre wordt gezien.

Veel getalsmatige informatie over deze talen is gebaseerd op schattingen, omdat betrouwbare statistieken ontbreken. Dat hierna verschillende etnische groepen worden onderscheiden, wil niet zeggen dat er geen verscheidenheid binnen die groepen zou bestaan. Van de Tigrinya en Tigre wordt bijvoorbeeld vermeld dat beide groepen eerder bestaan uit een relatief los verband van stammen of clans, met deels eigen wetten, regels en gewoonten, dan uit een homogene uniforme groep.

Groepen, talen en schriften

De talen die in Eritrea worden gesproken, vertegenwoordigen zoals gezegd drie verschillende taalfamilies, de Semitische, de Koesjitische en de Nilotische of Nilo-Saharaanse taalgroep. De

negen officiële talen van Eritrea worden als gevolg van de moedertaalpolitiek van het land onderwezen als vak en gebruikt als instructietaal in het basisonderwijs. Ze worden bovendien gebruikt in het lokale bestuur en de administratie en in radio- en tv-programma's. Kranten worden vooral gedrukt in het Tigrinya, Tigre en Arabisch. In het voortgezet en hoger onderwijs is Engels de belangrijkste instructietaal.

In Eritrea worden drie verschillende schriftsystemen gebruikt voor de negen talen die op schrift zijn gesteld. Zes van de negen talen worden in het Latijnse alfabet geschreven, dat wil zeggen met in principe één teken voor één klank. Dat zijn het Afar, Bilen, Bidhawyeet, Kunama, Nara en Saho. Omdat de meeste van die talen nog niet zo lang worden geschreven (al was er soms al wel een Bijbelvertaling beschikbaar) is de koppeling van klank en teken relatief eenduidig en transparant en zijn er weinig uitzonderingen op de regel.

Twee talen, het Tigrinya en het Tigre, worden geschreven in het Ge'ez schrift. Het Ge'ez is een lettergreepschrift waarin een teken of letter (fidel genoemd) staat voor een lettergreep van een medeklinker en een klinker. De basisvorm representeert de medeklinker, een toegevoegd diakritisch teken laat zien om welke klinker het gaat. In Figuur 1 staan enkele voorbeelden uit het Tigrinya "alfabet". De zeven klinkers vormen de kolommen van de tabel, de medeklinkers staan in de rijen en in elke cel is af te lezen hoe een combinatie van een bepaalde medeklinker met elk van de klinkers eruitziet. De zesde kolom staat voor de enkele medeklinker. De eerste regel bevat de lettergrepen (in het Nederlands uitgesproken als): ha, hoe, hie, haa, hè, h en hoo.

ሀ	ሁ	ሂ	ሃ	ሄ	ህ	ሆ
ha	hu:	hi:	ha:	he:	h(ə)	ho:
ለ	ሉ	ሊ	ላ	ሌ	ሎ	ሎ
la	lu:	li:	la:	le:	l(ə)	lo:
መ	ሙ	ሚ	ማ	ሜ	ሞ	ሞ
ma	mu:	mi:	ma:	me:	m(ə)	mo:
ተ	ቲ	ቲ	ታ	ቲ	ት	ቶ
ta	tu:	ti:	ta:	te:	t(ə)	to:

De Semitische taalgroep

De Semitische talen behoren tot de grotere taalfamilie van de Afro-Aziatische talen. De Semitische talen in Eritrea zijn Tigrinya, Tigre, het Arabisch van de Rashaida en het Dahalik van de Dahlak eilanden in de Rode Zee. Een gemeenschappelijk kenmerk van alle Semitische talen (daar horen bijvoorbeeld ook het Arabisch, het Hebreeuws en het Amhaars toe) is het wortelsysteem: de basisbetekenis van een (werk)woord wordt uitgedrukt in een woordstam (wortel) van meestal drie (soms twee) medeklinkers. Klinkerveranderingen, voorvoegsels, achtervoegsels en tussenvoegsels zorgen voor vervoegingen, verbuigingen en veranderingen van woordsoort of betekenisnuance. Semitische talen hebben, anders dan het Nederlands, een beperkt aantal klinkers; in alle talen komen in elk geval de a, i en oe in lange en korte vorm voor. Medeklinkers in de meeste Semitische talen kunnen net als in het Nederlands stemloos of stemhebbend zijn (vergelijk f en v) maar ook 'emfatisch' zijn, dat wil zeggen dat ze beginnen met een glottisslag, een explosieve klank die met de stembanden in de keel wordt geproduceerd. Semitische talen kennen een rijke morfologie; zelfstandige naamwoorden bijvoorbeeld worden vervoegd naar persoon, geslacht (mannelijk en vrouwelijk) en getal (enkelvoud en meervoud). In de werkwoordvervoeging is aspect (onvoltooid en voltooid) belangrijker dan tijd.

Tigrinya

De Tigrinya vormen verreweg de grootste etnische groep in Eritrea, naar schatting ongeveer 50 tot 55 procent van de bevolking, dat wil zeggen ongeveer drie miljoen inwoners. Ongeveer 80 tot 90 procent van de Tigrinya is orthodox-christen en hoort bij de Eritrese orthodoxe kerk. Kleine minderheden zijn moslim, rooms-katholiek of protestant. Het merendeel van de Tigrinya leeft in de hooglanden van Eritrea in het midden van het land, in de regio rond de hoofdstad Asmara. In de rurale gebieden zijn landbouw en veeteelt de belangrijkste bron van inkomsten. In de steden zoals Asmara, Keren en Id Adey zijn er veel kleine handelaren met winkels en koopwaar op markten en is er bescheiden industrie. De Tigrinya vormen al lange tijd de dominante bevolkingsgroep met gemiddeld de beste opleiding, de beste banen en veel posities bij de overheid. Als speciale culturele aspecten wordt vaak verwezen naar injera, de grote pannenkoek uit de Tigrinya keuken, het traditionele koffieritueel met zelfgebrande en -gemalen koffiebonen, de honingwijn, de witte gewaden als kleding voor bijzondere rituelen en de traditionele Tigrinya dans en muziek, zoals beschreven in het cultuur-hoofdstuk.

Het Tigrinya is de moedertaal van ruim de helft van de Eritreeërs. Daarnaast is het Tigrinya in Eritrea de belangrijkste lingua franca, de taal die ook gebruikt wordt als communicatietaal door een meerderheid van de overige etnische groepen. Geschat wordt dat wereldwijd bijna acht miljoen mensen het Tigrinya beheersen. Tigrinya is een belangrijke taal van een grote groep migranten in bijvoorbeeld Canada en de Verenigde Staten, Italië, Groot-Brittannië, Zweden en Duitsland. Ook in Nederland wordt door Eritrese migranten overwegend Tigrinya gebruikt als onderlinge communicatietaal.

Het Tigrinya stamt af van het Ge'ez, de oude Ethiopische taal die alleen nog in de orthodoxe kerk gebruikt wordt als taal van de eredienst. Het is zoals gezegd een Semitische taal met een wortelsysteem. De taal heeft een zinsstructuur waarin eerst het onderwerp komt, dan het lijdend of meewerkend voorwerp en dan het werkwoord. Het werkwoord staat in de hoofdzin achteraan. Er zijn mannelijke en vrouwelijke woorden in het Tigrinya. De werkwoorden worden vervoegd voor persoon, getal (enkelvoud en meervoud), tijd (aspect) en lijdende vorm. Het Tigrinya heeft, net als de meeste andere talen in Eritrea een eenvoudige fonologische structuur, met lettergrepen die kunnen bestaan uit een klinker, een medeklinker-klinkercombinatie en een medeklinker-klinker-medeklinkercombinatie. Clusters van medeklinkers komen alleen voor in enkele leenwoorden, en vaak wordt dan tussen de medeklinkers een klinker toegevoegd. Het Tigrinya wordt geschreven in het Ge'ez schrift. Het geschreven Tigrinya onderscheidt 35 medeklinkers en 7 klinkers.

Uit onderzoek blijkt dat de meeste Eritreeërs (ook sprekers van de kleinere taalgroepen) een positieve houding hebben ten opzichte van het Tigrinya. Ze willen de taal graag leren en vaak hechten ouders er meer waarde aan dat hun kinderen op school Tigrinya of Arabisch leren dan de eigen moedertaal.

Tigre

De Tigre vormen de tweede grote etnische groep van Eritrea, naar schatting ongeveer 25 tot 30 procent van de bevolking. De Tigre wonen vooral in de laaglanden in het noorden en westen van het land, in en om de steden Tessenei en Akordat in het westen, en Nakfa en Afabet in het oosten. De Tigre leven vooral van landbouw en veeteelt, deels nog als rondtrekkende semi-nomaden met hun kuddes kamelen, geiten en schapen, en van lokale handel. De Tigre zijn voor meer dan 90 procent moslim, behorend tot de soennitische richting. Van de Tigre worden vooral de rijke orale cultuur en de vele volksverhalen genoemd, zoals ook bleek uit een project waarin we meer dan honderd verhalen in het Tigre verzamelden die werden bewerkt en gepubliceerd voor beginnende lezers van het Tigre in het basisonderwijs.

Het Tigre is net als het Tigrinya een Semitische taal met een wortelsysteem en een vergelijkbaar rijke morfologie als het Tigrinya en alle andere Semitische talen. Geschat wordt dat in Eritrea ongeveer anderhalf miljoen sprekers van het Tigre wonen. Voor ongeveer twee derde van de woordenschat zijn Tigre en Tigrinya onderling verstaanbaar. Van het Tigre wordt wel gezegd dat de taal het meest verwant is aan het Ge'ez, de oude taal van de orthodox-christelijke kerk. Het Tigre heeft een met het Tigrinya vergelijkbare eenvoudige lettergreepstructuur en een enkele keer medeklinkerclusters.

Ook het Tigre wordt geschreven in het Ge'ez schrift, het schrift dat traditioneel hoort bij de orthodoxe kerk van Ethiopië en Eritrea. Uit een onderzoek bleek dat veel Tigre desgevraagd

voor hun taal de voorkeur gaven aan het Arabische schrift, dat beter zou passen bij hun islamitische geloof waarin de in het Arabisch overgeleverde Koran centraal staat.

Rashaida

De Rashaida vormen de jongste etnische groep in Eritrea. Zij zijn oorspronkelijk afkomstig van het Arabisch Schiereiland en vormen met ongeveer 30.000 mensen een half tot 1 procent van de bevolking. Ze wonen in de noordoostelijke kuststrook langs de Rode Zee, ten noorden van de havenstad Massawa. De Rashaida stammen waarschijnlijk af van Arabische immigranten die midden negentiende eeuw ten gevolge van etnische onlusten de Rode Zee overstaken naar Sudan en (deels) naar Eritrea. De Rashaida zijn semi-nomadisch; ze leven vooral van de veeteelt en zijn experts in het fokken van kamelen. De Rashaida zijn moslims en ze zijn de enige groep in Eritrea die het Arabisch als moedertaal heeft. In vergelijking met de andere etnische groepen in Eritrea zijn ze laagopgeleid en tellen ze een hoog percentage analfabeten.

Het Arabisch van de Rashaida is verwant aan het Arabisch dat in Zuid-Sudan gesproken wordt en wordt uiteraard in het Arabisch schrift geschreven. Overigens wordt door sommige onderzoekers erop gewezen dat het Arabisch in Eritrea ten onrechte niet wordt gezien als een belangrijke taal voor gebruik in de nationale en internationale arena.

Dahalik

De Dahalik leven op de Dahlak eilanden in de Rode Zee, voor de kust van Massawa. Ook het Dahalik is een Semitische taal, verwant aan het Tigre. Lang werd het Dahalik beschouwd als een dialect van het Tigre. Geschat wordt dat er tussen de 2000 en 3000 sprekers van het Dahalik zijn. Er is ook een klein aantal Afar-sprekers op de eilanden. Het Dahalik wordt niet geschreven en het wordt beschouwd als een bedreigde taal.

De Koesjitische taalgroep

Ook de Koesjitische talen behoren tot de grotere familie van de Afro-Aziatische talen. Koesjitische talen worden vooral in de Hoorn van Afrika gesproken, in Ethiopië, Eritrea, Somalië, en deels ook in Sudan, Djibouti, Kenia en Tanzania. De Koesjitische talen in Eritrea zijn Afar, Saha, Bilen en Bidhawyeet.

De meeste Koesjitische talen onderscheiden tien klinkers, de a, i, u, e en o in korte en in lange vorm. Ze kennen naast stemhebbende en stemloze medeklinkers ook geglottaliseerde medeklinkers. De meeste Koesjitische talen kennen ook een toonsysteem met onderscheid tussen een hoge en een lage toon. Ook Koesjitische talen hebben een rijke morfologie met vervoegingen en verbuigingen voor persoon, getal, geslacht of de genitief, die tot uitdrukking komen in voor-, achter- en tussenvoegsels, of in verandering van toon. De meeste Koesjitische talen kennen een onderwerp-voorwerp-werkwoordvolgorde; het werkwoord komt achteraan

in de zin. De Koesjitische talen in Eritrea zijn recenter dan Tigre en Tigrinya van een schrift voorzien, veelal door missionarissen en zendelingen. Alle Koesjitische talen in Eritrea worden geschreven in het Latijnse alfabet.

Afar

De Afar vormen ongeveer 5 tot 8 procent van de Eritrese bevolking. Zij wonen vooral in de hete en droge laaglanden en kuststreken in het zuiden van Eritrea, met havensteden als Assab, Ti'o en Beylul. Grotere groepen Afar leven overigens in Djibouti en Ethiopië. Het totaal aantal Afar wordt op bijna twee miljoen geschat. De Afar worden beschouwd als semi-nomaden die vooral van veeteelt leven. Een deel van de Afar leeft van de visserij. De Afar zijn overwegend (soennitische) moslims, die in een sterk georganiseerde clancultuur leven.

Het Afar is een Koesjitische taal met, net als het Tigre en het Tigrinya, een onderwerp-voorwerp-werkwoordvolgorde, waarin het hoofdwerkwoord altijd aan het einde van de zin staat.

Saho

De Saho vormen ongeveer 3 tot 4 procent van de Eritrese bevolking, naar schatting ongeveer 180.000 tot 250.000 mensen. Zij leven vooral op de hellingen van de hooglanden in het midden van het land, tussen de Tigrinya en de Afar. Ook de Saho leven vooral als semi-nomaden van veeteelt en kleinschalige landbouw. Zij zijn ook bekend als bijenhouders en leveranciers van honing.

Het Saho is een Koesjitische taal die verwant is aan het Afar. Ook het Saho heeft een onderwerp-voorwerp-werkwoordvolgorde met een simpele lettergreepstructuur waarin medeklinkerclusters nauwelijks voorkomen. Voorbeelden van woorden in het Saho zijn alsa (maan) en faras (paard). Het Saho wordt net als de andere Koesjitische talen in Eritrea geschreven in het Latijnse schrift.

Bilen

De Bilen vormen met ongeveer 120.000 mensen zo'n 2 procent van de bevolking. Ze leven vooral in een relatief kleine regio ten noorden van de stad Keren. De Bilen zijn deels moslim, deels christen.

Het Bilen is een Koesjitische taal met een eenvoudige klinkerstructuur en een rijke morfologie. Ook het Bilen heeft een onderwerp-voorwerp-werkwoordvolgorde en de taal wordt in het Latijnse schrift geschreven.

Bidhawyeet

De Bidhawyeet (voorheen Hidareb genoemd) vormen met minder dan 120.000 mensen een

van de kleinere etnische groepen in Eritrea, ongeveer 1 tot anderhalf procent van de bevolking. Zij leven in een klein gebied in het noordwesten van Eritrea, ten noorden van de Tigre regio. Net als de meeste andere groepen leven ze semi-nomadisch: de mannen trekken er in het seizoen op uit met het vee, de vrouwen en kinderen blijven met de ouderen het hele jaar in de dorpen wonen. Veel Bidhawyeet vinden ook werk in naburige steden als Akordat en Tessenei. De Bidhawyeet zijn moslim.

Het Bidhawyeet is een Koesjitische taal met een onderwerp-voorwerp-werkwoordvolgorde en een rijke morfologie. In de vervoeging van werkwoorden worden persoon, getal en geslacht uitgedrukt. Het Bidhawyeet wordt geschreven in het Latijnse schrift. Het is ook een van de inheemse talen in Egypte en Sudan.

De Nilotische taalgroep

De Nilotische (of preciezer: Nilo-Saharaanse) talen vormen een grote groep Afrikaanse talen, die vooral gesproken worden in Centraal Afrika. De meeste Nilotische talen zijn toontalen, die doorgaans twee tot vier verschillende tonen onderscheiden (hoog, laag, stijgend, dalend) die vooral een grammaticale functie hebben. De woordvolgorde in Nilotische talen varieert: sommige talen plaatsen het werkwoord voorop met daarna het onderwerp en voorwerp, andere plaatsen het werkwoord achteraan, met daarvoor het onderwerp en voorwerp, en in weer andere talen is de woordvolgorde tamelijk vrij. Aspect (voltooid/onvoltooid) is belangrijk bij de werkwoordvervoeging. De Nilotische talen in Eritrea zijn Kunama en Nara. Ook de Nilotische talen in Eritrea worden geschreven in het Latijnse schrift.

Kunama

De Kunama vormen een kleine groep die leeft in het zuidwesten van Eritrea tegen de grens met Ethiopië, in de omgeving van Barentu. Zij vormen ongeveer 2 procent van de bevolking. Veel Kunama vinden werk als landarbeiders op nabijgelegen plantages, of in naburige landen als Sudan. De Kunama zijn deels moslim, deels christen, maar vooral van de Kunama wordt gezegd dat ze nog volop volgers zijn van traditionele natuurreligies. De Kunama worden vooral ook genoemd als de etnische groep met een rijke danscultuur.

Het Kunama is een Nilotische taal met een onderwerp-voorwerp-werkwoordvolgorde waarin grammaticale functies worden uitgedrukt in achtervoegsels en naamvalsuitgangen. Het Kunama is een toontaal met in totaal zes verschillende tonen. Het heeft een nog simpeler lettergreepstructuur dan de meeste andere Eritrese talen, waarin eigenlijk alleen een klinker en een medeklinker-klinkerpatroon een lettergreep kunnen vormen. Een leenwoord uit een andere taal krijgt bijvoorbeeld een klinker aan het einde erbij om als Kunama woord te fungeren. Het leenwoord kubbayat (kopje) uit het Tigre, wordt in het Kunama daardoor kubbayata. Het Kunama wordt geschreven in het Latijnse schrift en sinds de onderwijshervormingen in 2004 worden ook de tonen in de vorm van accenttekens in het geschreven Kunama

tot uitdrukking gebracht. Met onze behandeling van het Kunama als één taal willen we overigens niet suggereren dat die taal geen variatie zou kennen. Volgens sommige bronnen kent het Kunama maar liefst zeven verschillende dialecten waarvan er minstens één zoveel afwijkt dat het ook als een aparte taal zou kunnen worden beschouwd.

Nara

De Nara, ongeveer 1 procent van de bevolking van Eritrea, wonen in het uiterste zuidwesten van het land, aan de grens met Sudan en (in het zuiden) met Ethiopië. De Nara zijn moslim.

Het Nara heeft een onderwerp-voorwerp-werkwoordvolgorde, een rijke morfologie en een eenvoudige lettergreepstructuur die nagenoeg geen consonantclusters kent. Er is nogal wat variatie in de verschillende Nara-dialecten. Het Nara wordt geschreven in het Latijnse schrift.

Nederlands leren

Verreweg de meeste Eritreeërs die naar Nederland komen zijn Tigrinya, en ook van de meeste Eritreeërs uit andere etnische groepen kan worden aangenomen dat ze het Tigrinya beheersen. Een deel van de vluchtelingen en immigranten beheerst ook het Engels en soms het Arabisch in enige mate.

Gelet op de kenmerken van hun moedertalen zal vooral het klanksysteem van het Nederlands (met zijn vele klinkers en medeklinkerclusters) lastig te verwerven zijn. Drie medeklinkers achter elkaar zijn lastig te horen (dat is te zien aan fouten in dictees) en lastig uit te spreken. Tussen die medeklinkers wordt in de uitspraak vaak een klinker toegevoegd. Veel gehoorde fouten bij Eritreeërs zijn fietes (i.p.v. fiets), herfest (i.p.v. herfst) en afespraak (i.p.v. afspraak). Ook de woordvolgorde in het Nederlands met het werkwoord op de tweede plaats in de hoofdzin, zal heel wat oefening vragen, net zoals de in het Nederlands zeer frequent gebruikte voltooid tegenwoordige tijd, met een vorm van hebben of zijn op de tweede plaats in de zin en het voltooid deelwoord achteraan. Er zullen ook laaggeschoolde Eritreeërs zijn die alleen kunnen lezen en schrijven in het Ge'ez schrift. Die zullen het heel lastig vinden om de afzonderlijke klanken in een woord te horen en ze zullen bovendien nog het Latijnse alfabet moeten leren. Daarnaast noemt het rapport Overleven in Nederland nog de grote culturele verschillen tussen Eritrea en Nederland, een gebrek aan studievoordigheden, weinig tot geen gelegenheid tot oefenen met Nederlands spreken en een lage mate van financiële, administratieve en praktische zelfredzaamheid bij Eritrese statushouders. Maar misschien nog wel belangrijker dan de talige en andere valkuilen en hinderpalen bij het leren van het Nederlands is het feit dat veel jonge Eritrese vluchtelingen alleen naar Nederland zijn gekomen, een (vaak) zeer traumatische vluchtgeschiedenis achter de rug hebben en daardoor een hoog risico lopen op psychische klachten, posttraumatisch stresssyndroom en depressie. Ook dat vraagt tijd en energie die niet kunnen worden besteed aan het leren van Nederlands.

Verder lezen

Alders, A. en Abbink, J. (2005). *Eritrean beauty: The wonderful people of Eritrea*. Veenendaal: PrimaMedia.

Asfaha, Y. M. (2009). *Literacy acquisition in multilingual Eritrea. A comparative study of reading across languages and scripts*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers.

Asfaha, Y. M. (2015). Origin and development of multilingual education in Eritrea. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 36, 2, 136-150.

Asfaha, Y. M., Kurvers, J. en Kroon, S. (2006). Negen talen en drie schriften. *Schriftverwerking en schriftgebruik in Eritrea. Toegepaste Taalwetenschap in Artikelen*, 75, 89-102.

Asfaha, Y. M., Kurvers, J. en Kroon, S. (2008). Literacy and script attitudes in multilingual Eritrea. *Journal of Sociolinguistics* 12, 2, 223-240.

Ferrier, J. en Wassink, L. (2016). *Overleven in Nederland. Onderzoek naar het verloop van de inburgering en de integratiebehoefte van Eritrese statushouders (18-23 jaar) op de geclusterde woonlocatie op de Griftdijk in Lent*. Precies Advies. Geraadpleegd op 21 maart 2017. <https://preciesadvies.files.wordpress.com/2017/01/preciesadvies-overleven-in-nederland-6.jpg>

Hailemariam, C. (2002). *Language and education in Eritrea. A case study on language diversity, policy and practice*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers.

Lewis, M. P., Simons, G. F. en Fennig, C. D. (2016). *Languages of Eritrea*. 19th edition data. Texas: SIL International Online.

Mohammad, A. S. (2016). Mother tongue versus Arabic: the post-independence Eritrean language policy debate. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 37, 6, 523-535.

Pharos (2016). *Factsheet Eritrese Vluchtelingen*. Pharos. Geraadpleegd op 21 maart 2017 http://www.pharos.nl/documents/doc/factsheet_eritrese_vluchtelingen.pdf

Onderwijs in Eritrea

Hoofdstuk

7

Sennay Ghebreab

Ontwikkeling van het onderwijs

De basis voor het onderwijs in Eritrea werd al in de 4e eeuw gelegd door het christendom. Kinderen werden door middel van onderwijs voorbereid op persoonlijke en sociale waarden en vaardigheden gestoeld op het christendom. Tegen het einde van de 7e eeuw, toen de islam Eritrea via de Rode Zee bereikte, deden ook islamitische scholen hun intrede om moslimkinderen over de islam als cultuur en religie te onderwijzen.

Het moderne onderwijs in Eritrea werd door Europese missionarissen ingevoerd. De eerste missionarisscholen werden in de tweede helft van de 19e eeuw geopend, en resulteerden al snel in verbetering van onderwijs en sociale omstandigheden in Eritrea. Onder aanvoering van Lutherse evangelisten uit Zweden groeide ook het aantal Eritrese leraren gestaag, en werden getalenteerde Eritreeërs naar het buitenland gestuurd voor hoger (religieus) onderwijs. Na terugkeer werden deze Eritrese leraren zelf zeer gerespecteerde opvoeders en gemeenschapsleiders, die het onderwijs in Eritrea verder vormgaven.

Tussen 1890 en 1990 onderging het onderwijs in Eritrea vele veranderingen door kolonialisme en oorlogen. Nadat Eritrea in 1889 een Italiaanse kolonie werd, richtten de Italianen meteen de eerste formele koloniale scholen op. Een duaal onderwijssysteem werd geïntroduceerd met uitgebreid onderwijs voor de Italianen. Voor Eritreeërs werd een beperkt aantal scholen ter beschikking gesteld in stedelijke gebieden. Onderwijs werd gegeven in het Italiaans, was beperkt tot vier jaar, en was erop gericht de lokale bevolking te indoctrineren met toewijding voor Italië en respect voor de Italiaanse cultuur en beschaving.

Toen in 1941 de Britten Eritrea overnamen van de Italianen, werd een meer inclusief onderwijsstelsel ingevoerd door de Britse Majoor Kinneston Snell, die aan het hoofd stond van het onderwijs in Eritrea, en Isahac Teweldemedhin, een Eritreeër die door Zweedse missionarissen was opgeleid en hoger onderwijs in het buitenland volgde. Basisonderwijs (klas 1-4) werd in het hele land geïmplementeerd en toegankelijk gemaakt voor de lokale bevolking, inclusief meisjes. Tigrinya werd de voertaal in het onderwijs voor christenen in de hooglanden, en Arabisch voor de moslims in de laaglanden. Ook werd voor het eerst voortgezet onderwijs gegeven in onderbouw (klas 5-8) en bovenbouw (klas 9-12), met Engels als voertaal.

Tijdens de federatie met Ethiopië (1952-1962) werd het door de Britten ingevoerde onderwijssysteem voortgezet met Tigrinya en Arabisch als de twee officiële talen. Maar na de annexatie van Eritrea door Ethiopië in 1962, werd het Eritrees onderwijssysteem gelijkgetrokken met dat van Ethiopië. Basisonderwijs werd verhoogd van 4 tot 6 jaar, en in plaats van Tigrinya of Arabisch werd het Amhaars de voertaal. Engels werd gereduceerd tot een vak op basisscholen. In het voortgezet onderwijs werd de onderbouw verkort tot 2 jaar, en bleef de bovenbouw zoals het was: 4 jaar. In het voortgezet onderwijs bleef Engels de voertaal, en werd het Amhaars als vak gegeven.

Tijdens de oorlog voor zelfbeschikking en onafhankelijkheid (1960-1991), gebruikte het Eritrese verzet het onderwijs als instrument voor sociale en politieke hervormingen. Het EPLF, de dominante verzetsbeweging, ontwikkelde een eigen curriculum en publiceerde talrijke leerboeken in het Tigrinya en Arabisch. Ook opende het scholen in bevrijde gebieden, met Tigrinya als voertaal in klassen 1-5 en het Engels in klassen 6-7. Deze scholen boden gratis onderwijs aan kinderen van vrijheidsstrijders, aan de lokale bevolking in bevrijde gebieden en aan de mensen die op de vlucht waren voor het Ethiopisch regime en hun toevlucht zochten in de bevrijde gebieden.

Na de onafhankelijkheid in 1993, blies de Eritrese regering nieuw leven in het nationale onderwijssysteem: 5 jaar basisonderwijs en 2 jaar onderbouw en 4 jaar bovenbouw in het voortgezet onderwijs. Maar dat systeem was niet een lang leven beschoren. In 2003 werd namelijk de bovenbouw uitgebreid met nog een jaar, die alle leerlingen dienden te volgen in Sawa, een militair trainingskamp in het westen van het land. Ook stopte de overheid met het selectieve karakter van de bovenbouw om grootschalige instroom van leerlingen te bevorderen. Door deze veranderingen ontstond het beeld bij leraren dat ze leerlingen klaarstoomden voor militaire dienst, en bij leerlingen dat ze gestraft werden voor het volgen van onderwijs.

Huidig systeem

Het huidige onderwijssysteem in Eritrea bestaat uit basisonderwijs (klas 1-5), onderbouw (klas 6-8), en bovenbouw (klas 9-12). Vanaf klas 9 kunnen leerlingen beroepsgerichte onderwijsprogramma's van 2-3 jaar volgen (vergelijkbaar met MBO), in bijvoorbeeld metaal en houtbewerking, bouw, elektrotechniek en autotechniek. Voortgezet en beroepsgerichte onderwijsprogramma's worden afgesloten met een diploma (vergelijkbaar met HAVO-diploma), dat toegang geeft tot het hoger onderwijs mits het gemiddelde eindcijfer een voldoende is.

De Universiteit van Asmara, het enige instituut voor hoger onderwijs in Eritrea sinds 1954, werd in 2004 gesloten en vervangen door zeven nieuwe instellingen voor hoger onderwijs verspreid over het land. Deze instellingen bieden diploma's, 4 of 5-jarige bacheloropleidingen, en enkele 2-jarige masteropleidingen in verschillende disciplines. Toelating tot deze instituten is sterk gereguleerd. Studenten worden toegewezen aan hogescholen en/of programma's door een plaatsingscommissie op basis het gemiddelde eindcijfer, toelatingscriteria, en beschikbare plaatsen. Studentenvoorkeur wordt tot op zekere hoogte in acht genomen. Er zijn geen doctoraatsprogramma's beschikbaar in Eritrea.

Verder lezen

EP-Nuffic (2016). Education System: Eritrea. Description of Eritrea's Education System and Comparison with the Dutch System. Geraadpleegd op <https://www.epnuffic.nl/en/publications/find-a-publication/education-system-eritrea.pdf>

Gulliksen, A-K. en Audensen, E. (2013). Report on Recognition of Higher Education in Eritrea and Ethiopia. Nokut. Geraadpleegd op http://www.nokut.no/Documents/NOKUT/Artikkelbibliotek/Kunnskapsbasen/Rapporter/UA/2013/Gulliksen_Anne-Kari_Audensen_Erik_Report_on_recognition_of_higher_education_in_Eritrea_and_Ethiopia_2013-1.pdf

Riggan, J. (2015). The Struggling State: Nationalism, Mass Militarization, and the Education of Eritrea. Philadelphia, PA: Temple University Press.

UN CoIE (2015). Report of the Detailed Findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea. UN Human Rights Council, A/HRC/29/CRP.1. Geraadpleegd op http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColEritrea/A_HRC_29_CRP-1.pdf

UNESCO-IBE (2010/11). Eritrea. World Data on Education 7th Edition. Geraadpleegd op http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdf-versions/Eritrea.pdf

UNICEF (2014). The State of the World's Children Report 2015 Statistical Tables. UNICEF Data. Geraadpleegd op <http://data.unicef.org/resources/the-state-of-the-worlds-children-report-2015-statistical-tables/>

Yoseph, Y. (1986). A Short Biography of the Teacher Isahac Teweldemedhin: War on Illiteracy. Asmara: (n.p.).

Religie onder Eritreeërs

Susanne Kuipers

Hoofdstuk

8

Introductie

Er zijn grote verschillen tussen de religiositeit van Nederlanders en Eritreeërs. Er zijn verschillen in de rol die religie speelt, de manier waarop religie wordt beleefd, en de manier waarop religie wordt uitgeoefend. Eigenlijk kan er zelfs gesteld worden dat religie anders wordt gedefinieerd door Nederlanders dan door Eritreeërs. Aan de ene kant geeft religie Eritreeërs steun, aan de andere kant neemt het een groot deel van hun leven in beslag. Een voorbeeld hiervan zijn nachtelijke kerkdiensten waardoor Eritrese asielzoekers en vergunninghouders de volgende dag soms te moe zijn voor de taallessen en inburgeringslessen. Hierdoor kan iemand zich afvragen of de religieuze praktijk de Eritrese nieuwkomers steunt of dat deze juist de integratie en inburgering van de nieuwkomers belemmert. Daarom is het belangrijk om kennis te nemen van de religieuze achtergrond van de Eritrese nieuwkomers en over de functie die religie kan hebben. Hierdoor kan zorg gedragen worden voor adequate opvang van Eritrese nieuwkomers alsmede voor hun inburgering en integratie in Nederland.

In dit hoofdstuk wordt uitgelegd wat de rol van religie is voor Eritreeërs, hoe zij hun religie beleven, wat religie voor hen inhoudt en welke verschillende religieuze achtergronden Eritreeërs kunnen hebben. Dit hoofdstuk is vooral geschreven om de religieuze praktijk en belevenis van Eritrese nieuwkomers te verklaren. Wegens de grote verschillen tussen de Nederlandse en de Eritrese cultuur, en dus ook tussen religie in Nederland en religie in Eritrea, wordt eerst ingegaan op wat religie eigenlijk is voor de Eritrese nieuwkomers.

Individueel versus collectief

Voor Nederlanders is religie meestal iets persoonlijks, iets wat beleefd wordt in de private sfeer. Nederlanders spreken zelden over hun eigen religieuze affiliatie in de publieke omgeving. De persoonlijke beleving van religie in Nederland wordt onder meer geïllustreerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) waarbinnen de statistieken over de religieuze affiliatie van mensen uit Nederland gevonden kunnen worden onder het kopje 'vrije tijd en cultuur'. Hieronder vallen ook 'sport' en 'toerisme'. Je zou kunnen zeggen dat het CBS religie definieert als een vorm van vrijetijdsbesteding, iets wat individueel is en wat je praktiseert in je eigen tijd. Deze definitie is in lijn met de individualistische samenleving die Nederland is: een samenleving waarin mensen een sterk zelfbewustzijn ontwikkelen en waarin mensen wordt aangeleerd om te denken in 'ik' en niet in 'wij', dit in tegenstelling tot collectivistische samenlevingen. In een individualistische samenleving groeien kinderen in het algemeen op in gezinnen die enkel bestaan uit hun ouder(s) en eventuele broers en zussen. Andere verwanten zoals grootouders, ooms en tantes wonen elders en hebben geen significante invloed op de vorming van het individu.

Eritrese asielzoekers en vergunninghouders zijn opgegroeid in een collectivistische samenleving, een samenleving waarin individuen vanaf hun geboorte deel uitmaken van een hechte

groep, van een 'wij'. De meeste Eritreeërs zijn opgegroeid in gezinnen waarvan ook de grootouders, ooms en tantes een essentieel deel uit maken. Ook religie wordt gezamenlijk beleefd. In het algemeen worden Eritreeërs geboren in een gezin met een bepaalde religieuze affiliatie en sluiten zich hier automatisch bij aan. Enkele decennia geleden was dit ook de praktijk in Nederland. Dit is echter voor het merendeel veranderd in een situatie waarin individuen zich afvragen wat zijzelf geloven en of zij zich deel voelen van de religieuze affiliatie van hun (voor) ouders. Dit zijn vragen die Eritrese nieuwkomers zichzelf in mindere mate zullen stellen. De beslissing tot welke religieuze affiliatie je behoort, is namelijk een die gezamenlijk met het collectief genomen wordt. Het is geen individuele keuze zoals het voor de meeste Nederlanders wel is.

Het verschil tussen een collectivistische en individualistische samenleving kan één van de redenen zijn waarom de geloofsbeleving van Eritrese asielzoekers en vergunninghouders voor Nederlanders vaak aanvoelt als een 'ver van mijn bed' show. Het belijden van geloof is iets wat volgens Eritreeërs gezamenlijk dient plaats te vinden omdat zij vanuit hun collectivistische achtergrond een sterkere behoefte hebben om onder meer gezamenlijk naar de kerk te gaan of rituelen te organiseren. Een andere verklaring voor de prominente rol die religie onder Eritrese asielzoekers en vergunninghouders kan spelen is mogelijk het copingmechanisme dat in religie is ingebed. Eritrese asielzoekers en vergunninghouders zijn vaak getraumatiseerd. Hier wordt in het hoofdstuk over trauma uitgebreid op ingegaan. Redenen hiervoor kan hun leven in Eritrea zijn, gebeurtenissen tijdens hun vlucht naar Europa zoals ervaringen van onmenselijke behandeling maar ook het trauma van het missen van hun familieleden en collectief. Religie kan steun bieden. Onderzoek heeft aangetoond dat religie een positieve bijdrage kan leveren bij het verwerken van trauma's. In de komende alinea's wordt hierop ingegaan.

Religie als copingmechanisme

Strategieën die door individuen worden gebruikt om spanningen en crisis aan te pakken worden ook wel copingstrategieën genoemd. Coping is de manier waarop iemand met problemen en stress omgaat. Hieronder valt ook langdurige stress zoals bij trauma en verlies. Coping raakt de kern van het menselijke functioneren en is gebaseerd op primair biologische en evolutionaire overlevingsdriften. Er wordt onderscheid gemaakt tussen drie verschillende vormen van copingsystemen: pogingen om onszelf te veranderen, pogingen om de omgeving te veranderen en pogingen om beide te veranderen.

Of coping zich ontwikkelt tot religieuze coping is afhankelijk van de mate waarin religie deel uitmaakt van het proces van begrijpen van en omgaan met kritieke levensgebeurtenissen. Religie is een aantrekkelijk coping mechanisme omdat het een verklaring kan geven voor de stress of het trauma dat ervaren wordt en omdat religie emoties kan reguleren in tijden van stress. Er zijn verschillende manieren waarop religie bij stressmomenten ondersteuning kan bieden.

De vijf belangrijkste mogelijkheden zijn:

- Door het geven van betekenis. Dit kan door een positieve draai te geven aan de gebeurtenis ('God wil dat ik een les leer') of door aan te nemen dat de traumatische gebeurtenis veroorzaakt werd door bijvoorbeeld de duivel.
- Door het verkrijgen van sturing en controle. Een voorbeeld hiervan is het vragen aan God om hulp.
- Door het verkrijgen van troost en nabijheid van God door de aandacht van de kritieke gebeurtenis af te wenden. Dit kan bijvoorbeeld door zich te storten op religieuze activiteiten.
- Door het zoeken van intimiteit met en nabijheid van anderen en God. Bijvoorbeeld door steun en troost aan anderen aan te bieden.
- Door het leven een nieuwe richting op te sturen.

Naast verschillende mogelijkheden waarop religie kan ondersteunen bij stressmomenten, wordt God ook een rol toebedeeld:

- Door volledige overgave aan God. Dit betekent dat niet het individu maar God verantwoordelijk is voor het probleem alsmede de oplossing.
- Door een samenwerkingsverband met God. De verantwoordelijkheid voor het probleem en de oplossing wordt gedeeld.
- Door een individualistische benadering. Het bestaan van een God wordt erkend maar het probleem/de gebeurtenis is iets wat zelf opgelost dient te worden.

De twee laatste vormen van coping zijn het meest succesvol omdat de controle in eigen handen is. Daardoor heeft iemand meer mogelijkheden tot sturing. Dit in tegenstelling tot de methode waarbinnen de verantwoordelijkheid bij God wordt neergelegd. Dit creëert namelijk machteloosheid en afhankelijkheid. In het geval van Eritrese asielzoekers en vergunninghouders is het het waarschijnlijkst dat zij kiezen voor een volledige overgave aan God. Dit is namelijk de meest voorkomende methode binnen een religieuze context met een grote rol voor autoriteit, regels en specifieke geloofsovertuigingen, waar Eritreeërs bekend mee zijn, en wordt ook met regelmaat gezien bij de Eritrese asielzoekers en vergunninghouders. De noodzaak van medicijngebruik wordt bijvoorbeeld niet altijd ingezien omdat "God er wel voor zorgt". In sommige gevallen ontstaat een overtuiging dat medische behandeling of medicijngebruik verboden zijn (dit wordt verder behandeld in het hoofdstuk over zwarte magie). Een andere mogelijkheid is dat de Eritrese nieuwkomers een samenwerkingsverband sluiten met God.

Religie kan handelingsperspectief bieden

Naast het verklaren van de gebeurtenis(sen) en het reguleren van emoties kan religie een individu voorzien van handelingsperspectief. Een voorbeeld hiervan is bidden waarbij God

gevraagd wordt om hulp of sturing. Bidden kan resulteren in het zien van nieuwe mogelijkheden en oplossingen. De positieve uitkomsten van bidden zijn mede afhankelijk van de focus die een individu heeft terwijl hij of zij bidt. Wanneer een individu zich richt op de ervaren emotie zal hij of zij minder snel nieuwe oplossingen vinden voor ervaren problemen dan wanneer een individu zich tijdens het gebed richt op de problemen zelf. Dan kan het gebed juist leiden tot het aandragen van nieuwe oplossingen. De positieve uitkomsten van bidden worden ook bepaald door de opstelling van het individu tegenover God. Wanneer een individu zich afhankelijk opstelt tegenover God, wanneer God verantwoordelijk is voor het probleem alsmede voor de oplossing, dan is het mogelijk dat bidden leidt tot passiviteit en het stoppen met zoeken naar oplossingen. Wanneer men daarentegen het probleem samen met God of alleen wil aanpakken, kan bidden positieve energie opwekken die een individu nodig kan hebben om door te gaan.

Naast bidden kunnen ook andere religieuze rituelen werken als een copingstrategie. Rituelen kunnen namelijk helpen bij het verkrijgen van controle over jezelf en de situatie. Daarnaast geeft het praktiseren van religie door deel te nemen aan rituelen iemand de gelegenheid te participeren in het volmaakte. Het onbereikbare kan dan door middel van een ritueel binnen handbereik worden gebracht. Een voorbeeld hiervan is de christelijke doop die door de symbolische afwassing vooruitkijkt naar zondeloosheid. Rituelen bieden zekerheid, controle en voorspelbaarheid, hetgeen waarnaar de meestal getraumatiseerde Eritrese asielzoekers en vergunninghouders op zoek zijn. Dit is waarschijnlijk tevens één van de redenen waarom religieuze uitdrijvingen voorkomen onder de Eritrese nieuwkomers. Deze bieden namelijk de mogelijkheid om door middel van een praktische handeling terug grip te krijgen op het eigen leven. Religieuze uitdrijvingen zijn in pinkstergemeenten in Nederland, ook onder Nederlanders, een veelvoorkomende vorm van religieuze praktijk. Naast deze vorm van uitdrijvingen komen er onder Eritreeërs ook uitdrijvingen in het kader van zwarte magie voor. In het hoofdstuk over zwarte magie wordt ingegaan op uitdrijvingen die vanuit deze context worden uitgevoerd.

De vraag of (demonen)uitdrijvingen psychisch gezond zijn en of religie niet gebruikt wordt als een uiting van bijvoorbeeld een psychische stoornis, is moeilijk te beantwoorden omdat dit van veel factoren afhankelijk is en per individu kan verschillen. Wel is het belangrijk dat men zich realiseert dat wat als psychisch gezond wordt beschouwd samenhangt met de tijd en cultuur waarin een individu zich bevindt. Een voorbeeld hiervan is schizofrenie. In sommige culturen wordt schizofrenie geïnterpreteerd als bezetenheid door bijvoorbeeld demonen. Demonenuitdrijvingen kunnen in deze culturen de psychische gezondheid van een individu werkelijk verbeteren. Het is aannemelijk dat dat ook geldt voor de Eritrese cultuur. Desalniettemin is fysiek geweld bij uitdrijvingen onwenselijk. Goede begeleiding door adequaat opgeleide geestelijken kan een oplossing zijn. In de volgende alinea's wordt per religieuze affiliatie

aangegeven waar hulpverleners, Eritrese asielzoekers en vergunninghouders terecht kunnen voor geestelijke/religieuze begeleiding.

Religies in Eritrea

In de afgelopen alinea's is ingegaan op wat religie kan betekenen voor een individu, hoe het beleefd kan worden en wat de voor- en nadelen van religie kunnen zijn. In de komende alinea's wordt ingegaan op de verschillende religieuze affiliaties die Eritrese asielzoekers en vergunninghouders kunnen hebben.

Volgens schattingen is 50% van de Eritreeërs in Eritrea christelijk, 48% islamitisch en 2% praktiseert een traditioneel geloof of animisme. Het christendom kan in drie hoofdcategorieën worden onderverdeeld: orthodox christendom, het katholicisme en protestants christendom. Alle drie de vormen komen voor in Eritrea. Met betrekking tot de islam is er voornamelijk sprake van de soennitische islam.

In Eritrea worden de verschillende religieuze instellingen door de Eritrese overheid gecontroleerd en is er een systeem van erkende religies. De erkende religies zijn de Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk, de soennitische islam, de Eritrese katholieke kerk en de evangelische Lutherse kerk. De Eritrese overheid is niet tolerant tegenover hervormingen of volgens hen radicale vormen van de in Eritrea gevestigde religies. Deze vormen van religie worden door de Eritrese overheid verboden waarbij gevangenisstraffen bij overtreding mogelijk zijn. Voorbeelden van verboden religies zijn de door het regime beschouwde radicale vormen van islam en christendom (zoals pinkstergemeenten), Jehova's getuigen, het bahá'í-geloof en zevendedagsadventisten.

Het merendeel van de Eritrese asielzoekers en statushouders in Nederland is Eritrees-orthodox christelijk. Andere mogelijkheden zijn soennitisch islamitisch of overig christelijk. Door de situatie waarin de Eritrese asielzoekers en vergunninghouders zich bevinden, is het denkbaar dat de Eritrese nieuwkomers elkaar beïnvloeden met betrekking tot religieuze praktijk, dogma en doctrine. Om die reden kan bijvoorbeeld een typisch gebruik van de Eritrees-orthodoxe kerk ook bij Eritrese protestanten worden waargenomen. In de volgende alinea's zal basisinformatie worden gegeven over de religieuze affiliaties van de Eritrese asielzoekers en vergunninghouders waarbij, wegens de veel-voorkomendheid, de nadruk zal liggen op de Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk.

De Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk

De Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk is een oriëntaalse-orthodoxe kerk. De Patriarch (leider) van de Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk is Abune Diaskoros. Hij is door de Eritrese overheid aangesteld nadat Patriarch Abune Antonius in 2007 onder huisarrest werd geplaatst omdat hij protesteerde tegen Eritrese overheidsbemoeienis. Het kerkbestuur wordt sindsdien overgela-

ten aan een politieke functionaris van de PFDJ. Dit betekent dat de Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk feitelijk een verlengstuk van de Eritrese overheid is. Dit geldt ook voor de Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk in Nederland. Bezoek aan de Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk in Nederland door Eritrese asielzoekers en vergunninghouders is om die reden kwetsbaar. Er zijn daarnaast signalen dat de Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk invloed uitoefent op Eritrese vluchtelingen en asielzoekers buiten hun kerkgebouwen. Dit gebeurt onder meer door het sturen van biechtvaders naar opvanglocaties waar zij Bijbeldiensten en gebedsdiensten houden.

Het Eritrees-orthodoxe geloof wijkt op een aantal punten af van de vormen van christendom waarmee Nederlanders in het algemeen bekend zijn. Zo zijn binnen de Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk dieetrestricties vergelijkbaar met het jodendom veelvoorkomend. Daarnaast is het gebruikelijk om bij het betreden van de kerk je schoenen uit te doen en nemen mannen en vrouwen in afzonderlijke delen van de kerk plaats. Vrouwen bedekken hun haar en mogen tijdens hun menstruatie de kerk niet betreden. Mannenbesnijdenis is binnen de Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk gangbaar.

Vrouwenbesnijdenis, iets wat veelvoorkomend is onder Eritreeërs, wordt niet vanuit de kerk aanbevolen. In het hoofdstuk over gezondheid onder Eritrese vluchtelingen wordt vrouwenbesnijdenis uitgebreider besproken.

In de Nederlandse praktijk, zoals op opvanglocaties, worden veel grote posters met orthodox-christelijke afbeeldingen bij de Eritrese asielzoekers en vergunninghouders gezien. Ook zijn altaren met religieuze ornamenten niet zeldzaam en worden er veel kerkdiensten/rituelen georganiseerd die vaak tot in de kleine uurtjes duren. Voor toeschouwers zoals hulpverleners en COA-medewerkers kan dit zorgelijk zijn omdat het bijvoorbeeld de participatie van de nieuwkomers bij de taal- en inburgeringslessen kan beïnvloeden. Echter, Eritrese asielzoekers en vergunninghouders, zoals de Eritrees-orthodoxen, lijken behoefte te hebben aan sturing en leiding. Zoals eerder beschreven kan religie hen steun bieden en is het voor velen de manier om hoofd te bieden aan de omstandigheden waarin zij verkeren. Kerken in Nederland met een vergelijkbare religieuze praktijk kunnen wellicht ondersteunen bij de religieuze behoefte van Eritrese asielzoekers en vergunninghouders.

Overig christelijk

Naast de Eritrees-orthodoxe christenen, zijn er onder de Eritrese asielzoekers en vergunninghouders ook andere vormen van christendom zoals de pinkstergemeente, Jehova's getuigen en katholieken. De pinkstergemeente is verboden in Eritrea maar wordt in Nederland door verscheidene Eritreeërs aangehangen. Bekering tot de pinkstergemeente na aankomst in Nederland komt met regelmaat voor maar Eritrese nieuwkomers durven zich hier niet altijd

openlijk over uit te spreken. De pinkstergemeente is een veel voorkomende vorm van christendom in Nederland, ook onder Nederlanders. Desalniettemin kan de praktijk van Eritrese leden van de pinkstergemeente afwijken van de praktijk van Nederlanders omdat cultuur, alsmede plaatsgevonden gebeurtenissen en andere Eritreeërs en hun geloofsuitingen, van invloed kunnen zijn op het geloof en de praktijk van de Eritrese leden van de pinkstergemeente. Pinkstergemeenten zijn in het algemeen qua religieuze praktijk vaak uitbundig en uitdrijveng komen met regelmaat voor. In verschillende gemeente in Nederland zijn er pinkstergemeenten die zich richten op de Eritrese nieuwkomers.

De katholieke kerk in Eritrea is onderdeel van de wereldwijde Rooms-katholieke kerk en valt onder het geestelijk leiderschap van de paus in Rome. Eritrese katholieken kunnen veelal terecht bij de Nederlandse kerk. Een groep Eritrese jongeren heeft daarnaast een Eritrese katholieke vereniging opgericht. Jehova's getuigen zijn zeldzaam onder de Eritrese nieuwkomers.

Islamitisch

Onder de Eritrese asielzoekers en vergunninghouders komt de islam in minderheid voor, ondanks dat in Eritrea 48% van de Eritreeërs moslim is. Er zijn twee hypothesen over waarom de Eritrese moslims niet in groten getale naar Europa vluchten. Dit kan deels verklaard worden doordat de moslims in Eritrea in gebieden wonen van waaruit het moeilijker is om Eritrea te ontvluchten of omdat gevluchte islamitische Eritreeërs makkelijker in buurlanden van Eritrea, zoals Sudan, een leven kunnen opbouwen. Om die reden zouden ze ervoor kiezen om niet door te reizen naar Europa.

Het merendeel van de islamitische Eritreeërs is soennitisch. In Nederland zijn er enkele organisaties die zich richten op Eritrese moslims. Deze hebben vaak een socio-cultureel karakter. Voor religieuze aangelegenheden bezoeken de Eritrese moslims vaak de reguliere soennitische moskeeën bij hen in de buurt.

Nabeschoowingen

Zoals beschreven in dit hoofdstuk kan religie van groot belang zijn voor de Eritrese asielzoekers en statushouders. Het kan hen steun geven en traumatische gebeurtenissen verklaren. Religie kan een helende kracht hebben en het is daarom belangrijk om de religieuze uitingen van de Eritrese nieuwkomers te ondersteunen en te erkennen. Met betrekking tot de ondersteuning en erkenning zijn er uiteraard grenzen, deze kunnen altijd op individuele basis afhankelijk van de specifieke situatie getrokken worden.

Voor Eritrese nieuwkomers kan het belangrijk zijn om deel te nemen aan religieuze diensten en activiteiten van hun eigen religieuze affiliatie. Daarnaast zijn Nederlandse religieuze instellingen vaak bereid om ondersteuning te bieden voor hun aanhangers. Alle Eritrese

religieuze affiliaties komen voor in Nederland. Door middel van internet kan de dichtstbijzijnde kerk of moskee opgezocht worden.

Verder lezen

Arén, G. (1978). *Evangelical Pioneers in Ethiopia: Origins of the Evangelical Church Mekane Yesus*. Stockholm: EFS-Förlaget.

DSP Groep Amsterdam & Universiteit Tilburg (2016). *Niets is wat het lijkt: Eritrese Organisaties en Integratie*. Geraadpleegd op https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/16pverit_Niets_is_wat_het_lijkt-DSP_2016.pdf

Ferrier, J. en Massink, L. (2016). *Overleven in Nederland: Onderzoek naar het Verloop van de Inburgering en Integratiebehoeften van Eritrese Statushouders (18-23 jaar) op de Geclusterde Woonlocatie op de Griftdijk in Lent*. Precies Advies. Geraadpleegd op <https://preciesadvies.files.wordpress.com/2017/01/preciesadvies-overleven-in-nederland-6.pdf>

Fisher, J. (2004, september 17). *Religious Persecution in Eritrea*. BBC News. Geraadpleegd op 26 februari 2017, van <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3663654.stm>

Ministerie van Buitenlandse Zaken – Cluster Ambtsberichten en Terugkeer. (2015). *Algemeen Ambtsbericht Eritrea*. Geraadpleegd op <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2015/07/30/eritrea-2015-07-30>

Ministerie van Buitenlandse Zaken – Directie Sub-Sahara Afrika (2017). *Algemeen Ambtsbericht Eritrea*. Geraadpleegd op <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2017/02/07/algemeen-ambtsbericht-eritrea-februari-2017>

Pargament, K. I., Ano, G. G. en Wachholtz, A. B. (2005). *The Religious Dimension of Coping. Advances in Theory, Research, and Practice*. In *Handbook of the Psychology of Religion and Spirituality*, pp. 479-495. New York/London: The Guilford Press.

Van Saane, J. (2010). *Religie is zo gek nog niet: Een Introductie in de Godsdienstpsychologie*. Kampen: Uitgeverij Ten Have.

Veenhoven, R. (2000). *Individualisme zo slecht nog niet*. *Psychologie Magazine*, pp. 12-15. Geraadpleegd op <https://personal.eur.nl/veenhoven/Pub2000s/2000g-fulln.pdf>

Zwarte magie in Eritrea

Bet-El Teklemariam

Hoofdstuk

9

Zwarte magie en het ‘boze oog’

Zwarte magie bestaat in veel culturen en continenten, en in verschillende vormen en benamingen zoals voodoo, hekserij, Djin en Sihr. Over het algemeen kan zwarte magie beschreven worden als iemand negatief beïnvloeden of negatieve handelingen laten uitvoeren met behulp van onbekende en vaak duistere krachten. Het geloof in zwarte magie gaat terug tot de klassieke oudheid. Ook religieuze teksten zoals de Bijbel (het nieuwe en oude Testament), de Thora, de Koran en de Sunnah verwijzen naar zwarte magie.

Zwarte magie in Eritrea vertoont gelijkenissen met zwarte magie in gebieden rondom de Middellandse Zee, in de joods-christelijke tradities, en in het gebied rond de rivieren Tigris en Eufraat. In deze gebieden en culturen draait zwarte magie vooral om “het boze oog,” het geloof dat iemand, die normaal gesproken niet kwaadaardig is, jou, je kinderen, en je vee kwaad kan doen door met afgunst, jaloezie of nijd naar je te kijken. In het Tigrinya noemt men het boze oog “ayni seb,” wat veel weg heeft van “ayna bisha” (Amhaars), “āyin hā-rā” (Hebreeuws), en “ayn al-ḥasūd” (Arabisch).

Zwarte magie en het boze oog vormen een verborgen onderdeel van het sociale leven in Eritrea. Er is weinig bekend over zwarte magie en er wordt amper over gecommuniceerd maar hoe meer men achter de façade van het normale sociale leven kijkt des te duidelijker het wordt dat Eritrea rijk is aan zwarte magie. Het komt niet alleen maar voor op het platteland onder het armere deel van de bevolking, zoals vaak wordt gedacht, maar in zekere mate ook in stedelijke gebieden, onder hoogopgeleide Eritreeërs.

Zwarte magie en het boze oog in Eritrea zijn gebaseerd op het inboezemen van angst bij een ander om hem of haar in bezit te nemen. Iemand die zwarte magie beoefent, heeft zo veel invloed op een persoon dat die persoon bezeten raakt en bepaalde handelingen verricht zonder het te willen en er controle over te hebben, of zelfs zonder zich ervan bewust te zijn. De bezitter kan de vorm aannemen van een ander bestaand persoon, van een geest/meerdere geesten, of van de duivel ‘sheytan.’ De bezetene zelf kan iemand van elk geslacht, leeftijd of achtergrond zijn.

Bij mensen die vervloekt of bezeten zijn treden er plots allerlei verschillende soorten pijn en oncontroleerbare gedachten en handelingen op. De bezetene is zich vaak niet bewust van zijn of haar eigen gedachten en gedrag. Soms manifesteren zulke symptomen zich in een bepaalde volgorde en soms allemaal tegelijk. Niet zelden resulteert een vervloeking of bezetenheid in (zelf)moord.

Redenen voor het uitroepen van onheil over anderen, of voor het vervloeken van een persoon zijn erg gevarieerd. Jaloezie, afgunst, en wantrouwen zijn veel gehoorde redenen en kunnen

een sociale of economische basis hebben. De belangrijkste tijden voor vervloeking zijn onder andere tijdens ziekte, zwangerschap, en periodes waarin mensen het psychisch, lichamelijk of emotioneel zwaar hebben. Het kan ook mensen treffen die net hun geluk beleven, verliefd zijn, of net zijn getrouwd.

Zwarte magiërs

Er zijn vier soorten zwarte magiërs in Eritrea: Debtera, Buda, Tebib en Tonqalay. Alle vier beoefenen zwarte magie met het doel om macht te nemen over een persoon. Een zwarte magiër bepaalt te allen tijde zelf over wie de macht wordt genomen, hoelang de overname duurt en op welke wijze deze wordt beëindigd. Magiërs kunnen een persoon waarvan ze bezit hebben genomen bepaalde handelingen laten verrichten zonder dat hij of zij zich daarvan bewust is, of zonder dat de bezetene iets daartegen kan ondernemen. Vervolgens is de meest invloedrijke van de vier is Debtera.

Debtera

Een Debtera wordt meestal gekozen uit orthodoxe families van andere Debtera's en wordt vanaf de kindertijd opgeleid als Schriftgeleerde, gebedsleider en koorzanger. Vanwege zijn diepe kennis van de bijbel en andere geheime occulte boeken staat een Debtera in hoog aanzien en geniet een grote macht in de Eritrese (en Ethiopische) orthodoxe kerk. Meerdere Debtera's staan samen bovenaan in de hiërarchie van de Eritrees-orthodoxe kerk en leiden geestelijken op tot diaken of priesters. Debtera's prediken zelf niet maar zingen, onder aanvoering van hun leider (Merigeta), liturgische teksten in het kerkkoor.

De meeste priesters zijn bang voor Debtera's omdat zij de hoogste geleerden zijn en de meeste kennis hebben over het goede en het kwade. Hoewel er onder de gewone bevolking in Eritrea niet veel bekend is over de rol en de positie van Debtera's, in de kerk en in de samenleving, gelooft men heilig dat een Debtera krachten heeft om zieke mensen te genezen, maar ook om mensen heel erg ziek te maken door het uitspreken van toverspreuken. Een Debtera kan ook het lichaam en ziel van een ander persoon in bezit nemen, en slechte geesten of de duivel uitdrijven. Aan een Debtera worden dus meerdere bekwaamheden en bedrevenheden toegekend. De Eritrees-orthodoxe kerk tolereert de rol en het beeld van Debtera's stilzwijgend.

In Nederland zijn Eritrees-orthodoxe priesters actief die in Eritrea en/of Ethiopië een opleiding tot Debtera hebben genoten. Deze priesters stellen zelf regels op voor hoe gelovigen zich moeten gedragen. Omdat gelovigen deze regels kritiekloos opvolgen, hebben deze priesters een grote invloed op gelovigen. De Eritrese gemeenschap in Nederland heeft weinig tot geen kennis hierover en is daarom vatbaar voor aansturing door de Debtera's.

Het Eritrese regime in Eritrea tolereert de rol van Debtera's. Na de onafhankelijkheid in 1993 hebben geleerde priesters geprobeerd de orthodoxe kerk te hervormen en geleidelijk te

ontdoen van Debtera's. Dit is hen echter niet gelukt omdat ze veel tegenwerking kregen vanuit de kerk zelf, en vanuit de Eritrese regering. De regering maakt gebruik van de macht en het aanzien die Debtera's binnen de Eritrees-orthodoxe kerk hebben, en daarmee ook binnen de samenleving. Binnen en buiten Eritrea zet de regering Debtera's in om invloed uit te oefenen op onderdanen, vooral op de jonge generatie. Het gaat dan met name om het goedpraten van het beleid van de regering en angst inboezemen bij critici van de regering. Hoge priesters binnen de orthodoxe kerk hebben grote zorgen geuit over de groeiende rol en invloed van Debtera's.

Debtera's zijn ook actief onder vluchtelingen, zowel tijdens de vlucht als in het land van aankomst. Zij doen zich voor als normale priester om vertrouwen te winnen. De kwetsbare situatie van vluchtelingen leidt tot een blind vertrouwen in deze Debtera's. Vaak gaat het vertrouwen zo ver dat vluchtelingen alles doen wat de Debtera vraagt. Ook een aantal Eritrese priesters die in Nederland hun status hebben verkregen, hebben de rol van de Debtera onder de knie. Het is onduidelijk hoeveel Debtera's in Nederland actief zijn en hoe groot hun invloed is. Gezien het grote aantal kwetsbare vluchtelingen in Nederland bestaat het vermoeden dat er een aanzienlijk aantal Debtera's actief is.

Buda

Een Buda komt in Eritrea in zowel de moslim als de orthodoxe gemeenschap voor. Een Buda heeft bijzondere magische krachten die invloed hebben op leven en dood, en de gezondheid en ziekte, van anderen. De krachten erft een Buda van vader of moeder en worden terloops toegepast op mensen die onbewust de aandacht trekken van Buda's, zoals baby's of mooie vrouwen, of op mensen die niet een sterk geloof hebben en bang zijn voor Buda's. Toch is het vooral macht en jaloezie als gevolg van succes, aanzien, liefde, schoonheid, rijkdom en voorspoed, die een drijfveer vormen voor Buda's.

Naast het hebben van vervloekingskrachten, kan een Buda net als een Debtera ook de ziel van een persoon in bezit nemen. Dat betekent dat de Buda de handelingen van iemand op afstand kan besturen en controleren. Hij kan je dingen laten doen die je in een normale toestand niet zou doen. Veel voorkomende voorbeelden zijn je je kleding laten uittrekken en je helemaal naakt in het openbaar laten lopen, je als vrouw met een diepe mannenstem laten praten, of je als man juist als een vrouw laten praten.

Hoewel in Eritrea zowel mannen als vrouwen gebruik maken van de krachten en diensten van Buda's, zijn het vooral vrouwen die diensten afnemen. Vaak gaat het om een behandeling voor vruchtbaarheid, het straffen van de echtgenoot voor overspel, of het ziek maken van een iemand vanwege ruzie. Over het algemeen gaat het om het verwezenlijken van negatieve bedoelingen. Als een Buda bezit neemt van een persoon betekent het dat hij/zij jouw ziel in bezit heeft en jou of je handelingen kan controleren of sturen.

Het woord 'Buda' wordt soms ook als scheldwoord gebruikt. Het is gebruikelijk dat iemand die jaloers ('hasad' = afgunstig) is op iemand anders of jaloers kijkt, voor Buda wordt uitgemaakt. Je kunt het vergelijken met het "boze oog" zoals bekend in veel Oriëntaalse en Afrikaanse culturen.

Tebib

Tebib betekent deskundige. Tebib en Buda zijn heel vergelijkbaar. Het grootste verschil is dat je een Tebib wordt door zwarte magie te kopen van een Debtera of Tonqalay (wichelaar), en heel soms ook door overerving. Er is een dorp in Eritrea, 'Adi Begi'o,' waarvan mensen in buurdorpen denken dat alle dorpelingen Tebib/Buda zijn. Verder zijn er naar schatting ongeveer evenveel vrouwelijke als mannelijke Tebib/Buda. Wel zijn er meer vrouwen dan mannen die zeggen bezeten te zijn.

Tonqalay

Tonqalay (wichelaar) is iemand bij wie je een talisman of amulet, een 'kitab,' kunt kopen om je te beschermen tegen zwarte magie. Een Tonqalay is iemand die de toekomst van een persoon kan voorspellen. Een Tonqalay kan ook op verzoek van iemand een andere persoon vervloeken door geheime kruiden en/of een bos haar of nagels van de te vervloeken persoon te gebruiken.

Zar en Qole

Er is niet veel bekend over "Zar" of "Zarti" in Eritrea. Er bestaat zelfs geen eenduidige betekenis van een Zar. Eritreeërs (ook in Eritrea) weten niet precies wat het is en kunnen het moeilijk plaatsen in de samenleving. Over het algemeen is een Zar een bezetene die niemand kwaad doet, hoewel sommigen beweren dat je de wensen van een Zar moet vervullen, anders zou een vloek over je uitgesproken kunnen worden. Een Zar kan man of vrouw zijn en loopt altijd rond in felgekleurde (rood, groen, geel, blauw) en opvallende kleren. Een Zar heeft bovendien altijd parfum op met een opvallende vieze geur omdat hij/zij een innerlijke dwang voelt om opdringerige geuren te dragen. Soms komt een Zar in een trancetoestand terecht en praat hij/zij in een taal die niemand begrijpt. Ook komt het voor dat een Zar plotseling aangeeft dat een schaap geslacht moet worden: bloed van een dier geeft een tijdelijke voldoening.

Een Zar heeft "Qole". Met Qole wordt de dwang bedoeld die de Zar voelt om dwangmatig dingen te doen, zoals felle kleuren dragen of luxe producten kopen. Als een Zar niet kan doen wat hij of zij wil, of zich niet geaccepteerd voelt door anderen, wordt hij/zij ziek. Een Zar eist dingen met het doel om niet ziek te worden of van zijn/haar Qole geheeld te worden.

Zar en Qole bestaan onder orthodoxe christenen en onder moslims.

Preventie, symptomen en behandelingen van zwarte magie in Eritrea

In de Eritrese cultuur is het gebruikelijk om een amulet of talisman, beter bekend als 'kitab,' te dragen om je tegen zwarte magie of het boze oog te beschermen. Een beschermend symbool zoals de 'kitab' wordt continue gedragen en mag nooit afgedaan worden, ook niet tijdens het douchen bijvoorbeeld. Vooral op het platteland, waar veel vervloekingen en gevallen van bezetenheid voorkomen, gebruikt men een amulet of talisman als een preventief middel onder het motto 'beter voorkomen dan genezen!' Ook veel Eritrese vluchtelingen in Nederland dragen amuletten of talismannen, vaak onzichtbaar onder hun kleding.

Iemand die bezeten is, bijvoorbeeld iemand wiens lichaam of ziel onder controle is van een Debtera of Buda, functioneert meestal normaal in het dagelijkse leven. Dat hij of zij bezeten is, komt vaak tot uiting door plotselinge en onverklaarbare ziekte of door aanvallen die voor de omgeving zonder aanleiding en op onverwachte momenten beginnen. De aanvallen worden ingeleid door een Debtera, Buda of Tebib en kunnen verschillende vormen aannemen. Soms lijkt een aanval op een epileptische aanval waarbij iemand op de grond valt en verkramppt, en soms begint een vrouw ineens met een diepe mannenstem te praten of juist te gillen. Ook de volgende, meer chronische symptomen worden toegewezen aan zwarte magie en het boze oog: lusteloosheid, vermoeidheid, gebrek aan concentratie, rusteloosheid, ongemak, krampen, stuipen, hoofdpijn, hikken, buikpijn, diarree, jeuk, haaruitval en impotentie.

Een Debtera is naast de veroorzaker ook de voornaamste uitdrijver van kwaadaardige geesten of demonen. Uitdrijving gebeurt door het uitspreken van spreuken in een voor anderen onbekende en onverstaanbare taal. Ook een priester is in staat een uitdrijvingsceremonie uit te voeren. Hiervoor leest de priester teksten uit het heilige boek voor en drijft in naam van Jezus Christus de geest uit. Daarnaast besprenkelt de priester de bezetene met 'heilig water,' afkomstig van een heilige plek, zoals Israël, of gewoon uit de kraan.

Voor uitdrijving maken mensen in Eritrea tegen betaling gebruik van de diensten van een Debtera. Officieel verbiedt de regering dat. Toch zijn er steeds meer Debtera's actief in uitdrijving, met name buiten de grote steden. Zij verdienen daarmee veel geld, goud, en krijgen daarmee meer macht. Dit gebeurt bijvoorbeeld in Adi Yacob, een dorp niet ver van Asmara waar dagelijks mensen naartoe gaan om tegen betaling kwaadaardige geesten of demonen uit te laten drijven, maar ook om anderen te laten vervloeken. Ook bij ziekte gaat men voor behandeling vaak naar een Debtera in plaats van naar een arts. Eritreeërs in de Diaspora, voornamelijk vrouwen, bezoeken soms een Debtera voor behandeling van een bezetenheid of ziekte. Exorcisme verloopt overigens niet altijd succesvol. Soms heeft uitdrijving geen enkele invloed en blijft de persoon bezeten, soms wordt een persoon na uitdrijving nog zieker, en soms kan uitdrijving door een zwarte magiër leiden tot de dood.

Ook in Nederland wordt aan geestenuitdrijving gedaan. Meestal wordt hier een priester voor ingeschakeld, die de uitdrijving doet op de manier zoals dat ook in Eritrea gebeurt. Als er geen priester in de buurt is, proberen familieleden of mensen uit de omgeving een geest uit te drijven. De uitdrijving gebeurt in een groepsverband, dat betekent dat de uitdrijving door meerdere mensen tegelijk uitgevoerd wordt, waarbij iedereen een eigen rol vervult. De een houdt de bezetene vast, een ander slaat en andere staan erbij als toeschouwers. Meestal geeft degene die last heeft van 'een kwade geest' zelf aan hoe hij/zij behandeld of aangepakt wil worden:

- a) Meerdere keren met een stok of een riem geslagen worden (vaak in groepsverband)
- b) Plastic laten verbranden en daaraan ruiken
- c) Een kip laten offeren of kippenpoep eten

Zwarte magie bij Eritreeërs in Nederland

Bij de eerste generatie Eritreeërs in Nederland speelt zwarte magie geen grote rol. Mensen geloven er misschien in maar beleven het niet of nauwelijks meer. Op evenementen waar eerste generatie Eritreeërs bijeenkomen, zoals bruiloften, doopfeesten, rouwbijeenkomsten en religieuze feesten, worden soms herinneringen naar boven gehaald over zwarte magie in Eritrea. Heel sporadisch vindt er onder de eerste generatie Eritreeërs een bezetting en uitdrijving plaats. Wel komt het regelmatig voor dat Nederlandse Eritreeërs die op vakantie gaan naar Eritrea geen eten of drinken aannemen als ze op bezoek zijn bij vrienden of familie uit angst besmet te raken door een bezetene.

Onder recente Eritrese vluchtelingen leeft zwarte magie wel. In vergelijking met de eerste generatie Eritreeërs komen nieuwe Eritrese vluchtelingen voornamelijk van het platteland, waar zwarte magie dominanter aanwezig is dan in stedelijke gebieden. Bovendien komen veel jongeren en met name vrouwen in Sawa, het kamp waar jongeren militaire training moeten volgen binnen de nationale dienstplicht, in aanraking met zwarte magie. Veel jongeren komen ziek terug uit Sawa en zeggen daar bezeten te zijn geraakt. Daarbij komt dat nieuwe Eritrese vluchtelingen veel traumatische ervaringen opgedaan in Eritrea en tijdens de vlucht naar Nederland. Vooral jonge vrouwen hebben veel onmenselijke toestanden zoals seksueel misbruik meegemaakt in Sudan, Egypte en Libië. Hierdoor zoeken de recente vluchtelingen nog meer steun in hun geloof, en in de zwarte magie. Ook na aankomst in Nederland blijven vluchtelingen hun heil hierin zoeken.

Eritrese vluchtelingen dragen vaak een amulet of een kruis om zich te beschermen tegen het boze oog. Vaak dragen zij deze onder hun kleding en onzichtbaar voor anderen. Het dragen van amulet is volgens de bijbel niet toegestaan. Het wordt gezien als een vorm van tovenarij, bijgeloof en afgoderij. Er wordt gezegd dat een persoon zich juist door het dragen van een

amulet in gevaar kan brengen, en daardoor bezeten kan raken. Steeds vaker laten Eritrese vluchtelingen zich ook tatoeëren op de vluchtroute in Ethiopië, Sudan, Egypte of Libië. Vaak gaat het om een tattoo van een religieus symbool zoals het christelijke kruis. Sommigen laten zich juist een slang tatoeëren om bescherming te verkrijgen. Dit kan verontrustend zijn voor anderen, omdat dit in de Eritrese cultuur niet gebruikelijk is. In het christendom is een slang het symbool van zonde en dood, maar in Eritrese cultuur symboliseert het de duivel 'sheytan' of 'diablos'. Bijgelovigen denken dat de slang een gevaar vormt en dat iemand die op de reis een slang laat tatoeëren erdoor bezeten kan raken. Het is niet geheel duidelijk waarom sommige mensen een slang laten tatoeëren.

Steeds vaker geven Eritrese vluchtelingen aan last te hebben van zwarte magie of van het boze oog. In veel gevallen gaat het om jonge vrouwen die hun traumatische ervaringen en gezondheidsklachten toeschrijven aan zwarte magie, waardoor ze black-outs, stuip trekkingen en andere aanvallen krijgen. Meestal willen ze na een aanval naar een Eritrees-orthodoxe priester of naar hun biechtvader voor uitdrijvingen door middel van bidden of bespreken met heilig water. De Eritrees-orthodoxe kerk in Nederland vervult daarom in toenemende mate de rol van uitdrijver en versterkt daarmee het geloof in zwarte magie.

Als er geen priester of biechtvader beschikbaar is, wordt iemand uit de omgeving ingezet om de demon het lichaam uit te slaan. Vaak is er wel iemand die bedreven is in het uitdrijven van bezitters. Deze uitdrijvers hebben geen magische krachten maar wel aangeleerde vaardigheden, zoals het kwade het lichaam uitslaan met behulp van een stok of een riem en communiceren met demonen. Tijdens een uitdrijving komt het regelmatig voor dat de demon via de bezetene tegen de uitdrijver praat, soms in een onverstaanbare taal. Aan de demon wordt dan tijdens de uitdrijving gevraagd of het zijn identiteit kenbaar wil maken. Het slaan gaat meestal door totdat de demon het lichaam verlaat. Slachtoffers zeggen achteraf dat ze niets merkten van de slagen. Aangenomen wordt dat diegene die bezit heeft genomen van hun lichaam en hen beheerst de pijn voelt.

Eritrese vluchtelingen die aangeven last te hebben van zwarte magie of van het boze oog, willen in Nederland vaak niet behandeld worden door een arts. Zij wijzen medische hulp, inclusief medicijnen, categoriaal af. Dit heeft deels te maken met de aanname dat een religieus persoon de uitdrijving moet doen en deels met het geloof in de Eritrese cultuur dat een medische ingreep kan leiden tot de dood. Door zich alleen te richten tot priester of biechtvader missen deze vluchtelingen soms geschikte medische zorg, bijvoorbeeld voor epilepsie of symptomen van trauma.

Nationale dienstplicht

Hoofdstuk

10

Michelle Crijns en Klara Smits

Introductie

De Eritrese nationale dienstplicht wordt zwaar bekritiseerd vanwege de onbepaalde duur, vernedering, lichamelijk en seksueel geweld die dienstplichtigen te verduren krijgen en de willekeurige taken die hen opgelegd worden. Het wordt veelal vergeleken met dwangarbeid omdat dienstplichtigen worden misbruikt als goedkope werkrachten in bijna alle economische sectoren. De nationale dienstplicht is zeer onpopulair onder de bevolking en de meeste vluchtelingen uit Eritrea noemen de langdurende slavernij-achtige condities als de voornaamste reden voor het verlaten van hun thuisland.

De Eritrese dienstplicht werd in 1994 geïntroduceerd om een gedisciplineerde generatie te creëren, het leger te versterken, en nationale trots aan te wakkeren. Aanvankelijk gold de dienstplicht voor 18 maanden maar toen de oorlog met Ethiopië in 1998 uitbrak, werd het veranderd in een dienstplicht die voor onbepaalde tijd verlengd kon worden. Dit is nooit meer veranderd met als aangevoerde reden de voortdurende instabiele situatie tussen Eritrea en Ethiopië. Dienstplichtigen ontvangen ongeveer \$30 per maand en kunnen geen universiteitsdiploma behalen of een baan zoeken totdat ze worden vrijgelaten uit de nationale dienst door hun commandant. In 2016 kondigde de Eritrese overheid aan dat de lonen in de nationale dienstplicht omhoog zouden gaan, maar er zijn aanwijzingen dat dit niet consequent wordt doorgevoerd en dat mensen vanwege strenge controles het geld niet van de bank kunnen ontvangen.

In 2002 introduceerde het regime de Warsai Yikealo Development Campaign (WYDC). Dit project heeft als gevolg dat dienstplichtigen, naast hun militaire verplichtingen, ook worden ingezet in de openbare dienst. Werken in de militaire dienstplicht betekent dus niet altijd dat men na militaire training ook in het leger terechtkomt. Ook in andere sectoren, van het onderwijs tot de bouw, worden rekruten uit de nationale dienstplicht ingezet. Het traditionele beeld wat andere landen vaak hebben van de dienstplicht gaat dus in Eritrea niet op. Het is dus ook geen militaire dienstplicht maar een nationale dienstplicht, wat veel breder kan worden opgevat.

Het Eritrese leger

Eritrea heeft tegenwoordig een van de grootste legers in Afrika in relatie tot bevolkingsgrootte én in absolute aantallen, maar het is tegelijkertijd ook een van de minst gemotiveerde strijdmachten. De professionaliteit van het leger kan daarnaast in twijfel worden getrokken door het gebrek aan civiel-militaire scheiding geforceerd door Afewerki's beleid omtrent het verweven van de militaire mentaliteit en het dagelijkse leven. In 2009 diende 11,3% van de bevolking, ofwel 300.000 actieve troepen, in het leger. Dit houdt in dat het Eritrese leger in absolute aantallen meer soldaten heeft dan het Duitse leger ondanks dat het Eritrese bevolkingsaantal niet eens een tiende is van dat van Duitsland. De militaire uitgaven waren, met

34.4% van het BNP, het hoogst in 1999 maar zelfs drie jaar na de tweede oorlog tegen Ethiopië waren ze nog 20.9% vergeleken met 11.9% vóór de oorlog in 1997.

Het Eritrese leger is onderverdeeld in drie krijgsmachten: een landmacht, luchtmacht en marine. De landmacht is de meest ontwikkelde branche van het leger en tevens de ruggraat voor het beschermen van de grenzen met Ethiopië. De luchtmacht en marine zijn tamelijk onderontwikkeld en worden vooral gebruikt voor paramilitaire doeleinden, bijvoorbeeld als kustwacht.

Militaire rondes en training

Gedurende de eerste 18 maanden van de nationale dienst, volgen de rekruten eerst zes maanden militaire training in het militaire opleidingskamp Sawa. Dit bestaat uit militaire en fysieke oefeningen, maar ook uit politieke indoctrinatie en socialisatie die erop zijn gericht om nationalisme te ontwikkelen. De overige 12 maanden doen de rekruten ontwikkelingswerk onder het ministerie van defensie of andere ministeries. Daarna komt men tot het 50e levensjaar in de 'reserve' terecht. In praktijk wordt de dienstplicht dus oneindig lang uitgesteld. In 2014 beloofde de regering – alleen in de internationale gemeenschap, niet in het land zelf – om de nationale dienstplicht voor de nieuwe rekruten te beperken tot 18 maanden. Toen de 18 maanden echter voorbij waren, kwam de overheid op deze belofte terug. Dit was overigens niet de eerste keer. Al meerdere malen beloofde de overheid demobiliseringsprogramma's die vervolgens nooit zijn geïmplementeerd.

Rekrutering van de nationale dienstplicht gaat in rondes. Voor de meeste jongeren gebeurt dit automatisch in het laatste schooljaar: na het 11e schooljaar worden ze naar Sawa gebracht om het 12e jaar af te ronden met de militaire training. Dit geldt zowel voor jongens als voor meisjes. Uitzonderingen in geval van gewetensbezwaar zijn niet toegestaan. Vrouwen die getrouwd zijn of kinderen hebben krijgen in sommige gevallen vrijstelling van de nationale dienstplicht of mogen de nationale dienstplicht afronden in de civiele sector maar dit is sterk afhankelijk van de officiers die hen rekruteren. Meisjes proberen dikwijls de dienstplicht te ontwijken door jong te trouwen en/of kinderen te krijgen. Soms willen ze dit zelf, maar vaak gebeurt dit ook onder druk van familieleden.

Hoewel de nationale dienstplicht verplicht is voor iedereen tussen de 18 en 50, zijn er in de praktijk zowel Eritreeërs jonger dan 18, soms zelfs onder de 15, als Eritreeërs ouder dan 50 die worden opgeroepen. Veel jongeren proberen de rekrutering te ontwijken. Er zijn dan ook vaak round-ups ('giffa') om deze jongeren op te pakken en naar Sawa te brengen. Soms worden familieleden bedreigd als een rekrut niet komt opdagen.

Elke nieuwe ronde heeft een eigen nummer, geteld vanaf het begin. Rekruten van 'ronde 1' zijn dus het oudst, terwijl in februari 2017 de rekruten van ronde 30 zijn 'afgestudeerd' in Sawa. Elke Eritreeër

kan doorgaans precies vertellen in welke ronde hij of zij heeft gediend of in welke ronde ze zouden moeten hebben gediend op basis van hun leeftijd. Er zijn mensen die al meer dan 20 jaar in de nationale dienstplicht zitten. Sinds 2013 zijn oudere mannen ook opnieuw opgeroepen om te dienen in de 'People's Army', een militie die buiten de officiële nationale dienstplicht staat. Als ze worden oproepen, krijgen de mannen twee maanden training en worden ze daarna zonder betaling ingezet voor taken zoals het bewaken van banken of de constructie van wegen.

Er zijn naast Sawa ook andere trainingskampen en onderwijscentra. Één daarvan is Nakfa college, waar veiligheids- en intelligence training wordt gegeven. Nakfa is een speciale plek voor nationalistisch gedachtegoed in Eritrea omdat de stad erg belangrijk was in de onafhankelijkheidsstrijd tegen Ethiopië. Nu is het college vooral bedoeld om leiders op te leiden. Dit is ook de plek waar leden van de YPFDJ, vanuit de diaspora, naartoe worden gebracht voor training. Deze Eritreeërs, die vaak geboren zijn in het buitenland, krijgen bij het Nakfa college een opleiding in het gedachtegoed van de PFDJ, die ze dan in hun land kunnen uitdragen. Ook worden ze opgeleid in bijvoorbeeld veiligheid en informatiewinning.

Gedwongen tewerkstelling

De nationale dienstplicht komt neer op dwangarbeid en mensen werken onder condities die door de VN Commissie van Mensenrechten in Eritrea 'slavernij-achtig' worden genoemd. Ook mensen die werken als bijvoorbeeld leraar, ambtenaar, boer of bouwvakker doen dit vaak onder het systeem van de nationale dienstplicht. Dit betekent dat ze zelf geen keuze hebben in wat voor werk ze doen, dat ze zeer weinig betaald krijgen en dat ze bijna geen vakantie hebben. De algemene leefomstandigheden zijn buitengewoon slecht. Voormalige dienstplichtigen spreken over onvoldoende en voedingsarm eten, vervuild drinkwater, ontoereikende medische zorg, en een gebrek aan opleidingsmogelijkheden. De sanitaire voorzieningen zijn, als ze er al zijn, primitief, en er is een groot risico op ziekte. Deze omstandigheden worden nog eens verergerd door het zeer warme klimaat waarbij de temperatuur soms zelfs tot boven de 50 graden Celsius stijgt. De intensieve arbeid die dienstplichtigen verrichten is ondraaglijk in zulke hitte en kan vaak niet worden ondersteunt door hun uitgehongerde lichaam.

Mensen in de dienstplicht kunnen ook niet besluiten waar ze wonen, waardoor veel rekruten voor lange periodes van hun familie gescheiden zijn. Dit heeft ook een grote impact op families, omdat er vaak niemand achterblijft die voor het inkomen kan zorgen. Veel kinderen verlaten school vroegtijdig om de economische lasten van de familie op zich te nemen. Kinderen zien hun vader, en soms moeder, meestal maar één keer per jaar of minder. Dit maakt een gezinsleven onmogelijk. Dit alles is in tegenstrijd met de internationale verdragen die door Eritrea ondertekend zijn, waar onder andere in staat dat mensen zelf moeten kunnen kiezen welk werk ze doen en onder goede condities moeten kunnen werken en een recht hebben op een gezinsleven.

Ook de educatie sluit aan op de nationale dienstplicht. Studenten moeten hun training in Sawa afmaken voordat ze kunnen afstuderen. Als ze goede cijfers halen, moeten ze doorstuderen in één van de colleges – hoewel er aanwijzingen zijn dat dit de laatste jaren niet meer gebeurt – en ook dit valt onder de nationale dienstplicht wat betekent dat ze niet zelf kunnen kiezen of ze studeren of welke vakken ze volgen en dat ze na hun educatie doorstromen naar werk bij, bijvoorbeeld, een van de ministeries. Eigen voorkeur wordt in beperkte mate meegewogen. De colleges – de enige universiteit in Asmara werd in 2002 gesloten – staan ook onder leiderschap van militaire commandanten.

Het werk onder de nationale dienstplicht is zwaar, zeker in de meer fysieke posities zoals op boerderijen van militairen, bouwprojecten zoals huizen- en wegenbouw, of in de mijnsector. Sommigen beschrijven het als meer een gevangenis dan echt werk. Ook mensenrechtenschendingen, zoals verkrachting, marteling en andere zaken zijn veelvoorkomend. Deze worden in meer detail beschreven in het hoofdstuk over mensenrechten.

Ook als rekruten in de nationale dienstplicht voor de private sector werken, moet hun loon worden betaald aan het Ministerie van Defensie. Het kan dus zijn dat een buitenlands bedrijf loon betaald aan een rekrut, maar dit in de praktijk naar de overheid gaat. Buitenlandse bedrijven, zoals bijvoorbeeld het mijnbedrijf Nevsun uit Canada, zijn beschuldigd van het gebruiken van rekruten uit de nationale dienstplicht. Deze bedrijven ontkennen dit, maar het is in feite moeilijk te voorkomen omdat hoogstwaarschijnlijk aan dienstplichtigen wordt verteld dit geheim te houden. Toch is het moeilijk te geloven dat grote bedrijven zich totaal niet bewust zouden zijn van waar hun arbeiders vandaan komen. Op de Nevsun-zaak wordt in het hoofdstuk over geografie en economie dieper ingegaan.

Desertie en dienstweigering

Als een rekrut de nationale dienstplicht probeert te ontwijken, of weigert een baan aan te nemen die hij of zij krijgt opgelegd, zijn er ernstige consequenties. Voor ontwijken van de dienstplicht wordt een boete en/of gevangenisstraf opgelegd. Als iemand het land ontvlucht om de dienstplicht te ontwijken loopt de straf verder op. Ook leidt het niet-afmaken van de dienstplicht ertoe dat je geen land mag bezitten, geen baan mag hebben en geen visum kunt krijgen om het land legaal te verlaten. Dit houdt in dat mensen die de dienstplicht niet hebben afgerond nooit legaal kunnen uitreizen.

Voor deserteren en andere overtredingen, zoals fraude of afwezig zijn zonder toestemming, kunnen nog hogere straffen worden opgelegd. Deserteren is de meest ernstige overtreding. Dit kan in tijden van mobilisatie een levenslange gevangenisstraf of zelfs de doodstraf opleveren. Al deze straffen worden buitengerechtelijk opgelegd, en zijn dus in hoge mate verschillend per situatie. In de praktijk zijn de straffen vaak buitenproportioneel zwaar, zoals marteling en

gevangenschap onder zware omstandigheden. Gevangenschap is zonder proces en vaak weet de familie niet waar een gevangene zich bevindt. Als men navraag doet dan kan dit ook weer leiden tot gevangenneming of andere straf.

Als een gevlucht persoon – vrijwillig of niet – terugkeert naar Eritrea en de leeftijd heeft wanneer hij of zij in de nationale dienstplicht zou moeten zitten, kan deze persoon ook gezien worden als deserteur. Men kan wel een spijtverklaring tekenen, waardoor men voor een bepaalde periode beschermd is. Echter, men geeft dan wel toe schuldig te zijn aan desertie, met alle mogelijke gevolgen van dien, wanneer de periode van bescherming, die door het document geboden wordt, verstreken is.

Verder lezen

Amnesty International (2016). Eritrea: just deserters: why indefinite national service in eritrea has created a generation of refugees: revised edition. Amnesty International. geraadpleegd op <https://www.amnesty.org/en/documents/afr64/4794/2016/en/>

C.L. (2014, maart). National Service in Eritrea: Miserable and Useless. The Economist. Geraadpleegd op 4 juli 2016, van <http://www.economist.com/blogs/baobab/2014/03/national-service-eritrea>

Kibreab, G. (2014). The Open-Ended Eritrean National Service: The Driver of Forced Migration. Paper for the European Asylum Support Office Practical Cooperation Meeting on Eritrea, 15-16 October 2014, Valleta, Malta

Reisen, M. E. H. van & Mawere, M. (2017). Human Trafficking and Trauma in the Digital Era: The Ongoing Tragedy of the Trade in Refugees from Eritrea. Bamenda, Cameroon: Langaa RPCIG.

Refugee Documentation Centre of Ireland (2010). Eritrea: Information on Sawa Military Camp in Eritrea. Geraadpleegd op <http://www.refworld.org/pdfid/4co775672.pdf>

Riggan, J. (2015). The Struggling State: Nationalism, Mass Militarization, and the Education of Eritrea. Philadelphia, PA: Temple University Press.

Shabait (2017, februari). Eritrea: 30th round National Service Members Graduate. Madote. geraadpleegd op <http://www.madote.com/2017/02/eritrea-30th-round-national-service.html>

UNHRC. (2015). Report of the detailed findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea. (A/HRC/29/CRP.1). Geneva, Switzerland: geraadpleegd op http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColEritrea/A_HRC_29_CRP-1.pdf

Mensenrechten in Eritrea

Michelle Crijns

Hoofdstuk

11

Introductie

De huidige mensenrechtensituatie in Eritrea is erbarmelijk. Er is geen vrijheid van godsdienst, meningsuiting of pers en mensenrechtenschendingen zoals willekeurige arrestatie en detentie, dwangarbeid, marteling, en buitengerechtelijke executies vinden op grote schaal plaats. Een VN-onderzoekscommissie betreffende mensenrechten in Eritrea bracht in 2015 en 2016 twee vernietigende rapporten uit waarin felle kritiek wordt geuit op het beleid van het Eritrese regime en waarin wordt gepleit voor internationale bescherming voor Eritrese vluchtelingen. Volgens de commissie maakt het Eritrese regime zich schuldig aan misdaden tegen de menselijkheid waaronder vervolging, gevangenschap, gedwongen verdwijningen, marteling, seksueel geweld, slavernij, en moord. Ook het Europese Parlement heeft zich uitgelaten over de mensenrechtensituatie in Eritrea in een sterke resolutie in maart 2016. Het Europese Parlement gaf in deze resolutie aan dat de mensenrechtensituatie de reden was voor exodus van Eritrese vluchtelingen.

Sinds de onafhankelijkheid in 1993 heeft het Eritrese regime in toenemende mate de bevolking rechten ontnomen en beperkingen opgelegd. Vandaag de dag kan men zich niet vrij bewegen in eigen land en heerst er een ware angstcultuur als gevolg van een wijdverspreid systeem van sociale controles, censuur en onderdrukking. Als gevolg verlaten duizenden Eritreeërs elke maand hun thuisland in een zoektocht naar vrijheid en een betere toekomst.

Misdaden tegen de menselijkheid is een verzamelnaam voor zware misdrijven die deel uitmaken van een wijdverbreide of stelselmatige aanval tegen de burgerbevolking. Voorbeelden zijn moord, slavernij, deportatie, gedwongen verdwijning, marteling, en seksueel geweld.

Beperking van vrijheid

Vrijheid van Godsdienst

De Eritrese overheid erkent vier religies: de Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk, de rooms-katholieke kerk, de evangelisch-lutherse kerk, en het soennisme, de grootste stroming binnen de Islam. Religieuze groepen en individuen die niet behoren tot de vier erkende religies, zoals sjiieten, Jehova's getuigen en protestantse kerkgenootschappen met uitzondering van de Evangelisch-Lutherse Kerk, worden niet getolereerd. Sinds 2002 worden alle niet-erkende religieuze groepen geregistreerd door de overheid en gedwongen om gedetailleerde informatie te verschaffen inzake hun financiën, lidmaatschap en activiteiten. In datzelfde jaar werden alle niet-erkende kerken officieel verboden maar ook lang voor die tijd werden kerken al massaal gesloten en werden er geestelijken gearresteerd.

In 1994 trok de overheid het staatsburgerschap van Jehova's getuigen in nadat leden weigerden deel te nemen aan het referendum in 1993 en de nationale dienstplicht op basis van hun

geloofsovertuiging. Zonder burgerschap kunnen leden geen gebruik maken van openbare goederen en diensten zoals de coupons waarmee huishoudens tegen gereduceerde prijzen producten kunnen kopen in overheidswinkels. Na de herroeping van het staatsburgerschap werden alle Jehova's getuigen die in dienst waren bij de overheid ontslagen. De vergunningen van zelfstandige ondernemers werden ingetrokken. Doordat hun nationale identiteitsdocumenten in beslag zijn genomen kunnen leden niet legaal het land verlaten. Veel families kiezen ervoor om te vluchten uit angst voor vervolging en gevangenschap.

Ook de Protestantse kerk kent een lange geschiedenis van vervolging in Eritrea. Leden van protestantse kerken zoals de Full Gospel Kerk, de Rhema Evangelische Kerk, de Kale Hiwot Word of Life Kerk, de Presbyteriaanse Kerk, en de Pinksterbeweging, worden al sinds de onafhankelijkheid vervolgd voor hun geloof. In 2002 werden Evangelische kerkleiders opgedragen hun kerken te sluiten en alle religieuze diensten te staken. Sindsdien komen kerkleden in kleine groepen in het geheim samen om geen aandacht van de autoriteiten te trekken. Desondanks lopen veel leden het gevaar gearresteerd te worden, soms zelfs door toedoen van burens of bekenden. Dit als gevolg van een langdurige lastercampagne van de regering waarin leden van religieuze minderheden worden afgeschilderd als verraders die de publieke orde willen ondermijnen en het land willen destabiliseren. Gedurende hun gevangenschap worden gelovigen mishandeld, gemarteld, en gedwongen hun geloof af te zweren en lid te worden van een van de vier geaccepteerde religies.

Vooraanstaande Moslims zoals politieke leiders, zakenmannen, academici en voormalige strijders van de ELF, werden na de onafhankelijkheid bestempeld als potentiële critici en tegenstanders van het regime. Massa-arrestaties, verdwijningen en moorden volgden. Vandaag de dag behoudt het regime een sterke grip op de inhoud van religieus onderwijs en de activiteiten binnen de moskeeën en moslimgemeenschappen. Hoewel het soennisme een officiële religie is, staat leden vaak dezelfde behandeling te wachten als de niet-erkende sjiieten.

Zelfs leiders van de vier erkende religies zijn niet veilig. In 2007 werd Abune Antonios, de patriarch van de Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk, onder huisarrest geplaatst nadat hij forse kritiek uitte op het regime en zich verzette tegen overheidsbemoeienis en regulering van de kerk. Zijn vervanger, Abune Dioskoros, werd, in strijd met de kerkelijke regelgeving, in 2007 aangesteld door het Eritrese regime. Dioskoros overleed in 2015 en er is vooralsnog geen opvolger aangesteld. Abune Antonios wordt vandaag de dag nog steeds gevangen gehouden en heeft beperkt contact met de buitenwereld.

Vrijheid van meningsuiting

Sinds de onafhankelijkheid in 1991 is de vrijheid van meningsuiting in Eritrea zeer beperkt. Critici worden door het regime als een bedreiging gezien en massaal gevangen genomen,

mishandeld en vermoord. Zelfs als mensen vraagtekens zetten bij - of grappen maken over - de activiteiten van het regime worden ze streng aangepakt. Het regime maakt in zijn onderdrukking weinig onderscheid tussen de verschillende lagen van de bevolking. Kritische politici, lokale bevolkingsleiders, ambtenaren, soldaten en religieuze leiders staan vaak hetzelfde lot te wachten als de gewone burger.

In de jaren na de onafhankelijkheid groeide de kritiek rondom het regeringsbeleid van Isaias gestaag en bereikte uiteindelijk zijn hoogtepunt in 2001. Dat jaar publiceerden 15 PFDJ leden, beter bekend als de G-15, een brief waarin ze onder andere kritiek uitten op het gebrek aan verantwoordingsplicht en transparantie, de steeds weer uitgestelde verkiezingen en de niet ingevoerde grondwet. Ze deden een oproep voor democratische hervormingen. President Isaias reageerde door 11 van de 15 leden te arresteren (3 waren in het buitenland en 1 trok zijn steun voor de G-15 in). De 11 leden van de G-15 worden al sinds hun arrestatie in 2001 op onbekende locaties in isolatie vastgehouden. Hoewel de informatie moeilijk te verifiëren is, bevestigen meerdere bronnen dat 9 van de 11 ondertussen zijn overleden. In de maanden na de arrestaties van de G-15 werden tientallen journalisten, studenten en supporters van de dissidenten ook opgepakt. Onafhankelijke mediaorganisaties werden gesloten.

Het hardhandige optreden in 2001 was een keerpunt in het politieke beleid van het regime en de naleving van de fundamentele rechten van de bevolking. Vandaag de dag bevinden duizenden gewetensgevangenen zich onder erbarmelijke omstandigheden in gevangenissen verspreid over het hele land. Zonder enige hoop op een eerlijk – of ook maar enig - gerechtelijk proces worden de gevangenen vaak jaren vastgehouden en onderworpen aan eenzame opsluiting, marteling, en mishandeling, waaronder seksueel misbruik.

Het hardhandige optreden van de regering snoerde de bevolking de mond en beëindigde elke vorm van debat en kritiek. De angst en intimidatie leidde tot zelfcensuur onder de bevolking, die zelfs binnen de familie of vriendenkring bang is haar mening kenbaar te maken uit angst dat de nationale veiligheidsdienst meeluistert.

Zelfs critici in het buitenland voelen de macht en intimidatie van het regime in Eritrea. Leden van de diaspora die zich negatief uitlaten over het regime lopen het risico gearresteerd te worden wanneer zij Eritrea bezoeken. Ze moeten een langdurige ondervraging doorstaan en worden meestal gevangengenomen en mishandeld. Familieleden van critici in het buitenland

Amnesty International definieert een gewetensgevangene als: “een persoon die vanwege zijn of haar politieke, godsdienstige of andere overtuiging, etnische afkomst, geslacht, kleur, taal, nationale of maatschappelijke afkomst, economische status, geboorte of andere status gevangen is gezet of in zijn of haar bewegingsvrijheid wordt beperkt en die geen geweld heeft gebruikt of gepropageerd.”

die in Eritrea zijn achtergebleven lopen ook het gevaar gearresteerd te worden, meestal in plaats van de criticus die zich buiten het bereik van het Eritrese regime bevindt.

Persvrijheid en censuur

Eritrea staat al jaren onderaan de wereldranglijsten van de persvrijheid. Voorgaande aan 2001 was de Eritrese media al aan een strenge censuur onderhevig maar sinds de massa-arrestaties van tientallen redacteuren en journalisten en de opheffing van alle particuliere mediakanalen in 2001, heeft het regime een absolute mediamonopolie. Één van de bekendste gearresteerde journalisten die ook bij veel Europeanen bekend is, is Dawit Isaak, een Eritrese journalist die tijdens de onafhankelijkheidsoorlog naar Zweden vluchtte. Na de oorlog keerde hij terug naar Eritrea. Tijdens de massa arrestaties in 2001 werd ook Dawit opgepakt. Zijn verblijfplaats en toestand zijn onbekend.

Alle tv-zenders en radiostations zijn in handen van de overheid en worden gereguleerd door het Ministerie van Informatie. Eritrea beschikt over één televisienetwerk, Eri-TV, dat drie verschillende kanalen heeft: Eri-TV 1 voor nieuws en entertainment, Eri-TV 2 voor sport, en Eri-TV 3 voor educatieve programma's. De bekendste nieuwssites van het regime of in steun van het regime zijn Shabait, TesfaNews en Madote. Kranten mogen wel in handen zijn van particuliere, Eritrese ondernemers maar de publicatie blijft afhankelijk van de controle en goedkeuring van het Ministerie van Informatie.

Buitenlandse journalisten werden na 2001 ook slachtoffer van de alsmaar strengere controles en censuur van de Eritrese regering. Het werd steeds lastiger om hun werk te doen zonder voortdurend lastiggevallen te worden. Buitenlandse media werden na 2001 steeds vaker geblokkeerd als gevolg van kritische berichtgeving jegens het regime en liepen een alsmaar groter gevaar opgepakt te worden. De laatste internationale correspondent werd in 2007 het land uitgezet. Sinds kort is Eritrea naar gevolg van de druk over de mensenrechtensituatie iets opener geworden in de hoop een positief beeld naar buiten te brengen. De vrijheid van de buitenlandse journalisten is echter beperkt.

De regering en het Ministerie van Informatie dwingen binnenlandse journalisten tot censuur door middel van overmatige inmenging in hun werk, intimidatie en pesten, en vervolging. Als vorm van represaille worden journalisten soms ook gedwongen om zich opnieuw in te schrijven in de nationale dienst waar ze vervolgens worden blootgesteld aan ernstige mishandeling. Zelfs medewerkers van de staatsmedia lopen het risico om opgepakt te worden op basis van de inhoud van hun werk of op verdenking van samenwerking met buitenlandse instanties en organisaties. In de hoop een nauwgezette controle op de staatsmedia te behouden worden PFDJ-leden en oud-militairen aangesteld tot leidinggevenden, ook al beschikken zij niet over journalistieke bekwaamheid. Zij houden vervolgens een oogje in het zeil en spelen informatie door aan de regering.

Werknemers van het Ministerie van Informatie lopen evengoed het risico opgepakt en mishandeld te worden. In 2012 vluchtte de toenmalige Minister van Informatie, Ali Abdu Ahmed, en zocht asiel in het buitenland. Kort daarop werd de Directeur Ministeriële Zaken van het Ministerie van Informatie gearresteerd. Ali's vader, broer en 15-jarige dochter werden gevangengenomen toen zij een poging waagden om de grens naar Sudan over te steken. Alle drie zitten vandaag de dag nog steeds gevangen op een onbekende locatie in Eritrea.

De strenge censuur uit zich niet alleen in het beperken en reguleren van de vrije meningsuiting maar ook in de beperkte toegang tot en verspreiding van informatie. Minder dan 1 procent maakt regelmatig gebruik van het internet, maar 1 procent heeft een vaste telefoonlijn en maar 5,6 procent een mobiele telefoon. Dit komt voornamelijk door de hoge kosten, beperkte beschikbaarheid, uiterst trage verbinding en uitgebreide overheidsbeperkingen.

Er vinden routinematig blokkeringen van online nieuwsbronnen plaats. Alle telecommunicatie wordt gereguleerd door één bedrijf, The Eritrean Telecommunication Services Corporation, beter bekend als EriTel. Dit bedrijf is in handen van de regering en wordt ervan verdacht email communicatie te monitoren en online activiteit nauwgezet te volgen.

Leden van de Eritrese diaspora hebben, met name sinds 2001, zelf radiozenders, nieuwswebsites en andere media opgezet. Hoewel hun grootste publiek de Eritrese diaspora is, proberen ze ook de mensen in Eritrea te bereiken. Radio Erena, de meest succesvolle diaspora radiozender, bevindt zich in Parijs en bereikt via schotelantennes Eritreeërs over de hele wereld. Erena is meerdere malen slachtoffer geweest van sabotage en cyberaanvallen. Andere bekende mediabronnen van de Eritrese oppositie in de diaspora zijn de radiozender Eritrean Forum for National Dialogue, radiozender en nieuwswebsite Assenna, en nieuws- en opiniewebsites Awate, Asmarino Independent, en Meskerem.

Vrijheid van vergadering en vereniging

De vrijheid van vergadering en vereniging geeft mensen de vrijheid om bijeen te komen en samen hun ideeën te verdedigen. Daarnaast betreft het de vrijheid om een vereniging of andere groepering op te richten of zich hierbij aan te sluiten. Voorbeelden van zulke groeperingen zijn politieke partijen, vakbonden, en niet-gouvernementele organisaties (NGOs).

In Eritrea is het ten strengste verboden om bijeenkomsten te organiseren. Dit betreft niet alleen grote publieke bijeenkomsten zoals demonstraties maar ook privébijeenkomsten, zelfs wanneer het slechts een kleine groep van bijvoorbeeld 5 mensen in een woonkamer betreft. Deelnemers lopen het risico opgepakt en mishandeld te worden op verdenking van samenzwering tegen het regime. Sinds de onafhankelijkheid hebben verscheidene demonstraties plaatsgevonden waarvan de grootsten de 1993 en 1995 - dit waren oorlogsveteranendemon-

straties nadat de regering verklaarde dat de veteranen nog eens vier jaar gemobiliseerd zouden blijven zonder vergoeding - en het studentenprotest van 2001 tegen een verplicht zomerproject voor de regering waardoor de studenten geen geld zouden kunnen verdienen voor hun studie en familie. De demonstraties verliepen vreedzaam maar in alle gevallen werden de leiders en een groot deel van de deelnemers enkele dagen later opgepakt.

Politieke partijen, buiten de PFDJ, zijn niet toegestaan. Alle Eritrese vakbonden van voor of tijdens de oorlog werden na 1993 een voor een gesloten en hun leiders gearresteerd. NGOs actief in Eritrea werden in 2005 aan banden gelegd, waardoor ze bijna niet meer kunnen opereren. Ze mogen bijvoorbeeld geen voedsel importeren. De paar NGOs die nog actief zijn in Eritrea opereren onder zware beperkingen of zijn nauw verbonden aan het regime.

Vrijheid van beweging

Eritreeërs kunnen zich niet vrij bewegen in hun eigen land. Elke reis buiten hun eigen woon- of werkplaats vereist de goedkeuring van de autoriteiten door middel van een reisvergunning. Het is aan individuele overheidsambtenaren om te bepalen of iemand een reisvergunning krijgt en zulke beslissingen worden vaak op een sporadische en willekeurige basis gemaakt. De verstrekking van het reisdocument laat meestal weken op zich wachten of vindt nooit plaats.

Reisvergunningen worden alleen verstrekt omwille van een familiebezoek, medische zorg, of sociale gelegenheid zoals de bruiloft of begrafenis van een familielid. De vergunning is alleen geldig voor een op voorhand bepaalde route naar de bestemming en enkel en alleen voor de periode aangegeven op het document. Regelmatige identiteitscontroles bij checkpoints vereisen reizigers om te allen tijde hun identiteitsdocumenten en reisvergunning bij zich te hebben. Elke afwijking van de documenten is streng verboden en kan worden bestraft met arrestatie en detentie.

Eritrea is een van de weinige landen waar de regering ernstige beperkingen legt op het vertrek van burgers naar het buitenland. Internationale reisvergunningen of 'uitreisvisa' zijn vereist voor alle Eritreeërs die het land wensen te verlaten én voor buitenlanders met een verblijfsvergunning die Eritrea voorgoed willen verlaten. De voorwaarden voor een uitreisvisum zijn niet wettelijk vastgesteld en worden overgelaten aan het oordeel van de regering. In de praktijk betekent dit dat kinderen of jongeren die nog de nationale dienst moeten vervullen, (familieleden van) dienstplichtigen, en (familieleden van) critici van de regering geen kans maken op het bemachtigen van een uitreisvisum.

Daarnaast verzamelde de VN-onderzoekscommissie betrouwbaar bewijs dat het Eritrese regime een 'shoot-to-kill' grensbeleid handhaaft. Dit houdt in dat grenswachters geïnstrueerd worden om Eritrese vluchtelingen die een poging doen om de grens met Djibouti, Ethiopië of

Sudan over te steken, te beschieten. Dit wordt nog steeds gehandhaafd, ondanks de claims van de Eritrese overheid dat dit niet meer gebeurt. Op 22 oktober 2016 werden 10 Eritreeërs, waaronder drie kinderen, beschoten door grenswachters terwijl ze op weg waren naar Sudan. De zeven (jong)volwassenen probeerden de nationale dienst te ontduiken. De drie kinderen waren onderweg naar hun moeder die al eerder was gevlucht. Niemand overleefde de hinderlaag.

De strenge bewegingsbeperkingen in Eritrea zijn met name gericht op het controleren en waarborgen van de nationale dienstplicht. Reizigers moeten kunnen aantonen dat zij de nationale dienst hebben voltooid of vrijstelling hebben gekregen voordat zij ook maar enige kans maken op een binnenlandse of buitenlandse reisvergunning. Deserteurs die buiten hun bewegingsgebied worden gevonden, worden teruggestuurd naar hun militaire eenheid waar zij vervolgens streng bestraft zullen worden.

Mensenrechten in de nationale dienstplicht

Marteling en mishandeling

Volgens de VN-onderzoekscommissie hebben dienstplichtigen het tijdens de militaire training zwaar te verduren. Onder het mom van discipline worden dienstplichtigen onderworpen aan een systeem van grootschalige en stelselmatige marteling en mishandeling. Ongehoorzaamheid, gebrekkige prestatie of een overtreding van de legerreglementen worden streng bestraft door de bevelhebbers. Zelfs het stellen van vragen, een verzoek om verlof, of het uitoefenen van het geloof worden in sommige gevallen bestraft. De mishandeling vindt meestal plaats voor het oog van andere dienstplichtigen met als doel de overtreder te vernederen en de anderen angst in te zaaien.

Veel voorkomende staf- en marteltechnieken zijn het vastbinden in pijnlijke posities, afranseling met behulp van ijzeren staven of houten stokken, het blootstellen aan de brandende zon voor lange periodes aan een stuk (vaak terwijl het slachtoffer is vastgebonden), en schijnverdrinking (waterboarding). Dienstplichtigen kunnen ook worden gedetineerd in de gevangenis van een militair trainingskamp waar marteling en mishandeling op een nog grotere schaal plaatsvinden. Na vrijlating uit de gevangenis worden de dienstplichtigen teruggestuurd naar hun militaire eenheid waar ze mogelijk opnieuw worden blootgesteld aan bestraffing. Sommige dienstplichtigen komen te overlijden als gevolg van de zware mishandeling en de afwezigheid van medische zorg.

Deserteurs en dienstweigeraars die gepakt worden, worden zwaar gestraft en lopen zelfs het risico geëxecuteerd te worden voor verraad. Dienstplichtigen in dezelfde eenheid als een reeds ontsnapte deserteur kunnen worden mishandeld op verdenking van medeplichtigheid of om informatie los te krijgen over de verblijfplaats van de deserteur.

Seksueel en gendergerelateerd geweld

De ervaringen van vrouwen in de militaire trainingskampen en de nationale dienst worden veelal gekenmerkt door seksueel en gendergerelateerd geweld. Vrouwelijke dienstplichtigen worden bij aankomst in het trainingskamp geselecteerd en toegewezen tot een militaire eenheid door de respectieve bevelhebber. Nadat de vrouwen hun militaire training hebben afgerond worden ze verplaatst naar de eenheid en vaak gedwongen om huishoudelijke taken te verrichten voor de militaire bevelhebber. De onbetwiste macht van bevelhebbers en de afwezigheid van reglementen en inspectie leiden ertoe dat vrouwen vaak slachtoffer worden van seksueel misbruik. Seksueel geweld kan in deze context veel verschillende vormen aannemen, waaronder verkrachting, seksuele marteling en slavernij, gedwongen zwangerschap, en gedwongen abortus. Dit gaat vaak gepaard met intimidatie, dreigementen en fysiek en mentaal geweld.

Wanneer een vrouw weigert zich te onderwerpen aan het seksueel misbruik van een bevelhebber, kan haar dit duur komen te staan. Bestrafing verschilt in sterke mate en loopt uiteen van een verbod op het gebruik van sanitaire voorzieningen tijdens de menstruatie, afwijzing van verlof, magere voedselrantsoenen, en militaire taken. Ook straffen zoals zware fysieke mishandeling en marteling zoals uren in stressposities staan of hangen of geslagen worden met ijzeren staven komt voor.

De seksuele intimidatie en geweld van militaire bevelhebbers tegen vrouwen beperkt zich niet tot de militaire trainingskampen en het leger. Volgens de VN-onderzoekscommissie maken militaire officieren zich ook schuldig aan seksueel geweld tegen de burgerbevolking die zich onmogelijk kan verzetten tegen de zwaarbewapende militairen. Zonder gevaar op arrestatie en vervolging kunnen zij ongestoord hun gang gaan. Het leger kent geen beleid of klachtenprocedure met betrekking tot seksueel misbruik en er bestaat geen landelijk meldpunt in Eritrea. Als men toch een klacht indient bij de militaire of civiele autoriteiten wordt hier vrijwel nooit iets mee gedaan.

In Eritrea rust een groot taboe op seksueel en gendergerelateerd geweld. Maagdelijkheid en kuisheid zijn belangrijke deugden in het sterk gelovige land en zijn niet alleen bepalend voor de waarde van de vrouw maar ook de eer van de familie. Slachtoffers van seksueel geweld kiezen er daarom meestal voor om het misbruik voor zich te houden uit angst dat niemand met hen zal trouwen of dat ze door hun gemeenschap verstoten zullen worden. Vrouwen die zwanger raken als gevolg van verkrachting door een militaire bevelhebber worden vaak niet terug geaccepteerd door hun familie en gemeenschap. Velen doen een poging tot een (onveilige) zelf-uitgevoerde abortus. Sommige vrouwen beroven zichzelf van het leven om het seksueel misbruik en/of de schaamte en sociaal isolement die het met zich meebrengt te ontsnappen.

Een groot aantal vrouwen ontwikkelt psychologische klachten zoals depressie, angststoornissen of posttraumatische stress-stoornis (PTSS) als gevolg van het seksueel geweld dat zij hebben moeten doorstaan. Daarnaast doen zich veel gezondheidsproblemen voor zoals HIV/aids en andere seksueel overdraagbare ziektes. De enorme stigma rondom seksueel geweld en buitenechtelijke zwangerschap weerhoudt veel vrouwen er van medische zorg te zoeken. Als gevolg kunnen simpele aandoeningen zich ongestoord vorderen totdat ze een ver stadium bereiken waarin de ziekte moeilijk te behandelen is, met alle gevolgen van dien.

Naast vrouwen zijn ook mannen slachtoffer van seksueel geweld in de nationale dienst en het leger. Hier is echter nog minder informatie over beschikbaar dan seksueel geweld tegen vrouwen als gevolg van de illegaliteit van homoseksualiteit en de bijkomende angst van mannelijke slachtoffers om bestempeld te worden als homoseksueel, met discriminatie, uitsluiting, en mogelijke vervolging als gevolg.

Het regime van Eritrea ontkent de omvang van het probleem en legt slachtoffers van seksueel geweld het zwijgen op. De stilte rond seksueel geweld weerhoudt slachtoffers ervan gerechtigheid te zoeken. De onschendbaarheid van militaire bevelhebbers zorgt ervoor dat zij ongestraft weggelaten worden met hun daden en maakt dat zij zich onaantastbaar voelen, met meer (seksueel) geweld als gevolg.

Arrestatie, vervolging en detentie

Willekeurige arrestatie en detentie

De meest voorkomende methode om (vermeende) critici van het regime het zwijgen op te leggen is willekeurige arrestatie en detentie. Ieder individu die mogelijk een bedreiging zou kunnen vormen voor het regime loopt het risico zomaar opgepakt te worden. De afwezigheid van een rechtssysteem heeft als gevolg dat deze mensen vaak jaren vastzitten zonder gerechtelijk proces en vaak zelfs zonder enig idee waarom ze zijn opgepakt en wanneer ze worden vrijgelaten. Het totale aantal gevangenen is moeilijk te achterhalen door de ontoegankelijkheid van Eritrea maar schattingen van verschillende onafhankelijke bronnen plaatsen het aantal ergens tussen de 5,000 en 14,000.

Uitgesproken critici zoals de G-15 en verscheidene journalisten zijn in het verleden en masse gearresteerd en zitten in de meeste gevallen nog steeds vast. Sindsdien wordt er geen openlijke kritiek meer geuit in Eritrea en worden mensen al opgepakt op verdenking van kritiek jegens het regime of enkel en alleen vanwege 'verdacht gedrag' in de ogen van de autoriteiten. Familieleiden van deserteurs, dienstweigeraars en andere voortvluchtigen worden regelmatig gearresteerd zonder formele aanklacht en mishandeld totdat de deserteur of dienstweigeraar zich overgeeft of een hoge boete wordt betaald. Ook loopt men het risico opgepakt te worden wanneer men faalt afwijkend gedrag van burens of kennissen te melden aan de autoriteiten. Eritreërs die vrijwillig terugkeren naar Eritrea na enige tijd in het buitenland door te hebben

gebracht lopen ook het risico opgepakt te worden, met name als ze ervan worden verdacht betrokken te zijn (geweest) bij oppositiebewegingen in de diaspora.

Familieleden van gevangenen krijgen geen toegang tot de gevangene en worden niet op de hoogte gesteld van hun situatie of eventueel overlijden. Navraag doen over verdwenen familieleden of vrienden kan al genoeg zijn om zelf in de gevangenis te belanden.

Leefomstandigheden in gevangenschap

Er zijn meer dan 68 gevangenissen en andere detentieplekken bekend in Eritrea verspreidt over het hele land, en in werkelijkheid kunnen dit er nog meer zijn. De leefomstandigheden verschillen per gevangenis maar zijn over het algemeen schrijnend. Gevangenen hebben amper tot geen toegang tot sanitaire basisvoorzieningen en krijgen onvoldoende water en bedorven eten. Veel gevangenissen en cellen bevinden zich ondergronds, in loodsen, of in transportcontainers waar de temperatuur overdag kan stijgen tot 50 graden Celsius en waar het 's nachts juist ijskoud is. Het gebrek aan zuurstof in zulke cellen zorgt ervoor dat veel gevangenen vaak flauwvallen. In bijna alle gevangenissen is er sprake van ernstige overbevolking waardoor ziektes zoals diarree en andere problemen zoals luizen zich snel verspreiden.

De marteling en mishandeling die al eerder werd aangekaart in het deel over de nationale dienst is onderdeel van een veel groter, systematisch fenomeen dat zich ook in gevangenissen voordoet. Gevangenen worden gemarteld om informatie los te krijgen, om zogenaamd wangedrag te bestraffen en om een cultuur van angst te creëren. Daarnaast is seksueel geweld een veelvoorkomend probleem. Vrouwen hebben meestal mannelijke bewakers en lopen hierdoor een groot gevaar op seksueel en gendergerelateerd geweld. Ook wordt er geen rekening gehouden met de speciale behoeften van zwangere vrouwen en moeders met als gevolg een vergroot risico op miskramen en kindersterfte. Mannelijke gevangenen kunnen ook slachtoffer worden van seksueel geweld waarbij zij worden verkracht door andere mannen of worden gedwongen om seks te hebben met andere mannelijke gevangenen. Net als in de militaire dienst en het leger is er in gevangenissen geen aansprakelijkheid en kunnen bewakers en politieagenten hun gewelddadig gedrag voortzetten zonder de consequenties te moeten ondervinden.

Verder lezen

Amnesty International (2015). Just Deserters: Why Indefinite National Service in Eritrea Has Created a Generation of Refugees. London: Amnesty International Ltd. Geraadpleegd op <https://www.amnesty.org/en/documents/afr64/2930/2015/en/>

Amnesty International (2016). Eritrea. In Amnesty International Report 2015/16: The State of the World's Human Rights (pp. 152-154). London: Amnesty International Ltd. Geraadpleegd op <https://www.amnesty.org/en/documents/annual-report/2016/>

Arén, G. (1978). *Evangelical Pioneers in Ethiopia: Origins of the Evangelical Church Mekane Yesus*. Stockholm: EFS-Förlaget.

Article 19. (2013). Country Report. Eritrea: A Nation Silenced. Article 19. Geraadpleegd op <https://www.article19.org/data/files/medialibrary/3494/Eritrea-a-Nation-Silence.pdf>

Bailliet, C. M. (2007). Examining Sexual Violence in the Military Within the Context of Eritrean Asylum Claims Presented in Norway. *International Journal of Refugee Law*, 19(3), 471-510.

Freedom House. (2016). Country Report. Freedom of the Press 2016: Eritrea. Freedom House. Geraadpleegd op <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2016/eritrea>

Government of Eritrea (1996). The Press Proclamation, No. 90/1996. *Gazette of Eritrean Laws*. Geraadpleegd op https://www.ecoi.net/file_upload/1504_1216028103_press-proclamation.pdf

Human Rights Watch (2011). *Ten Long Years: A Briefing on Eritrea's Missing Political Prisoners*. New York City, NY:HRW. Geraadpleegd op <https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/eritrea0911WebForUpload.pdf>

Martell, A. & Blair, E. (2016, 26 Sept). We Were Forced to Work at Western-Run Mine, Say Migrants Who Fled Eritrea. *Reuters*. Geraadpleegd op 23 maart 2017, van <http://www.reuters.com/investigates/special-report/eritrea-mining-nevsun/>

Reporters Without Borders (2016). World Press Freedom Index. Reporters Without Borders. Geraadpleegd op <https://rsf.org/en/ranking>

UN CoIE (2015). Report of the Detailed Findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea. UN Human Rights Council, A/HRC/29/CRP.1. Geraadpleegd op http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColEritrea/A_HRC_29_CRP-1.pdf

UN CoIE (2016). Detailed findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea. UN Human Rights Council, A/HRC/32/CRP.1. Geraadpleegd op http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColEritrea/A_HRC_32_CRP-1_read-only.pdf

Migratie uit Eritrea

Hoofdstuk

12

Michelle Crijns

Introductie

Per maand vertrekken volgens schattingen van de Verenigde Naties zo'n 5.000 mensen uit Eritrea. De grootste groep bestaat uit jongeren tussen 18 en 24 jaar die de nationale dienst proberen te ontvluchten. In 2015 vormden Eritreeërs een kwart van alle nieuwkomers in Italië en waren daarmee verreweg de grootste groep vluchtelingen die de oversteek van Libië naar Italië waagden. Een jaar later waren ze de op één na grootste groep, na Nigerianen.

De meeste Eritrese vluchtelingen verblijven in buurlanden zoals Ethiopië en Sudan maar de slechte leefomstandigheden en gebrek aan economische kansen motiveren steeds meer mensen om hun geluk ergens anders te zoeken. De vlucht naar Europa wordt vooral gekenmerkt door de dodelijke oversteek van Libië naar Italië die elke maand honderden slachtoffers eist. Toch doen de ergste gevaren zich voor lang voordat vluchtelingen de Middellandse Zee bereiken. Nadat Eritreeërs het gevaarlijke grensgebied tussen Eritrea en buurlanden zoals Ethiopië en Sudan hebben weten te trotseren staat hen allerlei nieuwe gevaren te wachten. In dit hoofdstuk wordt eerst een introductie gegeven over Eritrese vluchtelingen, dan worden de vluchtroutes genoemd, en vervolgens wordt er ingegaan op de gevaren onderweg – zoals mensenhandel voor losgeld, orgaanhandel en seksueel geweld.

Eritrese vluchtelingen en migranten

Hoewel Eritreeërs tegenwoordig massaal vluchten voor het autoritaire regime en de nationale dienstplicht, kent Eritrea al een lange geschiedenis van migratie. Tijdens de onafhankelijkheidsoorlog met Ethiopië (1961-1991) vluchtten veel Eritreeërs naar het buitenland op zoek naar vrede en veiligheid. Veel van hen keerden terug nadat Eritrea in 1993 onafhankelijk werd maar er had zich tegen die tijd ook al een sterke Eritrese gemeenschap ontwikkeld in buurlanden en verder weg, in Europa en Amerika. Het grensconflict met Ethiopië van 1998-2000 bracht een tweede golf vluchtelingen op gang. Deze groep vluchtte met name via Sudan en Egypte richting Israël. Eritreeërs die vanaf 2010 zijn gevlucht worden gezien als de derde grote migratiegolf. De huidige groep Eritrese vluchtelingen komt veelal van het platteland en is over het algemeen laag opgeleid. Ze zijn erg jong, vaak minderjarig, en vluchten alleen of in kleine groepjes via de centrale Middellandse Zeeroute naar Italië.

Minderjarigen

Een groot deel van de Eritrese vluchtelingen is minderjarig. De voornaamste reden voor het grote aantal minderjarigen is de nationale dienstplicht die zij koste wat het kost proberen te ontvluchten voordat ze worden ingelijfd. Ook kunnen ouders (opnieuw) opgeroepen worden voor de nationale dienst waardoor niemand meer voor de kinderen kan zorgen en ze geen andere optie hebben dan vluchten. Minderjarige Eritreeërs reizen meestal onbegeleid. Minderjarigen die wel met familieleden reizen lopen het risico van hen

gescheiden te worden gedurende de reis. Niet-begeleide minderjarigen zijn erg kwetsbaar en kunnen makkelijk slachtoffer worden van mensenhandelaren en criminele bendes.

Vluchtroutes

Tot de grens

Voordat Eritreeërs een nieuw bestaan kunnen opbouwen in het buitenland moeten ze eerst hun eigen land zien te ontvluchten. Om Eritrea te verlaten moeten inwoners toestemming krijgen van de autoriteiten en een uitreisvisum zien te bemachtigen. In de praktijk wordt dit echter nauwelijks verstrekt en al helemaal niet als men de nationale dienstplicht nog niet heeft afgerond. De vele jongeren die het land verlaten doen dit dus illegaal.

Wie het lukt om bij de grens te komen zonder betrapt te worden, loopt het risico om daar te worden neergeschoten door grenswachters of om opgepakt te worden en naar de gevangenis te worden gebracht. De meeste Eritreeërs betalen een smokkelaar om hen de grens over te brengen maar sommigen wagen een poging alleen. Deze werken soms samen met Eritrese militairen of andere autoriteiten. Afhankelijk van waar in Eritrea zij zich bevinden, komen Eritreeërs terecht in Ethiopië of Sudan.

Ethiopië

Wie het lukt om de grens met Ethiopië te trotseren, staat nog een hele tocht te wachten. Volgens UNHCR leefden eind 2015 155.000 Eritrese vluchtelingen in Ethiopië. De vluchtelingen worden bijeengebracht in verzamelingscentrum en dan overgebracht naar Endebaguna waar ze geregistreerd worden. Een groot deel (meer dan 60.000 Eritreeërs) woont in de kampen aan de grens: Shimelba, May Ayni, Adi Harish en Hitsats. Deze aantallen betreffen de mensen die zich melden bij UNHCR of de lokale autoriteiten.

Sommige Eritreeërs registreren zich niet in vluchtelingenkampen maar reizen meteen door naar de steden in Ethiopië of naar Sudan of worden ontvoerd door mensenhandelaren voordat ze de kampen kunnen bereiken. Voor veel Eritreeërs fungeert Ethiopië enkel als een tussenstop op weg naar hun (vooralsnog onbekende) bestemming. De eerstvolgende stop is Sudan, waar Eritrese vluchtelingen naartoe reizen met de hulp van mensensmokkelaars of ter voet. Ze lopen onderweg naar de grens met Sudan het risico opgepakt te worden door de Ethiopische autoriteiten en teruggebracht te worden naar het vluchtelingenkamp waar ze eerder verbleven.

Sudan

Sommige Eritreeërs vluchten rechtstreeks van Eritrea naar Sudan terwijl anderen vanuit Ethiopië doorreizen. Shegarab in oost-Sudan is een van de oudste en grootste vluchtelingenkampen in het land en huist al sinds het begin van de onafhankelijkheidsoorlog tussen Eritrea en Ethiopië vluchtelingen uit Eritrea. Volgens de UNHCR verbleven eind 2015 99.000 Eritrese

vluchtelingen in Sudan. Dit aantal bedraagt echter alleen hen die zich melden bij UNHCR of de lokale autoriteiten. Tweederde van alle Eritreeërs registreert zich niet in vluchtelingenkampen maar reist meteen door naar Khartoem, de hoofdstad van Sudan, reist meteen door met mensensmokkelaars naar Libië of wordt ontvoerd door mensenhandelaren voordat ze de kampen kunnen bereiken.

Eritrese vluchtelingen worden vaak aan de andere kant van de grens opgewacht door mensenhandelaren die hen gevangen nemen, opsluiten in martelhuizen, en mishandelen totdat familieleden of vrienden een grote som geld overmaken. Eritreeërs die wel een van de vluchtelingenkampen weten te bereiken komen terecht in een omgeving gekenmerkt door een gebrek aan schoon drinkwater, voedsel, sanitaire voorzieningen, scholing, werkgelegenheid en veiligheid. Corruptie van de lokale autoriteiten en het gevaar om gekidnapt te worden door Bedoeïense mensenhandelaren maken de vluchtelingenkampen geen langdurige, veilige optie.

De leefomstandigheden in de kampen zijn ondermaats. Het is er zeer onveilig en de Eritrese veiligheidsdiensten zijn zeer actief. Er is er een tekort aan voedsel. Er vindt grootschalige uitbuiting plaats, en intimidatie, en (seksuele) mishandeling. Vluchtelingen in Sudan moeten te allen tijde in hun vluchtelingenkamp blijven en riskeren detentie of zelfs deportatie naar Eritrea wanneer zij zich buiten het kamp bevinden. Er zijn veel gevallen bekend van vluchtelingen die door Sudanese autoriteiten worden aangehouden en dan een som geld moeten betalen. Als ze dit niet doen, worden hun papieren verscheurd – zelfs vluchtelingenpapieren van UNHCR – en worden ze gedeporteerd naar Eritrea. Dit staat bekend als refoulement (gedwongen terugkeer) en is illegaal volgens internationale wetten. Ondanks dit gevaar reizen veel vluchtelingen naar Khartoem in de hoop werk en onderdak te vinden of om dan door te reizen naar het Noorden.

Om bij de kust van Libië of Egypte terecht te komen moeten vluchtelingen eerst de Sahara-woestijn nog zien te trotseren. Hoewel de Middellandse Zee bij veel Europeanen bekend is als het gaat om slachtoffers, is de Sahara-woestijn ook een enorm obstakel. De slachtoffers zijn alleen veel minder zichtbaar. De route door de Sahara wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van verschillende bewapende groeperingen, criminele bendes, en Islamitische Staat (IS), die steeds vaker ook de rol van mensenhandelaren op zich nemen of met hen samenwerken. Volgens de VN zijn ook lokale autoriteiten en leden van overheidsinstellingen medeplichtig aan de mensenhandel. Vluchtelingen lopen op elk moment tijdens hun reis door de Sahara het risico ontvoerd te worden. Ook kunnen mensen door de elementen om het leven komen, als ze bijvoorbeeld onderweg van de dichtbezette auto's afvallen.

Libië

Libië is hét transitland vanwaar duizenden vluchtelingen elke maand op een gammel bootje stappen in de hoop Europa te bereiken. Sinds de burgeroorlog in 2011 en de ondergang van

Gaddafi is Libië een chaotisch en verdeeld land waar verschillende militaire groeperingen de macht claimen, waaronder Islamitische Staat. Dit maakt het tot een goede plek voor netwerken van mensenhandelaren en smokkelaars omdat er in de chaos weinig handhaving bestaat.

Eritrese vluchtelingen worden in Libië geconfronteerd met racisme tegen Sub-Sahara Afrika en de afwezigheid van een rechtsstaat die hen zou kunnen beschermen. De VN schat dat tussen de 4,000 en 7,000 vluchtelingen en migranten in detentiecentra van de Libische Afdeling voor het Bestrijden van Illegale Migratie worden gehouden. Daarnaast is er de laatste jaren een groeiende aanwezigheid van ongeautoriseerde detentiecentra waar vluchtelingen door militaire groepen en veiligheidsdiensten gevangen worden gehouden en pas worden vrijgelaten wanneer familie of vrienden enorme geldbedragen betalen. Veilige vluchtelingenkampen zijn vrijwel niet aanwezig in Libië. Ook terroristengroepen als Islamitische Staat maken Libië tot een erg gevaarlijke plek. Als Eritrese vluchtelingen door IS worden gepakt, moeten ze bewijzen dat ze moslim zijn of zich ter plekke bekeren. Wie weigert kan onthoofd worden. Veel vrouwen worden verkocht als gedwongen bruiden of seksslaven.

De EU probeert nu ook deze laatste route naar Europa te sluiten. In een nieuwe overeenkomst met Libië belooft de EU 200 miljoen Euro aan de Libische regering, training en uitrusting voor de Libische kustwacht, en ondersteuning bij het opzetten van 'veilige' vluchtelingenkampen. De EU hoopt zo de Afrikaanse vluchtelingenstroom naar Europa tegen te houden. Vluchtelingen- en mensenrechtenorganisaties spreken schande van de EU-Libië overeenkomst en wijzen op de onmenselijke omstandigheden in de huidige detentiecentra en de zwakke positie van de Libische regering die alleen in een deel van het land daadwerkelijk de macht handhaaft. Het risico groeit hierdoor dat vluchtelingen in Libië in gevaarlijke en onmenselijke situaties vast komen te zitten nu de tocht naar Europa steeds lastiger wordt, er geen legale alternatieven zijn om Europa te bereiken, en ze, in het geval van Eritreeërs, onmogelijk terug kunnen naar hun eigen land.

Egypte

Nu de situatie in Libië echter steeds gevaarlijker wordt voor Eritrese vluchtelingen, kiezen steeds meer vluchtelingen voor een tocht door Egypte waar ze vervolgens op een boot stappen richting Europa. Eritreeërs in Egypte zijn niet beperkt tot vluchtelingenkampen en mogen ook in steden wonen. Daarnaast krijgen ze vaak asiel aangeboden en mogen ze officieel werken in het land, iets wat in veel andere doorreislanden niet mag. Toch lopen ze ook in Egypte gevaar.

Egypte is net als Libië een transitland waar vluchtelingen wachten totdat ze de overtocht naar Europa kunnen maken. De veiligheidsmaatregelen zijn echter streng in Egypte en vluchtelingen worden vaker gearresteerd terwijl ze de Middellandse Zee proberen over te steken of wanneer ze door het land reizen zonder officiële documenten en toestemming. In gevangen-

schap lopen ze het risico teruggestuurd te worden naar hun land van herkomst of naar een van de eerdere landen op de vluchtroute zoals Sudan. Ethiopië accepteerde voorheen ook Eritrese vluchtelingen van Egypte maar sinds de regering, naar aanleiding van massale protesten van de oppositie, op 9 oktober 2016 de noodtoestand afkondigde worden Eritreeërs vanuit Egypte ook daar niet meer verwelkomd.

Israël

Totdat Israël begin 2013 de grens met Egypte versterkte met hekken en detectieapparatuur, was het een van de populairste bestemmingen van Eritrese vluchtelingen. Sommige Eritreeërs vertrokken op eigen initiatief naar Israël maar veel werden in landen als Ethiopië en Sudan ontvoerd door Bedoeïense mensenhandelaren om vervolgens naar de Sinaiwoestijn gebracht te worden. Hier werden ze mishandeld voor losgeld in zogenaamde ‘martelkampen.’ Als ze al werden vrijgelaten, werden ze in de woestijn achtergelaten met het nabije Israël als de enige mogelijke bestemming. Als gevolg van de versterkte grens en strengere surveillance nam de vluchtelingenstroom van Egypte naar Israël met 99% af.

Naar schatting wonen op dit moment meer dan 30,000 Eritreeërs in Israël. De regering erkent hen niet als vluchtelingen met als gevolg dat zij geen asiel kunnen aanvragen, geen werkvergunning kunnen krijgen en geen toegang hebben tot gezondheidszorg en andere sociale diensten. Eritreeërs worden door de Israëlische autoriteiten bestempeld als “illegale infiltranten” en lopen het risico om gedetineerd te worden in Holot, een halfopen detentiecentrum in de Negev woestijn in Zuid-Israël waar meer dan 3,000 vluchtelingen gevangen worden gehouden. Hoewel Israël vluchtelingen niet deporteert naar Eritrea introduceerde de regering in 2015 wel een nieuw beleid waarmee het mogelijk werd om Eritrese asielzoekers ‘vrijwillig’ te hervestigen in Rwanda of Uganda. In ruil krijgen deze landen wapens, militaire training en andere steun van Israël. Hoewel het beleid wordt gepresenteerd als vrijwillig, hebben asielzoekers weinig keus. Aangezien ze geen kans maken op asiel in Israël blijven er drie opties over. Ze kunnen voor onbepaalde duur in het Holot-detentiecentrum blijven, ze kunnen terugkeren naar hun land van herkomst – in praktijk geen optie -, of ze kunnen \$3,500 in ontvangst nemen en zich ‘vrijwillig’ laten deporteren naar Rwanda of Uganda. Veel asielzoekers kiezen de derde optie en zijn zich onbewust van de problemen en gevaren die hen in Rwanda en Uganda te wachten staat of zien simpelweg geen andere oplossing.

Eenmaal aangekomen in Rwanda of Uganda worden de documenten van de asielzoekers afgepakt. Ze worden ook hier niet erkend als vluchtelingen en maken geen kans op een verblijfsvergunning. Asielzoekers die in Rwanda aankomen worden meestal binnen enkele dagen onder dwang naar Uganda gesmokkeld, waar ze vervolgens aan hun lot worden overgelaten.

Gevaren onderweg

In hun zoektocht naar vrijheid en veiligheid staan Eritreeërs veel gevaren te wachten. Elke Eritrese vluchteling wordt ergens op zijn of haar vluchtroute slachtoffer getuige van geweld. Eritrese vluchtelingen lopen een groot risico opgepakt, gevangen genomen, en gemarteld te worden in ruil voor losgeld van familie of vrienden in de diaspora. De zware mishandeling die Eritrese vluchtelingen moeten doorstaan gedurende hun reis heeft ernstige fysieke en psychologische gevolgen en leidt in sommige gevallen zelfs tot de dood.

Mensenhandel

Eritrese vluchtelingen lopen een groot risico ontvoerd en verhandeld te worden. Mensenhandel voor losgeld is een veel voorkomend fenomeen in elk doorreisland op de vluchtroutes van Eritreeërs. In het verleden werden gevangenen naar de Sinaïwoestijn in Egypte gebracht om vervolgens verkocht te worden aan Bedoeïenen die hen mishandelden in 'martelhuizen.' In de Sinaïwoestijn, een Egyptisch schiereiland grenzend aan Israël, werden slachtoffers tijdens hun marteling gedwongen familie en vrienden te bellen om geld te vragen voor hun vrijlating. Gevangenen werden met de dood bedreigd en waren getuige van de marteling en dood van vele andere slachtoffers, waaronder familieleden en vrienden. De martelingen bestonden bijvoorbeeld uit verbranding met heet plastic, ophanging en slagen op de voeten, elektrocutie en verkrachting. Ook werden ze aan elkaar vastgebonden, kregen ze weinig voedsel en water en werd hen toiletbezoek ontzegd. Eritreeërs hebben een bijzonder groot risico op ontvoering doordat zij niet terug kunnen keren naar huis en geen bescherming genieten van hun regering. Daarbij komt dat mensenhandelaren weten dat Eritreeërs grote hoeveelheden losgeld kunnen verzamelen via hun familie in de diaspora, wat wel kon oplopen tot 30 duizend Amerikaanse dollars per persoon (en soms ook meer). Naar schatting zijn tussen 2009 en 2013 in totaal 25,000 tot 30,000 mensen ontvoerd en mishandeld in de Sinaï. In een resolutie heeft het Europese Parlement de vorm van mensenhandel door gevangenneming tegen losgeld als een erkende vorm van mensenhandel waarvoor de slachtoffers bescherming verdienen.

Deze vorm van mensenhandel deed zich met name voor tot en met begin 2013, toen een ongerelateerde antiterrorismecampagne van de Egyptische autoriteiten in de regio de mensenhandelspraktijken belemmerden. Datzelfde jaar versterkte Israël zijn grenzen met Egypte waardoor steeds minder vluchtelingen een poging deden om via Egypte Israël te bereiken. Als gevolg is de mensenhandel en marteling in de Sinaï grotendeels gestopt. De praktijken zetten zich echter voort op andere locaties, met name in Libië, en hebben nog steeds Eritrese vluchtelingen als voornaamste doelwit. In Libië worden ook veel minderjarigen hier slachtoffer van. Vaak wordt hen beloofd dat ze niet hoeven te betalen, als ze maar het telefoonnummer kunnen geven van een familielid in de diaspora. Als ze eenmaal in Libië aankomen wordt dit nummer gebruikt om de afpersing onder dreiging te beginnen.

Het International Organization for Migration (IOM) deed in april 2017 verslag van slavenmarkten in Libië waar vluchtelingen door mensenhandelaars aan andere mensenhandelaars worden verkocht. De vluchtelingen worden vervolgens opgesloten en gedwongen om familieleden te bellen terwijl ze mishandeld worden zodat de familie geld overmaakt voor hun vrijlating. Dit gebeurt vaak via overmakingen per telefoon. De mensenhandelspraktijken gaan dus onverminderd door. Veel gevangenen die niet kunnen betalen overleven het niet, en komen om van de honger en de onhygiënische leefomstandigheden.

Orgaanhandel

Vluchtelingen worden ook verhandeld voor hun organen. De orgaanhandel is in deze context nauw verbonden aan de eerder genoemde mensenhandel. Hoewel de Egyptische autoriteiten in 2016 tientallen mensen arresteerden op verdenking van medeplichtigheid in de handel in organen, worden bij deze operaties vrijwel alleen maar de kleinere spelers gearresteerd en gaan de kopstukken vrijuit. Naar schatting was de handel in organen gedurende de periode 2011-2016 meer dan 200 miljoen dollar waard. De orgaanhandel dient ook als dreiging voor de slachtoffers van mensenhandel.

Seksueel en gendergerelateerd geweld

Vrouwelijke, maar zeker ook mannelijke, vluchtelingen worden veelal slachtoffer van seksueel en gendergerelateerd geweld tijdens hun vlucht naar veiligheid. Seksuele intimidatie en geweld doen zich in elk land op de route voor, zelfs in zogenaamd veilige eindbestemmingslanden zoals Nederland en Duitsland. Eritrese vrouwen weten vaak van tevoren dat de kans groot is om slachtoffer te worden van seksueel geweld. Er wordt gemeld dat meisjes en vrouwen soms daarom beginnen (vrijwillig of niet) aan een prikpil of andere anticonceptie. Dit gebeurt voornamelijk in vluchtelingenkampen.

Tijdens hun verblijf in vluchtelingenkampen in Sudan lopen vrouwen het risico gekidnapt en verkracht te worden. Sommige vrouwen raken hierdoor ongewenst zwanger. Ook worden ze vaak meegenomen naar Libië, waar ze worden verkocht als seks slaaf of arbeid moeten verrichten, waaronder prostitutie.

De Middellandse Zee

De tocht over de Middellandse Zee is buitengewoon gevaarlijk en eist veel levens. Op 3 oktober 2013 zonk een vluchtelingenboot voor de kust van Lampedusa. Daarbij kwamen 368 van de meer dan 500 inzittenden om het leven. De vluchtelingen kwamen voornamelijk uit Eritrea en Somalië en hadden ieder duizenden euro's betaald voor de overtocht. Drie mannen werden kort na het ongeluk gearresteerd op verdenking van medeplichtigheid in de bootramp alsmede de (seksuele) mishandeling en marteling van de vluchtelingen voordat ze aan boord gingen. Hoewel de ramp bij Lampedusa tot op heden een van de ergste rampen in de Middellandse Zee

is, hebben zich sindsdien nog veel meer bootrampen voorgedaan. Duizenden vluchtelingen komen om tijdens de vlucht over de Middellandse Zee en tussen januari en april 2017 liep het officiële dodenaantal op de centrale Middellandse Zeeroute al op tot 602, een derde meer dan in dezelfde periode een jaar eerder. De centrale Middellandse Zeeroute was gedurende deze eerste drie maanden van 2017 verantwoordelijk voor 90% van de doden van alle vluchtroutes over de Middellandse Zee en is daarmee verreweg de gevaarlijkste route.

Europa en Nederland

Aankomst in Europa

Het overgrote deel van de Eritrese vluchtelingen die via de centrale Middellandse Zeeroute reist, komt aan in Italië of Malta. Vluchtelingen op weg naar Italië worden meestal op zee gered door de Italiaanse kustwacht en marine, schepen van andere EU-lidstaten of NGO-vaartuigen. Ze komen vervolgens aan op Sicilië of Lampedusa, twee eilanden voor de kust van het Italiaans vasteland, waarvandaan ze naar een van de 3,000 opvangcentra worden gebracht. Italiaanse opvangcentra bieden onderdak aan meer dan 175,000 vluchtelingen. De centra zijn in handen van particuliere bedrijven en worden niet geïnspecteerd door de Italiaanse overheid. Als gevolg zijn de leefomstandigheden over het algemeen slecht en is er een tekort aan (geschikt) voedsel, verwarming, en medische zorg.

Asielzoekers waarvan de aanvraag wordt afgewezen worden verzocht het land binnen zeven dagen te verlaten. De meeste vluchtelingen negeren dit oproep en blijven zonder documenten in Italië wonen of reizen door naar een ander land binnen de EU om een nieuwe asielprocedure te starten. Vluchtelingen die niet verder kunnen reizen door bijvoorbeeld een gebrek aan geld leven in de straten van Rome en Milaan zonder toegang tot voedsel, onderdak of medische zorg. Het is onbekend hoeveel ongedocumenteerde vluchtelingen buiten het Italiaanse systeem leven.

De situatie op Malta is niet veel beter. De meeste vluchtelingen onderweg naar Malta worden op zee gered door Maltese strijdkrachten die hen vervolgens aan wal brengen. Migranten en vluchtelingen die zonder documenten reizen (vrijwel iedereen) moeten eerst enkele dagen in detentiecentra verblijven waar ze medisch gescreend, geïdentificeerd en beoordeeld worden. Na vrijlating worden zij verplaatst naar open centra zoals het Marsa centrum en het Hal Far open centrum waar omstandigheden ietwat beter zijn. Asielzoekers in het Marsa centrum hebben toegang tot taallessen, computertraining, en culturele oriëntatie. Bewoners hebben zelf winkels, restaurants, kapsalons, cinema's en moskeeën opgericht. De leefomstandigheden en mogelijkheden in de verschillende centra verschillen echter sterk. Het enorme aantal bewoners per centrum en een tekort aan hulpverleners leidt tot onderhoudsproblemen en zorgt voor een onhygiënische leefomgeving waar rattenplagen niet ongehoord zijn. Het gebrek aan werkgelegenheid zorgt er bovendien voor dat bewoners zich voortdurend vervelen en moedeloos raken.

Hoewel sommige vluchtelingen op Malta blijven, proberen de meeste op eigen houtje door te reizen naar andere landen in de EU. Nu de controle binnen de EU steeds strenger wordt, wordt dit alsmat lastiger en zijn asielzoekers veelal afhankelijk van het hervestigingsprogramma met de Verenigde Staten of de EU-lidstaten.

De hotspot-aanpak

In mei 2015 introduceerde de EU de hotspot aanpak met de bedoeling vluchtelingen en migranten sneller te screenen. Asielzoekers worden door medewerkers van de hotspots geïdentificeerd en geregistreerd waarbij ook hun vingerafdrukken worden afgenomen. Vooral in het begin was hier hevig verzet tegen van vluchtelingen die niet in Italië wilden blijven. Als onderdeel van de hotspot aanpak wordt tevens steun verleend voor de eventuele terugkeer naar eigen land. De Italiaanse hotspots bevinden zich in drie havensteden: Pozzallo, Porto Empedocle, en Lampedusa. Er zijn geen hotspots op Malta. De hotspot aanpak is bedoeld om betere samenwerking tussen nationale autoriteiten en Europese instanties zoals Frontex en Europol te faciliteren en zou daarnaast de hervestigingsregeling vergemakkelijken. NGOs hebben echter hun bezorgdheid geuit en wijzen op de mogelijke discriminatie op grond van nationaliteit en de potentiële mensenrechtenschendingen als gevolg van gedwongen vingerafdrukscanning en gehaaste behandeling van asielverzoeken. Volgens Caritas Europa krijgen migranten en vluchtelingen uit Sub-Sahara Afrika in sommige gevallen meteen een terugkeerbepuit overhandigd voordat ze de kans krijgen om een asielaanvraag in te dienen. Migranten die niet in aanmerking komen voor hervestiging maar wel een asielaanvraag indienen worden vaak maanden in detentiecentra geplaatst totdat ze het besluit ontvangen.

De Dublinverordening en hervestigingsregeling

Eritrese vluchtelingen hebben ook vaak te maken met de regels rondom de Dublinverordening. Deze Europese regelgeving heeft te maken met welk Europees land verantwoordelijk is voor het asielverzoek in Europa. Alhoewel vaak wordt gedacht dat het land van eerste binnenkomst verantwoordelijk is gelden er ook andere criteria. De criteria op grond waarvan de verantwoordelijkheid wordt vastgesteld zijn hiërarchisch gerangschikt in hoofdstuk III (art. 7 t/m 15) van de Dublinverordening. Verantwoordelijk voor de behandeling van een asielverzoek is de lidstaat:

- waar verzoek van een van de gezinsleden in behandeling is;
- die een visum of een verblijfsvergunning heeft afgegeven;
- van binnenkomst en verblijf; en tot slot, wanneer er op grond van de andere criteria geen verantwoordelijke lidstaat kan worden aangewezen,
- de lidstaat waar het eerste verzoek om internationale bescherming is ingediend.

Vaak komt het erop neer dat het land waar een asielzoeker is binnen gereisd verantwoordelijk is voor de asielaanvraag. Voor mensen die Europa zijn binnengekomen zonder visum, zoals de overgrote meerderheid van de Eritrese vluchtelingen, is dus officieel het land waar ze de EU

binnen zijn gekomen verantwoordelijk voor de asielaanvraag. Voor Eritrese vluchtelingen is dat vooral Italië. Het idee van de regulatie is dat een asielzoeker niet in meerdere EU-lidstaten asiel kan aanvragen. Als in een ander land asiel wordt aangevraagd en het blijkt bijvoorbeeld uit vingerafdrukken dat de persoon via een ander land Europa is binnen gereisd, dan wordt de asielzoeker naar het land van binnenkomst teruggestuurd en wordt de aanvraag niet beoordeeld. Dit geldt alleen als bewezen kan worden dat de asielzoeker in de laatste 12 maanden via dat land is binnengekomen en geldt niet wanneer de asielzoeker vóór het indienen van het asielverzoek minstens 5 maanden illegaal in een andere lidstaat heeft verbleven. Ook kunnen lidstaten een asielverzoek aan zich trekken waarmee wordt bedoeld dat zij ervoor kunnen kiezen een verzoek in behandeling te nemen.

De Dublinverordening plaatst een hoge last op de grenslanden waar de meeste migranten en vluchtelingen binnenkomen, bijvoorbeeld Italië, Hongarije en Griekenland. Hierdoor en door de afwezigheid van een goed functionerend asielsysteem in Griekenland en Italië ontstonden slechte condities voor de opvang, zoals eerder besproken met betrekking tot Italiaanse en Maltese opvang- en detentiecentra.

Ook in Nederland worden veel Eritrese vluchtelingen onder de Dublinverordening weer teruggestuurd naar Italië. Het percentage asielzoekers dat op basis van een Dublinclaim ook daadwerkelijk terugkeert, is laag. Wanneer volgens de Dublin-verordening 'ernstig moet worden gevreesd dat de asielprocedure en de opvangvoorzieningen voor verzoekers in die lidstaat systeemfouten bevatten die resulteren in onmenselijke of vernederende behandelingen' kan een asielzoeker niet worden teruggestuurd. Ook voor kwetsbare asielzoekers wordt een uitzondering gemaakt indien terugsturen zou leiden tot ernstige onmenselijke behandeling. Artikel 3 in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, waarin staat dat iedereen een menswaardig bestaan verdient, verhindert dan dat de asielzoeker teruggestuurd wordt.

Volgens de hervestigingsregeling moeten EU-lidstaten de druk van grenslanden zoals Italië en Griekenland waar de meeste migranten en vluchtelingen binnenkomen verlichten met een relocatieprogramma. Het relocatie-schema dat in 2015 is opgesteld stelt dat vluchtelingen vanuit Italië en Griekenland zouden worden herplaatst naar andere EU landen mits ze in aanmerking kwamen voor internationale bescherming. Hier vielen ook Eritrese vluchtelingen onder. Het zou in totaal gaan om 160.000 vluchtelingen. Ook onder de Turkije-deal zouden vluchtelingen uit Turkije in Europa kunnen worden 'herplaatst.' Het schema is echter langzaam van start gekomen en het gestelde doel is nog niet gehaald. In februari 2017 liet de EU weten dat er iets minder dan 14.000 mensen uit Griekenland en Italië zijn overgeplaatst.

Eindbestemming

Hoewel de meeste vluchtelingen in Italië aankomen vraagt maar ongeveer een klein percenta-

ge daar asiel aan. Vanuit Italië reizen asielzoekers met behulp van treinen en/of bussen door naar andere EU-lidstaten. Vluchtelingen zonder asioldocumenten kunnen niet meer legaal de grenzen met Frankrijk, Zwitserland en Oostenrijk oversteken en proberen het via illegale wegen gefaciliteerd door smokkelnetwerken in Noord-Italië. In 2015 vroegen 33,000 Eritrese vluchtelingen asiel aan in een van lidstaten in de EU. Duitsland was het populairste bestemmingsland met een derde van alle aanvragen terwijl Nederland en Zweden allebei een vijfde van de aanvragen ontvingen. Het Verenigd Koninkrijk en Denemarken accepteren beduidend minder Eritrese asielzoekers en zijn als gevolg ook minder populaire bestemmingen (5% en 10% respectievelijk).

Problematiek rondom asielprocedures

De asielprocedures in Europese lidstaten verschillen substantieel van elkaar. Sommige landen accepteren bijvoorbeeld geen papieren die worden uitgegeven door Eritrese ambassades en kerken omdat er aanwijzingen zijn dat de uitgave willekeurig is of dat er condities aan vastzitten. Ook in Nederland bestaan er verschillende aanpakswijzen, omdat sommige advocaten hun cliënten vragen om documenten die nodig zijn voor de asielprocedure te halen bij de ambassade of de kerk, terwijl anderen inzien dat dit gevaarlijk kan zijn voor de asielzoeker of hun familie in Eritrea. Er zijn echter weinig alternatieven beschikbaar, omdat de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) geen alternatieve procedures aanbiedt in het kader van nareisprocedures, zoals familiehereniging, of als van Eritreeërs niet wordt geloofd dat ze Eritrees zijn. Eritreeërs hebben dan vaak het idee dat ze geen andere mogelijkheid hebben dan via de ambassade of kerk toch dergelijke documenten op te vragen.

Eritrese vluchtelingen kunnen vanuit het buitenland geen officiële documenten van de Eritrese overheid te verkrijgen, omdat ze vanwege hun illegale vlucht uit Eritrea worden gezien als verraders. Als zij bijvoorbeeld via familieleden in Eritrea alsnog proberen het huwelijk te registreren of andere officiële documenten te verkrijgen, dan lopen deze familieleden gevaar om doel te worden van repercussies of gevangenschap. Bovendien moeten de vluchtelingen zelf zich dan melden bij de Eritrese ambassade, waarbij ze een excuusbrief moeten ondertekenen. Hierin staat dat ze illegaal zijn gevlucht en de nationale dienstplicht niet hebben afgemaakt. De tekst is:

“I, whose name is written above, confirm that previously given personal information is true; and I regret having committed an offense by not completing the national service and I am ready to accept appropriate punishment in due course.”

De vluchtelingen die dit ondertekenen moeten ook bewijzen dat ze 2% diasporabelasting betalen over hun inkomsten.

Er zijn veel problemen rond de huwelijksaktes van Eritrese vluchtelingen. Deze zijn bijvoorbeeld nodig voor het proces rondom familiereünie. Veel Eritreeërs ondervinden problemen met familiereünie, omdat de documenten niet van de autoriteiten van het land van herkomst komen. Eritrese vluchtelingen reageren vaak verbaasd hierop, omdat ze niet begrijpen waarom de Nederlandse rechtbank hen vraagt om documenten van de autoriteiten te vragen, terwijl zij juist in hun asielprocedure al hebben verteld gevlucht te zijn voor deze autoriteiten. Veel Eritrese vluchtelingen hebben enkel kerkelijke documenten om aan te tonen dat ze getrouwd zijn, en deze worden door de Nederlandse overheid niet als rechtsgeldig geaccepteerd. Uit uitspraken van de rechtbank blijkt dat staatssecretaris van Veiligheid en Justitie het mogelijk acht om officiële documenten te krijgen door het kerkelijk huwelijk aan te geven bij de overheid van Eritrea. Er wordt dan ook van Eritrese vluchtelingen gevraagd dat ze inspanningen verrichten om deze documenten te krijgen, waarbij weinig rekening wordt gehouden met de risico's voor de Eritreeër zelf of voor zijn/haar familie.

In Eritrea wordt doorgaans alleen in de steden het huwelijk geregistreerd. Veel bewoners op het platteland doen dit niet, en dit is ook niet verplicht. In Eritrea zijn de verschillende types van huwelijk, burgerlijk huwelijk, religieus huwelijk of huwelijk volgens lokale regels, gelijkgesteld. Een ongeregistreerd religieus huwelijk of huwelijk volgens lokale regels zijn dus net zo geldig, ook als ze niet worden geregistreerd. In Eritrea wordt doorgaans alleen in de steden het huwelijk geregistreerd. Veel bewoners op het platteland doen dit niet, en dit is ook niet verplicht. In Eritrea zijn de verschillende types van huwelijk - burgerlijk huwelijk, religieus huwelijk of huwelijk - volgens lokale regels gelijkgesteld. Een ongeregistreerd religieus huwelijk of huwelijk volgens lokale regels zijn dus net zo geldig, ook als ze niet worden geregistreerd, wat ertoe leidt dat veel Eritreeërs niet of moeilijk bewijs kunnen aanleveren van hun huwelijk. In Nederland is het huwelijk alleen als officieel geldig als bewijs voor gezinshereniging als het huwelijk geregistreerd is.

Een andere manier om gezinshereniging aan te vragen, is het aantonen van een duurzame relatie die aan het huwelijk gelijk kan worden gesteld. Dit is echter voor veel Eritrese vluchtelingen ook lastig, omdat er bijvoorbeeld gebrek is aan foto's of omdat (één van) de partners in de nationale dienstplicht zat, en de partners elkaar daarom weinig hebben gezien. Ook komt daarbij nog dat veel huwelijken in Eritrea gearrangeerd zijn. Voor mensen in de nationale dienstplicht is het ook onmogelijk om financieel te voorzien voor hun partner, omdat ze erg weinig verdienen. In het asielproces maken deze factoren het lastig voor Eritreeërs om een duurzame relatie te bewijzen.

Ook hebben sommige Eritrese vluchtelingen moeite met het bewijzen van nationaliteit. Dit kan tot situaties leiden waarin men niet kan aantonen van Eritrese afkomst te zijn, maar er ook geen andere afkomst te bewijzen is. De uitgeprocedeerde asielzoekers zijn in Eritrea niet

welkom. De problemen met papieren om de nationaliteit te bewijzen zijn veelal hetzelfde als de problemen voor het huwelijk. Veel Eritreeërs hebben geen officiële identiteitsdocumenten of zijn ze onderweg kwijtgeraakt. Ze kunnen geen documenten aanvragen zonder in contact te komen met de Eritrese ambassade, en dit heeft zoals eerder gezegd ook gevolgen voor familieleden die zijn achtergebleven. Voor mensen die Eritrea zijn ontvlucht omdat zij bijvoorbeeld deel uitmaakten van de oppositie of een verboden geloof is dit alles nog gevaarlijker.

Om nationaliteit vast te stellen heeft de IND ook andere procedures, zoals bijvoorbeeld vragen stellen over de stad of het dorp van herkomst of over de reis. Sommige asielzoekers kunnen deze vragen echter niet beantwoorden omdat ze bijvoorbeeld verkeerd worden geïnterpre-

teerd of omdat er niet wordt begrepen wat voor antwoord wordt verwacht.

Verder lezen

Amnesty International (2015). *Just Deserters: Why Indefinite National Service in Eritrea Has Created a Generation of Refugees*. London: Amnesty International Ltd. Geraadpleegd op <https://www.amnesty.org/en/documents/afr64/2930/2015/en/>

Connell, D. (2012). *Escaping Eritrea: Why They Flee and What They Face*. Middle East Report, Fall 2012, Issue 264, pp. 2-9.

DSP Groep Amsterdam & Universiteit Tilburg (2016). *Niets is wat het lijkt: Eritrese Organisaties en Integratie*. Geraadpleegd op https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/16pverit_Niets_is_wat_het_lijkt-DSP_2016.pdf

European Commission (2017). *Relocation and Resettlement - State of Play*. European Commission. Geraadpleegd op https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170302_factsheet_on_relocation_and_resettlement_en.pdf

Ferrier, J. en Massink, L. (2016). *Overleven in Nederland: Onderzoek naar het Verloop van de Inburgering en Integratiebehoeften van Eritrese Statushouders (18-23 jaar) op de Geclusterde Woonlocatie op de Griftdijk in Lent*. Precies Advies. Geraadpleegd op <https://preciesadvies.files.wordpress.com/2017/01/preciesadvies-overleven-in-nederland-6.pdf>

Horwood, C. en Hooper, K. (2016). *Protection on the Move: Eritrean Refugee Flows through the Greater Horn of Africa*. Transatlantic Council on Migration: A Project of the Migration

Policy Institute. Geraadpleegd op <http://www.migrationpolicy.org/research/protecti-on-move-eritrean-refugee-flows-through-greater-horn-africa>

IOM (2017, 7 april). Mediterranean Update. Migration Flows Europe: Arrivals and Fatalities. Geraadpleegd op http://migration.iom.int/docs/MMP/170407_Mediterranean_Update.pdf

Médecins Sans Frontières (2017). Dying to Reach Europe: Eritreans in Search of Safety. Amsterdam, NL: Médecins Sans Frontières. Geraadpleegd op https://www.doctorswithout-borders.org/sites/usa/files/report_dying_to_reach_europe.pdf

Ministerie van Buitenlandse Zaken – Directie Sub-Sahara Afrika (2017). Algemeen Ambtsbericht Eritrea. Geraadpleegd op <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2017/02/07/algemeen-ambtsbericht-eritrea-februari-2017>

Persoonlijke communicatie (2016, nov). Expert Opinion on Religious Marriage and Its Modes of Proof in Eritrean Legal System.

Rechtbank Den Haag (2016, 15 sept). Uitspraak van de Enkelvoudige Kamer. Zaaknummer: AWB 16/10979.

Sahan Foundation & IGAD Security Sector Program (ISSP) (2016). Human Trafficking and Smuggling on the Horn of Africa-Central Mediterranean Route. Geraadpleegd op <http://www.igadssp.org/index.php/documentation/human-trafficking-and-smug-gling-on-the-horn-of-africa-central-mediterranean-route/download>

UN CoIE (2015). Report of the Detailed Findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea. UN Human Rights Council, A/HRC/29/CRP.1. Geraadpleegd op http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColEritrea/A_HRC_29_CRP-1.pdf

UN CoIE (2016). Detailed findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea. UN Human Rights Council, A/HRC/32/CRP.1. Geraadpleegd op http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColEritrea/A_HRC_32_CRP-1_read-only.pdf
Van Reisen, M., Estefanos, M. & Rijken, C. (2012). Human Trafficking in the Sinai: Refugees between Life and Death. Oisterwijk, NL: Wolf Legal Publishers.

Van Reisen, M. & Mawere, M. (2017). Human Trafficking and Trauma in the Digital Era: The Ongoing Tragedy of the Trade in Refugees from Eritrea. Mankon, Bamenda: Langaa RPCIG.

Webb, O. (2016, 9 dec). Dying to Get to Italy. Vice News. Geraadpleegd op 13 april, 2017, van <https://news.vice.com/story/italy-now-represents-the-front-lines-of-europes-refugee-crisis>

Trauma van Eritrese Vluchtelingen

Hoofdstuk

13

Selam Kidane, Mirjam van Reisen,
Lena Reim, en Klara Smits

Introductie

De trauma's van Eritrese vluchtelingen worden veelal veroorzaakt door de mensenrechtensituatie in Eritrea en door de traumatische ervaringen gedurende de vlucht. Ook de nieuwe situatie in het land van bestemming en blijvende zorgen over familieleden kunnen traumatisch zijn. Mensenhandel voor losgeld, zoals beschreven in het hoofdstuk over migratie, is een van de meest traumatische situaties waarin de vluchtelingen terecht kunnen komen. In de vorige twee hoofdstukken is al uitgebreid ingegaan op de situatie van mensenrechten in Eritrea en de gevaren onderweg, waaronder mensensmokkel, ontvoering, afpersing, slavernij, martelingen, systematisch seksueel misbruik en moord. Meer dan 90% van de vluchtelingen die in Italië werden geïnterviewd door de Italiaanse organisatie MEDU gaven aan dat ze slachtoffers waren geweest van extreem geweld, marteling en andere wrede en onmenselijke behandeling in het land van herkomst of onderweg. Ze maken deze dingen niet alleen persoonlijk mee, maar ze zijn er ook getuige van. Zo rapporteerden 9 op de 10 ondervraagden in Italië dat ze iemand hadden zien sterven, of getuigen waren geweest van moord of ernstig geweld. Ook in Europa maken de Eritrese vluchtelingen traumatische ervaringen mee, bijvoorbeeld in de slechte opvangsituaties in Italië, of bijvoorbeeld geweld in opvanglocaties. Veel vluchtelingen maken zich ook ernstige zorgen over familieleden die zijn achtergebleven in Eritrea en die nog op reis zijn of vast zitten in Israël, Sudan of Libië.

Het feit dat nieuwe vluchtelingen niet direct aan het werk kunnen om familie te helpen kan stressvol zijn, maar ook het asielproces, de invloed van de lange arm van Eritrea, het proces van inburgering en het leren van een nieuwe taal kunnen heel zwaar zijn. Ook Eritreeërs die al langer in Nederland wonen worden geraakt door trauma's. Dit omvat zowel hun eigen trauma's, die ze bijvoorbeeld hebben opgelopen tijdens de onafhankelijkheidsstrijd, maar ook door de traumatische ervaringen die de huidige golf van vluchtelingen doormaakt. Bijna iedereen heeft wel familie en vrienden in Eritrea of die de reis naar Europa maken. Zij maken verdwijningen mee, worden geconfronteerd met berichten over vreselijke misdaden, of moeten losgeld betalen aan mensenhandelaren om familieleden en vrienden te bevrijden.

Deze ervaringen resulteren in zowel fysieke als mentale trauma's voor de meerderheid van de slachtoffers. Ze hebben ook effect op de gehele Eritrese gemeenschap.

Posttraumatische stress-stoornis

De effecten van traumatische ervaringen kunnen ernstig zijn en kunnen permanente effecten teweegbrengen. Het ondergaan van traumatische ervaringen kan leiden tot posttraumatische stress-stoornis (PTSS). Mensen met PTSS ervaren symptomen die stress of beperkingen veroorzaken in hun dagelijks leven. Ze kunnen bijvoorbeeld traumatische ervaringen constant herbeleven en dingen die hen kunnen herinneren aan trauma's vermijden. Ze kunnen ook relatief ongevoelig raken of juist signalen van verhoogde opwindings vertonen. Vlak na de

traumatische ervaring kunnen slachtoffers andere symptomen vertonen. Ze kunnen verdoofd zijn en onbewust van hun verwondingen. Het is mogelijk dat ze trauma's beleven als in een droom of alsof ze uit hun eigen lichaam zijn getreden. Als de traumatische ervaring niet voldoende is verwerkt (bijvoorbeeld vanwege een gebrek aan ondersteuning of interventie), kunnen slachtoffers significante veranderingen ondergaan. Ze kunnen bijvoorbeeld hun gewoontes en zienwijzen veranderen, of hun relaties en besluitvorming. Daarbij kunnen ze zelfdestructief gedrag vertonen zoals verslaving, wat ook veel voorkomt onder Eritrese vluchtelingen in Nederland. Getraumatiseerde mensen kunnen erg gevoelig worden en vinden het daarbij soms moeilijk om hun emotionele reacties te controleren. As gevolg reageren ze vaak overdreven sterk zonder dit te realiseren. Dit kan hun persoonlijke, sociale en professionele perspectieven en relaties aantasten.

Mensen met de diagnose PTSS vertonen ten minste een maand lang symptomen. Echter, dit betekent niet dat slachtoffers direct symptomen vertonen. De symptomen beginnen mogelijk pas maanden of zelfs jaren na de gebeurtenis.

Diepgaande interviews en een test om PTSS-niveaus aan te tonen laat zien dat overlevenden van mensenhandel in de Sinaïwoestijn die zware martelingen hebben ondergaan symptomen vertonen die geassocieerd zijn met trauma en PTSS. Sterker nog, alle Sinaï-overlevenden die werden getest hadden een score die indicatief is voor PTSS. Velen behaalden een dusdanig hoog niveau dat zij er wellicht permanent last van zullen hebben. Dit geldt in alle waarschijnlijkheid ook voor de slachtoffers van mensenhandel die zijn mishandeld en afgeperst, net als voor mensen die gevangen zijn genomen door milities of terroristische groeperingen, of mensen die slachtoffer of getuige zijn geweest van moord, mishandeling en seksueel geweld. Slachtoffers ervaren onder andere problemen in hun relaties, depressie, slaapstoornissen, eetstoornissen, gebrek aan vertrouwen en zelfvertrouwen. Vooral de gedachten aan hun familie en vrienden die enorme bedragen moesten lenen en verzamelen, houdt de slachtoffers 's nachts vaak wakker. Velen voelen zich schuldig en zijn gestresseerd vanwege hun geldschuld. Velen maken zich zorgen over hun gezondheid in de toekomst. Een steeds terugkerend thema betreft de zorgen over hun vermogen om een relatie aan te gaan en kinderen te krijgen. Het is alsof ze hun eigen lichaam niet langer begrijpen of vertrouwen, vooral in relatie tot de lange-termijn consequenties van hun traumatische ervaringen in de toekomst.

De kwetsbaarheid van Eritrese vluchtelingen is wellicht verhoogd vanwege eerdere traumatische ervaringen en een stressvolle opvoeding. Er is aangetoond dat zulke eerdere ervaringen de kwetsbaarheid van individuen voor PTSS verhogen. De Eritreeërs waren Eritrea ontvlucht op zoek naar een beter leven; velen vluchtten voor politieke en religieuze repressie of de oneindige nationale dienstplicht. Velen werden zelf vervolgd of waren getuige van de vervolging van anderen. Ze leefden allemaal onder een zeer autoritair regime, dat de populatie van Eritrea

bestuurt door middel van angst. Daarbij hebben vele slachtoffers traumatische ervaringen gehad tijdens hun reis. Vooral trauma's gedurende de kindertijd zijn belangrijke indicatoren voor gevoeligheid voor PTSS. Zulke trauma's zijn veelvoorkomend onder Eritrese vluchtelingen. Veel families in Eritrea staan zwaar onder druk vanwege de situatie in Eritrea en ouders kunnen niet altijd voldoende zorgen voor hun kinderen. De trauma's van Eritrese vluchtelingen moeten dus worden gezien in relatie tot de trauma's die ze al in het verleden hebben ervaren. De locaties waar Eritrese vluchtelingen onderweg verblijven zijn vaak onveilig of ze verblijven in vluchtelingenkampen waar er een gebrek aan professionele ondersteuning is. Ook in landen van bestemming schiet de hulpverlening vaak tekort, omdat er weinig kennis is over de situatie van Eritreeërs en hun culturele achtergrond. Dit gaat gepaard met het feit dat Eritrese vluchtelingen zelf erg terughoudend zijn in het zoeken van hulpverlening. Daardoor blijven opgelopen trauma's onverwerkt en zijn ze kwetsbaar voor bijkomende trauma's of op het overbrengen van hun traumatische ervaringen op de volgende generatie.

Fysieke trauma's

Bovenop de mentale trauma's hebben de slachtoffers van mensenhandel vaak medische aandoeningen in verband met fysieke martelingen. Jaren nadat ze vrij zijn gekomen hebben ze vaak nog steeds pijn als gevolg van de martelingen. Ze hebben vaak littekens, verminkingen of handicaps. Velen hebben dringend behoefte aan medische hulp. Daarbij hebben de littekens en andere zichtbare sporen op de lichamen van slachtoffers een grote impact op hun zelfvertrouwen en gevoel van eigenwaarde. Los van de fysieke pijn en ongemak die de verwondingen veroorzaken, zorgen ze er ook voor dat sommige slachtoffers zelfvertrouwen verliezen en zichzelf isoleren van anderen.

Tijdens hun reis en vooral in situaties van mensenhandel hebben zowel mannen als vrouwen vaak zware seksuele mishandeling ondergaan. Vooral voor mannen lijkt het een taboe om hierover te spreken. Als mannen er wel over spreken tonen ze hun bezorgdheid over bijvoorbeeld hun seksuele gezondheid en de mogelijkheid zich voort te planten. Voor vrouwen lijkt vooral stigmatisering een groot probleem. Slachtoffers van seksuele mishandeling lopen het risico uitgestoten te worden en hun kansen om een partner te vinden lijken zwaar te zijn verminderd.

Collectief Trauma

Grote rampen hebben niet alleen effect op de primaire slachtoffers, maar ook op de bredere gemeenschap. De traumatisering van de bredere gemeenschap wordt cultureel of collectief trauma genoemd. Waar individuele trauma's effect hebben op psyche van de individu, heeft collectief trauma effect op de collectieve banden en identiteiten, de cultuur en het narratief van een groep. Collectief trauma werkt als een subtiele vorm van shock. De betrokkenen realiseren zich gaandeweg dat de gemeenschap niet meer in staat is te functioneren als effectieve bron van ondersteuning en dat een deel van hun identiteit is verdwenen.

In de Eritrese gemeenschap is sprake van collectief trauma. De wredeheden in Eritrea en onderweg hebben niet alleen veel directe, maar ook veel indirecte slachtoffers gemaakt. Sociale media en verspreiding via nieuws, radio en verhalen heeft ervoor gezorgd dat bijna iedereen in de Eritrese gemeenschap in aanraking is gekomen met traumatiserende verhalen en beelden. Sommige mensen zijn heel direct in aanraking gekomen, bijvoorbeeld voordat ze zijn gebeld door een mensenhandelaar in Libië, of daarvoor in de Sinaï. Degenen die gebeld worden moeten getuigen zijn van ondragelijke pijn, hulpeloosheid en vernedering van hun geliefden en daarbij komt de stress van het inzamelen van geld. Zelfs als het gevraagde bedrag bij elkaar is geschaapt is de vrijlating en veiligheid van de geliefde geen zekerheid, omdat ze kunnen worden doorverkocht aan een volgende mensenhandelaar of kunnen omkomen. Om bewustzijn van de mensenhandel te verhogen en om losgeld te verzamelen zijn deze telefoongesprekken vaak verspreid via sociale media en uitgezonden via satellietradio-uitzendingen vanuit de diaspora. Hierdoor komt bijna elke Eritreeër in aanraking met de wredeheden die plaatsvinden.

De berichten op sociale media worden constant rondgestuurd, gedeeld en onder de aandacht gebracht. Het gaat bijvoorbeeld om nieuwsberichten over onthoofdingen van Eritreeërs in Libië – inclusief foto's -, berichten over kinderen die onderweg zijn ontvoerd, beelden van zinkende boten in combinatie met berichten wie er aan boord waren en andere beelden van wredeheden. Sociale media worden gebruikt in een poging om mensen op te sporen die zijn vermist. Berichten over mensen die zijn overleden worden ook veel via sociale media verspreid. Ook het nieuws over wat er gebeurt in Eritrea wordt op de voet gevolgd. Voorbeelden van berichten zijn foto's van Eritreeërs die binnen het land verdwenen of opgepakt zijn. Dit betekent dat mensen in de Eritrese gemeenschap steeds weer worden geconfronteerd met traumatische gebeurtenissen. Dit alles kan niet alleen eigen ervaringen oproepen, maar levert ook veel angst op voor vrienden, kennissen en familie die nog in Eritrea of onderweg zijn. Omdat zoveel mensen vluchten uit Eritrea is er constant wel iemand om je zorgen over te maken.

Daarbij komt dat veel Eritreeërs van hun familie zijn gescheiden. Soms is familie uit eigen wil achtergebleven, maar het kan ook zijn dat familie is achtergebleven omdat er geen geld was of omdat het te gevaarlijk was. Er zijn verhalen van moeders die hun kinderen bij anderen hebben achtergelaten, maar waarvan ze later niets meer hebben gehoord. In veel gevallen heerst onzekerheid, vooral bij verdwijningen. Veel families en vrienden krijgen nooit zekerheid over de dood van een geliefde. Ze moeten na lange tijd van het ergste uitgaan, maar zonder zekerheid kan het rouwproces complex zijn en leiden tot symptomen van PTSS. Symptomen zijn angst, depressie, gevoelens van schuld, indringende herinneringen en moeilijkheden in beslissingsprocessen, vooral in levenskeuzes.

Veel mensen hebben naast hun geliefden ook veel eigendommen verloren. De prijs om de smokkelaars te betalen is hoog, en als een familielid of vriend in de handen valt van een mensenhandelaar moet er losgeld worden betaald. Veel mensen binnen de Eritrese gemeenschap hebben veel van hun eigendommen moeten verkopen en leningen moeten afsluiten, soms met onredelijk hoge rente. Het verlies van eigendommen kan het moeilijk maken om om te gaan met traumatische gebeurtenissen. Het verlies van eigendommen veroorzaakt stress. In gevallen van mensenhandel treft het vaak de financiële situatie en het welzijn van hele gemeenschappen, omdat ze proberen om collectief het losgeld voor leden van de gemeenschap bij elkaar te krijgen. De financiële impact van het verzamelen van losgeld kan een grote impact hebben op de armere leden van de gemeenschap. Deze mensen kunnen daarom last krijgen van angst, vermindering in sociale omgang, verminderde interesse in het leven en gevoelens van isolatie en sociale exclusie.

Dit alles heeft geleid tot een situatie waarbij de gehele Eritrese samenleving getraumatiseerd is in een klassiek geval van collectief trauma. Deze ervaring zou wel eens een hoeksteen kunnen worden in het narratief van Eritreeërs, met effect op hun overtuigingen en identiteit, voor deze generatie en voor volgende generaties. In dit geval is interventie en ondersteuning op het niveau van de individu dus niet genoeg. Het is dan ook belangrijk om de trauma's te begrijpen en aan te pakken op het niveau van de gemeenschap. Het herstellen van functionerende familie-eenheden en de bredere gemeenschap is vooral belangrijk voor het herstel van de sociale, economische en politieke structuren die getroffen kunnen zijn.

Verlies van identiteit

De traumatische ervaringen veroorzaken ook verlies van geloof en identiteit (zowel individuele als collectieve identiteit). Eritreeërs voelen zich vaak zwaar in de steek gelaten, zowel door hun overheid als door de internationale gemeenschap, die weinig gevolg lijkt te geven aan de wreedheden die openlijk gepleegd worden. De effecten van deze ervaring zijn niet alleen zorgelijk voor de huidige Eritreeërs, maar ook voor de toekomst, waaronder de toekomst van vele Eritrese gemeenschappen in de diaspora. Beschadigde identiteit kan via verschillende reacties worden uitgedragen, bijvoorbeeld woede, paranoia, en rechtvaardiging voor acties die worden genomen onder het mom van 'zelfbescherming'. De weinige aandacht die wordt gegeven aan slachtoffers heeft geleid tot het negeren van hun ervaringen. Het gevoel dat ze genegeerd en niet begrepen worden vergroot de gevoelens van woede, depressie en het verdriet van hen en hun gemeenschappen.

Uiteindelijk leiden traumatische ervaringen tot beschadiging van de percepties van de slachtoffers over zichzelf en de wereld. De pijn kan jarenlang blijven voortduren, wat impact heeft op cognitie en gedrag. Het kan ook impact hebben op hun gevoel van gemeenschap en zelfs op nationale waarde en vertrouwen in anderen. Dit alles kan het voor de gemeenschap moeilijk maken zich te herstellen.

Een aantal aspecten van de traumatische ervaringen voor Eritrese vluchtelingen zijn vooral cruciaal voor het creëren van collectieve trauma's. Het feit dat de traumatische ervaringen meestal worden veroorzaakt door mensen heeft individuen en gemeenschappen wellicht ernstiger getroffen dan een natuurramp zou hebben gedaan. Wreedheden die veroorzaakt zijn door mensen kunnen minder dragelijk zijn omdat ze hadden kunnen worden vermeden, of omdat ze gevoelens van verraad en verlatenheid oproepen. Getraumatiseerde personen kunnen hun fundamentele aannames over zichzelf en de wereld betwijfelen. De wereld wordt hierdoor een onzekere plek en het vertrouwen in de mensen om hen heen kan hier zwaar onder lijden, wat leidt tot vervreemding van voormalige vrienden.

Wanneer een traumatische reeks van gebeurtenissen zich blijft voortzetten over een langere tijdsperiode, kunnen de aanpassingen en veranderingen om hier mee om te gaan leiden tot schade aan de nationale identiteit. Op nationaal niveau hebben de traumatische ervaringen van Eritrese vluchtelingen, vooral door de mensenhandel, het narratief van de Eritrese gemeenschap getroffen. Een volledige generatie van Eritreeërs, geboren en getogen na de onafhankelijkheid van Eritrea, kent zichzelf alleen maar als slachtoffers van wreedheden en ongewenste vluchtelingen.

Collectief trauma kan een cruciale rol spelen in het versnellen van maatschappelijke veranderingen. Onder andere kan collectief trauma leiden tot structureel en individueel geweld. Mensen verliezen hun vermogen om te reageren op de patronen van bedreigingen en kansen, wat leidt tot verzwakte besluitvorming op alle niveaus – waaronder nationale beleidsvorming en wetgeving. Dit kan leiden tot cycli van fragmentatie in de samenleving, wat de voorge-noemde problemen vergroot. Dit is zorgelijk voor Eritrea, omdat de implicaties van collectief trauma kunnen zorgen voor verhoging van de bestaande spanningen. Het kan ook leiden tot het heropenen van oude wonden veroorzaakt door de onafhankelijkheidsoorlog, die een schaduw heeft geworpen over de recente geschiedenis van het land.

Verder lezen

American Psychiatric Association. (2000). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. Washington, DC: American Psychiatric Association.

Boss, P. (2000). Ambiguous Loss: Learning to Live with Unresolved Grief. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Cairns, E., en Wilson, R. (1991). Northern Ireland: Political Violence and Self-Reported Physical Symptoms in a Community Sample. Journal of Psychosomatic Research, 35(6), 707–711.

Carr, S. (2011, 6 dec). Rights Groups: Hundreds of Refugees Held Hostage in Sinai "Torture Camps". Egypt Independent. Geraadpleegd 19 januari 2017, van <http://www.egyptindependent.com/news/rights-groups-hundreds-refugees-held-hostage-sinai-torture-camps>

Gampel, Y. (1988). Facing War, Murder, Torture and Death in Latency. *Psychoanalytic Review*, 75(4), pp. 499–509.

Herman, J. L. (1997). *Trauma and Recovery: The Aftermath of Violence – From Domestic Abuse to Political Terror*. New York City, NY: Basic Books.

Janoff-Bulman, R. (1989). Assumptive Worlds and the Stress of Traumatic Events: Applications of the Schema Construct. *Social Cognition*, 7(2), pp. 113–136.

Levine, P.A. (2008). *Healing Trauma: A Pioneering Program for Restoring the Wisdom of your Body*. Louisville, CO: Sounds True.

MEDU (2016). Exodi: migratory routes from Sub-Saharan countries to Europe. Interactive web map. Esodi. Geraadpleegd op 14 april 2017, van <http://esodi-medu.s3-website-eu-central-1.amazonaws.com/>

Pastor, L.H. (2004). Culture as Casualty: Examining the Causes and Consequences of Collective Trauma. *Psychiatric Annals*, 34(8), pp. 616–622.

Shamai, M. (2015). *Systemic Interventions for Collective and National Trauma: Theory, Practice, and Evaluation*. New York City, NY: Routledge.

Sztompka, P. (2000). Cultural Trauma: The Other Face of Social Change. *European Journal of Social Theory*, 3(4), pp. 449–466.

Van der Kolk, B. A. en McFarlane, A. C. (1996). The Black Hole of Trauma. In B. A. Van der Kolk, A. C. McFarlane & L. Weisaeth (Eds.), *Traumatic Stress: The Effects of Overwhelming Experience on Mind, Body and Society* (pp. 3–23). New York City, NY: Guilford Press.

Van Reisen, M. E. H., Estefanos, M., en Rijken, C. R. J. J. (2012). *Human Trafficking in the Sinai. Refugees Between Life and Death*. Oisterwijk, NL: Wolf Legal Publishers.

Van Reisen, M. E. H., Estefanos, M., en Rijken, C. R. J. J. (2014). *The Human Trafficking Cycle: Sinai and Beyond*. Oisterwijk, NL: Wolf Legal Publishers.

Van Reisen, M. E. H. en Mawere, M. (2017). Human Trafficking and Trauma in the Digital Era: The Ongoing Tragedy of the Trade in Refugees from Eritrea. Bamenda, Cameroon: Langaa RPCIG.

Van Reisen M. E. H. en Rijken, C. R. J. J. (2015). Sinai Trafficking: Origin and Definition of a New Form of Human Trafficking. *Social Inclusion*, 3(1), pp. 113–124.

Yehuda, R. (1997). Sensitization of the Hypothalamic-Pituitary-Adrenal Axis in Posttraumatic Stress Disorder. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 821(1), pp. 57–75.

Gezondheid onder Eritrese vluchtelingen

Susan Höfner

Hoofdstuk

14

Meest voorkomende problemen

Een recente studie door het Nederlandse expertisecentrum gezondheidsverschillen, Pharos, toonde aan dat de meest voorkomende fysieke gezondheidsproblemen bij Eritrese vluchtelingen scabiës (schurft), malaria en chronische hepatitis C zijn.

Scabiës is een redelijk onschuldige en makkelijk te behandelen infectieziekte. De symptomen kunnen echter heel vervelend en hardnekkig zijn. Hoewel behandeling vaak effectief is, kan de ziekte weer terugkomen. Het komt daarom veel voor onder Eritrese vluchtelingen die in opvangcentra zitten of hebben gezeten waar ze dicht op elkaar wonen en bedden of soms ook kleren delen.

Malaria is een veelvoorkomende ziekte in Eritrea. De malariasoort 'Malaria falciparum' is met 85% van de gevallen de meest voorkomende soort, zegt Pharos, maar ook de soort 'Plasmodium vivax' komt vaak voor met 15% van de gevallen. Deze laatste soort is ernstiger omdat er jaren na de eerste infectie nog aanvallen van malaria kunnen voorkomen. Dit komt omdat pathogenen van de ziekte kunnen achterblijven in het lichaam nadat de eerste aanval is afgeweerd. Een studie in Zweden heeft een link gelegd tussen de toename van malaria in Zweden en het aantal vluchtelingen van Eritrese afkomst in het land.

Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie is de prevalentie van Hepatitis C vrij hoog (5-10%) in Eritrea. De virusinfectie veroorzaakt ontstekingen in de lever. Ook behoort Eritrea tot de hoog-risicolanden wat betreft tuberculose, een bacteriële infectieziekte die vooral leidt tot infectie van de longen, hoewel het vooral in mensen met een verminderd afweersysteem ook kan leiden tot infectie buiten de longen, bijvoorbeeld in de longvliezen of het centrale zenuwstelsel. De studie van Pharos liet zien dat Eritrese vluchtelingen in vergelijking met vluchtelingen van andere origine een hoger risico lopen om actieve infectie als gevolg van tuberculose te ontwikkelen. Het gaat hierbij om ongeveer 1 of 1.5 procent van de Eritrese vluchtelingen. In de afgelopen jaren is de dekking van vaccinaties in Eritrea onder kinderen in hun eerste levensmaanden toegenomen.

Seksuele en reproductieve gezondheid

De meerderheid van de Eritrese vluchtelingen weet weinig over seksuele en reproductieve gezondheid. Volgens een studie door het Eritrese statistiekbureau, waarvan de cijfers met zekere voorzichtigheid moeten worden benaderd omdat deze niet onafhankelijk kunnen worden bevestigd, kent 90% van de Eritrese mannen en vrouwen ten minste één anticonceptiemethode. Het gebruik van anticonceptiemiddelen als condooms en de pil is echter laag, ook omdat een groot aantal kinderen vaak gewenst is. Het gebruik van anticonceptiemiddelen is het hoogst onder seksueel actieve vrouwen in de leeftijdsgroep van 35-39 waar 9.6% zegt middelen voor gezinsplanning te gebruiken. Het gebruik van condooms bij mannen blijft

echter volgens de enquête gemiddeld laag (1.3%) en komt ook niet hoger dan 50% in alle leeftijdsgroepen van seksueel actieve ongetrouwde vrouwen. Dit duidt wellicht op een gebrek aan kennis onder Eritreeërs wat betreft seksuele en reproductieve gezondheid, in het bijzonder wat betreft seksueel overdraagbare aandoeningen. In een interview met Pharos zei een jonge Eritrese vluchteling het volgende:

“In Eritrea is alleen het condoom als voorbehoedsmiddel toegestaan, tabletten [de anticonceptiepijl] zijn alleen toegestaan als je getrouwd bent, maar over het algemeen weten we daar niets van af. In Nederland leerde ik van vriendinnen over tabletten en (hormoon)injecties. Maar in het begin ben je bang om die te gebruiken, omdat je niet goed weet wat het is. Het is heel belangrijk dat we leren over geslachtsziektes! In Eritrea is hier wel voorlichting over, maar de focus ligt alleen op HIV. Als mensen wisten wat voor een lange lijst aan ziektes je kunt krijgen, zouden ze echt wel voorzichtiger zijn.” (Pharos, p. 17-18)

Pharos' studie over Eritrese vluchtelingen in Nederland liet zien dat Eritreeërs die secundair onderwijs hadden gevolgd in Eritrea lessen hadden gehad over voortplanting en reproductieve gezondheid. Desondanks leek deze educatie vaak incompleet. Streng sociale controle in gemeenschappen waarin seks, en ook onderwerpen als homoseksualiteit, als taboe worden gezien maakt dit tot een moeilijk onderwerp waar vaak niet openlijk over wordt gesproken. Het onderwerp is ook specifiek gevoelig voor jonge vrouwen en meisjes, omdat maagdelijkheid een belangrijke norm is, met name op het platteland.

De enquête uitgevoerd door het Eritrese statistiekenbureau in 2010 liet zien dat er voor veel mensen misvattingen bestaan over de periode waarin een vrouw vruchtbaar is. Veel mensen die periodieke onthouding gebruiken als anticonceptiemethode denken dat de periode vlak na de menstruatie de meest vruchtbare periode is in de menstruatiecyclus. Dit toont aan dat er een gebrek aan kennis bestaat wat betreft de vrouwelijke menstruatiecyclus en laat zien dat vrouwen een belangrijk gebrek aan kennis kunnen hebben die essentieel is voor vrouwelijke gezondheid en geboortebeperving. Dit gebrek aan kennis maakt jonge Eritrese vrouwen kwetsbaar voor ongewenste en ongeplande zwangerschappen.

De studie van Pharos toont aan dat er grote misverstanden bestaan over contraceptie en seksuele activiteiten, vooral bij jonge Eritrese vrouwen, met als resultaat dat de vrouwen soms meerdere abortussen moeten ondergaan. Één van de sleutelpersonen in het onderzoek vertelde Pharos het volgende:

„Ze zeggen niet direct wat er is. Ze zeggen bijvoorbeeld: ik ben ziek. Ik moet dan vragen waar het pijn doet en wat er is gebeurd. Je moet heel erg doorvragen. Ze zijn niet goed geïnformeerd over wat een abortus eigenlijk is. Ze weten wel dat het vruchtje wordt weggehaald, maar ze begrijpen niet goed dat het om abortus gaat. Ik bedoel dan welk effect het kan hebben. Ik ken

een meisje dat al een keer abortus heeft laten plegen, vervolgens weer zwanger is geworden en nu weer een abortus laat doen. Toen heb ik haar persoonlijk gevraagd: weet je wel wat een abortus is? Volgens haar is het niet zo erg als iedereen denkt. Voor haar is een abortus gewoon heel normaal.” (Pharos, p. 18)

Deze houding wordt versterkt door de overtuiging onder Eritrese vrouwen dat de verantwoordelijkheid voor contraceptie bij de man ligt, terwijl praten over seksualiteit en contraceptie ook gezien wordt als te privé om openlijk over te praten onder mannen. Vragen om, of geven van, advies aan vrienden kan geïnterpreteerd worden als bemoeienis met iemands privéleven en kan ook iemands reputatie beschadigen.

Volgens Pharos is een gesprek over seksualiteit het makkelijkst te voeren als het onderwerp wordt geïntegreerd met een ander onderwerp. Het aansnijden van onderwerpen als gezondheid of integratie kan een kans bieden om te praten over seksualiteit en bescherming op een manier die beter binnen de cultuur past.

Het overgrote deel van Eritrese mannen is besneden (circumcisie) in Eritrea, voor religieuze en culturele redenen. Volgens de enquête van het Eritrese statistiekbureau is dat zelfs 98% van de mannen tussen de 15-49. Hoewel er bij de operatie een kans is op complicaties, is de operatie meestal niet erg ingrijpend en volgens sommige onderzoeken kan het de kans op besmetting met HIV verlagen. Vrouwenbesnijdenis is echter ook zeer veelvoorkomend onder Eritrese vrouwen en heeft grote gevolgen voor fysieke en psychologische gezondheid van meisjes en vrouwen. In het volgende stuk wordt hier uitgebreid op ingegaan.

Vrouwenbesnijdenis

Vrouwenbesnijdenis omschrijft verschillende types van rituele operaties uitgevoerd op vrouwelijke genitaliën. Vrouwenbesnijdenis, in het Engels ook wel Female Genital Cutting (FGC) of Female Genital Mutilation (FGM) genoemd, wordt vaak uitgevoerd in Eritrea, voor traditionele, religieuze of esthetische redenen. Het wordt gezien als belangrijk voor sociale acceptatie, betere kansen voor het huwelijk, of om geaccepteerd te worden binnen een religieuze gemeenschap. Hoewel de enquête van de Eritrese statistiek-organisatie aantoonde dat de meeste Eritrese vrouwen én mannen geen voordelen van vrouwenbesnijdenis zien, blijft het in de praktijk toch gebeuren vanwege de diepe wortels in traditie en de sociale druk om deze traditie voort te zetten.

In Eritrea wordt de besnijdenis meestal uitgevoerd door een traditionele ‘besnijder’. Meisjes ondergaan de operatie vaak voor ze vijf jaar oud zijn. Vele worden besneden binnen de eerste acht dagen na hun geboorte, waardoor het vrij gebruikelijk is dat vrouwen zich niet kunnen herinneren wanneer ze de operatie hebben ondergaan. De gebruiken verschillen afhankelijk

van wie de besnijdenis uitvoert. Er kan echter onderscheid worden gemaakt tussen drie brede types van besnijdenis: clitoridectomie, excisie, en infibulatie (binnen de Wereldgezondheidsorganisatie geclassificeerd als type I, II en III). Clitoridectomie wordt onderverdeeld in twee klassen, waarbij de eerste verwijdering van de clitorishoed betreft en de tweede klasse de volledige of gedeeltelijke verwijdering van het zichtbare deel van de clitoris. Excisie is het wegsnijden van de binnenste schaamlippen, soms met volledige of gedeeltelijke verwijdering van de clitoris en soms met volledige of gedeeltelijke verwijdering van de buitenste schaamlippen. De meest extreme vorm van vrouwenbesnijdenis is infibulatie (of faraonische besnijdenis). Bij deze besnijdenis worden de binnenste en/of buitenste schaamlippen verwijderd en de vaginale opening wordt vernauwd door de binnenste of buitenste schaamlippen aan elkaar te verbinden, soms met draad of andere materialen.

Volgens het onderzoek van Pharos ondergaat 89% van de vrouwen in Eritrea besnijdenis. In 38% van de gevallen gaat het om de meest extreme vorm van besnijdenis, infibulatie. Het gaat daarbij meestal om vrouwen die van rurale gebieden komen. 52% van de vrouwen, vooral uit de steden, ondergaat cliterectomie (type I) of andere beschadigende procedures aan de vrouwelijke genitaliën voor niet-medische redenen. Deze andere procedures, ook wel aangeduid als type IV door de Wereldgezondheidsorganisatie, zijn bijvoorbeeld het doorboren, snijden, of dichtschrœien van de vrouwelijke genitaliën. Sinds 2007 is het in Eritrea verboden om vrouwelijke besnijdenis toe te passen en de verwachting is dat dit heeft gezorgd voor een daling van de nieuwe besnijdenissen. Pharos schat echter in dat op dit moment zo'n 50% tot 75% van de Eritrese vrouwen en meisjes die in Nederland wonen besneden zijn.

Vrouwelijke besnijdenis gaat vaak samen met acute of lange-termijn gezondheidsklachten en de gevolgen staan erom bekend erg pijnlijk te zijn voor de vrouwen en meisjes die besneden zijn. Bij de procedure in Eritrea gebruiken traditionele 'besnijders' vaak instrumenten die worden gebruikt en hergebruikt zonder sterilisatie. Dit verhoogd het risico voor meisjes en vrouwen op infectie met het HIV virus. Vrouwelijke besnijdenis kan ook een erg traumatische ervaring zijn. Vaak bloeden de slachtoffers hevig en de operatie gaat soms gepaard met verwondingen aan omliggende lichaamsdelen en weefsels. In sommige gevallen kan de besnijding zelfs tot de dood leiden door shock in verband met bloedverlies of neurogene shock in verband met pijn, trauma of infectie. Genitale infectie kan ernstige vormen aannemen en kan zwelling van het weefsel veroorzaken wat vaak het geneesproces in de weg staat. Genezing na de procedure kan ook erg pijnlijk zijn en abnormale littekenvorming en slechte genezing van de wond kan verdere gezondheidsklachten veroorzaken op lange termijn. Het gaat dan onder andere om levenslange problemen met urineren, zoals bijvoorbeeld urineretentie of pijn bij het plassen. Dit verhoogd levenslang het risico op terugkerende infecties. Infecties aan de genitaliën, die vaak gepaard gaan met chronische pijn, ongewone vaginale afscheiding, jeuk, cystes, abcessen, en zweren, kunnen een negatief effect hebben op de

voortplantingsorganen van volwassen vrouwen. Daarom zijn gezondheidsproblemen zoals chronische bekkenontsteking, menstruatieproblemen zoals onregelmatige of pijnlijke menstruatie en problemen met het achterblijven van bloed vrij veelvoorkomend onder vrouwen die besnijdenis hebben ondergaan.

Besnijdenis hindert ook de seksuele gezondheid van vrouwen, het heeft een negatief effect op gevoeligheid en seksueel verlangen, en kan pijn veroorzaken gedurende seks en penetratie. Bevallingen kunnen ook verder complicaties meebrengen. Dit kan zowel de baby als de moeder in gevaar brengen. De littekens veroorzaakt door besnijdenis kunnen soms inscheuren of moeten worden opengesneden om een geboorte mogelijk te maken. Deze problemen kunnen een bevalling verlengen of belemmeren en in de ergste gevallen kan dit leiden tot doodgeborene of dood van de pasgeboren baby.

Vrouwenbesnijdenis zorgt dus duidelijk fysiek voor zowel korte- als lange-termijn gezondheidsproblemen bij vrouwen, maar psychologische problemen kunnen net zo ernstig zijn. Vrouwen die een besnijdenis hebben ondergaan hebben een verhoogd risico op posttraumatische stressstoornis (PTSS), angststoornissen, en hebben een grote kans op depressie vanwege de traumatische ervaring van het besnijden, vaak op jonge leeftijd.

Vrouwenbesnijdenis is zoals eerder genoemd verboden in Eritrea sinds 2007. Hoewel dit wellicht het aantal besnijdenissen heeft doen afnemen, heeft het niet geleid tot een volledige stop. Velen in Eritrea zijn zich nog niet bewust van het verbod of negeren het. Het is ook aannemelijk dat vele mannen en vrouwen zich niet volledig bewust zijn van de risico's en consequenties van vrouwenbesnijdenis.

Mentale gezondheid en drugsgebruik

Vanwege de traumatische ervaringen, zoals marteling en andere vormen van onmenselijke en ontorende behandeling in Eritrea of op de vluchtroutes, hebben veel Eritreeërs last van psychologische problemen. In het hoofdstuk over trauma wordt dit uitgebreid besproken. In het kort kan dit leiden tot individuele problemen zoals gevoelens van weemoed, eenzaamheid, angst en depressie in combinatie met stress, zorgen en slapeloosheid. Collectief heeft de Eritrese gemeenschap ook last van de traumatische ervaringen binnen en buiten Eritrea. Deze mentale klachten kunnen een negatief effect hebben op sociale omgang. Sociale isolatie is een veelvoorkomend symptoom van mentale klachten. Hulpverleners die werken met vooral jonge Eritreeërs merken dat de groep vaak erg gesloten en argwanend is. Ondanks de schadelijke effecten die veel Eritreeërs hebben ondergaan in hun leven zijn ze terughoudend in het accepteren van hulp. Vooral praten over psychologische problemen is taboe en velen zijn bang voor het stigma dat dit met zich meedraagt. Dit maakt het moeilijk voor experts om problemen te identificeren en vast te stellen. Volgens Pharos hebben Eritrese vluchtelingen ook de neiging om hun eigen ervaringen in perspectief te zien en hun eigen lot te vergelijken met dat van hun metgezellen, die

dezelfde of soms zelfs 'ergere' ervaringen hebben. Vervolgens geven ze zichzelf de schuld voor de tegenspoed van anderen en blijven achter met de tergende vraag: "Waarom ik?" Dit zorgt voor veel mentale druk en in combinatie met de terughoudendheid ten opzichte van (professionele) hulp zorgt dit ervoor dat sommige Eritreeërs zelfmoord plegen als laatste toevlucht. Anderen proberen traumatische ervaringen te verwerken met alcohol of drugs.

In Eritrea wordt alcohol normaal gematigd gebruikt, vooral voor speciale gelegenheden en op feestdagen. Alcoholmisbruik onder Eritreeërs lijkt voornamelijk te ontstaan als zij Eritrea hebben ontvlucht. Alcoholmisbruik is in vluchtelingenkampen een toenemend probleem. Hier zitten vluchtelingen in een situatie met weinig hoop en zijn ze op zichzelf toegeschreven, zonder dingen die het leven een doel geven en zonder toekomstperspectief. Onder deze omstandigheden en in een omgeving met veel groepsdruk overschrijden veel Eritrese vluchtelingen hun limieten, volgens Pharos.

Hoewel het als redelijk normaal wordt gezien dat jonge vluchtelingen experimenteren met stimulerende middelen, kan drugsgebruik gevaarlijk oplopen in een omgeving waar mensen veel tijd hebben om na te denken, maar weinig te doen hebben, wat hen een gevoel van nutteloosheid kan bezorgen.

Verder lezen

Beelen, N. van (red.) (2016). 'Van ver gekomen...' Een verkenning naar het welzijn en de gezondheid van Eritrese vluchtelingen. Pharos. Geraadpleegd op: <http://www.pharos.nl/documents/doc/verkenning%20eritreers%20-van%20over%20gekomen...-pdf>

End FGM. European Network. (n.d.). What is FGM. End FGM. Geraadpleegd op <http://www.endfgm.eu/female-genital-mutilation/what-is-fgm/>

National Statistic Office Eritrea (NSO) & Fafo AIS. (2013). Eritrea Population and Health Survey 2010. National Statistics Office and Fafo Institute for Applied International Studies. Geraadpleegd op https://www.google.be/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKewioovf45efSAhVljpAKHe-wBgwQFggaMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.afro.who.int%2Findex.php%3Foption%3Dcom_docman%26task%3Ddoc_download%26gid%3D9731%26Itemid%3D2593&usg=AFQjCNFwcrGtyNAmhG6OkDPVa_VEBN8tXQ&bvm=bv.150120842,d.ZGg

World Health Organisation. (n.d.). Health Risks of Female Genital Mutilation (FGM). WHO: Sexual and Reproductive Health. Geraadpleegd op http://www.who.int/reproductive-health/topics/fgm/health_consequences_fgm/en/

World Health Organisation (2007). Classification of female genital mutilation. World Health Organisation. Geraadpleegd op 30 maart 2017, van <http://www.who.int/reproductivehealth/topics/fgm/overview/en/>

Generaties Eritrese vluchtelingen in Nederland

Hoofdstuk

15

Sennay Ghebreab

De eerste groep Eritrese vluchtelingen in Nederland arriveerde begin jaren 80. Deze groep vluchtte voor de Derg, de militaire regering die in 1974 in Ethiopië aan de macht kwam en een oorlog voerde tegen het verzet in Eritrea. Het ging veelal om jonge en daadkrachtige Eritrese gezinnen met kinderen, die gedurende hun vlucht gebruik maakten van allerlei door het Eritrese verzet opgezette vangnetten in Afrika en Europa. Zij kwamen naar Nederland met het idee om het Eritrese verzet op afstand te ondersteunen en in de toekomst terug te keren naar Eritrea. Goed georganiseerd vormden zij zelf ook weer een vangnet voor Eritreeërs die na hen naar Nederland kwamen.

Ook na de gewonnen oorlog tegen Ethiopië (1991) en Eritrea's onafhankelijkheid (1993) bleven Eritreeërs naar Nederland komen. Sommigen in het kader van gezinshereniging en anderen om in Nederland te kunnen studeren of werken. Weer anderen waren gevlucht voor de net gevormde Eritrese regering die voornamelijk bestond uit oud-strijders van de EPLF. Ook oud-strijders van de EPLF zelf bevonden zich onder de nieuwkomers die na 1993 in Nederland aankwamen. Zij kwamen veelal naar Nederland met de opdracht om de groeiende Eritrese gemeenschap in Nederland te besturen en de banden tussen hen en het vaderland te onderhouden.

De Eritreeërs die in de jaren '80 en '90 in twee stromen naar Nederland zijn gekomen vormen samen de eerste generatie Eritreeërs in Nederland. Het is onbekend hoe groot deze groep is omdat Eritreeërs, tot aan de onafhankelijkheid van Eritrea in 1993, automatisch de Ethiopische nationaliteit kregen. Geschat wordt dat er rond de eeuwwisseling ongeveer 5000 Eritreeërs in Nederland woonden.

**De EPLF splitste zich in 1971 af van de ELF, om de oorlog tegen Ethiopië aan te voeren, en raakte daardoor in een bittere onderlinge strijd met de ELF.
Veel oud-strijders van de ELF zijn na de oorlog uit angst voor represailles het land ontvlucht.**

De eerste onderzoeken betreffende eerste-generatie Eritreeërs verschenen tussen 2000 en 2005. Hierin werden Eritreeërs vergeleken met andere migrantengroepen met betrekking tot sociale contacten met Nederlanders, onderwijsprestaties, en participatie op de arbeidsmarkt. Deze onderzoeken schetsen een duaal beeld van eerste-generatie Eritreeërs. Aan de ene kant hebben zij de individuele wil en capaciteit om te integreren en participeren in de Nederlandse samenleving. Aan de andere kant voelen ze sociale en politieke druk om actief te zijn binnen de Eritrese gemeenschap. Sociale afwijzing, buitensluiting, politieke intimidatie en agressie door met name Eritrese zelforganisaties, hebben geleid tot een in zichzelf gekeerde gemeenschap waardoor goede integratie en participatie – met een gezonde doorstroming van school tot op

de werkvloer – wordt bemoeilijkt. Een uitvoerig onderzoek in 2016 in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bekrachtigt dit.

In tegenstelling tot de eerste generatie Eritreeërs, vluchtte de tweede generatie grotendeels voor hun eigen regering. De gruwelijke loopgravenoorlog tussen Eritrea en Ethiopië van 1998-2000 en het steeds repressiever wordende regime spoorden veel jonge oorlogsveteranen en dienstplichtigen aan om het land te ontvluchten gedurende de periode 2000-2010. Deze eerste vluchtelingenstroom leidde tot 5000 nieuwe Eritreeërs in Nederland. De tweede stroom, die in de periode na 2010 in Nederland aankwam, bestond uit meer dan 15.000 Eritreeërs die met name de onbeperkte militaire dienstplicht wilden vermijden.

Hoewel een deel van de tweede generatie redelijk goed geïntegreerd is en haar weg heeft gevonden in de Nederlandse samenleving, geldt voor de meesten dat ze een grote (kansen) achterstand hebben op de arbeidsmarkt. Uit een CBS-rapport van 2015, waarvoor onderzoek werd gedaan onder voormalige Eritrese asielzoekers, blijkt dat meer dan de helft van alle Nederlandse inwoners met een Eritrese nationaliteit leeft van een sociale uitkering. Hun afstand tot de Nederlandse arbeidsmarkt is relatief groot door het hoge percentage Eritreeërs dat de Nederlandse taal niet (voldoende) beheerst en het grote aantal Eritreeërs dat geen, een lage, of een ongeschikte opleiding heeft.

Bij de Eritreeërs die na 2010 in Nederland zijn aangekomen gaat het voornamelijk om jonge, soms minderjarige, vluchtelingen die zonder opleiding en perspectieven zijn opgegroeid in Eritrea en zonder ouders zijn gevlucht. Zij hebben tijdens hun vlucht geen beschikking gehad over vangnetten, zoals de eerste generatie Eritrese vluchtelingen, en zijn blootgestaan aan systematische uitbuiting, verkrachting, en marteling, vooral in Egypte en Libië. Na aankomst in Nederland kreeg deze groep ook nog eens te maken met onwetendheid, onbegrip en vijandigheid, zowel van de eigen Eritrese gemeenschap (ze werden 'landverraders' genoemd), als vanuit de Nederlandse samenleving (die er het woord 'gelukzoekers' voor vonden). Dit alles heeft voor velen geleid tot een stroef begin in Nederland.

Het leren van de Nederlandse taal, het behalen van een diploma en het vinden van werk vergt de nodige energie en doorzettingsvermogen. Het is hierbij van groot belang voor de integratie en participatie dat de Nederlandse overheid en gemeentes een op de Eritreeërs gericht beleid voeren met aandacht voor de vluchtervaring en culturele verschillen. Net zo belangrijk zijn burgerinitiatieven gericht op het in contact brengen van Eritreeërs en Nederlanders via activiteiten zoals kunst, sport, en kookavonden. Vooral voor het verwerken van traumatische ervaringen en voor zingeving vormen zulke activiteiten een voor de hand liggend uitgangspunt.

Verder lezen

DSP Groep Amsterdam & Universiteit Tilburg (2016). Niets is wat het lijkt: Eritrese Organisaties en Integratie. Geraadpleegd op https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/16pverit_Niets_is_wat_het_lijkt-DSP_2016.pdf

Gruijter, M. de en Razenberg, I. (2017). Verkenning: integratiekansen van Eritrese vluchtelingen in Nederland. Kennisplatform Integratie en Samenleving. Geraadpleegd op <https://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/integratiekansen-eritrese-vluchtelingen-nederland.pdf>

De lange arm van Eritrea

Hoofdstuk

16

Klara Smits

Introductie

De angst voor de ‘lange arm van het Eritrese regime’ is groot onder de Eritrese bevolking in Nederland. Maar wat houdt die lange arm eigenlijk in en wat gebeurt er in Nederland? Al eerder in dit boek werd het politieke beeld van Eritrea geschetst. Eritrea staat onder de macht van dictator Isaias Afewerki en de enige toegestane politieke partij, de PFDJ. Deze partij heeft echter ook in het buitenland veel macht en invloed. De Eritrese diaspora staat onder constante controle van het Eritrese regime, vaak via zogenaamde massaorganisaties zoals de jeugdafdeling van de PFDJ, de YPFDJ en de National Union of Eritrean Women (NUEW). Vooral de tegenstanders van het regime leven onder constante angst en druk, bijvoorbeeld vanwege bedreigingen, intimidatie en zelfs geweld. Elke Eritreeër in Nederland die al dan niet uit vrije wil nog zaken heeft in Eritrea, krijgt te maken met de autoriteit van de PFDJ. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren als Eritreeërs in de diaspora geld willen overmaken naar familie, als zij nog familie bezit hebben in Eritrea, of als ze papieren nodig hebben voor hun asielaanvraag. Daarbij moeten Eritreeërs in de diaspora 2% van hun inkomsten afstaan in de vorm van belasting, zelfs als men bijvoorbeeld in de bijstand zit. Deze diasporataks en andere bijdragen aan het regime worden aangeduid als een vrijwillige bijdrage voor de opbouw van Eritrea, maar worden vaak onder druk betaald.

Ook in Nederland is deze macht en invloed in hoge mate aanwezig. Parallellen kunnen worden getrokken met de lange arm van de Turkse overheid, die onder veel Nederlanders beter bekend is. Net als bij Turkije zijn er in Nederland aanhangers van het Eritrese regime, al dan niet onder druk. Deze invloed wordt door de Nederlandse overheid als ongewenst gezien, maar deze is lastig te bestrijden.

Rechtszaken en onderzoek in Nederland

De lange arm van Eritrea kwam onder de aandacht in de Nederlandse media toen zij aan het begin van 2016 verslag deden van de intimidatie en dreigingen van de Eritrese bevolking in Nederland, maar ook intimidatie van mensen buiten de gemeenschap, zoals journalisten en academici die zich kritisch uitlaten. De aanleiding van deze media-aandacht waren enkele rechtszaken die waren aangespannen door Meseret Bahlbi, de voormalige voorzitter van de YPFDJ in Nederland, en een bevriende activist. De eerste rechtszaak werd aangespannen tegen Professor Mirjam van Reisen (redacteur van dit boek), die zich in een radio-interview had uitgelaten over problematiek rondom Eritrese tolken.

De problematiek rondom Eritrese tolken was aan het licht gebracht door Sanne Terlingen, journalist bij OneWorld, die artikelen publiceerde over de banden die enkele tolken hadden met het Eritrese regime.

De rechter achtte het op basis van het bewijs voldoende aannemelijk dat er een link bestaat tussen de PFDJ en de YPFDJ. De rechter gaf vervolgens aan dat de YPFDJ als de “verlengde arm

van een dictatoriaal regime kan worden aangemerkt en dat vanuit die organisatie inlichtingen worden verstrekt aan het regime.” De media-aandacht die volgde op de rechtszaak en de berichten over intimidatie door aanhangers van het Eritrese regime leidde tot rechtszaken tegen onder andere De Volkskrant. Ook bij deze zaken zijn de klachten afgewezen door de rechter. De rechtszaak tegen van Reisen is overigens nog in beroep.

In het Europese Parlement kwamen deze rechtszaken en berichten van intimidatie terug in een resolutie over de situatie in Eritrea. Daarin vroeg het Europese Parlement aan lidstaten om deze zaken grondig te onderzoeken. Het leidde er ook toe dat het Nederlandse parlement in februari 2016 vroeg om een Kamerbrief en om een debat om de invloed van het Eritrese regime in Nederland te bespreken. De brief en het debat volgden in juni 2016, waarbij de ministers van Buitenlandse Zaken en Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie in debat gingen met leden van de Tweede Kamer. Volgend op het debat werden er een aantal moties aangenomen, waarbij de overheid onder andere werd gevraagd om mogelijke illegale praktijken door de Eritrese ambassade te onderzoeken en om de belasting en intimidatie van Eritreeërs in Nederland te onderzoeken. Daarop liet het ministerie van Buitenlandse Zaken onderzoek doen naar de diasporabelasting door de Externe Volkenrechtelijk Adviseur (EVA) om te kijken of er mogelijkheden waren om deze belasting in Nederland te verbieden. Uit dit onderzoek kwam dat Nederland deze belasting mag verbieden als:

- “hierbij gebruik wordt gemaakt van dwang, bedreiging, fraude (in strijd met VNVR Resolutie 2023 (2011) en Nederlands (straf)recht);
- de geïnde belasting wordt gebruikt voor specifieke militaire doeleinden (in strijd met het wapenembargo uit VNVR resolutie 2023).” (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, p. 5)

Daarop volgde een ministeriële regeling die de diasporabelasting verbiedt als deze gepaard gaat met fraude, dwang, afpersing, of als de opbrengst gebruikt wordt voor militaire doeleinden.

Een ander onderzoek in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken ging over het netwerk van Eritrese organisaties in Nederland, in hoeverre deze organisaties werden aangestuurd door de Eritrese overheid en in hoeverre de Eritreeërs in Nederland druk ondervonden. Dit leidde tot een rapport waarvan de belangrijkste conclusies in dit hoofdstuk zullen terugkomen. Volgens het rapport staat de Eritrese gemeenschap in Nederland onder grote druk van controle en intimidatie, en is in de gemeenschap sprake van veel angst en wantrouwen. De onderzoekers gaven zelf het volgende aan: “Het komt weinig voor dat we als ervaren onderzoekers - op basis van een gedegen analyse (meer dan 100 interviews, literatuur/document analyse, groeps gesprekken) stuiten op zoveel angst, wantrouwen, tegenstellingen, trauma en diepe ellende zoals we die in het bijgaande onderzoek tegenkwamen binnen de gemeenschap van Eritrese

vluchtelingen in Nederland. Tegelijkertijd hebben we in de gesprekken ook heel veel positief nieuw elan geproefd en de wil om met een schone lei de toekomst tegemoet te treden.” (DSP Groep Amsterdam & Universiteit van Tilburg (2016b), p. 1)

Massaorganisaties

De lange arm van Eritrea is zowel te merken in Eritrea zelf als in de diaspora. De PFDJ werkt via zogenaamde massaorganisaties die onder direct leiderschap staan van de PFDJ. In Eritrea gaat het bijvoorbeeld om National Union of Eritrean Women (NUEW) en National Union of Eritrean Youth and Students (NUEYS). In de diaspora gaat het voornamelijk om de YPFDJ en NUEW. Deze organisaties worden aangevoerd Yemane Gebreab, de politieke leider van de PFDJ en de rechterhand van President Isaias. Yemane heeft de YPFDJ zelf opgericht in 2003. Het doel van de YPFDJ is om negatieve berichtgeving tegenover Eritrea te ontmoedigen en om te klikken als Eritreeërs zich niet loyaal uitlaten over Eritrea.

De YPFDJ heeft afdelingen in veel verschillende landen en vormt zo een wereldwijd netwerk. Ook in Europa zijn er in veel verschillende landen afdelingen aanwezig, en de Nederlandse tak is erg belangrijk in dit netwerk. Europese conferenties van de YPFDJ worden jaarlijks gehouden in Europese lidstaten. De 13e conferentie vond in april 2017 in Nederland (Veldhoven) plaats onder de titel ‘Conferentie van de Aanval’. Dit veroorzaakte grote onrust onder de Eritrese gemeenschap en in de Nederlandse politiek. Uiteindelijk werd de conferentie verboden omdat de gemeente Veldhoven de openbare orde niet kon handhaven. Ook hier volgde een rechtszaak die gewonnen werd door de gemeente Veldhoven. De gemeente voerde aan dat de orde niet kon worden gehandhaafd vanwege het feit dat de YPFDJ 60 private beveiligers had waarover vooraf geen overleg was gevoerd met de gemeente en omdat de conferentie hevige protesten opriep van vluchtelingen die zich niet wilden laten intimideren door de conferentie. Bij zulke bijeenkomsten, zo ook die in Nederland, is Yemane meestal persoonlijk aanwezig. De bijeenkomsten dienen om de partijlijnen van de PFDJ over te brengen aan de YPFDJ-leden, om nationalisme aan te wakkeren en strategieën voor de diaspora te bespreken. De leden van de YPFDJ wordt hier ook verteld dat ze hun ‘vijanden moeten kennen’: zij moeten de vijanden van Eritrea in de gaten houden en over hun activiteiten rapporteren.

De leiders van de YPFDJ volgen training in Eritrea zelf. Bij zulke training worden YPFDJ-leden opgeleid om informatie te verzamelen en door te spelen naar de leiders. Als iemand zich in Nederland negatief uitsprekt over de situatie in Eritrea of over de politieke leiders dan wordt die informatie doorgespeeld naar Eritrea en volgen er consequenties, zoals straf voor familie. Veel van de YPFDJ-leden zijn kinderen van Eritreeërs die tijdens de oorlog naar het buitenland zijn gevlucht. Deze jongeren zoeken steun bij elkaar. Zij hebben van hun ouders vaak positieve meningen over de huidige overheid meegekregen in de vorm van verhalen over de vrijheidstrijd. Racisme is ook een belangrijk onderwerp dat binnen de YPFDJ veel besproken wordt,

omdat veel jongeren hier tegenaan lopen. Zo voelen ze zich deel van een eenheid binnen de YPFDJ. Buiten de conferenties organiseert de YPFDJ onder andere zomerkampen, festivals en stages in Eritrea. Ook werd in Nederland een muziekfestival gelanceerd, het Bidho Tours initiatief, dat tegenwoordig jaarlijks door heel Europa tourt.

Eri-Blood is de knokploeg van de YPFDJ. Zij zorgen voor beveiliging op festivals. Zij worden ervan beschuldigd zich agressief te gedragen en een spoor van geweld achter zich te laten. Ze opereren in verschillende Europese landen. Als er mensen protesteren tegen meetings die worden georganiseerd door aanhangers van de overheid, lopen ze het risico om leden van Eri-Blood tegen te komen. In Bologna werden bijvoorbeeld twee protestanten verwond toen ze werden aangevallen door leden van Eri-Blood, herkenbaar vanwege hun zwarte shirts met in rode tekst 'Eri-Blood' erop. Later werd in Bologna door leden van Eri-Blood met een auto ingereeden op een lid van de oppositie die een demonstratie stond te filmen. Hierbij raakte een omstander ernstig gewond. Zo'n incident deed zich ook voor in Stavanger in Noorwegen en in Zweden werd een gebouw in brand gestoken waarna veel ophef volgde en een Eritrese topdiplomaat werd uitgezet. Ook in Duitsland rapporteren media over Eri-Blood, bijvoorbeeld over intimidatie van oppositieleiden en geweld tegenover mensen die zich kritisch uitlaten tegen het Eritrese regime. In Nederland rapporteerde de Volkskrant in 2012 over een incident met een vluchteling die door Eri-blood leden in elkaar zou zijn geslagen tijdens een festival.

Kerken

De lange arm van het Eritrese regime maakt ook gebruik van religie. Zoals al kort werd genoemd in het hoofdstuk religie oefent de Eritrese overheid ook via kerken invloed uit op de Eritrese samenleving. Dit werd onder andere beschreven in een rapport over Eritrese integratie en organisaties, 'niets is wat het lijkt' van de DSP-Groep en Tilburg University, beschreven. Het gaat voornamelijk om de Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk. De eerste Eritrese kerken werden opgericht in Rotterdam en Amstelveen. De kerk in Rotterdam werkt volgens onderzoek van DSP-Groep en Tilburg University samen met de kerken in Leiden, Alkmaar, Utrecht, Den Haag, Kapelle, Enschede, Leeuwarden, Nijmegen en Zwolle. Dit zijn zowel oude als nieuwere kerken. . Veel Eritrese vluchtelingen geven aan dat de kerk propaganda over het Eritrese regime verspreid en er zijn zorgen over indoctrinatie van jonge, zeer religieuze minderjarigen. De kerk in Rotterdam valt rechtstreeks onder de PFDJ, zo zegt men in de gemeenschap, en de andere officiële Eritrees-orthodoxe kerken vallen onder de Rotterdamse kerk.

De PFDJ zou ook priesters en decanen naar Nederland sturen die in Eritrese kerken getraind worden. Ook zouden er volgens berichten biechtvaders naar opvanglocaties worden gestuurd binnen Nederland om Bijbelstudies en gebedsdiensten te leiden, en tegelijk ook invloed uit te oefenen op de nieuwe vluchtelingen. De rol van zulke biechtvaders is voor hulpverleners niet altijd duidelijk.

Sommige Eritreeërs in Nederland zoeken alternatieven voor de kerken die beïnvloed worden door de Eritrese overheid. Veel van de nieuwe vluchtelingen zoeken alternatieven omdat ze door de 'oude' generatie vluchtelingen als verraders worden gezien, waardoor spanning ontstaat. Nieuwe kerken worden gestart, waar de aandacht ligt op religie en niet op de politiek. Zulke initiatieven zijn echter nog vrij nieuw en informeel. Er wordt vaak veel negatieve informatie over verspreid.

De Eritrese ambassade

De Eritrese ambassades staan allemaal onder het directe gezag van de PFDJ. Deze ambassades vormen ook de uitgangsbasis voor veel van het werk dat de PFDJ doet in de diaspora, bijvoorbeeld het surveilleren van de Eritrese gemeenschap en het innen van 2% diasporabelasting. Daarom kunnen Eritrese vluchtelingen hier niet zomaar terecht voor dingen als identiteitspapieren. De nieuwe groep vluchtelingen weigert vaak naar de ambassade te gaan, zelfs als tijdens hun asielprocedure hierom wordt gevraagd, bijvoorbeeld voor familiereünie of het aantonen van de nationaliteit. Als ze er noodgedwongen toch voor kiezen te gaan, gebeurt het dat ze niet te woord worden gestaan of worden geïntimideerd omdat ze gezien worden als deserteurs en landverraders. Er is geen sprake van dienstverlening, maar van een machtsverhouding.

De Eritrese ambassade in Nederland kwam bijvoorbeeld in het nieuws in Nederland omdat deze druk uitoefende op de Eritrese gemeenschap om petities te ondertekenen tegen een VN-onderzoek dat grove mensenrechtenschendingen aantroef in Eritrea. Deze petities werden via huisbezoeken aangeleverd waarbij mensen ter plekke werd verteld om te tekenen. De strategie voor deze petitie werd besproken in een bijeenkomst in Rotterdam, georganiseerd door de PFDJ, waar ook de ambassadeur en andere consulaire medewerkers aanwezig waren. Ook in andere landen werden petities verspreid; dit was onderdeel van een grote actie direct aangestuurd vanuit Eritrea.

Op veel van de feesten en activiteiten die worden georganiseerd door Eritrese verenigingen zijn ook mensen van de ambassade aanwezig. Er is grote druk vanuit de gemeenschap om bij dit soort evenementen aanwezig te zijn en deze te ondersteunen. Radio Argos rapporteerde dat de ambassade betrokken was bij het innen van geld door Eritreeërs aan huis te bezoeken voor bijdragen voor de conferenties en festivals.

Op de ambassade kunnen vluchtelingen ook terecht om een spijtbetuygingsformulier te ondertekenen, waarin ze zeggen dat ze schuldig zijn aan verraad. Dit formulier moeten ze ondertekenen als zij gebruik willen maken van consulaire diensten of zaken willen regelen in Eritrea. Ook moeten ze vervolgens de 2% diasporabelasting betalen.

De Nederlandse overheid heeft zich kritisch uitgelaten over de ambassade en heeft aangegeven dat er geen druk of intimidatie mag worden uitgeoefend op de Eritrese gemeenschap in Nederland. Een strafrechtelijk onderzoek is echter nog niet ingesteld. Leden van de Tweede Kamer hebben aangegeven dat de ambassade van Eritrea gesloten moet worden als ze niet stoppen met deze praktijken.

2% diasporabelasting en andere bijdrages

De 2% diasporabelasting is een bijdrage die alle Eritreeërs in het buitenland moeten betalen. Daarnaast worden vaak andere bijdrages gevraagd tijdens feesten en bijeenkomsten. Deze bijdrages komen volgens de Eritrese overheid ten goede aan de slachtoffers van de onafhankelijkheidsstrijd. De doelen van de belasting worden echter in twijfel getrokken en volgens critici kan niet worden nagetrokken of deze bijdrages worden gebruikt voor militaire doeleinden.

Als Eritreeërs in de diaspora consulaire diensten nodig hebben, moeten ze eerst bewijzen dat ze de belasting betalen. Als ze dat niet doen, moeten ze vanaf het moment dat ze gevlucht zijn het verschuldigde bedrag alsnog betalen. Ook als Eritreeërs diensten in Eritrea nodig hebben, of diensten voor hun familie willen regelen, zoals een begrafenis, moet worden bewezen dat de belasting is betaald. Veel Eritreeërs in Nederland voelen zich onder druk gezet door middel van intimidatie om de belasting te betalen.

De diasporataks is niet de enige financiële bijdrage die geleverd moet worden. Ook op de eerder genoemde feesten en bijeenkomsten wordt vaak geld verzameld. Ook in kerken gebeurt dit. Dit zijn geen officiële fondsenwervingen, maar ze worden gepresenteerd als feesten, diensten of culturele bijeenkomsten. Het kan gaan om hoge bedragen, miljoenen dollars wereldwijd volgens de VN. Wat er met precies met de diasporataks en financiële bijdrages wordt gedaan is niet bekend, maar er zijn aanwijzingen dat deze nogal eens in de bankrekeningen en zakken van PFDJ-leden verdwijnen. Dit is moeilijk na te gaan of te bewijzen omdat er in Eritrea geen begroting is.

Wantrouwen en angst

In de Eritrese gemeenschap wordt veel gevreesd voor infiltratie. Er wordt bijvoorbeeld gevreesd dat informanten van de PFDJ zich onder de nieuwe vluchtelingen bevinden. Zoals al eerder beschreven verzamelen YPFDJ-leden informatie over andere Eritreeërs. Daarom zijn de meeste Eritreeërs in Nederland wantrouwend naar anderen toe. Veel Eritrese vluchtelingen staan wantrouwend tegenover de asielprocedure, omdat ze vrezen dat delen van hun verhaal zullen worden gerapporteerd aan het regime. Dit is ernstig omdat familieleden zwaar worden gestraft voor degene die zijn gevlucht.

Er bestaat ook veel wantrouwen tegenover tolken, omdat Eritreeërs vaak vrezen dat deze verbonden zijn met het regime. Er zijn in het verleden incidenten geweest waarover in de

media is gerapporteerd die deze angst aanwakkeren. Zo kwamen er uit Duitsland verhalen over intimidatie en verkeerde vertalingen die belangrijke details weghalen uit de verhalen van Eritrese asielzoekers. Ook over Italië, voor de YPFDJ een belangrijk land, en Zwitserland circuleren zulke geruchten onder de vluchtelingen. Om deze reden gaan Eritrese vluchtelingen in Nederland het gebruik van tolken soms uit de weg. Dit kan een barrière vormen voor integratie en ook voor bijvoorbeeld politieonderzoeken over intimidatie.

Tussen de verschillende groepen vluchtelingen bestaat er ook onderling wantrouwen. De grootste groep, de nieuwe vluchtelingen, vindt vaak geen aansluiting bij de groep die al langer in Nederland woont. Dit is deels omdat de vluchtelingen uit de nieuwe groep heel andere ervaringen hebben, en deels omdat ze vrezen dat vluchtelingen die hier al langer zijn het regime waar ze voor zijn gevlucht ondersteunen.

Eritrese organisaties

In Nederland zijn organisaties aanwezig in de Eritrese diaspora die bijna allemaal verdeeld zijn tussen supporters en opposenten van het Eritrese regime. Ze zijn dus politiek gepolariseerd. Ook zijn er verdelingen tussen verschillende religies en etniciteiten. De organisaties werken niet altijd zo gemakkelijk samen, mede ook vanwege het onderlinge wantrouwen wat eerder is besproken.

De eerste Eritrese organisaties in Nederland werden gevormd door de eerste 'golf' van vluchtelingen, die naar Nederland kwamen om de onafhankelijkheidsoorlog te ontvluchten. Vele van deze organisaties steunen de Eritrese overheid, of zijn gedurende de tijd geïnfiltreerd en/of overgenomen door supporters van het regime. De meerderheid van deze organisaties claimt neutraal te zijn, maar volgens onderzoek wordt dit door andere leden van de Eritrese gemeenschap zwaar in twijfel getrokken. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat sommige bestuursleden van zulke organisaties openlijk de PFDJ steunen. Oppositie-organisaties zijn vaak gefragmenteerd, hoewel ze steeds meer lijken samen te werken.

Neutrale organisaties gericht op de Eritrese diaspora zijn bijna niet mogelijk. Nieuwe organisaties ondergaan waarschuwingen, intimidatie en pogingen tot infiltratie. Slechts enkele organisaties blijven hierbij neutraal. Sommigen steunen onder de druk het Eritrese regime, sommigen worden actief in de oppositie. Slechts enkelen organisaties lijken daadwerkelijk neutraal te zijn. Deze organisaties en mensen die neutraal proberen te blijven vallen vaak tussen wal en schip: supporters van het regime beschuldigen hen ervan oppositie te zijn, de andere kant zegt het tegenovergestelde. Er is ook een grote groep die zich stil houdt en probeert om vooral niet op te vallen.

Vluchtelingen die recent naar Nederland zijn gekomen beginnen vaak hun eigen organisaties, ook deels omdat ze de invloed van het regime in andere organisaties vrezen. Omdat de laatste

groep vluchtelingen vooral voor het regime zijn gevlucht, staan zij volgens berichten wat sterker in hun schoenen om zich te weren tegen de druk van de supporters van het regime.

Escalatie van intimidatie

Volgens onderzoek dat is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is er sprake van een schaal waarin de druk op de Eritrese gemeenschap van impliciet naar expliciet en gewelddadig schuift. Het grootste gedeelte van de gemeenschap geeft aan dat ze impliciete vormen van druk en intimidatie hebben ervaren. Enkelen hebben meer serieuze dreiging of geweld ervaren. Ook is er een klein deel van de mensen die het Eritrese regime steunen die zeggen dat zij geen druk voelen. Er wordt door leden van de Eritrese gemeenschap aangegeven dat ze bang zijn om te ver te gaan en dat daarbij dreiging zal overgaan naar geweld. Deze angst is in sommige gevallen reëel, maar de informatie en geruchten over zulke gevallen drijft een meer algemene angst in de gemeenschap. Daarbij hebben Eritreeërs in Nederland soms weinig vertrouwen in de politie en is aangifte doen vaak een grote stap en nogal ingewikkeld. Dit wantrouwen tegenover politie en andere autoriteiten zoals de overheid komt zowel door ervaringen met autoriteiten in Eritrea als door traumatische ervaringen onderweg, met mensenhandelaren en smokkelaars. Toch worden wel aangiftes gedaan en de politie heeft recentelijk beloofd om meer met zulke aangiftes, bijvoorbeeld voor geweld, afpersing of intimidatie, te doen. De politie is beter geïnformeerd over Eritrea en de informatie wordt beter bijeen gebracht.

De mechanismen waarmee de Eritrese overheid de Eritrese gemeenschap in de gaten houdt staan bekend als 'o3' – in hoeverre het Eritrese regime een positief beeld van je heeft – en 'og' – of je je financiële verplichtingen naar het regime volbrengt. Deze twee zaken vormen de basis van de relaties tussen Eritreeërs en het regime en mogelijke repercussies vallen onder één van de twee, of beide, mechanismen. De impliciete angst onder veel leden van de Eritrese gemeenschap is dat hen of hun familie iets zal overkomen. Dat is volgens leden van de Eritrese gemeenschap waarom sommigen toch de 2% belasting betalen en waarom ze toch naar feesten en bijeenkomsten van regime-supporters gaan. Dit is om zeker te weten dat je niet wordt verklikt aan de PFDJ. Vooral de mensen die al langer in Nederland wonen en gevlucht zijn voor de oorlog hebben dingen te verliezen in Eritrea, zoals de mogelijkheid om familie te bezoeken. Als iemand iets doet wat niet gewenst is, bijvoorbeeld kritische uitspraken doen over het regime, dan kan er een waarschuwing komen, bijvoorbeeld vanuit de Eritrese ambassade. Ook familie in Eritrea kan worden gewaarschuwd over jouw acties.

Als iemand in de diaspora de regels van de Eritrese overheid duidelijk overtreedt, bijvoorbeeld door te spreken bij een oppositie-evenement, dan kunnen er verschillende dingen gebeuren. Er kunnen negatieve geruchten over je worden verspreid binnen de gemeenschap, waardoor je niet meer welkom bent in bepaalde sociale kringen. Sommige Eritreeërs geven aan dat hun

familie onder druk wordt gezet om afstand van hen te nemen. Er zijn ook mensen die bedreigende telefoontjes en geweld hebben ondervonden. Voor zover bekend wordt het geweld meestal door Eri-Blood uitgevoerd. De meest veelvoorkomende straf is het wegnemen van privileges en diensten, van de persoon zelf of de familie, zoals de diensten van de Eritrese ambassade. Als er nog familie in Eritrea woont, kan deze gestraft worden voor de acties van een familielid in de diaspora, bijvoorbeeld met boetes, intrekken van vergunningen, achterhouden van voedselbonnen of zelfs gevangenschap en verdwijning.

Voor al mensen die familie hebben in Eritrea is de angst dus groot om opgemerkt te worden. Hoewel veel van deze situaties daadwerkelijk voorkomen, is vaak de angst ervoor voor veel mensen al genoeg om zoveel mogelijk te doen wat het regime vraagt. Ze zijn bang dat ze bijvoorbeeld gezien kunnen worden in Facebookberichten. Op Facebook en andere sociale media worden mensen ook bedreigd en zwartgemaakt. Sommige mensen worden systematisch negatief opgevolgd: ze worden getrollt. De reputatie van oppositieleden wordt zo bewust beschadigd.

Directe bedreigingen op het leven van mensen uit de Eritrese diaspora en/of hun familie komen ook voor en die veroorzaken veel angst. Veel mensen die actief zijn in oppositie zijn gescheiden omdat er veel druk gezet wordt op het gezin. De intimidatie kan het leven van de bedreigde compleet beheersen. Angst wordt versterkt door verhalen over onverklaarde verdwijningen of verdachte zelfmoorden in Nederland en elders waarvan de precieze aantallen of motieven onbekend zijn.

Verder lezen

Bahlbi vs. Van Reisen (zaaknummer C/13/596714/KG ZA 15-1352 CB/MV), Rechtbank van Amsterdam, uitspraak op 10 februari 2016.

DSP Groep Amsterdam & Universiteit van Tilburg (2016a). Niets is wat het lijkt: Eritrese Organisaties en Integratie. Geraadpleegd op https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/16pverit_Niets_is_wat_het_lijkt-DSP_2016.pdf

DSP Groep Amsterdam & Universiteit van Tilburg (2016b). Aanbiedingsbrief onderzoek Eritrese organisaties aan minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, L.F. Asscher. Geraadpleegd op <https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/Aanbiedingsbrief.pdf>

Freidel, M. (2016, 12 mei) Eritreer in Deutschland. Von wegen Freiheit. Frankfurter Allgemeine. Geraadpleegd op 12 april 2017, van <http://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/eritreer-in-deutschland-von-wegen-freiheit-14220957-p3.html>

Chin-A-Fo, H. (2016, 11 februari). Bij ons in Eritrea is alles oké. Was getekend: elke Eritreeër. NRC. Geraadpleegd op 13 april 2017, van <https://www.nrc.nl/nieuws/2016/02/11/bij-ons-in-eritrea-is-allesoke-was-getekend-elk-1586596-a684130>

Knight, B. (2015). Eritrean translators 'intimidating refugees' in Germany. DW. Geraadpleegd op 13 april 2017 op <http://www.dw.com/en/eritrean-translators-intimidating-refugees-in-germany/a-18591144>

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2016, 5 december). Betreft: Integrale aanpak Eritrea en de invloed van Eritrea in Nederland. Reference: 2016-0000263584.

Plaut, M. (2015, 2 februari). Eritrea's sinister international network of spies and thugs. MartinPlaut. Geraadpleegd op 12 april 2017, van <https://martinplaut.wordpress.com/2015/09/02/eritreas-sinister-international-network-of-spies-and-thugs/>

Nationale symbolen

Hoofdstuk

17

Klara Smits

Introductie

Nationale symbolen zijn er belangrijk voor zowel Eritreeërs in Eritrea als in de diaspora. Deze symbolen vormen een bron van trots, culturele identiteit, eenheid of in sommige gevallen verdeling. In dit hoofdstuk komt door middel van illustraties een aantal van deze nationale symbolen aan bod.

De huidige officiële nationale vlag van Eritrea (1995 -)

Vlaggen

De huidige officiële nationale vlag van Eritrea werd in 1995 aangenomen. De vlag is een combinatie tussen twee andere vlaggen, namelijk de blauwe olijftakvlag uit de tijd dat Eritrea een federatie onder Ethiopië was, en de vlag van de EPLF partij (later PFDJ). De nationale vlag is groen-rood-blauw (net als de EPLF vlag) met een gele olijftak (zoals de federale vlag) in het rode gedeelte. De nationale vlag moest de geschiedenis van Eritrea representeren. De olijftak heeft een

totaal van 30 blaadjes, om de duur van de onafhankelijkheidsoorlog – 30 jaar – te symboliseren. Het groen staat symbool voor de landbouw en veeteelt, het blauw voor de hulpbronnen uit de zee, en het rood voor het bloed en geweld van de onafhankelijkheidsstrijd. De gele kleur staat symbool voor de rijke grondstoffen van Eritrea.

De federale vlag van Eritrea werd na de onafhankelijkheid van Groot-Brittannië in 1952 ingevoerd. De vlag is blauw, met een groene olijftak in het midden. De vlag doet denken aan die van de Verenigde Naties, die bij de nieuwe onafhankelijkheid hadden geholpen. Deze vlag werd echter door Ethiopië verboden in 1958 – alleen de Ethiopische vlag mocht nog worden gevlogen. Dit was vier jaar voor de annexatie van Eritrea door Ethiopië, waarna de onafhankelijkheidsstrijd losbarstte. Tijdens de onafhankelijkheidsstrijd was de vlag echter nog vaak te zien.

De federale vlag van Eritrea (1952 - 1958)

De vlag van de EPLF (nu PFDJ)

De vlag van de EPLF werd een belangrijk symbool tijdens de onafhankelijkheidsoorlog. De vlag werd aangenomen door de EPLF in 1977, tijdens het eerste congres nadat ze waren afgesplitst van het ELF vanwege verschillen van mening. De vlag lijkt om de huidige nationale vlag, met een ster in plaats van een olijfkrans. De ster stond symbool voor de rijke grondstoffen van Eritrea. Deze vlag en de federale vlag vormden uiteindelijk samen de huidige nationale vlag. Sommige Eritreeërs die tegenstanders zijn van het huidige regime zien de huidige nationale vlag als een symbool van de PFDJ en onderdrukking. Sommigen zien de federale vlag als de legitieme Eritrese vlag en als symbool van onafhankelijkheid. Ook tijdens demonstraties tegen de overheid is de blauwe vlag met de olijftak vaak te zien.

Het nationale embleem van Eritrea, met de kameel als symbool voor het succes van de onafhankelijkheidsstrijd

Nationaal embleem

Nadat Eritrea in 1993 onafhankelijk werd verklaard, werd het nationale embleem aangenomen. Dit was een afbeelding van een kameel (een dromedaris om precies te zijn) omringd door een olijfkrans. Onderaan de afbeelding staat de naam van het land drie keer, in Tigrinya, in het Engels en in Arabisch. De kameel werd gezien als een essentiële factor in de overwinning van de onafhankelijkheidsstrijd vanwege het belang van het dier in het vervoeren van goederen. Daarom is de kameel voor de Eritreeërs een symbool van het succes van de onafhankelijkheidsstrijd.

Het embleem komt ook terug in de vlag van de president van Eritrea, waar de afbeelding op de nationale vlag staat in plaats van de laurierkrans.

Vrijheidsstrijders en martelaars

Beroemde vrijheidsstrijders zijn belangrijke symbolen in Eritrea en in de diaspora, zowel voor hen die de overheid steunen als de oppositie. Zoals al genoemd werd in het hoofdstuk cultuur vormen de vrijheidsstrijd en de strijders een belangrijke inspiratie in de Eritrese kunst, film en literatuur. Bekende vrijheidsstrijders zijn bijvoorbeeld Isaias Afewerki (de huidige president), Mahmoud Sherifo (in de gevangenis in Eritrea), Osmah Saleh (overleden in Egypte, 1987), Fozia Hashim (in de huidige overheid), Germano Nati (overleden in een Eritrese gevangenis), Mesfin Hagos (in de diaspora), Haile Woldense (in de gevangenis in Eritrea) en nog vele anderen. Te zien uit deze lijst is dat sommige van de strijders nog aan de macht zijn, terwijl anderen in de gevangenis zijn gezet. Sommige strijders zijn gevlucht.

Hamid Idris Awate (1910 - 1962)

Foto van Eritrese vrijheidsstrijders, waaronder Isaias, Mesfin en Sherifo

De martelaren van Eritrea zijn de mensen die zijn overleden tijdens de vrijheidsstrijd. Zij worden vaak herdacht, vooral tijdens de "Martyrs day", een nationale herdenkingsdag op 20 juni. Op deze dag wordt ook bij nog levende veteranen stilgestaan. Een van de belangrijkste leiders en symbolen van de vrijheidsstrijd is Hamid Idris Awate, ook wel de 'vader' van de vrijheidsstrijd genoemd.

Tatoeages

Tatoeages maken deel uit van de Eritrese geschiedenis. In de orthodoxe gemeenschap was het bijvoorbeeld lang gebruikelijk dat meisjes een kruis lieten tatoeëren op hun voorhoofd. Ook tijdens de vrijheidsstrijd waren tatoeages populair, bijvoorbeeld om loyaliteit uit te drukken. Het is daarom geen verrassing dat veel Eritreeërs die die vluchten tatoeages hebben, ook voor het specifieke doel zich te beschermen voor gevaar. Kruizen komen ook hier vaak voor, maar ook woorden en andere symbolen zijn vaak te zien. Sommige van deze tatoeages worden met geïmproviseerde naalden en pigment zoals roet zelf gezet.

Traditionele kleding en juwelen

Kleding en juwelen spelen een belangrijke rol in de Eritrese samenleving. Traditionele kleding voor vrouwen in Eritrea is bijvoorbeeld een Tilfi of een Zuria, beiden jurken die wat verschillen van patroon en stijl. Deze worden vooral gedragen door de hooglanders. Ze worden ook gedragen tijdens een bruiloft. Traditioneel zijn deze jurken wit met gekleurde zomen. De mannen dragen ook een wit net shirt en een witte broek hierbij. Door zowel mannen als vrouwen in het hoogland wordt de traditionele shemma gedragen, een stuk stof wat om het lichaam wordt gewikkeld. In het laagland wordt door de moslim-populatie vaak kleurige kleding gedragen. Vandaag de dag wordt westerse kleding veel gedragen, vooral door jongeren in steden. Daarbij wordt ook militaire kleding nog gedragen, vooral natuurlijk in het leger, en is voor sommigen ook een statussymbool.

De schoenen die werden gedragen door de Eritrese strijders tijdens de onafhankelijkheidsoorlog, de shida, zijn een symbool voor de vrijheidsstrijd en worden nog steeds veel gedragen in Eritrea en in de diaspora. Het zijn stevige zwarte rubberen sandalen. In Asmara is er zelfs een monument voor de schoen opgericht.

Ook vooral gouden maar ook zilveren juwelen zijn een statussymbool in Eritrea en worden veel verkocht. Deze juwelen, zoals kettingen, oorbellen, ringen en ornamenten hebben net als de kleding een lange geschiedenis in Eritrea. De meeste Eritrese vrouwen ontvangen gouden of zilveren juwelen als huwelijkskado van hun man. De materialen zijn duur, waardoor vrouwen op het platteland bijvoorbeeld vaak gebruik maken van kralen.

Tatoeages op voorhoofd en nek.

Monument voor de shida-schoen in Asmara

*Koptisch kruis, veel gebruikt in Eritrese en
Ethiopische kerken*

Koptisch kruis

Religieuze symbolen hebben vaak ook een belangrijke betekenis voor Eritreeërs. Een voorbeeld hiervan is het Koptische kruis, vaak gebruikt in de Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk – hetzelfde kruis wordt ook gebruikt in Ethiopische kerken. Het wordt ook gebruikt in (moderne) afbeeldingen, gedragen als ketting of getatoeëerd.

Architectuur

Zoals ook al werd genoemd in het hoofdstuk cultuur is de architectuur in Eritrea ook een bron van trots voor de Eritrese bevolking. Omdat deze architectuur voor een groot deel is ontsnapt aan schade van de onafhankelijkheidsstrijd, vooral in ‘klein Rome’ Asmara, is het goed bewaard gebleven. Een van de beste voorbeelden is het prachtige Cinema Impero in Asmara.

Cinema Impero in Asmara, gebouwd in 1937

De Italianen hadden de ambitie om van Asmara een voorbeeldstad te maken en er van alles uit te proberen. De prachtige architectuur in Art Deco stijl bleef lang voor de wereld verborgen totdat deze na de onafhankelijkheidsoorlog weer toegankelijk werd.

Wielrenners

Sporters, vooral wielrenners, zijn ook een bron van nationale trots voor Eritreeërs. Dit is één van de sporten waarbij Eritrese atleten erg succesvol zijn. Eritrese wielrenner Daniel Teklehaimot Girmazion werd bijvoorbeeld de eerste wielrenner van een Afrikaans team die de bolletjestrui aan mocht trekken bij de Tour de France van 2015. Afbeeldingen en video's van wielrenners worden ook op sociale media veel gedeeld.

Fietsen werd, net als de Art Deco architectuur, door de Italianen geïntroduceerd in Eritrea. Fietsen is niet alleen populair als sport, maar ook als vervoersmiddel in Eritrea.

Verder lezen

Johar, S. (2012, november 25). Eritrean symbols of many colors. Awate, geraadpleegd op: <http://awate.com/eritrean-symbols-of-many-colors/>

Madote (2011, n.d.). Pictures of Eritrean Tattoos. Madote, geraadpleegd 10 mei 2017 op: <http://www.madote.com/2011/10/pictures-of-eritrean-tattoos.html>

Negash, T. (1997). Eritrea and Ethiopia: the federal experience. Transaction publishers, Rutgers. New Brunswick: United States

Schryock, R. (2015, november 9). The tattoos Eritreans get before they leave for Europe. BBC, geraadpleegd op: <http://www.bbc.com/news/world-africa-34719682>

Stallard, N. (2015, augustus 18). Africa's 'Little Rome', the Eritrean city frozen in time by war and secrecy. The Guardian. Geraadpleegd op: <https://www.theguardian.com/world/2015/aug/18/eritrea-asmara-frozen-in-time-africas-little-rome>

Verhalen van vluchtelingen

Hoofdstuk

18

Mirjam van Reisen en Klara Smits

Introductie

Elke vluchteling is een individu en heeft een eigen, uniek verhaal. Hoewel het soms nuttig is om te kijken naar vluchtelingen als groep, moet vooral niet vergeten worden dat de verhalen van iedere vluchteling heel verschillend kunnen zijn. Daarom komen in dit hoofdstuk een zestal verhalen van vluchtelingen uit Eritrea aan bod die allemaal een andere reis hebben gemaakt. Het verhaal van baby Ra'ee wordt verteld, die in een martelkamp in de Sinai is geboren. Zijn moeder moest daar bevallen terwijl zij werd gemarteld. Daarna werd zij gedwongen terug te keren naar Eritrea. Het tweede verhaal gaat over een vluchteling die als minderjarige in Israël is aangekomen, waar hij nu al 5 jaar woont. Hij vertelt over zijn leven in Israël en de zorgen over zijn familie, vooral zijn broertje. Verhaal nummer drie gaat over de familie van een journalist die Eritrea hals over kop moest verlaten. Zijn familie volgde hem drie jaar later en hun moeilijke reis via Sudan naar Uganda, waar de familie nu woont, wordt beschreven. Het vierde verhaal gaat over een jonge vluchteling die op zijn 15e naar Europa vertrok vanuit Eritrea. Hij beschrijft zijn reis en de traumatische ervaringen die hij heeft meegemaakt. Het vijfde verhaal gaat over een ontmoeting met een paar jonge Eritrese kinderen in een vluchtelingenkamp in Ethiopië. Hun moeder bleek in Nederland te zitten en had een zware reis achter de rug. Het zesde verhaal gaat over een jonge Eritrese vluchteling in Nederland die strijd tegen de invloed van de lange arm van Eritrea in Nederland.

De eerste vier verhalen zijn eerder gepubliceerd op de website van OneWorld (www.oneworld.nl). De verhalen zijn gebaseerd op interviews met de vluchtelingen. De namen zijn om veiligheidsredenen aangepast en de verhalen zijn aangepast zodat ze niet terug te herleiden zijn tot personen. Ze zijn allemaal gebaseerd op waar gebeurde verhalen. De laatste twee verhalen zijn eerder verschenen in de ZijSpiegel, het tijdschrift van de Vrouwensynode; www.vrouwensynode.nl.

Geboren in de Sinaiwoestijn

Dit eerste verhaal gaat over baby Ra'ee, die geboren is in de Sinaiwoestijn. Een verhaal dat eerder is verteld in "The Human Trafficking Cycle: Sinai and Beyond", een boek van Mirjam van Reisen, Meron Estefanos en Conny Rijken, en in de documentaire "Sound of Torture".

Het begint bij de moeder van Ra'ee, Haile, die Eritrea ontvlucht om zich te voegen bij haar man, Samuel. Hij zit al een paar weken in een vluchtelingenkamp in Sudan nadat hij wegvlocht uit militaire dienstplicht. De dienstplicht in Eritrea is volgens onderzoek van Human Rights Watch ongelimiteerd en men wordt onderworpen aan willekeurige strafmaatregelen waarbij marteling, verkrachting en dwangarbeid vaak voorkomen. Haile is 25 jaar en vier maanden zwanger. Op weg naar Sudan gaat het mis. Haile wordt ontvoerd door een gewapende criminele organisatie en meegenomen naar de Sinaiwoestijn.

"Ze vroegen me om 3000 dollar aan losgeld te betalen", vertelt Haile in een gesprek met

Meron Estafanos. Maar als de Bedoeïenen die haar vasthouden merken dat ze zwanger is, verkopen ze haar door. Plots moet Haile 25.000 dollar losgeld betalen. Net als de andere Eritrese gevangenen in de Sinaïwoestijn, wordt Haile gedwongen om haar familie en kennissen te bellen. Smekend, voor losgeld. Ondertussen worden de gevangenen gemarteld met elektrische schokken, geslagen en verbrand met gesmolten plastic. Ook de zwangere Haile wordt net als de andere gevangenen behandeld.

“Het maakte ze niks uit dat ik zwanger was. Ze sloegen me zelfs herhaaldelijk in mijn buik. Ik weet niet hoe het kind heeft overleefd.”

Haile is vastgeketend als ze haar baby – een jongetje – ter wereld brengt. Ze kreeg geen extra eten, water of doeken om voor de baby te zorgen. Maar het losgeld verdubbelt wel. Wanneer de gevangenen weg worden geleid voor de dagelijkse martelsessie, moet Haile de baby op de koude grond achterlaten. Ze noemt haar baby Ra’ee, wat ‘verlossing’ betekent in Tigrinya, de Eritrese taal.

Ondertussen heeft ook Ra’ee’s vader het zwaar. Zoals de documentaire ‘Sound of Torture’ laat zien, is hij na een wanhopige zoektocht in de Sinaï naar Israël gevlucht. Hoewel hij niet mag werken omdat hij een illegale vluchteling is, is hij tijdelijk door de Israëlische overheid vrijgelaten zodat hij losgeld kan inzamelen. Dankzij de Eritrese gemeenschap weet hij het losgeld bij elkaar te krijgen. Haile en Ra’ee zijn aan het eind van hun krachten als ze naar de Israëlische grens worden gebracht. “Ze vertelden ons dat de Israëliërs ons zouden ontvangen.”

Maar Israël heeft een hek geplaatst aan de grens met Egypte om de vluchtelingen tegen te houden. Nadat Haile en Ra’ee een hele dag hebben vast gezeten bij het hek, pikt een groep Israëlische soldaten hen op.

De bestemming? Niet Israël, maar een Egyptische gevangenis. De Egyptische overheid eist vervolgens geld om Haile en haar baby terug te sturen naar Eritrea. Uiteindelijk wordt dit geld met hulp van internationale groepen verzameld.

Ra’ee en zijn moeder wonen nu in Eritrea en de vader woont nog in Israël. De jonge familie kan onmogelijk bij elkaar komen. De vader kan niet terugkeren naar Eritrea, omdat hij dan – als deserteur - wordt opgepakt. Toch blijft Samuel trouw voor Haile en Ra’ee zorgen.

Gevlucht naar Israël

Dit verhaal gaat over een van de vele minderjarige Eritrese vluchtelingen in Israël. Zijn naam: Birhan. Hij is inmiddels vijf jaar in Israël.

Tot 2012 was Israël de eindbestemming van veel Eritrese vluchtelingen. Dat veranderde toen de grens tussen Egypte en Israël werd afgesloten met een hek. Nu wonen zo’n 35.000 ‘illegale’

Eritreeërs in het land. De Israëlische minister Silvan Shalom bestempelde hen als ‘infiltranten’. Deze groep heeft geen asielstatus en werkvergunning. Veel Eritreeërs worden vastgehouden in detentiecentra middenin de woestijn. Hoewel Israël hen niet naar Eritrea mag deporteren, wordt de groep volgens onderzoek van Al Jazeera op hardhandig wijze aangemoedigd om te vertrekken.

Birhan ontvlucht Eritrea in 2010. Voor zijn vlucht zit hij in een lastige situatie. “Mijn moeder komt uit Ethiopië. Mijn vader werd vermoord toen ik zeven jaar was.” Eritrea werd officieel onafhankelijk van Ethiopië in 1993, maar vanwege grensconflicten blijft de spanning tussen de twee landen groot. Dit zorgde voor een bloedige strijd tussen 1998 en 2000, de Eritrees-Ethiopische oorlog.

Nog een reden waarom Birhan vlucht, is de nationale dienstplicht die in Eritrea in het laatste schooljaar begint. De scholieren worden in Sawa, een militair trainingskamp, getraind en ingeleid tot de doctrine van de People’s Front of Democracy and Justice (PFDJ) – de enige politieke partij in Eritrea. Niet alle rekruten blijven in het leger. Velen gaan aan het werk voor de ‘wederopbouw van het land’. Oftewel, voor een hongerloontje werken daar waar het land goedkope arbeid nodig heeft. Van bouwvakker tot leraar en accountant.

Het enige wat Birhan wil zeggen over de dienstplicht: “De jongeren in Eritrea worden gehersenspoeld. Ze weten niet wat democratie is.” De VN Commissie, die verslag deed van de mensenrechtensituatie in Eritrea, noemde het ‘slavernij-achtige praktijken’.

“Ik vluchtte eerst van Eritrea naar Ethiopië, toen Sudan, en toen kwam ik hier.” Birhan sloot zich aan bij een groep vluchtelingen. Om over te steken van Ethiopië naar Sudan, moesten ze dwars door een rivier heen. Het gevolg? Een warrige situatie waarbij een aantal van Birhan’s reisgenoten worden meegesleurd in de rivier en verdrinken.

“Dat is één van de moeilijkste dingen. Er zijn zo veel Eritreeërs die vluchten, maar veel van hen halen nooit de andere kant van de woestijn of het water.”

Vanuit Sudan trekt Birhan verder naar Israël. Daar komt hij aan, ruim voordat het anti-vluchtelingenhek aan de grens in 2013 wordt afgemaakt. Hij is dan zeventien jaar oud, maar hij zegt tegen iedereen 21 jaar te zijn. Anderen vertelden hem dat minderjarigen in Israël soms meer dan acht maanden worden vastgehouden in een kamp. “Net een gevangenis.” Birhan heeft geluk. De Israëli doen geen leeftijdstest bij hem.

Birhan komt terecht in Tel Aviv. Maar hij heeft moeite om voet aan de grond te krijgen. Hij krijgt hulp van andere Eritreeërs die vergelijkbare situaties hadden meegemaakt. Omdat de Eritreeërs

volgens de wet illegaal in het land zijn, mogen ze volgens Birhan geen kamer huren. Ze verblijven vaak met twee tot drie mensen in kleine ruimtes. “Iedereen kijkt met afkeer naar je.” Birhan werkt als vrijwilliger bij vluchtelingendiensten en volgt taallessen. Om bezig te zijn. “Ik moet constant mijn papier vernieuwen.” Ook is hij geaccepteerd voor een studie industrieel ontwerpen, maar hij kan de studiekosten niet betalen.

De reden dat Birhan weinig geld heeft, is vanwege zijn zeventienjarige broertje. “Hij wilde naar Europa gaan.” Maar in Sudan wordt de jongen ontvoerd. Eerst moest Birhan betalen om hem vrij te krijgen, daarna voor zijn reis naar Libië. Daar sloeg het noodlot weer toe. Zijn broertje werd ontvoerd door ISIS.

“Hij werd gedwongen om de Koran te lezen en ze hielden een geweer tegen zijn hoofd.” Om naar Europa te komen, moeten de vluchtelingen nog meer betalen. “Pas nadat je ISIS betaald om ze vrij te krijgen en dan nog meer geld stuurt, worden ze naar Europa gestuurd.”

Birhan is bang. Er zijn mensen in Israël die werken voor de Eritrese overheid. “Het moeilijke is dat je nooit weet wie voor de overheid werkt.” Ook vreest hij voor zijn mede-Eritreeërs vanwege de gevaarlijke vluchtroutes. “Dezelfde mensen die mensen ontvoerden in Sinaï doen dit nu in Libië,” zegt hij, “Ze ontvoeren ook mensen vanuit Sudan en Ethiopië.”

De reis van een jonge familie

In Eritrea betaal je een hoge prijs als onafhankelijke journalist. De Eritrese overheid heeft vrije pers verboden, daarom liep journalist Mussie het risico om zonder proces te worden opgesloten. Of erger. Hij ontvlucht in 2010 het land en moet zijn familie achterlaten. Zijn vrouw Siham is dan zwanger van hun derde kind en hun dochtertje en zoontje zijn pas één en drie jaar oud. Dit is het verhaal van Siham en haar drie kinderen.

Drie jaar nadien probeert Siham het land te ontvluchten met de kinderen. Ze kan niet legaal het land uit en moet de grens dus illegaal oversteken. In Eritrea is het heel moeilijk om de grens te bereiken zonder te worden gearresteerd. Siham moet haar reis dus zorgvuldig plannen.

De familie verkleedt zich in plattelandskleren, alsof ze op bezoek gaan in één van de dorpjes aan de grens. Het oudste zoontje is nu zes jaar oud, zijn kleine zusje vier. De jongste is pas twee. De reis naar het platteland is gevaarlijk, want militairen stoppen en ondervragen willekeurig reizigers. Siham heeft de kinderen goed voorbereid zodat ze niet zullen vertellen dat hun vader is gevlucht.

Plots stoppen militairen de bus. Ze vragen aan Siham's oudste zoon: “Waar is jouw vader?” Het jongetje herhaalt wat zijn moeder hem heeft geleerd, en zegt: “Mijn vader is in Assab.” Assab,

een stad in het oosten van Eritrea, is een logische plek en de militairen geloven de jongen. Een andere moeder heeft haar kind in de bus niet voorbereid. Als dezelfde vraag aan haar zoon wordt gesteld, antwoordt hij met de gevaarlijke waarheid: "Mijn vader is in Israël." De familie wordt meteen opgepakt.

De reis naar de grens is zo gepland dat hij samenvalt met de 'negdet' van het grensdorpje Omhajer, een jaarlijkse religieuze viering waarbij mensen samenkomen vanwege pelgrimstochten. Siham grijpt de kans aan en doet alsof ze op pelgrimstocht zijn. Tussendoor verblijven ze een nacht in een herberg. "Dit was het engste moment. We waren omringd door de Eritrese inlichtingendienst. De kinderen zagen eruit als stadskinderen. Ik zei tegen hen dat we ons moesten verstoppen of we zouden worden gearresteerd. Ze waren erg bang."

De volgende dag reizen ze naar Omhajer. Daar moet de familie zich acht dagen lang verstoppen, totdat ze eindelijk de grensoversteek kunnen wagen.

Een neef en een vriend helpen hen om 's nachts te voet de grens over de steken. De drie volwassenen dragen de kinderen en de bagage. Ze moeten patrouilles en militaire kampen ontwijken. Sommige Eritrese moeders geven hun kinderen slaappillen tijdens de oversteek, maar Siham heeft een andere strategie. "Jullie moeten heel stil zijn," vertelt ze haar oudste twee kinderen, "anders komt er een hyena en die eet jullie op." Dus zijn de kinderen muisstil tijdens de vijf uur durende reis. Ze zijn zich niet bewust van het daadwerkelijke gevaar. De jongste heeft sowieso geen slaappil nodig. Hij slaapt de hele weg rustig op zijn moeders rug.

Ze bereiken het dorpje Hamdait, net over de grens in Sudan. "Ik bedankte God uit het diepst van mijn hart." Zegt Siham. "Ik was de enige daar met kinderen. De anderen waren verbaasd dat het me was gelukt."

"Ik had geen extra kleren voor de kinderen." Zegt Siham. "Ik had ze kunnen kopen, maar ik durfde de kinderen niet achter te laten of mee te nemen." Na een week komen ze eindelijk aan in het vluchtelingenkamp Shegarab.

Maar ook het vluchtelingenkamp is gevaarlijk. Vanwege het ontvoeringsrisico moeten de kinderen binnen blijven. In het kamp is geen school, geen vriendjes. Voor Siham is het een constante uitdaging om de kinderen veilig te houden en ze af te leiden met spelletjes. Ze koopt water in jerrycans zodat de kinderen kunnen spelen met modder.

"We besloten dat Khartoem een veiligere plek zou zijn voor de kinderen." Helaas moet de reis weer stiekem gebeuren – niet-erkende vluchtelingen mogen alleen in vluchtelingenkampen verblijven – en het was dus weer gevaarlijk. De kinderen worden gedragen, de jongste door Siham, de anderen

door medereizigers. Aan het eind steken ze met oude kano's een brede rivier over. Siham en de kinderen wachten in Khartoem zes maanden op valse paspoorten – er is geen andere keus. De Eritrese overheid geeft 'illegale landverlaters' geen reisdocumenten.

Voor het laatste deel van de reis vliegt de familie vanaf Zuid-Sudan naar Uganda. "Het voelde net alsof het mijn huwelijksdag was." Zegt Siham, lachend. De reünie is een bitterzoet en emotioneel moment. Omdat ze zo lang uit elkaar zijn geweest, herkennen de kinderen hun vader niet goed. De jongste was nog niet geboren toen Mussie vluchtte. "Waar is papa?" Fluistert hun dochter als ze in de taxi zitten. "Dat is hem!" Zegt de oudste zoon. "Herken je hem niet van de foto's?"

In Uganda is de familie voorzichtig om geen aandacht te trekken, omdat zelfs hier de invloed van de Eritrese overheid sterk is. "Maar we zijn in ieder geval samen," zegt Mussie, "en de kinderen kunnen naar school."

De hel die Libië heet

We zitten aan tafel met een kopje thee, in een Nederlands opvangkamp. De vijftienjarige Mebrahtom is stil en beleefd. Hij krijgt een paar keer een koekje aangeboden, maar hij schudt steeds zijn hoofd. Nee, bedankt. Mebrahtom is nu veilig, maar voelt zich eenzaam. De dingen die hij meemaakte kunnen zo een filmscenario zijn. Een film waarbij je met tranen in je ogen de bioscoop verlaat.

Het verhaal begint in Eritrea, waar Mebrahtom de oudste is uit een gezin van zes kinderen. Zijn vader zit in Eritrea, in de verplichte militaire dienst. Al sinds 1996. "We hebben al drie jaar niks meer van hem gehoord."

Samen met vier vrienden begint Mebrahtom aan zijn oversteek naar Ethiopië. "In de nacht gingen we de grens over." Ze moeten langs gewapende militairen die schieten op iedereen die het land probeert te verlaten. Bijna onmiddellijk worden ze in een klein dorpje opgepakt door Ethiopische militairen en naar het vluchtelingenkamp Endabaguna gebracht. Mebrahtom weet dat als hij in Eritrea blijft hem hetzelfde lot staat te wachten: een leven in militaire dienst, waar in hij uitgebuit en mishandeld wordt. Hij neemt een besluit. Hij zal het Eritrese regime ontvluchten en zijn familie vanuit het buitenland helpen.

Mebrahtom blijft daar drie maanden. Maar hij kan zijn familie vanuit het kamp niet helpen. Hij denkt dat hij in Sudan misschien meer geluk zal hebben. Hij gaat op zoek naar een smokkelaar om hem mee te nemen.

"Per kamp verzamelen 'kleine' smokkelaars de mensen die weg willen," legt Mebhratu uit.

“Daarna gaan alle groepen met een ‘grote’ smokkelaar mee richting de grens van Sudan. Te voet en soms met de auto.” Bij de grens wacht een nieuwe smokkelaar die de groepen verder meeneemt.

Doet de Ethiopische politie daar niets aan? “Soms werden we gestopt, maar dan werd geld betaald en mochten we weer verder.”

Mebrahtom moet zijn vier vrienden, die geen familieleden in het buitenland hebben, achterlaten in Ethiopië. “Ik hoefde nog niets te betalen. Het enige wat ze vroegen was een telefoonnummer van een familielid in de V.S., Europa of een ander rijk land.” Tijdens de tocht mogen hij en zijn reisgenoten niet spreken. Doen ze dat wel, dan worden ze geslagen met stokken. “Sommigen werden zelfs uit de auto’s gegooid en achtergelaten in de woestijn.”

Eenmaal aangekomen, in Sudan probeert Mebrahtom vijf maanden lang een nieuw leven op te bouwen. Dat verloopt moeizaam. “Alles wat ik had werd afgepakt.”

De jonge Eritreeër besluit wederom verder te reizen. Naar Libië. Vanaf daar hoopt hij naar Europa te gaan. Maar eenmaal in Tripoli gaat het mis. Hij wordt opgepakt en opgesloten. Het begin van een nachtmerrie. Onder dwang geeft hij het telefoonnummer van zijn oom in Nederland. Die krijgt te horen dat hij 2000 dollar moet neerleggen voor zijn neefje’s vrijheid, of anders wordt hij de volgende dag gedood.”

Met hulp van vrienden uit Israël schraapt de oom het geld bijeen en stuurt het op. Een paar dagen later rinkelt zijn telefoon weer. “Een andere man belde hem op: ‘betaal 3000 dollar, of we maken je neef morgen dood’.” Mebrahtom was doorverkocht aan een andere mensenhandelaar.

De gevangenen vluchtelingen worden geslagen en krijgen weinig te eten. “We sliepen op de grond, koud en hard, zonder dekens. Veel mensen waren ziek.” Mebrahtom wordt nog eenmaal doorverkocht aan een derde mensenhandelaar, die ook 3000 dollar eist. Ditmaal is het genoeg voor een plek op een boot richting Italië.

Mebrahtom beeldt uit hoe hij in de boot zit. Gehurkt, met de volgende persoon, in diezelfde positie, op schoot. “Mannen sloegen ons met ijzeren staven zodat we zo dicht mogelijk op elkaar zouden kruipen.” Zo zitten ze opgestapeld met vijfhonderd man op twee verdiepingen. Mebrahtom zit benedendeks. “We konden geen adem halen.”

Als de Italiaanse kustwacht hen opgepikt, zijn er vijftien mensen overleden. Gestikt. “Ik zag hun ijenen liggen toen ik de boot uit kon.”

Vier dagen blijft Mebrahtom in Italië. Hij belt zijn oom. Na een treinreis is hij gestrand in Duitsland. Daar kan hij niet verder. Hij heeft geen geld. Zijn oom komt hem met de auto ophalen.

Nu zit hij in Nederland. Vergeten wat hij heeft gezien, kan Mebrahtom niet. Net als veel andere minderjarige Eritreeërs die moederziel alleen deze reis maakten. “We worden niet anders behandeld dan de volwassenen tijdens de reis. We worden net zo hard geslagen.” Ook in Nederland zijn minderjarigen kwetsbaar.

Mebrahtom kampt met een schuldgevoel en denkt steeds aan de mensen die voor hem moesten betalen. En weer kan hij niets voor zijn familie doen. “Ik wil graag minstens één keer per week mijn familie bellen. Maar dat kan niet.”

Graag wil hij met een hulpverlener in Nederland praten over wat hij heeft meegemaakt. Maar dat is lastig. De hulpverleners worden overladen door grote aantallen jonge vluchtelingen. Hij wil dat de mensenrechtensituatie in Eritrea beter wordt zodat zijn landgenoten niet voor de overheid hoeven te vluchten. En: “Het liefst wil ik zeggen aan de andere mensen in Eritrea dat ze niet door Libië moeten komen. Het is de pijn niet waard.”

Samen is één

Ik loop wat dromerig rond in May Ayni, een vluchtelingenkamp in het Noorden van Ethiopië. Op een voetbalveldje rennen jonge kinderen achter een bal. Plots staat er een dertienjarig meisje voor me. “Kom je uit Nederland?” vraagt ze. Een felrode sjaal in het haar. Het staat beeldschoon. “Mijn moeder is in Nederland.” Ik schrik. “Ben je hier dan alleen?” “Nee hoor”, Achter haar staan plotseling drie jongere kinderen, de jongste: een hummeltje van vier die zijn armen om haar benen slaat.

En nu zit ik met hun Eritrese moeder aan mijn keukentafel. Ik heb haar gebeld en ze heeft me haar hele verhaal verteld. Hoe wanhopig ze was. Op een dag is ze vertrokken. Ze maakte een hele lange en dure reis. 1600 dollar naar Sudan, 1600 dollar naar Libië en 2200 dollar over de Middellandse Zee. “Hoe betaalde je dat dan?”, vraag ik. Ze legt uit: iedereen betaalde een beetje. 500 dollar betaalt mijn zus, 500 dollar betaalt mijn oom. Bij ons in Eritrea denken wij zo: “Samen is één”.

In het gebrekkige Nederlands is het soms moeilijk te begrijpen. Maar ze speelt de hele reis na. Hoe ze in elkaar werd geschopt en geslagen in Libië door de mensenhandelaren die aan de drugs en de vrouwen zaten. Ze trekt haar broek naar beneden en laat me een groot litteken zien op haar been waar hij haar met een mes had gestoken. Ze schildert na hoe ze met henna haar enkels en armen had versierd zodat de mensenhandelaren zouden respecteren dat ze getrouwd was. “Ik ben slim”, zegt ze, met een grote innemende glimlach.

Op de boot ging het mis. De motor was kapot. “Ik had een telefoon en ik moest bellen zodat ze ons zouden redden.” Ze moet hartelijk lachen om de fout die ze toen maakte. Haar Engels was nog niet zo goed. In plaats van “we are in danger”, riep ze door de hoorn: “we are dangerous!” Ze vindt het nog steeds hilarisch.

Iedereen huilde van angst. Vijfhonderd man. “Waarom huil je niet, vroegen de mensen mij. Waarom lach jij?” “Ik begrijp niet waarom jullie huilen”, zei ik. “Wat kan ons gebeuren. We zijn nu dicht bij God. Ik praat met mijn God.” Ze herinnert het zich als de dag van gisteren: “De opvarenden werden stil en ik heb twee uur gepraat over de bijbel.” Ze giechelt. “Ik was een pastoor. Allemaal luisterden ze naar mij. De kopten, de moslims, allemaal!”

Gelukkig kwam toen de boot van het Rode Kruis. Ze kijkt me met dankbare ogen aan. Dan gaat haar telefoon. Het is Dina, haar knappe dochter die nog in het vluchtelingenkamp zit. Ze bespreken het avondmaal, de punten van de schoolexamens en hoe het met de jongste kinderen gaat. Dan volgen de instructies. Het is een moeder als iedere andere. “Ik ben mischien ver weg” zegt ze, “maar samen zijn we één.”

Actie tegen de lange arm

Ik ontmoette de jonge David met zijn kleine gestalte voor het eerst in Den Haag. Ik keek met verbazing naar zijn zelfbewuste optreden, terwijl hij de Kamerleden toesprak om zijn zorgen kenbaar te maken over de mensenrechtensituatie in Eritrea. De VN Commissie van de Mensenrechten had juist een resolutie aangenomen over de Misdaden tegen de Menselijkheid die in Eritrea nog steeds plaatsvinden.

Dit was op de dag dat de Tweede Kamer debatteerde over Eritrea. Hoewel David pas kort hier was, sprak hij al goed in het Nederlands, lezend van zijn briefje. De Kamerleden spoorden hem bemoedigend en bewonderend aan. Hij riep op om de invloed van de Eritrese autoriteiten in Nederland te stoppen, dezelfde machthebbers voor wie hij op de vlucht is.

Een paar weken geleden kwam ik hem weer tegen. Dit was nadat er ophef was ontstaan over een bijeenkomst van de Eritrese jongerenpartij. De bijeenkomst was georganiseerd door het regime voor honderden Europese Eritrese jongeren van de tweede generatie in de diaspora. Door de vluchtelingen worden de bijeenkomsten van de jongerenpartij beschouwd als mechanismes om de surveillance op de vluchtelingen te organiseren. Voor de nieuwe vluchtelingen betekent de bijeenkomst een bron van onderdrukking door het regime dat ze zijn ontvlucht. En voor de deelnemers aan die feesten, zijn de bijeenkomsten een teken dat ze nog bij Eritrea horen, en ze genieten van het samenzijn, de muziek, het dansen, het eten.

Deze bijeenkomsten worden door de nieuwe vluchtelingen beschouwd als een krachtmeting. Het is een strijd tussen de Eritrese vluchtelingen-jongeren versus de jongeren die hier zijn opgegroeid en die Eritrese ouders hebben.

De nieuwe vluchtelingen reageerden met woede en frustratie. Hoe kan het zijn dat wij hierheen vluchten en dan achtervolgd worden door die lange arm, riepen ze in mijn telefoon, die roodgloeiend stond. Ze begrepen er niks van. Waarom laat de Nederlandse regering dit toe? Op mijn messenger liet David me in bijna perfect Nederlands weten: "Ik word altijd bang van die terroristische partij van het Eritrese regime."

Pas op het allerlaatste moment werd openheid gegeven over de plaats van de bijeenkomst van de jongerengroepering: in een NH Hotel in Veldhoven. Toen het nieuws bekend raakte was er geen houden meer aan. Tientallen vluchtelingen uit Rotterdam, Amsterdam en andere steden trokken naar het hotel in Veldhoven om daar hun onvrede kenbaar te maken. David was één van hen.

Het was de eerste keer dat deze vluchtelingen openlijk hun mond opendeden, en dat nog wel in publiek onder het oog van vele camera's. Toen het op een gegeven moment wat al te wild werd, maakte de politie er een eind aan en werden de demonstranten met busjes afgevoerd. Op datzelfde moment maakte Burgemeester Mikkers van Veldhoven bekend dat de conferentie geen doorgang kon vinden vanwege de grote veiligheidsrisico's waarover door de organisatie geen vooroverleg was geweest. De gemeente had zich ook verbaasd over het grote aantal (60) privé-veiligheidsmensen die de organisatie had ingehuurd zonder de gemeente hierover te informeren.

Afgevoerd in busjes naar het politiebureau in Eindhoven; daar werden alle arrestanten kort verhoord en vervolgens buiten gezet. Ik ging maar even kijken. Het was midden in de nacht en koud. Vrouwen hadden Hollandse boterhammen met jam aangeleverd voor de hongerige ex-demonstranten. Deze stonden met bivakmutsen te koukleumen en keken daas voor zich uit, moe van de eerste politieke demonstratie in hun leven.

En daar was David. Hij keek me totaal verward aan. Hij maakte zich vreselijke zorgen. Een arrestatie in Eritrea is immers over het algemeen geen sinecure.

"Ik begrijp het niet", stamelde hij. "Wij strijden voor mensenrechten en wij zijn gearresteerd?" Ik probeerde uit te leggen dat dit is hoe democratie werkt in Nederland. Hij nam het niet echt op. "Ik begrijp het niet" herhaalde hij steeds weer, "ik begrijp het niet."

De volgende dag, na een paar uurtjes slapen was de twijfel geweken en meldde hij zich weer vastberaden in *messenger*: "Mevrouw, we gaan niet stoppen onze demonstratie tegen Lang arm regime."

Lijst van organisaties

Belangrijke organisaties voor hulpverleners

NAAM	WEBSITE	DOEL
Africa Monitors	https://africamonitors.org/	<i>Africa Monitors is een Eritrese mensenrechtenorganisatie met informatie in engels en tigrinya</i>
Amnesty Nederland	http://www.amnesty.nl/	<i>Informatie over landen van herkomst en acties binnen Nederland</i>
ASKV Steunpunt Nederland	http://www.askv.nl/	<i>Hulpverlening voor uitgeprocedeerde asielzoekers, ook bijvoorbeeld bij staatsloosheid</i>
Art. 1	http://www.art1.nl/	<i>Kenniscentrum voor bestrijden en voorkomen van discriminatie</i>
Beyond Borders	http://www.beyondborders.nu/nl	<i>Ondersteuning voor AMA's en ex-AMA's</i>
Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA)	https://www.coa.nl/	<i>Opvang, begeleiding en uitstroom</i>
Centrum '45	https://www.centrum45.nl/	<i>Hulpverlening bij zware psychische klachten als gevolg van vervolging, geweld en oorlog</i>
Eritrea Expertise Centre	https://www.tilburguniversity.edu/about/schools/humanities/dcu/gaic-network/Eritrea-Expertise-Center/	<i>Het Eritrea Expertise Centrum stimuleert, begeleidt en coördineert onderzoek en advisering voor ondersteuning van vraagstukken van vluchtelingen, migratie-vraagstukken en diaspora van Eritrese oorsprong.</i>
EEPA	https://eepablog.wordpress.com/	<i>Kennisinstituut over Europees beleid, met veel kennis en expertise over Eritrea</i>
Gave	http://www.gave.nl/	<i>Een christelijk-georiënteerde stichting die helpt met contact leggen tussen Nederlanders en christelijke asielzoekers.</i>
Gezondheidscentrum Asielzoekers	http://www.gcasielzoekers.nl/	<i>Landelijk gezondheidscentrum waar asielzoekers terecht kunnen voor gezondheidszorg</i>
GGD Kennisnet	http://www.ggdghorkennisnet.nl/	<i>Informatie over gezondheidszorg vluchtelingen en asielzoekers</i>
Human Rights Watch	https://www.hrw.org/	<i>Mensenrechten organisatie</i>

Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND)	http://www.ind.nl/	<i>Beoordeling verblijfsaanvragen</i>
Instituut voor mensenrechten en medisch onderzoek (IMMO)	http://www.stichtingimmo.nl/	<i>Expertise in het onderzoeken van vermoedelijke slachtoffers van marteling en inhumane behandeling, vooral voor de asielprocedure</i>
IOM Nederland	http://www.iom-nederland.nl/	<i>Assistentie en informatie voor bijvoorbeeld gezinshereniging en hervestiging in Nederland</i>
Kenniscentrum Integratie & Samenleving	https://www.kis.nl/	<i>Onderzoek en advies op het gebied van integratie</i>
Lowan	https://www.lowan.nl/	<i>Begeleiding onderwijs voor nieuwkomers</i>
Mexeana	http://www.mexaena.nl/	<i>Netwerkstichting voor Eritrese nieuwkomers, hulp door Nederlandse coaches en Eritreeërs die al langer in Nederland zijn</i>
Nidos	https://www.nidos.nl/	<i>Onafhankelijke voogdij-instelling voor AMA's</i>
Pharos	http://www.pharos.nl/nl/home	<i>Kenniscentrum gezondheid, ook op het gebied van asielzoekers en vluchtelingen</i>
Radio Erena	http://www.ustream.tv/channel/erena-online	<i>Radio voor Eritreeërs in Eritrea en in diaspora</i>
Stichting Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt (LOS)	http://www.stichtinglos.nl/	<i>Steunpunt en informatiecentrum voor migranten zonder verblijfsvergunning</i>
Stichting Migratierecht Nederland	http://www.stichtingmigratierecht.nl/	<i>Kenniscentrum op gebied van vreemdelingenrecht</i>
Stichting Vluchteling	https://www.vluchteling.nl/	<i>Landeninformatie en opvang in de regio</i>
Stichting voor Vluchtelingen-Studenten (UAF)	https://www.uaf.nl/	<i>Begeleiding hoger-opgeleide vluchtelingen bij studie en baan</i>
TakecareBNB	http://www.takecarebnb.com/nl/	<i>Matching tussen vluchtelingen en gastgezinnen</i>
Vluchtelingenwerk	https://www.vluchtelingenwerk.nl/	<i>Belangenbehartiging van vluchtelingen</i>
Vluchtelingen-Organisaties Nederland (VON)	http://www.vluchtelingenorganisaties.nl/	<i>Koepelorganisatie van ruim 400 vluchtelingenorganisaties in Nederland</i>
Youth on the Move--መንከሰያት ኣብ ጉዕዞ ስደት	https://www.facebook.com/groups/refugeesonthemove/	<i>Facebook Site van en door vluchtelingen uit Eritrea</i>

Eritrese organisaties in Nederland

In het onderzoek 'Niets is wat het lijkt: Eritrese organisaties en integratie' door DSP-groep Amsterdam en Tilburg Universiteit (2016) werd gekeken naar Eritrese organisaties in Nederland, hun rol in de diaspora en de mate waarin deze organisaties gezien konden worden als onafhankelijk. Hieruit kwam naar voren dat 'neutrale' organisaties bijna niet mogelijk zijn in Nederland. Organisaties die claimen neutraal te zijn, zijn volgens anderen in de diaspora in werkelijkheid organisaties die loyaal zijn aan de Eritrese overheid. Andere organisaties zijn vrijwel altijd openlijk in oppositie tegen de overheid. Het onderzoek toonde aan dat neutrale organisaties vaak druk ondervonden van aanhangers van de Eritrese overheid en soms zelfs werden overgenomen en/of geïnfilteerd. Dit kon gepaard gaan met intimidatie. Er is een grote druk om een 'kant te kiezen'.

Lijst afkomstig uit het volgende rapport: DSP-groep Amsterdam, Tilburg Universiteit (2016). Niets is wat het lijkt: Eritrese organisaties en integratie. Online beschikbaar op: https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/16pverit_Niets_is_wat_het_lijkt-DSP_2016.pdf

NAAM ORGANISATIE	GEMEENTE
LOKALE ORGANISATIES	
Associatie van Eritrese gemeenschap in Nederland	Rotterdam
Associatie van Eritrese Vluchtelingen in Amsterdam (EVAO)	Amsterdam
Berhan Eritrea Vereniging	Nijmegen
Eritrea Democratic Youth Union (Eritrese Democratische Jeugd Vereniging)	Rotterdam
Eritrea Vereniging Den Bosch en omgeving (E.V.D.O)	's-Hertogenbosch
Eritrees O.D.F. (Overijssel, Drenthe, Flevoland)	Zwolle
Eritrese Culturele Vereniging Utrecht	Utrecht
Eritrese Gemeenschap in Rotterdam en Omgeving (EGRO)	Rotterdam
Eritrese Jongeren en Studenten Vereniging Amsterdam	Amsterdam
Eritrese Vereniging Help Elkaar in Rotterdam en omgeving	Rotterdam
Eritrese Vereniging Leiden en omgeving	Leiden
Eritrese Vereniging Rijnmond	Rotterdam
Eritrese Vereniging Utrecht	Utrecht
Mahber Selam	Amersfoort
Stichting Asmara	Amsterdam
Stichting Eritrea ADE	Amsterdam
Stichting Eritrean Cultural Center Amsterdam (Ecca)	Diemen
Stichting Eritrese Studie Centrum	Rotterdam
Stichting Interculturele Ontmoeting Eritrea Nederland (Spijkenisse)	Spijkenisse

<i>Stichting Lemat</i>	<i>Amsterdam</i>
<i>Stichting Mexaena</i>	<i>Utrecht</i>
<i>Stichting Red de Eritrese Jongeren</i>	
<i>Eritrea Democratic Youth Union (Eritrese Democratische Jeugd Vereniging)</i>	<i>Rotterdam</i>
<i>Vereniging ter bevordering van de Integratie van de Eritrese gemeenschap deelgemeente Prins Alexander te Rotterdam</i>	<i>Rotterdam</i>
<i>Vereniging van Eritrese Vrouwen in Nederland</i>	<i>Rotterdam</i>
<i>Why Not! Eritrean Youth Club</i>	<i>Utrecht</i>
SPORT- EN RECREATIEVERENIGINGEN	
<i>Ganta Dhalak (voetbalvereniging)</i>	<i>Rotterdam</i>
POLITIEKE BEWEGINGEN OF ORGANISATIES	
<i>EPDP</i>	
<i>Eritrean Community Holland (ECHO)</i>	
<i>Eritrean National Salvation Front or Army</i>	
<i>Eritrean Relief and Refugee Service Organisation (ERSO)</i>	
<i>EYSC</i>	
<i>Freedom Friday</i>	
<i>MEDREK / Eritrean Forum for National Dialogue</i>	
<i>National Union of Eritrean Women</i>	<i>Utrecht</i>
<i>Network of Eritrean Civil Societies-Europe (NECS-Europe)</i>	<i>Utrecht</i>
<i>People's Front for Democracy and Justice (PFDJ)</i>	
<i>Smret for Democratic change</i>	
<i>Stichting Fit'Hi</i>	<i>Amersfoort</i>
<i>Young Meley for Justice</i>	
<i>Youth PFDJ (YPFDJ) (Stichting Jongeren voor Jongeren)</i>	<i>Rotterdam</i>
RELIGIEUZE ORGANISATIES EN ORGANISATIES VOOR OF OPGERICHT DOOR SPECIFIEKE (GELOOFS)GROEPEN	
<i>Amana</i>	<i>Utrecht/Arnhem</i>
<i>Eritrea Orthodox Tewahdo</i>	<i>Zwolle</i>
<i>Eritrea Orthodox Tewahdo</i>	<i>Eindhoven</i>
<i>Eritrean Church Den haag</i>	<i>den haag</i>
<i>Eritrese Moslim Unie in Nederland (E.M.U.N.)</i>	<i>Utrecht</i>
<i>Eritrese Jeberti Vereniging</i>	<i>Rotterdam</i>
<i>Eritrese Moslimvereniging Bedir Nederland</i>	<i>Amsterdam</i>
<i>Eritrese Orthodoxe Tewahdo Kerk Sint Michael Leiden</i>	<i>Leiden</i>
<i>Fnote Birhan Akeba Christianaat Tigrigna (Tedros Haish)</i>	<i>Amstelveen</i>
<i>Full Gospel Eritrese Gemeente (Mulu Wegniel)</i>	

<i>Kidisti Mariam Eritrean Church</i>	<i>Utrecht</i>
<i>Orthodox Tewahdo Saint Michael</i>	<i>Utrecht</i>
<i>Stichting Filadelfia Tigrinia Kerk Holland</i>	<i>Amsterdam</i>
<i>Stichting The Eritrean Orthodox Tewahdo Medhanie Alem Church</i>	<i>Amsterdam</i>
<i>Stichting tot Bevordering Debre Genet Kidane Mehret van de Eritrese Orthodox Tewahedo Kerkgemeenschap in Nederland</i>	<i>Rotterdam</i>
<i>Tigrigna Church Holland (Pinkstergemeente)</i>	
OVERIGE ORGANISATIES	
<i>Democratisch Eritrea</i>	<i>Oud-Beijerland</i>
<i>Mahber Snit Zwolle</i>	<i>Zwolle</i>
<i>Nederland voor Eritrese Oorlogsinvaliden</i>	<i>Rotterdam</i>
<i>Stichting Eritrea TV Amsterdam</i>	<i>Amsterdam</i>
<i>Stichting Eritrean Relief & Refugee Service Organisation</i>	<i>Rotterdam</i>
<i>Stichting Humanitaire Hulp Eritrea/Stichting Eritrea in Nood</i>	<i>Vlaardingse</i>
<i>Stichting Senioren in Eritrea</i>	<i>'s-Gravenhage</i>
<i>Stichting Support Dutch Soccer Team Eritrea</i>	<i>Hoornaar</i>
<i>Unie van Eritrese Werknemers (UEW) in Amsterdam</i>	<i>Amsterdam</i>
STEUNFONDSEN EN HULPORGANISATIES VOOR PROJECTEN IN ERITREA	
<i>Interkerkelijke Stichting Ethiopië-Eritrea</i>	<i>Urk</i>
<i>Stichting Eritrea Hagez</i>	<i>Haarlem</i>
<i>Stichting Eritrean disabled foundation in the Netherlands</i>	<i>Amsterdam</i>
<i>Stichting Habesha</i>	<i>Rotterdam</i>
<i>Stichting Mahber Kristian Amersfoort</i>	<i>Amersfoort</i>
<i>Stichting Massawa</i>	<i>Oegstgeest</i>
<i>Stichting Tsinaat</i>	<i>Oegstgeest</i>
<i>Stichting water voor Eritrea</i>	<i>Santpoort-Zuid</i>

Vocabulairelijst

Belangrijke notitie

In Tigrinya bestaat er een specifieke manier van uitspraak en schrijven voor sommige begrippen afhankelijk van het geslacht van het onderwerp. In de lijst wordt in deze gevallen eerst de mannelijke vorm gegeven en daarna de vrouwelijke. Bijvoorbeeld in het eerste item in de lijst, goedemorgen, kemey hadirka/ki? – in dit geval wordt “hadirka” gebruikt voor een mannelijk onderwerp, terwijl “hadirki” wordt gebruikt voor een vrouwelijk onderwerp. In geschreven Tigrinya is de mannelijke vorm het meest gebruikelijk. Ook in het Arabisch bestaat er verschil tussen mannen en vrouwen in de taal. Bij ‘hoe gaat het’ is kaifa haloka de mannelijke vorm, en kaifa haloki de vrouwelijke vorm.

NEDERLANDS	TIGRINYA	UITSpraak	ARABISCH	UITSpraak
Goedemorgen	ከመይ ሓዲርካ/ኪ?	kemey hadirka/ki?	ريخ لال حابص	Sabah el kheer
Goedemiddag	ከመይ ውዲልካ?	kemey wilka?	ريخ لال ءاسم	Masaa el kheer
Goedenavond	ከመይ ኣምሲኻ?	kemey amsika?	ريخ لال ءاسم	Masaa el kheer
Goedendag	ሰላም መዓልቲ	selam mealti	دي عس مروي	Youm saeed
Hallo	ሰላም / ሃሎ	selam/hello	مرالس	Salam!
Wat is jouw naam?	ስምካ መን'ዮ?	smka men'yu?	كم رسا وه امر	Ma howa esmouk
Mijn naam is..	ስመይ ... ከበሃል	smey .... ebehal	ي مرسا	Esmee...
Hoe gaat het?	ከመይ ኣለኻ?	kemey aleka	ك لال ح في ك؟ ك لال ح في ك/	Kaifa haloka/ haloki
Het gaat goed met mij	ጽቡቕ ኣለኹ	tsbuk aleku	أركش ، ريخ ب انأ	Ana bekhair, shukran
Leuk om je te ontmoeten	ጽቡቕ ሌላይግበ-ረልና	tsbuk lela ygberelna	كت ف عرب ت ف ر ش ت	ashrfat bema're-fatek
Vaarwel	ጸሓፕ ኩን	dehan kun	ة مرالس لال عمر	Ma'a salama
Tot ziens	ብሰላም የራኽበና	bselam yerakbena	ي ف لارأ / أ ق ح ال لارأ / دع ب امر	Araka/ Araki fi ma ba'd/ Araka lahgan
Pardon	ኣይትሓዘለይ / ኦቕረበለለይ	aytehazeley/ ekre beleley	/ ت ح م رس ول / ت ح م رس ول كل ل ض ف ن م	Law Samahta, Law Samahti/ Men fathlek/ fathleki
Goedenacht/slaap lekker	ብሩኽ ለይቲ	bruk leyti	ي ل ع ني ح ب ص ت / ح ب ص ت ري خ	Tosbeh/ tosbeheena Ala'Kheir
Alsjeblieft	በጃኽ	bejaka	ك و ج ر ا	Arjook/ Arjooki
Bedankt	የቅንየለይ	yekenyeley	أركش	Shokran
Het spijt me	ኣይትሓዘለይ / ኦቕረበለለይ	aytehazeley/ekre beleley	ة فس آ فس آ	Aasef! Aasefa
Graag gedaan	ገንዘብካ	genzebka	و ف ع ل ا	Al'afw
Ga je gang	ቀጽል ኣጆኽ	ketsil ajoka	ل ض ف ت ، ك و ج ر أ	Arjook, Tafdal
Ja	ኣወ	ewe	م ر ع ن	Na'am
Nee	ኖኖ	no no	ال	Laa
Goed	ጽቡቕ	tsbuk	دي ج	Jayed
Slecht	ሕማቕ	himak	ء يس	Saye'
Ik begrijp het niet	ኣይተረጸኣንን	ayteredeann	مه ف ا !	La afham!
Langzaam praten alsjeblieft	ህጽኡ ኢልካ ተዛረብበጃኽ	hdie elka tezareb bejaka	ن م ط ب ب (ي) م ر ل ك ت كل ل ض ف	Takalam bebot' men fadlek/ fadleki

NEDERLANDS	TIGRINYA	UITSPRAAK	ARABISCH	UITSPRAAK
Begrijp je het?	ተረዲኡካ'ዶ?	terediuka'do?	له؟ مرهفت له (نېمرهفت)	Hal Tafham/ Hal Tafhmeen
Heb je vragen?	ሐቶ'ዶ ኣለካ?	hito'do aleka?	هلئسأ كي دل له	Hal Ladyak Asela Hal Ladyaki Asela
Ik weet het niet	ኣይፈለጥኩን	ayfeletkun	يبدأ ال	La adri!
Kan je het nog eens herhalen?	ደገመለይ በጃኸ	dgemeley bejaka	كللضف نمر تلقل امر دعأ كللضف نمر تلقل امر ررك	A'ed Ma Golt men fadlek/Kareer Ma Golt Men Fadlek
Hoe zeg je... in Tigrinya/Arabisch?	ብትግርኛ ... ከንታይ ማለት'ዮ?	b tigrigna entay malet'yu?	ةمركل ال هذه لوقت فيك ؟يقبعلاب ...	Kaifa taqoul kalimat ... bel arabia?
Ik ben dankbaar	ኣዝዮ'ዮ ዘመስግን	azye'ye zemesgn	أليزج أركش	shukran jazilan
Gefeliciteerd!	ከንቋሶ ሓጎስካ	enquae hagogseka	كوروبم	Mabrook!
Lekker	ምቁር	mqu	ذيذل	Lazeez
Mooi	ጽቡቕ	tsbuq	ليمرچ	Jameel
Vriend	ዓርኪ	arki	(ققيصص) ققيصص	Sadeeq/ Sadeeqa
Waar woon je?	ኣበይ ትነብር?	abey tnebr?	نأني؟ (نكنست نأني؟ نكنست)	Ayna taskun?/ Ayna taskuneen?
Waar ga je heen?	ናበይ ትኸይድ ኣለኸ?	nabey tkeyd aleka?	تنأني؟ (أبهاذا تنأني؟ أبهاذا)	Ayn Ant Zaheeb? Ayn Ant Zaheeba?
Hoe oud ben je?	ዕድመኸ ከንደይ'ዮ?	edmeka kindey'yu?	؟رمرعمر	Kam umruk/ umroki?
Gefeliciteerd met je verjaardag!	ርሑስ ዕለተ-ልደት!	rhus elete-ldet!	ديعس داليمر دي	Eid meelad sa'eed!
Ik ben op zoek naar...	ከስታይ'ዶ ምሓበርካኒ ...	Kstay'do mhaberkani	..... نع تحب ا	Abhatu 'an...
Een momentje graag	ሓንሳብ'ዶ ከሸግረካ?	hansab'do keshegreka?	كللضف نمر تظح	Lahda men fadlek/ fadleki
Volg mij	ሰዓበኒ	seabeni	(ني نعبتا) نينعبتا	Etbani/Etbaeni
Spreek je Engels/ Nederlands?	እንግሊዝ/ዳቕ ትዛረብ'ዶ?	english/dach tzreb'do?	(ننئدحتت) ئدحتت له ؟ئديلل وئلا /؟ئيزيلجل نال	Hal Tahds Al-Anjlyzya/ Al-Hollandya?? Hal Tahdseen Al-Anjlyzya/ Al-Hollandya?
Veel geluk!	ጽቡቕ ዕድል!	tsbuk ed!	قيفوتلاب	Bettawfeeq
Heb je hulp nodig?	ሓገዝ ትደሊ ዲኸ?	hagez tdeli dika?	؟كتدعاسمر ين اكمراب له	Hal beemkani mosa'adatuk?

NEDERLANDS	TIGRINYA	UITSPRAAK	ARABISCH	UITSPRAAK
Kan je mij helpen?	ክትሓግዚኒ'ዶ ትኽእል?	kthgzēni'do tkel	هل تساعدني ان اكمرب له	Hal beemkanek mosa'adati?
Help!	ርዳክ!	rdae!	اقدجنا!	Al-Najda!
Heb je honger?	ጠሚኻ ዲኻ?	temika dika?	يتنا له؟ عئاج تنأ اه (عئاع؟)	Hal ent Jaee? Hal Enty Jaeeaa?
Heb je dorst?	ጸሚኻ ዲኻ?	tsemieka dika?	يتنا له؟ اناشطع تنأ له (عئاع اناشطع؟)	Hal Ent Atshan? Hal Enty Atshana?
Ontbijt	ቁርሲ	qursi	رابطاإلا قبحو	wajubat al-iiftar
Lunch	ምሳሕ	msah	ءادغل قبحو	wajubat al-ghada'
Diner	ፎራር	drar	ءاشعل قبحو	wajubat al-easha'
Koffie	ቡን	bun	قوهق	qahwwa
Thee	ሻሂ	shahi	ياش	Chai
Smakelijk eten	ብሩኽ መኣዲ	bruk meadi	كتبجوب عتمرتسا / مراعطلاب عتمرتسا	Estmta bi- wajibatak Estmtay bi-wajibataki
Mag ik binnenkomen?	ከመጽኡ'ዶ?	kmetse'do?	لوخدلا يننكمري له	Hal Yemknni Al-Dukhoul?
Kom binnen	እቶ	eto	لخدا	Edkol
Neemt u plaats	ኮፍ በል	kof bel	سلجا كوجرا	Arjook, Ejlees
Wat is dit?	እንታድ'ዩ'ዚ?	entay'yu'zi?	اذا؟ امر	Ma hatha
Ik wil...	ከስታድ ደልዩ	kstay delye	....ديرا انا	Ana Oreed
Ik wil niet...	ኣይደልን'የ	aydeln'ye	....ديرا ال	La Oreed
Ik weet het niet	ኣፈልጥን'የ	ayfeltn'ye	فرعأ آل!	La a'ref!
Het is niet mogelijk	ኣይከኣልን'የ	aykealn'yu	كلذ نكمري ال	La Yemkun Zaleek
Voel je je ziek?	ተጸሊኡካ ፎዮ?	tetseliuka dyu?	هل؟ ضررلأاب رعشت له (ضررلأاب ني رعشت)	Hal Tashoor Bel-Marad? Hal Tashooreen Bel-Marad?
Beterschap	ምሕረት ዓውርፎ	mhret yewrd	ءافشلأ كل ي نمرتأ	Atmana Lak Al-Sheefa
Heb je pijn?	ቃንዛ ይስመዓካ'ሎ?	qanza ysmeara'lo?	هل؟ مرلأأاب رعشت له (مرلأأاب ني رعشت)	Hal Tashoor Bel-Alam? Hal Tashooren Bel-Alam?
Heb je een dokter nodig?	ኣኪም ከትርክ ትደሊ?	hakim ktre tdeli?	هل؟ روتكد دي يرت له (روتكد نيدي يرت)	Hal Toreed Doctor? / Hal Toreeden Doctor?

NEDERLANDS	TIGRINYA	UITSPRAAK	ARABISCH	UITSPRAAK
Heb je politie nodig?	ፖሊስ ከትጽውዕ ትደሊ?	polis kttswē tdeli?	هل (ه)؟ عطرش للجاتحت له (؟ عطرش للجاتحت ني)	Hal Tahtaaj Lel-Shorta?/ Hal-Tahtajeen Lel-Shorta?
Ben je bang?	ፈሪህ ከ ዲኻ?	ferihka dika	تنأه اه؟ فئأخ تنأه ؟ فئأخ	Hal Ent Khaeef? Hal Enta Khaeefa?
Gebruik je medicijnen?	መድሃኒት ትውስድ ዲኻ?	medhanit twesd dika?	ني ذخأت له (ه) اود ذخأت له (؟ اود)	Hal Takhoz Al-Dawa? Hal Takhozeen Al-Dawa?
Heb je een tolk nodig?	ተርጓሚ ትደሊ'ዶ?	terguamay tdeli'do?	هل (ه) مرچرتمر جاتحت له (؟ مرچرتمر ني جاتحت)	Hal Tahtaj Motrjem?/ Hal Tahtajeen Motrjem?
Ben je zwanger?	ነፍሱ-ጾር ዲኺ?	nefse-tsor diki?	هل امراح تنأه	Hal Enty Hameel?

Verklarende woordenlijst

2% diasporabelasting	Elke Eritreeër in de diaspora die gebruik wil maken van diensten van de ambassade moet 2% belasting over zijn inkomsten betalen.
Afar	Één van de negen officieel erkende talen in Eritrea.
Afdeling van Culturele Zaken van de PFDJ	Zorgt ervoor dat theatervoorstellingen en andere kunst- en cultuurvormen zich aan de PFDJ-agenda houden.
Arabisch	Één van de negen officieel erkende talen in Eritrea.
Araki	Een anijslikeur vergelijkbaar met Ouzo.
Asmarino Independent	Oppositie nieuws- en opiniewebsite.
Assenna	Oppositie radiozender en nieuwswebsite.
Awate	Oppositie nieuws- en opiniewebsite.
Bedoeïenen	Arabische woestijnbewoners in het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Grotendeels verantwoordelijk voor de mensenhandel en martelkampen in de Sinaiwoestijn tussen 2009 en 2013.
Bidhawyeet	Één van de negen officieel erkende talen in Eritrea. Tevens een etnische groep.
Bilen	Één van de negen officieel erkende talen in Eritrea. Tevens een etnische groep.
Bisha-mijn	De enige mijn in Eritrea. Gedeelde onderneming van het Canadese Nevsun en het Eritrese ENAMCO.
Buda	Één van de vier soorten zwarte magiërs in Eritrea.
Centrale Raad van de PFDJ	Het bestuur van de PFDJ bestaande uit 75 leden.
Circumcisie	Het verwijderen van de voorhuid van de penis. Ook wel bekend als besnijdenis. Veelvoorkomend in Eritrea.
Clitoridectomie	Een vorm van vrouwenbesnijdenis waarbij de clitoris gedeeltelijk of volledig wordt verwijderd.
Collectief trauma	Traumatisering van de bredere gemeenschap als gevolg van een ingrijpende gebeurtenis. Dit is een groot probleem binnen de Eritrese gemeenschap.
Dahalik	Etnische groep van de Dahlak eilanden in de Rode Zee.
Debtera	Één van de vier soorten zwarte magiërs in Eritrea en tevens de meest invloedrijke.
Derg	Militaire regering van Ethiopië van 1974 tot 1987. Nam de macht over van keizer Haile Selassie I nadat hij werd verdreven en zette het gevecht tegen het Eritrese verzet voort.

Dublinverordening	Bepaalt welke EU-lidstaat verantwoordelijk is voor de behandeling van een asielaanvraag. Meestal is dit het eerste EU-land waar een asielzoeker naar binnen is gereisd.
ELF	Eritrean Liberation Front. Gewapende verzetsbeweging. Vocht tegen Ethiopië tijdens de onafhankelijkheidsoorlog en tegen de splintergroep EPLF die de ELF versloeg.
ELM	Eritrean Liberation Movement. Verzetsgroep gericht op vreedzame en politieke middelen. Actief van 1958 tot ongeveer 1962.
ENAMCO	Eritrees mijnbedrijf. Eigendom van de Eritrese regering.
Endabaguna	Opvangcentrum in noordwest-Ethiopië. Huist Eritrese vluchtelingen en fungeert voornamelijk als doorvoerpunt.
EPLF	Eritrean People's Liberation Front. Splintergroep uit de ELF. Vocht tegen Ethiopië tijdens de onafhankelijkheidsoorlog en versloeg de ELF. Won de oorlog tegen Ethiopië in 1991.
Eri-Blood	Knokploeg van de YPFDJ. Verzorgt beveiliging op evenementen en intimideert oppositieleden. Actief binnen Europa.
EriTel	Eritrean Telecommunication Services Corporation. Staatsbedrijf dat alle telecom-municatie in Eritrea reguleert.
Eritrean Forum for National Dialogue	Oppositie radiozender.
Eritrese ambassade	Staat onder het directe gezag van de PFDJ. Surveilleert Eritreeërs en int de 2% diasporabelasting en andere bijdragen. Dienstverlening is afhankelijk van betaling van de 2%.
Eritrese Constitutie	De constitutie werd geratificeerd in 1996 maar werd niet geïmplementeerd.
Eritrese diaspora	Alle Eritreeërs die buiten het thuisland Eritrea wonen.
Eritrees-orthodoxe Tewahedo kerk	Één van de vier erkende religies in Eritrea en tevens de grootste.
Eri-TV	Het enige televisienetwerk in Eritrea. Heeft drie kanalen: Eri-TV 1, Eri-TV 2, en Eri-TV 3.
Eri-TV 1	Tv-kanaal voor nieuws en entertainment
Eri-TV 2	Tv-kanaal voor sport
Eri-TV 3	Tv-kanaal voor educatieve programma's
Evangelisch-Lutherse Kerk	Één van de vier erkende religies in Eritrea.
Excisie	Een vorm van vrouwenbesnijdenis waarbij de binnenste schaamlippen worden weggesneden in combinatie met een volledige of gedeeltelijke verwijdering van de clitoris en soms een volledige of gedeeltelijke verwijdering van de buitenste schaamlippen.

Full Gospel Kerk	Onderdeel van de Protestantse Kerk en als gevolg verboden in Eritrea. Aanhangers worden vervolgd.
G-15	15 PFDJ leden die in 2001 een brief publiceerden waarin ze strenge kritiek uitten op President Isaias en zijn politiek beleid. 11 van hen werden kort daarna gearresteerd en zijn sindsdien niet meer van gehoord.
Ge'ez	Het schrift waarin het Tigrinya en Tigre worden geschreven.
Gendergerelateerd geweld	Elke vorm van geweld gebaseerd op iemands geslacht of genderidentiteit.
Gewetensgevangene	"Een persoon die vanwege zijn of haar politieke, godsdienstige of andere overtuiging, etnische afkomst, geslacht, kleur, taal, nationale of maatschappelijke afkomst, economische status, geboorte of andere status gevangen is gezet of in zijn of haar bewegingsvrijheid wordt beperkt en die geen geweld heeft gebruikt of gepropageerd" (Amnesty International).
Grensoorlog 1998-2000	2-jarige oorlog tussen Eritrea en Ethiopië over de betwiste grens tussen de twee landen.
Haile Selassie I	Regent van Ethiopië van 1916 tot 1930 en keizer van 1930 tot 1974. Vocht tegen het Eritrese verzet.
Hal Far centrum	Asielzoekerscentrum op Malta.
Hawala	Informeel financieel systeem om internationaal geld over te maken.
Hepatitis C	Infectieziekte die de lever aantast. Hoge prevalentie in Eritrea.
Hervestigingsregeling	EU-regeling om de druk van grenslanden waar de meeste asielzoekers binnenkomen te verlichten door asielzoekers te hervestigen in andere lidstaten.
Himbol	Formeel financieel systeem om internationaal geld over te maken.
HIV	Humaan Immunodeficiëntievirus. Veroorzaakt AIDS.
Holot	Detentiecentrum in de Negev woestijn in zuid-Israël waar meer dan 3,000 vluchtelingen gevangen worden gehouden.
Hotspot aanpak	Geïntroduceerd in 2015 om Italië en Griekenland te helpen met de registratie, identificatie en het afnemen van vingerafdrukken van asielzoekers.
Infibulatie	Een vorm van vrouwenbesnijdenis waarbij de binnenste en/of buitenste schaamlippen worden verwijderd en de vaginale opening wordt vernauwd door de binnenste of buitenste schaamlippen aan elkaar te verbinden. Soms wordt ook de clitoris verwijderd.
Injera	Zacht, plat brood. Wordt vrijwel bij elke maaltijd gegeten.
Isaias Afewerki	President van Eritrea sinds de onafhankelijkheid en voormalig leider van de EPLF.
ISIS	Islamitische Staat. Een terreurbeweging in Irak, Syrië, Libanon, Egypte, Libië, Nigeria, Jemen en Afghanistan. Vluchtelingen in Libië lopen het risico ontvoerd te worden door ISIS waarna ze verkracht, verkocht of vermoord worden.
Jehova's getuigen	Verboden religie in Eritrea. Jehova's getuigen worden vervolgd.
Kale Hiwot Word of Life Kerk	Onderdeel van de Protestantse Kerk en als gevolg verboden in Eritrea. Aanhangers worden vervolgd.

<i>Kitab</i>	<i>Amulet dat beschermt tegen zwarte magie of het boze oog.</i>
<i>Kunama</i>	<i>Één van de negen officieel erkende talen in Eritrea. Tevens een etnische groep. Deels Christen, deels Moslim, maar volgen ook traditionele natuurreligies.</i>
<i>Lange arm van Eritrea</i>	<i>Invloed en surveillance door het Eritrese regime binnen de diaspora. Gebeurt voornamelijk via de ambassades en de YPFDJ.</i>
<i>Madote</i>	<i>Nieuwssite in steun van het regime.</i>
<i>Malaria</i>	<i>Een parasitaire infectieziekte. Komt veel voor in Eritrea en kan door vluchtelingen naar andere landen worden verspreid.</i>
<i>Marsa open centrum</i>	<i>Asielzoekerscentrum op Malta.</i>
<i>Massaorganisaties</i>	<i>Organisaties zoals de YPFDJ, de NUEYS en de NUEW die onder direct leiderschap van de PFDJ staan en invloed uitoefenen op Eritreeërs in Eritrea (NUEYS en NUEW) of in de diaspora (YPFDJ).</i>
<i>MaTA</i>	<i>Asmara Theatre Association. De meest succesvolle theatergroep van Eritrea. Actief van 1961 tot 1974.</i>
<i>May Ayni</i>	<i>Vluchtelingenkamp in noord-Ethiopië. Het grootste vluchtelingenkamp in heel Afrika. Huist veel Eritreeërs.</i>
<i>Mensenhandel</i>	<i>Het werven, vervoeren of verhandelen van mensen tegen hun wil in met als doel hen uit te buiten.</i>
<i>Mensensmokkel</i>	<i>Het illegaal vervoeren van mensen over internationale grenzen.</i>
<i>Meskerem</i>	<i>Oppositie nieuws- en opiniewebsite.</i>
<i>Millennium Development Goals</i>	<i>Doelstellingen van de VN gericht op het uitbannen van wereldwijde armoede.</i>
<i>Ministerie van Defensie van Eritrea</i>	<i>Heeft de leiding over de krijgsmachten.</i>
<i>Ministerie van Informatie van Eritrea</i>	<i>Censureert alle tv-zenders, radiostations en kranten.</i>
<i>Misdaden tegen de menselijkheid</i>	<i>Verzamelnaam voor zware misdrijven die deel uitmaken van een wijdverbreide of stelselmatige aanval tegen de burgerbevolking. Voorbeelden zijn moord, slavernij, deportatie, gedwongen verdwijning, marteling, en seksueel geweld.</i>
<i>Mies</i>	<i>Een gefermenteerde honingdrank.</i>
<i>Nakfa</i>	<i>De Eritrese munteenheid.</i>
<i>Nakfa college</i>	<i>Trainingskamp waar veiligheids- en intelligencetraining wordt gegeven.</i>
<i>Nara</i>	<i>Één van de negen officieel erkende talen in Eritrea. Tevens een etnische groep. Moslim.</i>
<i>Nationaal Overgangs-parlement</i>	<i>In het leven geroepen tijdens de laatste parlementaire verkiezingen in 1997 en bestond voor de helft uit leden gekozen door het volk. In handen van de PFDJ.</i>
<i>Nationaal Parlement</i>	<i>De wetgevende macht van de Eritrese regering bestaande uit 150 leden waarvan 75 partijleden van de PFDJ en 75 gekozen leden. Heeft vrijwel geen macht.</i>

National Assembly	Het wetgevende orgaan van Eritrea. De Assembly is al sinds 2002 niet meer bij elkaar gekomen en de wetgevende macht ligt tegenwoordig bij President Isaias.
Nationale dienstplicht	Eritreeërs tussen de 18 en 50 zijn verplicht dienstplicht te vervullen. De dienstplicht wordt meestal voor onbepaalde tijd verlengd waardoor veel Eritreeërs een groot deel van hun leven in dienst blijven en gedwongen arbeid moeten verrichten voor de Eritrese regering.
Nevsun	Canadees mijnbedrijf. Kwam in 2014 in opspraak toen een rechtszaak werd aangespannen tegen de gedwongen arbeid van dienstplichtigen in de Bisha-mijn.
NTA	Native Theatrical Association. Een theatergroep opgericht door Alemeyhu Khasay in 1946. Actief tot 1957.
NUEW	National Union of Eritrean Women. Één van de massaorganisaties van de PFDJ.
NUEYS	National Union of Eritrean Youth and Students. Één van de massaorganisaties van de PFDJ.
Onafhankelijkheidsdag	De belangrijkste Eritrese feestdag. Wordt elk jaar op 24 mei gevierd in zowel Eritrea als in de diaspora.
Onafhankelijkheids-	
oorlog 1961-1991	Oorlog waarin Eritrea vocht voor onafhankelijkheid van Ethiopië.
Orgaanhandel	Handel in organen. Kan gepaard gaan met dwang en uitbuiting zoals bijvoorbeeld in de Sinaiwoestijn.
PFDJ	People's Front for Democracy and Justice. Dit is de enige toegestane politieke partij in Eritrea. De PFDJ ontstond uit de voormalige verzetsgroep die vocht tegen Ethiopië, de EPLF.
Pinksterbeweging	Onderdeel van de Protestantse Kerk en als gevolg verboden in Eritrea. Aanhangers worden vervolgd.
Presbyteriaanse Kerk	Onderdeel van de Protestantse Kerk en als gevolg verboden in Eritrea. Aanhangers worden vervolgd.
Protestantse Kerk	Verboden in Eritrea, met uitzondering van de Evangelisch-Lutherse Kerk. Aanhangers worden vervolgd.
PTSS	Posttraumatische stressstoornis. Psychische aandoening die kan ontstaan na het meemaken van een traumatische gebeurtenis. Veelvoorkomend bij Eritrese vluchtelingen.
Qole	De dwang die een Zar voelt om dingen te doen.
Raad van State	De uitvoerende macht van de Eritrese regering. Bestaat uit 24 leden en staat onder leiding van President Isaias en de PFDJ.
Radio Erena	De meest succesvolle diaspora radiozender. Behoort tot de Eritrese oppositie en bevindt zich in Parijs.
Rashaida	De jongste etnische groep in Eritrea. Afkomstig van het Arabisch Schiereiland. Moslim. Enige etnische groep met Arabisch als moedertaal.

<i>Red Sea Corporation</i>	<i>Eritrees importbedrijf. Eigendom van de PFDJ.</i>
<i>Refoulement</i>	<i>Het terugsturen van een asielzoeker naar een land waar hij of zij vervolging vreest. Verboden onder internationaal recht.</i>
<i>Rhema Evangelische Kerk</i>	<i>Onderdeel van de Protestantse Kerk en als gevolg verboden in Eritrea. Aanhangers worden vervolgd.</i>
<i>Rooms-Katholieke Kerk</i>	<i>Één van de vier erkende religies in Eritrea.</i>
<i>Saho</i>	<i>Één van de negen officieel erkende talen in Eritrea. Tevens een etnische groep.</i>
<i>Sawa</i>	<i>Militair trainingskamp in west-Eritrea waar dienstplichtigen hun militaire basistraining verrichten.</i>
<i>Scabiës</i>	<i>Een infectieziekte beter bekend als schurft. Komt veel voor in opvangcentra waar vluchtelingen dicht op elkaar leven.</i>
<i>Segen</i>	<i>Eritrees bouwbedrijf. Eigendom van de Eritrese regering. Zet dienstplichtigen in bij projecten zoals de Bisha-mijn.</i>
<i>Seksueel geweld</i>	<i>Seksuele handelingen tegen de wil van de betrokkene.</i>
<i>Shabait</i>	<i>Nieuwssite van het regime.</i>
<i>Shegarab</i>	<i>Vluchtelingenkamp in oost-Sudan. Een van de oudste en grootste vluchtelingenkampen in het land. Huist veel Eritreeërs.</i>
<i>Sinaiwoestijn</i>	<i>Egyptisch schiereiland grenzend aan Israël waar tussen 2009 en 2013 duizenden (voornamelijk Eritrese) vluchtelingen gemarteld werden in ruil voor losgeld.</i>
<i>Sjiieten</i>	<i>Stroming binnen de Islam. Verboden in Eritrea. Aanhangers worden vervolgd.</i>
<i>Soennisme</i>	<i>Één van de vier erkende religies in Eritrea. Grootste stroming binnen de Islam.</i>
<i>Spijtbetuigingsformulier</i>	<i>Formulier waarin Eritreeërs zeggen schuldig te zijn aan verraad en spijt betuigen. Beschikbaar bij de ambassade. Net als de 2% belasting, verplicht als men gebruik wil maken van consulaire diensten.</i>
<i>Suwa</i>	<i>Een eigen gebrouwen bier van gierst.</i>
<i>Teatro Asmara</i>	<i>Het nationale theater van Eritrea gebouwd door de Italiaanse kolonisten in 1918. Vrijwel niet meer in gebruik.</i>
<i>Tebib</i>	<i>Één van de vier soorten zwarte magiërs in Eritrea.</i>
<i>TesfaNews</i>	<i>Nieuwssite in steun van het regime.</i>
<i>Tigre</i>	<i>Één van de negen officieel erkende talen in Eritrea. Tevens de op één na grootste etnische groep, vaak aangeduid als 'de laaglanders.' De Tigre-bevolking is grotendeels moslim.</i>
<i>Tigrinya</i>	<i>De meest gesproken taal in Eritrea en één van de negen officieel erkende talen. Tevens de grootste etnische groep in Eritrea, vaak aangeduid als 'de hooglanders.' De Tigrinya-bevolking is grotendeels orthodox-christelijk.</i>
<i>Tonqalay</i>	<i>Één van de vier soorten zwarte magiërs in Eritrea.</i>

<i>TPLF</i>	<i>Tigrayan People's Liberation Front. Een Ethiopische tak van de EPLF dat vocht voor rechten in Tigray, een regio in het noorden van Ethiopië. De TPLF bood steun aan de EPLF tijdens hun strijd tegen de ELF in de jaren tachtig.</i>
<i>Tuberculose</i>	<i>Bacteriële infectieziekte die ontstekingen in het lichaam veroorzaakt, met name in de longen. Hoog risico in Eritrea en bij Eritrese vluchtelingen.</i>
<i>Uitreisvisum</i>	<i>Nodig om Eritrea uit te reizen. Wordt vrijwel nooit afgegeven.</i>
<i>Vrouwenbesnijdenis</i>	<i>Het gedeeltelijk of volledig wegsnijden van de schaamlippen en clitoris. Tegenwoordig beter bekend als vrouwelijke genitale verminking (VGV). Verboden in Eritrea maar desondanks veelvoorkomend. Er bestaan drie verschillende vormen: clitoridectomie, excisie en infibulatie.</i>
<i>WYDC</i>	<i>Warsai Yikealo Development Campaign. Zorgde ervoor dat dienstplichtigen ook in de openbare sector ingezet konden worden. Ingevoerd in 2002.</i>
<i>YPFDJ</i>	<i>Young People's Front for Democracy and Justice. De jongerenpartij van de PFDJ. Actief binnen de diaspora.</i>
<i>Zar</i>	<i>Een bezetene.</i>

